DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 47

(2005–2006)

Om lov om arbeids- og velferdsforvaltningen (arbeids- og velferdsforvaltningsloven)

Innhold

1 Proposisjonens hovedinnhold 5
1.1 Innledning 5
1.2 Hovedtrekk i lovforslaget 6

2 Bakgrunnen for lovforslaget 8
2.1 Tidligere behandling av spørsmålet om reformer 8
2.1.1 Innledning 8
2.1.2 Forslaget i St.prp. nr. 46 (2004-2005) og Stortingets behandling 8
2.1.2.1 Innledning 8
2.1.2.2 Nærmere om forslaget til ny arbeids- og velferdsforvaltning 9
2.1.3 Regjeringen Stoltenberg II og ny arbeids- og velferdsforvaltning 10
2.2 Dagens arbeids- og velferdsforvaltning 10
2.2.1 Om Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten 10
2.2.1.1 Aetat 10
2.2.1.2 Tygdeetaten 11
2.2.1.3 Trygderetten 13
2.2.1.4 Sosialtjenesten 13
2.2.2 Samarbeid mellom Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten 14

3 Høringen 15

4 Lovgrunnlag for arbeids- og velferdsforvaltningen 18
4.1 Lovteknisk løsning, ny lov mv 18
4.1.1 Høringsnotatet 18
4.1.2 Høringsinstansenes merknader 19
4.1.3 Departementets vurdering og forslag 20
4.2 Bruk av betegnelser, opprydding i andre lover mv 21
4.2.1 Høringsnotatet 21
4.2.2 Høringsinstansenes merknader 21
4.2.3 Departementets vurdering og forslag 22
4.3 Arbeidsmarkedsloven 23
4.3.1 Høringsnotatet 23
4.3.2 Høringsinstansenes merknader 23
4.3.3 Departementets vurdering og forslag 24
4.4 Folketrygdloven kapittel 20 – Administrative organer 24
4.5 Folketrygdloven kapittel 21 – Saksbehandlingsregler 25
4.6 Andre endringer i folketrygdloven .. 25
4.6.1 Høringsnotatet 25
4.6.2 Høringsinstansenes merknader 26
4.6.3 Departementets vurdering og forslag 26
4.7 Endringer i sosialtjenesteloven 26
4.7.1 Høringsnotatet 26
4.7.2 Høringsinstansenes merknader 26
4.7.3 Departementets vurdering og forslag 27
4.8 Beredskapsbestemmelser i folketrygdloven mv 27
4.8.1 Høringsnotatet 27
4.8.2 Høringsinstansenes merknader 27
4.8.3 Departementets vurdering og forslag 28

5 Formål og organisatorisk oppbygging mv 29
5.1 Formålet 29
5.1.1 Høringsnotatet 29
5.1.2 Høringsinstansenes merknader 29
5.1.3 Departementets vurdering og forslag 30
5.2 Organene 31
5.2.1 Høringsnotatet 31
5.2.2 Høringsinstansenes merknader 31
5.2.3 Departementets vurdering og forslag 32
5.3 Klage- og ankebehandling 32
5.3.1 Høringsnotatet 32
5.3.2 Høringsinstansenes merknader 32
5.3.3 Departementets vurdering og forslag 33
5.4 Konfliktløsning 34
5.4.1 Høringsnotatet 34
5.4.2 Høringsinstansenes merknader 35
5.4.3 Departementets vurdering og forslag 35

6 Felles førstelinjekontorer mellom stat og kommune 36
6.1 Innledning 36
6.2 Etablering av et felles lokalt kontor . 36
6.2.1 Rettslig grunnlag for kontoret 36
6.2.1.1 Høringsnotatet 36
6.2.1.2 Høringsinstansenes merknader 37
6.2.1.3 Departementets vurdering og forslag 37
6.2.2 Lokalisering og universell utforming av kontoret 37
6.2.2.1 Høringsnotatet 37
6.2.2.2 Høringsinstansenes merknader 37
6.2.2.3 Departementets vurdering og forslag 38
6.2.3 Oppgaver for kontoret 39
6.2.3.1 Høringsnotatet 39
6.2.3.2 Høringsinstansenes merknader 40
6.2.3.3 Departementets vurdering og forslag 41
6.3 Organisering, ledelse og drift av kontoret 42
6.3.1 Høringsnotatet 42
6.3.2 Høringsinstansenes merknader 43
6.3.3 Departementets vurdering og forslag 44

6.4 Internkontroll og tilsyn 45
6.4.1 Høringsnotatet 45
6.4.2 Høringsinstansenes merknader 45
6.4.3 Departementets vurdering og forslag 46

7 Tilpassing av førstelinjekontoret til lokale behov 48
7.1 Innledning 48
7.2 Mulighet for at stat og kommune kan utføre oppgaver for hverandre 48
7.2.1 Høringsnotatet 48
7.2.2 Høringsinstansenes merknader 48
7.2.3 Departementets vurdering og forslag 49
7.3 Oppgavedifferensiering 49
7.3.1 Høringsnotatet 49
7.3.2 Høringsinstansenes merknader 50
7.3.3 Departementets vurdering og forslag 50
7.4 Interkommunale løsninger 52
7.4.1 Høringsnotatet 52
7.4.2 Høringsinstansenes merknader 52
7.4.3 Departementets vurdering og forslag 53

8 Brukermedvirkning og individuell plan 55
8.1 Innledning 55
8.2 Gjeldende rett 55
8.3 Høringsnotatet 56
8.4 Høringsinstansenes merknader 57
8.4.1 Brukermedvirkning på systemnivå . 57
8.4.2 Brukermedvirkning på individnivå – individuell plan 57
8.5 Departementets vurdering og forslag 58
8.5.1 Brukermedvirkning på systemnivå .. 58
8.5.2 Brukermedvirkning på individnivå – individuell plan 59

9 Personvern og taushetsplikt 60
9.1 Innledning 60
9.2 Sentrale krav i personopplysningsloven 60
9.3 Hva er taushetsbelagte personopplysninger? 61
9.4 Bruk av taushetsbelagte opplysninger i saksbehandling mv 61
9.4.1 Organintern bruk av personopplysninger 61
9.4.2 Bruk av opplysninger for behandling av saken 61
9.4.3 Utveksling av opplysninger mellom organer innen arbeids- og velferdsforvaltningen 62
9.5 Bernt-utvalgets forslag til endret plattform for taushetsplikt 62
9.6 Personvern og taushetsplikt i en ny arbeids- og velferdsforvaltning 63
9.6.1 Høringsnotatet 63
9.6.2 Høringsinstansenes merknader 65
9.7 Departementets vurdering og forslag 68
9.7.1 Innledning 68
9.7.2 Taushetspliktsregler for statsetaten . 69
9.7.3 Særlige regler om utveksling av personopplysninger ved det felles lokale kontoret 69
9.7.4 Oppfølging av kravene i personopplysningsloven 70
9.7.5 Behandlingsansvarlig - internkontrollsystem 71
9.7.6 IKT- systemene – tilgangskontroll og logging 72

10 Iverksetting og gjennomføring av reformen – overgangsordninger ... 74
10.1 Innledning 74
10.2 Iverksetting og overgangsordninger 74
10.2.1 Høringsnotatet 74
10.2.2 Høringsinstansenes merknader 74
10.2.3 Departementets vurdering og forslag 75
10.3 Gjennomføring av reformen 75
10.4 Rammeavtalen med KS – lokale avtaler 76

11 Økonomiske og administrative konsekvenser 78

12 Merknader til de enkelte bestemmelsene i forslaget til lov om arbeids- og velferdsforvaltningen (arbeids- og velferdsforvaltningsloven) 79

13 Merknader til endringer i andre lover 86
13.1 Innledning 86
13.2 Merknader til endringer i andre lover 86

Forslag til lov om arbeids- og velferdsforvaltningen (arbeids- og velferdsforvaltningsloven) 108

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 47

(2005–2006)

Om lov om arbeids- og velferdsforvaltningen (arbeids- og velferdsforvaltningsloven)

Tilråding fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet av 7. april 2006, godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)

1 Proposisjonens hovedinnhold

1.1 Innledning

Arbeids- og velferdsforvaltningen er i dag organisert gjennom Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten i kommunene. I St.prp. nr. 46 (2004-2005) ble det lagt fram forslag til en ny arbeids- og velferdsforvaltning. Stortinget ga sin tilslutning til forslaget ved behandlingen 31. mai 2005. Et hovedmål for organisasjonsreformen er at flere skal være i arbeid eller aktiv virksomhet og færre ha trygd eller stønad som hovedkilde til forsørgelse. Videre tar reformen sikte på en mer brukervennlig, samordnet og effektiv velferdsforvaltning. Det statlige ansvaret, som i dag er delt på to etater, Aetat og trygdeetaten, samles i én ny etat: Arbeids- og velferdsetaten. Kommunene skal fortsatt ha en sentral rolle i arbeids- og velferdspolitikken og beholder sitt ansvar for oppgaver etter sosialtjenesteloven. Det skal etableres en førstelinjetjeneste hvor statsetaten og kommunene etablerer felles lokale kontorer. Kontoret skal være det samlende kontaktstedet i dagens tredelte forvaltning slik at brukerne får ett sted å henvende seg. Førstelinjekontoret skal baseres på et forpliktende samarbeid mellom stat og kommune nedfelt i lokale samarbeidsavtaler. Samarbeidsavtaler og etablering av felles lokale kontorer skal ha en lovmessig forankring. Denne proposisjonen inneholder forslag til ny lov om arbeids- og velferdsforvaltningen. De administrative bestemmelsene i arbeidsmarkedsloven og folketrygdloven foreslås opphevet i sin helhet. Administrative bestemmelser som må videreføres i disse lovene, flyttes til den nye loven. Videre foreslås bestemmelser som pålegger statsetaten og kommunene å etablere felles lokale kontorer. I tillegg til dette foreslås tilpasninger i arbeidsmarkedslovens og folketrygdlovens bestemmelser om saksbehandling, og tilpasninger i en rekke andre lover.

Statsetaten og kommunene skal etter reformen ha stor frihet til å organisere tjenestene for å sikre høy formålseffektivitet og mulighet for tilpasning til lokale forhold. Organisatoriske bestemmelser i lov og forskrift er derfor begrenset til et nødvendig minimum.

Arbeidsmarkedsloven, folketrygdloven og sosialtjenesteloven varierer med hensyn til hvor detaljerte bestemmelser de gir om tjenestenes organisering og hvordan saker skal behandles. Aetat har i dag frihet til å organisere seg selv ut fra brukernes behov og tilgjengelige administrative ressurser. Stortinget sluttet seg til dette prinsippet senest ved behandling av ny arbeidsmarkedslov. Folketrygdloven har bestemmelser om at det skal

være et trygdekontor i hver kommune, et fylkestrygdekontor og en hjelpemiddelsentral i hvert fylke, og at folketrygden sentralt skal administreres av Rikstrygdeverket. Etter sosialtjenesteloven legges ansvaret til kommunene for de oppgavene etter loven som ikke er lagt til et statlig organ. Loven har blant annet bestemmelser om oppholdskommunens ansvar for å yte tjenester til alle som oppholder seg i kommunen. Kommunens organisering av sosialtjenesten skjer etter reglene i kommuneloven bortsett fra enkelte forhold som blant annet klage etter sosialtjenesteloven og tvangssaker etter barnevernsloven.

Lovendring er nødvendig for å etablere den nye statsetaten og gi organisatoriske bestemmelser for denne. Det er videre nødvendig å gi et rettslig rammeverk for det lokale samarbeidet mellom statsetaten og kommunene. Det er også behov for lovendring for å legge bedre til rette for effektivt samarbeid og ivaretakelse av personvern og taushetsplikt.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet legger derfor fram forslag til de lovendringene som er nødvendige for å gjennomføre organisasjonsendringene. Departementet mener det er mest hensiktsmessig å utforme bestemmelsene i en egen lov om arbeids- og velferdsforvaltningen. Loven inneholder organisatoriske regler for den nye statlige etaten til erstatning for bestemmelsene om organisering i arbeidsmarkedsloven og folketrygdloven. I tillegg foreslår departementet at grunnlaget for utformingen av en felles førstelinjetjeneste i form av felles lokale kontorer i samarbeid mellom stat og kommune forankres i den nye loven, inklusive bestemmelser som sikrer at personvern kan ivaretas i et tett samarbeid mellom stat og kommune om og med felles brukere.

Departementet foreslår videre at regelverket om taushets- og opplysningsplikt for arbeids- og velferdsforvaltningen samles i den nye loven. Det foreslås også tatt inn bestemmelser om brukermedvirkning, individuell plan og bestemmelser om partsstilling og beredskap. Klage- og ankebestemmelsene foreslås beholdt i arbeidsmarkedsloven og folketrygdloven, men tilpasses den nye statsetaten.

I forbindelse med Stortingets behandling av St.prp. nr. 46 (2004-2005) ble det uttrykt støtte til en gjennomgang av forvaltningsansvaret på helserefusjonsområdet, jf. Innst. S. nr. 198 (2004-2005). Helserefusjonsområdet er i hovedsak regulert i folketrygdloven kapittel 5. I tillegg kommer poliklinikkrefusjoner, som ikke er lovregulert, og refusjon for syketransport som er regulert i pasientrettighetsloven § 2-6. Helse- og omsorgsdepartementet har forvaltningsansvaret for folketrygdloven kapittel 5 og budsjettansvaret for helserefusjoner. Direktoratsansvaret er lagt til Rikstrygdeverket, og trygdeetaten treffer beslutninger i saker på helserefusjonsområdet, selv om trygdeetaten er underlagt Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Helse- og omsorgsdepartementet har startet et arbeid med å utrede om det kan være hensiktsmessig å organisere forvaltningen av det samlede helserefusjonsområdet på en annen måte.

1.2 Hovedtrekk i lovforslaget

Kapittel 1 angir lovens formål og virkeområde. Formålsbestemmelsen gir uttrykk for at loven skal understøtte de overordnede målene om å få flere i arbeid og aktivitet og færre på stønad, tilpasse forvaltningen til brukernes behov og skape en helhetlig og effektiv arbeids- og velferdsforvaltning.

Arbeids- og velferdsforvaltningen er et samlebegrep som omfatter både den statlige Arbeids- og velferdsetaten (lovens kapittel 2) og de delene av kommunens tjenester som inngår i de felles lokale kontorene (lovens kapittel 3). Arbeids- og velferdsforvaltningen vil omfatte alle de oppgavene som Aetat og trygdeetaten har i dag og minimum den økonomiske sosialhjelpen som er kommunenes ansvar etter sosialtjenesteloven. Der kommunen etter avtale med Arbeids- og velferdsetaten har lagt andre oppgaver til kontoret, er også disse del av arbeids- og velferdsforvaltningen lokalt. Bestemmelsen innebærer ingen endringer med hensyn til hvilke oppgaver kommunene etter gjeldende lovgivning skal utføre på dette feltet.

Kapittel 2 inneholder bestemmelser om fysisk (stedlig) og intern organisering av Arbeids- og velferdsetaten og bestemmelser om etatens hovedoppgaver.

Arbeids- og velferdsetaten ledes av Arbeids- og velferdsdirektoratet. Direktoratet bestemmer hvor etaten skal være representert. På lokalt nivå begrenses etatens adgang til ensidig å bestemme dette, da den er forpliktet til å inngå avtaler med kommunene om lokalisering av de felles lokale kontorene. Det anses ikke nødvendig eller ønskelig å lovregulere organiseringen av Arbeids- og velferdsetaten mer detaljert enn dette. Det er således opp til etaten selv hvordan den vil organisere sin virksomhet mellom sentralt og regionalt nivå.

Arbeids- og velferdsetatens hovedoppgaver er å gjennomføre arbeidsmarkeds-, trygde- og pensjonspolitikken. Dette utdypes noe mer, men loven inneholder ingen uttømmende oversikt over oppgavene til den nye etaten. Loven gir et overordnet

bilde av oppgavene den er tillagt. Departementet kan pålegge etaten andre oppgaver enn dem som følger av bestemmelsen.

Arbeids- og velferdsdirektoratet har adgang til å delegere all myndighet det er tillagt til andre enheter i etaten. Etaten pålegges å sørge for at brukerrepresentanter blir hørt i forbindelse med planlegging, gjennomføring og evaluering av etatens tjenester.

Bestemmelser om taushetsplikt for dem som utfører tjeneste eller arbeid for Arbeids- og velferdsetaten, er tatt med i dette kapitlet. Taushetsplikten for Aetat og trygdeetaten følger i dag av folketrygdloven § 21-9 når etatene arbeider etter folketrygdloven. Når Aetat arbeider etter andre lover, reguleres taushetsplikten av forvaltningslovens generelle bestemmelser. Ved at det gis en egen bestemmelse om taushetsplikt blir taushetsplikten regulert særskilt for hele Arbeids- og velferdsetaten, samtidig som det rettslige grunnlaget for den blir det samme uansett hvilken lov etaten arbeider etter. Reglene om innhenting av opplysninger foreslås beholdt i de respektive lovene, da de er tilpasset behovet for opplysninger i forhold til de aktuelle oppgavene, og ikke til etaten som sådan. Videre slås det fast at Arbeids- og velferdsetaten og sosialtjenesten skal gi hverandre gjensidig bistand i brukersaker.

Dette kapitlet inneholder også bestemmelser om etatens partsstilling, beredskapsplaner og en felles hjemmel til å gi forskrifter om etatens organer og dens virksomhet.

Kapittel 3 inneholder bestemmelser om en felles førstelinjetjeneste mellom statsetaten og kommunene i form av felles lokale kontorer. For å støtte opp under en avtalebasert prosess om etableringen av felles førstelinjekontorer, og for å markere at reformen er forpliktende både for stat og kommune, foreslår departementet at de felles førstelinjekontorene får en lovmessig forankring.

Samarbeidet mellom statsetaten og kommunene med minimumskrav til lokale avtaler og til å etablere felles lokale kontorer og at alle kommuner skal være dekket av minst ett felles kontor, lovfestes. Hensikten er å sikre at visse minimumskrav blir ivaretatt ved organiseringen av den lokale arbeids- og velferdstjenesten. Det er viktig at arbeids- og velferdsforvaltningen samles i felles lokaler slik at den enkelte brukeren har ett sted å forholde seg til. Loven bruker formuleringen «dekker alle kommuner» for ikke å stenge for interkommunale løsninger der forholdene ligger til rette for det. Loven åpner for at departementet i særlige tilfeller kan gi forskrift om å overføre ansvaret for statlige arbeidsmarkedstiltak for visse brukergrupper til kommunene.

Kontoret skal være den lokale representasjonen til Arbeids- og velferdsetaten. Kontoret skal også som et minimum dekke kommunens ansvar for økonomisk sosialhjelp. Det kan avtales at flere av kommunens tjenester legges inn som en del av det felles lokale kontoret. I tillegg kan kontoret ha ytterligere kommunale tjenester i samme bygg (samlokalisering) uten at disse inngår i arbeids- og velferdsforvaltningen.

Departementet foreslår at avtalene om lokale kontorer kan inneholde bestemmelser om at statsetaten og kommunen kan utføre oppgaver på hverandres myndighetsområde. I de tilfellene kommunen har delegert sin myndighet til et interkommunalt organ eller en vertskommune, kan avtalen inngås med dette organet eller vertskommunen.

Departementet vil gi forskrifter om å avgjøre tvister dersom partene ikke blir enige om inngåelse av avtalen. Denne myndigheten er nødvendig for å sikre at lovens krav til at det skal være et felles lokalt kontor som dekker hver kommune, blir oppfylt. Partene kan ikke pålegges samarbeid som går ut over lovens minimumsløsning.

Bestemmelser om samarbeid med brukeren og individuell plan inngår i loven. Prinsippene om helhetlig behovsavklaring, brukermedvirkning og bruk av individuell plan for brukere med sammensatte behov slås fast. Personer som av ulike årsaker har falt ut av eller ikke er kommet inn på arbeidsmarkedet, skal møte et offentlig tjenestetilbud som kan yte rask og individuelt tilpasset bistand. Siktemålet er å gi brukerne gode individuelt tilpassede tjenester, få til rask avklaring og rask igangsetting av tiltak, samtidig som den enkelte sikres økonomiske ytelser.

Personopplysninger ved felleskontorene likestilles rettslig sett med organinterne opplysninger i taushetspliktlovgivningen. Loven går ikke vesentlig lenger i å tillate utveksling av personopplysninger enn det som er tillatt og som gjøres rutinemessig innenfor dagens lovgivning og organisering. Den gir likevel adgang for ansatte i Arbeids- og velferdsetaten og sosialkontoret til å opprette felles arkiv og saksbehandlingssystem til tross for at felles lokale kontorer formelt sett dekker over to atskilte organer i forvaltningslovens forstand.

Kapittel 4 inneholder bestemmelser om ikrafttredelse, overgangsbestemmelser og endringer i andre lover.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 Tidligere behandling av spørsmålet om reformer

2.1.1 Innledning

I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2002, fremmet en samlet sosialkomité følgende forslag:

> «Stortinget ber Regjeringen utrede spørsmålet om én felles etat for sosial-, arbeidsmarkeds- og trygdeetaten og legge saken fram for Stortinget på egnet måte i løpet av 2002.»

Forslaget ble vedtatt av et enstemmig Storting 12. desember 2001.

I tråd med Stortingets vedtak la regjeringen Bondevik II 13. desember 2002 fram St.meld. nr. 14 (2002-2003) Samordning av Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten. I Innst. S. nr. 189 (2002-2003) fremmet et flertall i sosialkomiteen følgende to forslag:

> «I: St.meld. nr. 14 (2002-2003) Samordning av Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten - sendes tilbake til Regjeringen. II: Stortinget ber Regjeringen utrede ulike modeller for én felles velferdsetat bestående av dagens Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten.»

Ved behandlingen av stortingsmeldingen 12. mai 2003 vedtok Stortinget disse forslagene.

Som ett ledd i oppfølgingen av Stortingets vedtak oppnevnte regjeringen Bondevik II ved kongelig resolusjon 15. august 2003, et utvalg med mandat å utrede ulike organisasjonsmodeller. Samtidig ble det opprettet en referansegruppe for utvalget med medlemmer fra brukerorganisasjonene, arbeidslivets organisasjoner, KS, statsetatene og andre berørte parter. Utvalget la fram sin utredning, NOU 2004: 13 En ny arbeids- og velferdsforvaltning, 29. juni 2004. Utredningen ble sendt på en bred høring med frist 1. november 2004.

Fra 1. oktober 2004 opprettet regjeringen Bondevik II Arbeids- og sosialdepartementet. Det politiske ansvaret på regjeringsnivå for en stor del av arbeids- og velferdspolitikken ble dermed samlet som et grunnlag for videre reformer.

2.1.2 Forslaget i St.prp. nr. 46 (2004-2005) og Stortingets behandling

2.1.2.1 Innledning

I St.prp. nr. 46 (2004-2005) la regjeringen Bondevik II fram forslag til en ny arbeids- og velferdsforvaltning og foreslo bevilget budsjettmidler i 2005 til å starte opp gjennomføringen av reformen. I proposisjonens innledningspunkt uttales det blant annet:

> «Arbeids- og velferdsforvaltningen er i dag organisert gjennom Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten i kommunene. Gjennom statsetatene og sosialtjenesten kanaliseres stønader og tjenester på totalt rundt 265 milliarder kroner, og det utføres til sammen om lag 16 000 årsverk.
>
> Regjeringen mener at en ny og samordnet arbeids- og velferdsforvaltning vil være et avgjørende bidrag for å:
>
> – få flere i arbeid og aktivitet, og færre på stønad
> – forenkle for brukerne og tilpasse til brukernes behov
> – få en helhetlig og effektiv arbeids- og velferdsforvaltning
>
> Regjeringen foreslår en gjennomgripende endring av arbeids- og velferdsforvaltningen. Det skal etableres en førstelinjetjeneste med et arbeids- og velferdskontor i hver kommune som er brukernes kontaktsted for hele tjenestespekteret i dagens tredelte forvaltning. Førstelinjetjenesten skal baseres på et forpliktende samarbeid mellom stat og kommune nedfelt i lokale samarbeidsavtaler. Samarbeidsavtaler og samlokalisering skal ha en lovmessig forankring. Det statlige ansvaret, som i dag er delt på to etater, samles i én ny etat; arbeids- og velferdsetaten. Kommunene skal fortsatt være en viktig medspiller i arbeids- og velferdspolitikken og beholder sitt ansvar for oppgaver etter lov om sosiale tjenester.»

I Innst. S. nr. 198 (2004-2005) sluttet sosialkomiteen seg til forslaget til modell for en ny arbeids- og velferdsforvaltning i St.prp. nr. 46 (2004-2005) der ansvarsfordelingen mellom stat og kommune opprettholdes som i dag.

Stortinget ga sin tilslutning til forslaget ved behandlingen 31. mai 2005.

2.1.2.2 Nærmere om forslaget til ny arbeids- og velferdsforvaltning

Ansvarsdelingen mellom stat og kommune

I stortingsproposisjonen ble det foreslått at dagens ansvarsdeling mellom stat og kommune skal opprettholdes. Man ønsket å beholde økonomisk sosialhjelp som en skjønnsbasert og behovsprøvd ytelse i kommunal regi. Man vurderte det slik at det politiske ansvaret for arbeidsmarkedspolitikken burde forbli nasjonalt, og at folketrygdens pensjons- og stønadsordninger fortsatt burde ha en direkte nasjonal forankring. Kommunene ble sett på som en viktig medspiller i arbeids- og velferdspolitikken som skulle beholde sitt ansvar for oppgaver etter sosialtjenesteloven.

Arbeids- og velferdsetaten

Det ble vurdert at samling av det statlige ansvaret i én etat for arbeid og velferd som tar opp i seg oppgavene fra dagens Aetat og trygdeetat, er det organisatoriske grepet som best oppfyller de sentrale kravene til en ny organisering. Om den nærmere begrunnelsen for dette vises til stortingsproposisjonen side 13 følgende. Forslaget innebærer at Rikstrygdeverket og Aetat Arbeidsdirektoratet nedlegges, og at den nye etaten får ansvar for de direktoratsfunksjonene som følger av etatens oppgaveportefølje.

En felles førstelinjetjeneste

Man ville sikre at brukerne kan møte en arbeids- og velferdsforvaltning som ivaretar brukernes samlede behov for bistand gjennom en felles førstelinjetjeneste i samarbeid mellom stat og kommune. Dette er en viktig grunn for å etablere felles lokale kontorer. Kontorene skal være en gjenkjennelig inngangsdør til arbeids- og velferdsforvaltningens tjenester og skal oppleves av brukerne som en samlet enhet. Kontorene vil utgjøre en helhetlig førstelinjetjeneste med et tjenesteansvar for blant annet arbeid, sykmeldte, rehabilitering og attføring, uførepensjonister, økonomisk sosialhjelp, pensjoner og familieytelser. En slik førstelinjetjeneste skal ha resultatansvar og mulighet til å kunne utløse de virkemidlene som er nødvendige for å møte den enkelte brukerens behov.

Følgende skulle være styrende for utformingen av de felles lokale kontorene:

- Det skal være et lett tilgjengelig kontor i alle kommuner, men med mulighet for interkommunale løsninger der det ligger til rette for det.
- Flere brukere med arbeidsevne skal tidligere inn i aktive, arbeidsrettede prosesser.
- Brukere som trenger det, skal raskt få en helhetlig behovsavklaring og et samordnet tjenestetilbud.
- Brukerne skal få likeverdig service og tilbud uavhengig av bosted.
- Brukerne skal møte et kontor som inviterer til brukermedvirkning og egenaktivitet.

Det ble lagt opp til at det enkelte kontoret blir brukerens fysiske, lokale kontaktsted. Kontoret skulle som et minimum dekke kommunens oppgaver knyttet til å yte økonomisk sosialhjelp og statlige oppgaver knyttet til informasjon, enklere veiledning og bistand. Kontoret skulle dermed gi bistand til å søke arbeid, motta søknader, fatte helt enkle vedtak, sørge for at øvrige vedtak blir fattet og være brukerens kontaktpunkt videre mot andre funksjoner. Som regel vil det felles lokale kontoret også ha bemanning på stedet som kan dekke mer avanserte statlige funksjoner som avklaring av arbeidsevne og mer komplekse bistandsbehov, utarbeiding av handlingsplan/individuell plan, mer komplekse vedtak (eller sørge for at slike blir fattet), utløsing av virkemidler, oppfølging av bruker, formidling av arbeidssøkere og bistand til arbeidsgivere og bedriftskontakt. Den kompetansen og de ressursene som står til disposisjon for den enkelte brukeren, skal ikke være avhengig av bemanningen i det enkelte kontoret han eller hun bruker som kontaktsted. Det som er nødvendig for å yte full bistand, skal hentes fra andre lokaliseringer, alt etter den enkeltes behov.

Førstelinjetjenesten skal etter forslaget i St.prp. nr. 46 (2004-2005) forankres i et fast regulert og forpliktende samarbeid mellom stat og kommune nedfelt i lokale samarbeidsavtaler. Innenfor de fastsatte rammene skal partene ha stor frihet til å finne fram til hensiktsmessige løsninger lokalt. Som underlag for de lokale partenes avtaleinngåelse tar Arbeids- og inkluderingsdepartementet og KS sikte på å inngå en rammeavtale. Gjennom rammeavtalen vil en søke å etablere et felles rammeverk for de lokale avtalene. En slik rammeavtale vil også være et viktig instrument for å gi felles styringssignaler til statsetaten og kommunene om etablering av førstelinjetjenesten.

For å støtte opp under en avtalebasert prosess om etableringen, og for å markere at reformen er forpliktende både for stat og kommune, skal en felles førstelinjetjeneste ha en lovmessig forankring. Dette kan mest hensiktsmessig gjøres ved at inngåelse av lokale samarbeidsavtaler og et minimumskrav til felles lokalisering gjøres obligatorisk med hjemmel i lov. Det er også nødvendig å legge lovmessig bedre til rette for at taushetsplikt og per-

sonvern kan ivaretas når stat og kommune samarbeider om og med felles brukere. Det ble tatt sikte på å komme tilbake til Stortinget med forslag på dette området sammen med øvrige lovendringsforslag.

For å legge til rette for fleksible løsninger tilpasset lokale behov, og for å kunne prøve ut alternative løsninger, ble det i stortingsproposisjonen uttalt at man også ville foreslå lovhjemmel:

- som gir utvidet mulighet til på oppdrag å utføre oppgaver for hverandre i tilfeller hvor begge parter mener dette er hensiktsmessig,
- for interkommunalt samarbeid om myndighetsoppgaver etter sosialtjenesteloven, og
- for oppgavedifferensiering, slik at det kan være mulig å gi større kommuner ansvar for arbeidsmarkedstiltak til personer som har ytelse fra kommunen som hovedinntektskilde.

Det vises til St.prp. nr. 46 (2004-2005) kapittel 7 for en nærmere beskrivelse av forslagene, jf. punktene 7.3.2.2 og 7.5.7.1.

Parallelt med det nødvendige lovarbeidet, ble det vist til at etableringen av en felles førstelinjetjeneste må understøttes av ulike tiltak som kan fremme felles holdninger og kultur og etablere en felles plattform på tvers av dagens tre etater. Det ble derfor lagt opp til felles kompetanse- og lederutvikling, etablering av felles samarbeidsorganer mellom stat og kommune på ledernivå, utvikling av felles metodiske verktøy blant annet knyttet til kartlegging, individuell plan og koordinatorfunksjon, utvikling av felles rutiner og prosedyrer, felles forsøks- og utviklingsarbeid, statistikk og resultatmål på tvers av nivåene og tilrettelegging av IKT-systemene for samarbeid.

2.1.3 Regjeringen Stoltenberg II og ny arbeids- og velferdsforvaltning

I Regjeringens plattform for regjeringssamarbeidet - Soria Moria-erklæringen - ble blant annet følgende sagt om en ny arbeids- og velferdsforvaltning:

> «Regjeringen vil arbeide for å få et reelt inkluderende arbeidsliv. Gjennom etablering av den nye arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV), vil vi sørge for et helhetlig og samordnet tilbud til folk som av ulike grunner ikke finner sin plass i arbeidsmarkedet. Mange er i dag ufrivillig trygdemottakere i stedet for å være i arbeid. Regjeringen anser dette som en av de største velferdspolitiske og økonomiske utfordringene vi har. Regjeringen vil at både sykefravær, inkludering av uføre og yrkeshemmede og effekt av tiltak for å få flere til å stå lengre i jobb må registreres, jfr intensjonene i IA-avtalen.
>
> Det må legges til rette for en mer individuell og tettere oppfølging av personer med særlige problemer på arbeidsmarkedet. Regjeringen vil sørge for en kvalifisert bemanning av den nye arbeids- og velferdsetaten, samt tiltaksmidler for å sette ledige raskere i aktivitet og arbeid.
>
> Regjeringen vil sikre at den nye arbeids- og velferdsetaten skal være tilgjengelig, oppdatert og operativ med ressurser og kompetanse til å oppmuntre, veilede og individrette tilbud og formidling. Også lokal kunnskap om arbeidsliv og sysselsetting må bli en sentral del av den nye arbeids- og velferdsetatens servicetilbud.»

Fra 1. januar 2006 opprettet Regjeringen Stoltenberg II Arbeids- og inkluderingsdepartementet som har det politiske ansvaret på regjeringsnivå for en stor del av arbeids- og velferdspolitikken, og som vil få ansvaret for den nye arbeids- og velferdsforvaltningen.

2.2 Dagens arbeids- og velferdsforvaltning

I det følgende gis en kort beskrivelse av dagens arbeids- og velferdsforvaltning. En mer utførlig beskrivelse er gitt i St.prp. nr. 46 (2004-2005) kapittel 2 og i NOU 2004: 13 En ny arbeids- og velferdsforvaltning kapittel 3.

Forvaltningen av ytelser og tjenester innen arbeid, trygd og sosiale tjenester er i dag organisert i tre etater/tjenester. Aetat har ansvar for arbeidsformidling og for kvalifisering av og ytelser til ordinære arbeidssøkere og yrkeshemmede. Trygdeetaten forvalter en rekke stønader for personer både i og utenfor arbeidsstyrken. Den kommunale sosialtjenesten er det nedre sikkerhetsnettet med et vidt ansvar som spenner fra generell forebygging til økonomisk og annen bistand til enkeltpersoner.

I 2004 omfattet de tre arbeids- og velferdstjenestene rundt 16 000 årsverk, og forvaltet om lag 265 milliarder kroner.

2.2.1 Om Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten

2.2.1.1 Aetat

Innledning

Lov om arbeidsmarkedstjenester (arbeidsmarkedsloven) av 10. desember 2004 gir det lovmessige grunnlaget for en landsdekkende offentlig arbeidsmarkedsetat og arbeidsmarkedspolitikkens innretning.

Lovens formål er:

> «å bidra til å oppnå et inkluderende arbeidsliv gjennom et velfungerende arbeidsmarked med høy yrkesdeltakelse og lav arbeidsledighet.»

Arbeidsmarkedsloven trådte i kraft 1. juli 2005 og erstattet sysselsettingsloven. Loven har regler om organisering av etaten, dens hovedoppgaver og virkemidler og saksbehandlingsregler. Arbeidsmarkedsloven inneholder bare hovedprinsippene for organiseringen og har i svært liten grad bestemmelser som angir hvilket nivå i Aetat som har ansvaret for de ulike funksjonene og oppgavene.

Aetat innførte ny organisering 1. januar 2003 og har to nivåer:

- Aetat Arbeidsdirektoratet, som har den overordnede administrative og faglige ledelsen av etaten, og
- Aetat lokal, som er delegert ansvar for løpende gjennomføring av arbeidsmarkedspolitikken.

I tillegg til de to forvaltningsnivåene er det etablert flere interne spesialisttjenester innenfor Aetat Arbeidsdirektoratet. Den tidligere ordningen med ett fylkesarbeidskontor i hvert fylke er erstattet med et hovedkontor som i tillegg til å være et operativt Aetat lokal også har det faglige og administrative ansvaret for virksomheten i fylket.

Aetat har lokalkontor i 162 kommuner. I tillegg forekommer enklere former for tilstedeværelse (kontordagsordninger, utplassering av terminaler mv.) i enkelte kommuner.

Bestemmelser om organisering

Arbeidsmarkedsloven § 3 gir Aetat Arbeidsdirektoratet myndighet til å avgjøre hvor Aetat skal være representert. Videre framgår det at Arbeidsdirektøren har den daglige ledelsen av Aetat Arbeidsdirektoratet og at Aetat Arbeidsdirektoratet leder Aetats virksomhet.

Bestemmelser om oppgaver, plikter og ansvar

I arbeidsmarkedsloven §§ 3, 5 og 8 er det bestemmelser om Aetats oppgaver. Det heter blant annet at «Aetat utøver den offentlige arbeidsmarkedspolitikken under styring av departementet.» Arbeidsmarkedsloven inneholder en bestemmelse om brukermedvirkning i § 4 og en bestemmelse om samarbeid med andre i § 6.

Det er gitt adgang for departementet til å gi nærmere bestemmelser om Aetats virksomhet, og det kan også pålegge Aetat andre oppgaver enn det som framgår av loven.

Organisering og gjennomføring av arbeidsmarkedstiltak er en viktig del av arbeidsmarkedspolitikken. Lovreguleringen på dette området finnes i arbeidsmarkedsloven §§ 12 og 13. Aetat er pålagt ansvaret for å forvalte folketrygdytelsene dagpenger under arbeidsløshet og attføringspenger, jf. kapitlene 4 og 11 i folketrygdloven. Etaten forvalter også regelverket knyttet til ventelønn og vartpenger i tjenestemannsloven, deler av lønnsgarantiinstituttet, permitteringsloven og har oppgaver i forbindelse med beredskapslovgivningen.

Bestemmelser som gjelder vedtak og klagebehandling

Alle enkeltvedtak om økonomiske ytelser fattes av Aetat lokal og kan påklages. Dette gjelder også behovsvurdering etter arbeidsmarkedsloven § 11. Aetat klage- og ankekontoret i direktoratet er klageinstans. Avgjørelser i saker om dagpenger og yrkesrettet attføring kan ankes inn for Trygderetten, og bestemmelsene om dette framgår av folketrygdloven. Vedtak som gjelder ytelser i tilknytning til arbeidsmarkedstiltak, kan ikke ankes inn for Trygderetten. Det er fastsatt bestemmelser om klagefrist og bestemmelser om tilbakekreving av feilutbetalte ytelser i arbeidsmarkedsloven, jf. §§ 17, 22, 23 og 24.

Generell saksbehandling

Etter arbeidsmarkedsloven § 14 gjelder forvaltningsloven med de særreglene som er fastsatt i arbeidsmarkedsloven og folketrygdloven. Arbeidsmarkedsloven § 15 bestemmer at krav om stønad skal settes fram for Aetat på vedkommendes bosted eller oppholdssted.

Videre er det bestemmelser om taushetsplikt, opplysningsplikt og særlige bestemmelser om forholdet til sosialtjenesten og straffebestemmelser. I arbeidsmarkedsloven § 24 er det dessuten tatt inn en bestemmelse om statens partsstilling i innkrevingssaker som gjelder Aetat.

I saker om ytelser etter folketrygdloven kapitlene 4 og 11 gjelder folketrygdlovens saksbehandlingsregler i kapitlene 21, 22 og 25 dersom ikke annet er særskilt bestemt, jf. arbeidsmarkedsloven § 14 annet ledd.

2.2.1.2 Trygdeetaten

Innledning

Lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) er den viktigste og mest omfattende av de lovene trygdeetaten forvalter.

Lovens formål er:

> «å gi økonomisk trygghet ved å sikre inntekt og kompensere for særlige utgifter ved arbeidsløshet, svangerskap og fødsel, aleneomsorg for barn, sykdom og skade, uførhet, alderdom og dødsfall.
>
> Folketrygden skal bidra til utjevning av inntekt og levekår over den enkeltes livsløp og mellom grupper av personer.
>
> Folketrygden skal bidra til hjelp til selvhjelp med sikte på at den enkelte skal kunne forsørge seg selv og klare seg selv best mulig til daglig.»

Folketrygden ble innført fra 1. januar 1967. Loven er senere blitt endret og utvidet og gjennomgikk på 1990-tallet en større omredigering fram til gjeldende lov. Den ble vedtatt med virkning fra 1. mai 1997.

Bestemmelser om organisering

Folketrygdloven § 20-1 regulerer organiseringen av etaten i tre formelle nivåer og bestemmer at folketrygden administreres sentralt av Rikstrygdeverket, regionalt av fylkestrygdekontorene og lokalt av trygdekontorene. Videre er det en bestemmelse om at regionale hjelpemiddelsentraler har et overordnet og koordinerende ansvar for hjelpemidler til funksjonshemmede.

Loven § 20-2 gjelder Rikstrygdeverkets kompetanse og organisasjon. Bestemmelsen gir Rikstrygdeverket, som ledes av trygdedirektøren, fullmakt til å delegere vedtaksmyndighet til andre enheter i etaten.

Folketrygdloven § 20-3 bestemmer at det i hvert fylke skal være et fylkestrygdekontor og en hjelpemiddelsentral. Departementet kan bestemme at en hjelpemiddelsentral skal betjene hele eller deler av andre fylker, og at det skal være flere sentraler i ett fylke.

Folketrygdloven § 20-4 bestemmer at det skal være et trygdekontor i hver kommune. Departementet bestemmer at to eller flere kommuner skal ha felles trygdekontor, og at det skal være flere trygdekontorer i enkelte kommuner. Det skal være et eget trygdekontor for saker som gjelder personer som er bosatt i utlandet, som er utsendte arbeidstakere i utlandet, eller som arbeider på norske skip i utenriksfart (Folketrygdkontoret for utenlandssaker).

Etter folketrygdloven § 20-9 kan departementet gi forskrifter om folketrygdens organer og deres oppgaver. Myndigheten er delegert til Rikstrygdeverket ved departementets vedtak av 15. april 1997.

Bestemmelser om oppgaver, plikter og ansvar

Trygdeetatens ansvar er å gjennomføre trygdepolitikken og å sikre enkeltmenneskers rettigheter gjennom forvaltning av trygdelovene. Forvaltning av ytelser til livsopphold er etatens hovedoppgave. Etaten forvalter videre sosiale ytelser som skal kompensere for merutgifter i ulike livssituasjoner. Trygdeetaten har også ansvar for tjenester til enkeltpersoner for å gjøre dem mest mulig selvhjulpne, og til virksomheter for å støtte opp om arbeidet med et inkluderende arbeidsliv. Endelig har etaten ansvar for å finansiere visse helsetjenester, forvalte og tildele hjelpemidler, diverse registeransvar mv.

I tillegg til folketrygden forvalter trygdeetaten hele eller deler av en rekke andre lover:

- Lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med butid i Noreg.
- Lov 29. april 2005 nr. 20 om innkreving av underholdsbidrag mv.
- Lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd
- Lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasientrettigheter § 2-6 (syketransport)
- Lov 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. (offentlige poliklinikker og privatpraktiserende spesialister)
- Lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre
- Lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap (fastsettelse av ektefellebidrag)
- Lov 17. februar 1989 nr. 2 om bidragsforskott
- Lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene (fastlegeordning)
- Lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (fastsettelse av farskap og barnebidrag)
- Lov 12. desember 1958 nr. 10 om yrkesskadetrygd
- Lov 28. juni 1957 nr. 12 om pensjonstrygd for fiskere
- Lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser
- Lovene 13. desember 1946 nr. 21 og nr. 22 om krigspensjonering for militære personer, for hjemmestyrkepersonell og sivile personer.

Trygdeetaten har videre ansvar for blant annet administrasjon og utbetaling av avtalefestet pensjon, jf. § 3 i lov 23. desember 1989 nr. 110 om statstilskott til ordninger for avtalefestet pensjon og Fellesordningen for Tariffestet Pensjon fra 1960. Trygdeetaten bistår de offentlige tjenestepensjonsordningene med opplysninger om samordningspliktige ytelser etter samordningsloven og foretar utbetaling for Statens Pensjonskasse, Pensjonstrygden for sjømenn og flere kommuner. Det

er også igangsatt et prosjekt hvor trygdekontoret utbetaler økonomisk sosialhjelp.

Bestemmelser som gjelder vedtak og klagebehandling

Etter folketrygdloven § 20-2 er Rikstrygdeverket tillagt kompetanse til å fatte vedtak etter loven. Denne kompetansen kan delegeres til fylkestrygdekontorene, hjelpemiddelsentralene og trygdekontorene. Myndigheten er i stor utstrekning delegert til trygdekontorene.

Folketrygdloven § 21-12 har bestemmelser om klage og anke i trygdesaker. Alle vedtak som gjøres i trygdeetaten, kan som hovedregel påklages til overordnet organ. Klagefristen i saker etter folketrygdloven er seks uker, mens den etter forvaltningsloven er tre uker.

Fylkestrygdekontoret er klageinstans i saker der trygdekontoret har truffet vedtak. Rikstrygdeverket er klageinstans for vedtak gjort av Folketrygdkontoret for utenlandssaker. Saker om sykepenger i arbeidsgiverperioden behandles av en egen nemnd.

Vedtak i klagesaker etter folketrygdloven og barnetrygdloven kan som hovedregel ankes inn for Trygderetten. Andre saksområder, herunder blant annet kontantstøtte og fastsettelse og innkreving av barnebidrag, kan ikke ankes til Trygderetten.

Vedtak i uførepensjonssaker fattes, som nevnt, av fylkestrygdekontoret i første instans. Disse vedtakene ankes direkte inn for Trygderetten.

For vedtak knyttet til behandling og innkreving av barnebidrag gjelder egne regler. Klager som gjelder innkreving av bidrag, behandles i tingretten (namsretten) og videre i domstolsapparatet. Andre klager over behandlingen i Trygdeetatens innkrevingssentral går til Rikstrygdeverket.

Generell saksbehandling

I folketrygdloven er saksbehandlingsreglene samlet i et eget kapittel 21. I kapitlet er det bare tatt med bestemmelser om saksbehandling som fraviker eller supplerer forvaltningsloven, jf. folketrygdloven § 21-1. Det er blant annet tatt med bestemmelser om hvor krav skal settes fram. Videre er det bestemmelser om innhenting av opplysninger og uttalelser fra offentlige organer og behandlingspersonell mv., taushetsplikt, bestemmelser om saksbehandlingstid og underretning om vedtak, om omgjøring av vedtak og særskilte bestemmelser om klage og anke i trygdesaker.

2.2.1.3 Trygderetten

Trygderetten ble opprettet ved lov 16. desember 1966 nr. 9 om anke til Trygderetten. Trygderetten er et uavhengig forvaltningsorgan. Den er ikke en del av det alminnelige domstolsapparatet, men virker i realiteten som en domstol innenfor sitt område. Trygderetten er som forvaltningsorgan underlagt Arbeids- og inkluderingsdepartementet, men i de enkelte sakene er Trygderetten uavhengig på samme måte som domstolene.

Trygderettens avgjørelser kan bringes direkte inn for lagmannsretten.

2.2.1.4 Sosialtjenesten

Lovgrunnlag og organisering

Lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester (sosialtjenesteloven) trådte i kraft 1. januar 1993 og legger ansvaret til kommunene for de oppgavene etter loven som ikke er lagt til et statlig organ. Det betyr at det er kommunene som har ansvaret for å yte økonomisk sosialhjelp og de fleste andre formene for bistand.

Lovens formål er:

– «å fremme økonomisk og sosial trygghet, å bedre levevilkårene for vanskeligstilte, å bidra til økt likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer,
– å bidra til at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig og til å ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre.»

Kommunene har stor grad av frihet når det gjelder å organisere sosialtjenestene.

Generelt har større kommuner en høyere spesialiseringsgrad enn små kommuner. I små kommuner arbeider den enkelte ansatte som generalist med et bredt og variert ansvarsområde. I enkeltsaker innebærer generalisttilnærmingen at en og samme saksbehandler forvalter flere lovverk, for eksempel bestemmelser om økonomisk sosialhjelp, hjemmehjelp, tiltak etter barnevernloven mv.

Sosial- og helsedirektoratet er et forvaltnings- og kompetanseorgan som skal bidra til å gjennomføre en nasjonal politikk innen sosial- og helseområdet.

Fylkesmannen fører tilsyn med tjenester etter kapitlene 4, 4A, 6 og 7 i sosialtjenesteloven. Statens helsetilsyn har det overordnede faglige tilsynet med tjenesten.

Klagebehandling

Sosialtjenestens vedtak kan påklages til fylkesmannen som kan prøve alle sider av vedtaket. Når det gjelder prøvingen av det frie skjønnet, kan fylkesmannen likevel bare endre vedtaket når skjønnet er åpenbart urimelig.

NOU 2004: 18 Helhet og plan i sosial- og helsetjenestene

Etter forslag fra Sosialdepartementet og Helsedepartementet ble et utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon 21. mars 2003 for å utrede og foreslå bedre harmonisering av den kommunale sosial- og helselovgivningen. Innstilling ble avgitt i oktober 2004 og sendt på høring med frist 1. april 2005. Utvalget anbefaler blant annet å erstatte dagens to lover med en felles harmonisert kommunal sosial- og helselov.

Utredningen er nå til vurdering i Helse- og omsorgsdepartementet.

2.2.2 Samarbeid mellom Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten

Ansvarsdeling mellom Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten gjør det nødvendig med samarbeid mellom etatene. Samarbeidet er tuftet dels på føringer fra politisk nivå, dels på initiativ fra statsetatene og sosialtjenesten selv. Regler for samarbeid er nedfelt i lover, forskrifter og sentrale retningslinjer. Videre har statsetatene og sosialtjenesten i de enkelte kommunene inngått formelle samarbeidsavtaler. Forsøk på ulike områder er også en del av en sentral strategi for utvikling av samarbeidet. Det vises til St.prp. nr. 46 (2004-2005) kapittel 2.3 for nærmere omtale.

3 Høringen

Arbeids- og sosialdepartementet sendte 8. august 2005 et notat med forslag til lov om arbeids- og velferdsforvaltningen på høring. Høringsfristen ble satt til 14. november 2005. Instanser merket med* har ikke avgitt uttalelse, mens instanser merket med ** har svart, men meddelt at de ikke har merknader til forslaget. De øvrige har kommet med merknader og forslag.

Aetat Arbeidsdirektoratet
Akademikerne
Arbeidsforskningsinstituttet*
Arbeidsgiverforeningen NAVO**
Arbeidsmiljøsenteret *
Arbeidssamvirkenes Landsforening*
Attføringsbedriftene
Bedriftsforbundet **
Bransjeforeningen Attføringsbedriftene*
Bemannings- og rekrutteringsbransjens forening*
Datatilsynet
De selvstendige kommunale pensjonskasser
Den norske Advokatforening
Den Norske Kreftforening*
Den norske lægeforening

Departementene, hvorav følgende har svart:
Barne- og familiedepartementet
Finansdepartementet
Fiskeri- og kystdepartementet
Forsvarsdepartementet**
Helse- og omsorgsdepartementet
Justis- og politidepartementet
Kommunal- og regionaldepartementet
Landbruks- og matdepartementet**
Miljøverndepartementet**
Moderniseringsdepartementet
Nærings- og handelsdepartementet**
Samferdselsdepartementet**
Utdannings- og forskningsdepartementet
Utenriksdepartementet**

Direktoratet for arbeidstilsynet
FAFO*
Finansforbundet*
Finansnæringens Arbeidsgiverforening*
Finansnæringens Hovedorganisasjon*
Fellesorganisasjonen for barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere (FO)
Forum for arbeid med bistand*
Forum for Offentlige ServiceKontor (FOSK)
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO)
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon Bergen

Fylkeskommunene, hvorav følgende har svart:
Akershus fylkeskommune
Aust-Agder fylkeskommune
Buskerud fylkeskommune
Hedmark fylkeskommune
Hordaland fylkeskommune
Nord-Trøndelag fylkeskommune
Oppland Fylkeskommune
Telemark fylkeskommune

Fylkesmennene, hvorav følgende har svart:
Fylkesmannen i Aust-Agder
Fylkesmannen i Buskerud
Fylkesmannen i Hedmark
Fylkesmannen i Nordland
Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Fylkesmannen i Telemark
Fylkesmannen i Troms
Fylkesmannen i Vest-Agder
Fylkesmannen i Vestfold

Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH)
Handelshøyskolen BI*
Hovedorganisasjonen for universitets- og høyskoleutdannede (UNIO)
Høgskolen i Agder *
Høgskolen i Oslo
Høgskolen i Nord-Trøndelag*
Høgskolen i Tromsø *
Innvandrernes Landsorganisasjon*

Kommunene, hvorav følgende har svart:
Alvdal kommune
Andebu kommune
Andøy kommune
Asker kommune
Bergen kommune

Bærum kommune
Bømlo kommune
Eidsvoll kommune
Elverum kommune
Enebakk kommune
Finnøy kommune
Fitjar kommune
Flå kommune
Frogn kommune
Gausdal kommune
Gran kommune
Hamar kommune
Hole kommune
Hå kommune
Inderøy kommune
Karmøy kommune
Kristiansand kommune
Kvinnherad kommune
Lier kommune
Lunner kommune
Luster kommune
Lyngdal kommune
Løten kommune
Meland kommune
Meråker kommune
Namdalseid kommune
Naustdal kommune
Nittedal kommune
Nord-Fron kommune
Nordre Land kommune
Nøtterøy kommune
Oppdal kommune
Oppegård kommune
Oslo kommune
Osterøy kommune
Porsgrunn kommune
Rendalen kommune
Rømskog kommune
Røyrvik kommune
Sandnes kommune
Sel kommune
Sogndal kommune
Sortland kommune
Stange kommune
Stavanger kommune
Steinkjer kommune
Tinn kommune
Tromsø kommune
Trondheim kommune
Tynset kommune
Tysnes kommune
Tønsberg kommune
Ulstein kommune
Vaksdal kommune
Vegårshei kommune
Verran kommune
Volda kommune
Voss kommune
Øksnes kommune
Østre Toten kommune
Øvre Eiker kommune
Ål kommune
Åseral kommune
Åsnes kommune
Akershus kommunale økonomirådgivere
Nettverk for kommunale ombud
Styringsgruppa for Samordningsprosjektet: Lødingen Velferdstorg

KS
Konkurransetilsynet*
Kommunal Landspensjonskasse (KLP)
Kontaktutvalget mellom innvandrere og myndighetene*
Landslaget for offentlige pensjonister
Landsforeningen for hjerte- og lungesyke (LHL)
Landsorganisasjonen i Norge (LO)
Landsrådet for arbeid til yrkeshemmede*
Landsrådet for Norske barne- og ungdomsorganisasjoner *
Likestillingsombudet**
Likestillingssenteret*
Mangfold i arbeidslivet *
NAV interim
Norges Bank *
Norges Blindeforbund
Norges Bondelag
Norges Fiskarlag*
Norges Handelshøyskole*
Norges Handikapforbund
Norges Kvinne- og Familieforbund
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)*
Norsk Attføringsforum*
Norsk Bonde- og Småbrukarlag**
Norsk Forbund for Utviklingshemmede
Norsk Helse- og Sosialleder lag
Norsk Omskoleringsforbund*
Norsk Pensjonistforbund
Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
Organisasjon mot offentlig diskriminering*
Pensjonstrygden for sjømenn (PTS)
Riksrevisjonen*
Rikstrygdeverket
Robin Hood Huset
Rådet for psykisk helse*
Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner*
Seniorforum for attføring*
Seniorsaken Norge*

Senter for seniorpolitikk
Senter mot etnisk diskriminering**
Sivilombudsmannen*
Skattedirektoratet
Sosial- og helsedirektoratet
Statens arbeidsmiljøinstitutt
Statens helsetilsyn
Statens eldreråd*
Statens Pensjonskasse
Statens råd for funksjonshemmede
Statens seniorråd
Statistisk sentralbyrå
Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning**
Stiftelsen Frischsenteret for samfunnsøkonomisk forskning*
Stiftelsen Kirkens Bymisjon
Telemarksforskning*
Trygderetten
Universitetet i Bergen
Universitetet i Oslo
Universitetet i Tromsø*
Utlendingsdirektoratet
Velferdsalliansen
Vestlandske blindeforbund
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)

Av de mer enn 155 høringsinstansene som har avgitt uttalelse, støtter flertallet forslaget om en ny lov om arbeids- og velferdsforvaltningen. Det vises til omtalen av høringsinstansenes merknader under behandlingen av de ulike spørsmålene i proposisjonen.

4 Lovgrunnlag for arbeids- og velferdsforvaltningen

4.1 Lovteknisk løsning, ny lov mv

4.1.1 Høringsnotatet

Et hovedpunkt i reformen er å samle det statlige ansvaret for arbeids- og velferdsforvaltningen i én etat, jf. St.prp. nr. 46 (2004-2005). Nedleggelse av Aetat og trygdeetaten for å bygge opp en ny statlig arbeids- og velferdsetat skaper et klarere og mer enhetlig ansvarsforhold på statlig side, legger til rette for effektiviseringsgevinster og gir bedre muligheter til å styrke forholdet til bedrifter og næringsliv. Dette vil gi en mer enhetlig velferdsforvaltning som i større grad setter brukeren og dennes behov i sentrum. Oppgaver som i dag utføres av Aetat og trygdeetaten, overtas av den nye statsetaten.

Aetat og trygdeetatens administrasjon er en del av statsforvaltningen. Det rettslige utgangspunktet er således at organiseringen av statlig virksomhet, herunder opprettelse av nye organer, kan skje uten bruk av lov. Dersom en omorganisering av statlig virksomhet innebærer en endring av forhold som allerede er regulert i en eksisterende lov, vil omorganiseringen likevel ikke kunne skje uten lovendring. Dette er, som det framgår av redegjørelsen i punkt 2, stort sett situasjonen for Aetat og trygdeetaten. Det er derfor nødvendig med lov for å gjennomføre den ønskede organisatoriske samlingen.

I høringsnotatet vurderte departementet det slik at lovgivning om arbeids- og velferdsforvaltningen bør inneholde bestemmelser om Arbeids- og velferdsetaten og dens hovedoppgaver. Videre foreslo departementet at det tas inn bestemmelser om delegering av myndighet, taushetsplikt, brukermedvirkning, individuell plan og behovsvurdering, samt bestemmelser om utøvelse av statens partsstilling ved søksmål og beredskapsbestemmelser. Det ble også foreslått regler om samarbeidet mellom Arbeids- og velferdsetaten og kommunene om den samlede førstelinjetjenesten.

Departementet vurderte om det i stedet for en ny lov burde fremmes forslag om endringer i eksisterende lover, det vil si arbeidsmarkedsloven, folketrygdloven og sosialtjenesteloven. Et moment som kan tale for en slik løsning, er at man da vil slippe å få enda flere lover å forholde seg til innen arbeids- og velferdsforvaltningen. Innen statsetaten kunne man tenke seg en løsning hvor de organisatoriske bestemmelsene i henholdsvis arbeidsmarkedsloven og folketrygdloven ble endret for å reflektere den nye statsetaten. I arbeidsmarkedsloven ville en slik løsning i det vesentligste bestå i å foreta navneendringer ved å erstatte «Aetat» med «Arbeids- og velferdsetaten». I gjeldende bestemmelser i folketrygdloven måtte det foretas realitetsendringer for å reflektere den friheten den nye etaten skal ha til å organisere seg selv i forhold til det trygdens organer har i dag. Isolert sett kunne dette være et alternativ til å gi en ny lov. Teknisk sett vil det likevel bli noe mer komplisert. Bestemmelser om organisering av en ny arbeids- og velferdsetat, bør neppe stå i flere lover. Arbeidsmarkedsloven vil ikke være et heldig alternativ da denne loven bare gjelder «arbeidsmarkedsdelen» av en ny etat. Folketrygdloven er et noe bedre alternativ da ytelsene i denne loven gjelder både Aetat og trygdeetaten, men denne loven har ikke med det som gjelder spesielt for arbeidsmarkedspolitikken. Det framstår derfor som den mest ryddige løsningen å ha en felles lov med organisatoriske bestemmelser for den nye arbeids- og velferdsetaten.

Når det gjelder førstelinjetjenesten i form av felles lokale kontorer, er det en mindre naturlig løsning å innføre de nye kravene gjennom endringer i eksisterende lovgivning. De nye førstelinjekontorene skal operere på tvers av skillet mellom stat og kommune, og på tvers av virkeområdet til flere lover. Selv om man rettslig sett likevel kunne nøye seg med å ta inn bestemmelsene om førstelinjekontorene i én eksisterende lov, for eksempel folketrygdloven, vil dette framstå som lite opplysende for den som søker informasjon om rettstilstanden med utgangspunkt i kommunens sosialtjeneste. Å nøye seg med å ha bestemmelsene i bare en av de aktuelle lovene vil dessuten heller ikke på den rette måte reflektere bredden i de oppgavene førstelinjekontorene har.

Et alternativ er å ta regler om statens og kommunens respektive oppgaver og forpliktelser inn i deres aktuelle lover, det vil si i arbeidsmarkedsloven, folketrygdloven og sosialtjenesteloven. Ulem-

pen med en slik løsning er at den lett kan bli uoversiktlig, og at man må søke flere steder for å få oversikt over rettstilstanden. Dette er den løsningen som i dag finnes, når det gjelder utveksling av personopplysninger mellom de tre involverte etatene. Erfaringer fra praksis viser at denne reguleringsteknikken er vanskelig å håndtere.

I høringsnotatet foreslo departementet at det gis en egen lov om arbeids- og velferdsforvaltningen som gir bestemmelser om den nye statsetaten og om førstelinjetjenesten framfor å innpasse bestemmelsene i eksisterende lovgivning.

Fordelen med å gi en helt ny lov er at man da får en oversiktlig løsning. Samtidig gir en ny lov et godt og tydelig signal om etableringen av den nye forvaltningen og forpliktelsen for både staten og kommunen til å bidra til en helhetlig tilnærming med utgangspunkt i den enkelte brukerens behov. Ved at de organisatoriske bestemmelsene flyttes fra henholdsvis arbeidsmarkedsloven og folketrygdloven får man også et ryddig forhold mellom den lovmessige behandlingen av på den ene siden ytelsenes innhold som står i de gjeldende lover, og på den andre siden forvaltningens oppbygging og oppgaver som står i den nye loven. Dette blir da en lovteknisk modell som kan brukes på tvers av skillet mellom statlige og kommunale oppgaver i særlovgivningen.

I høringsnotatet ble det vist til at nedleggelsen av Aetat og nåværende trygdeetat og opprettelsen av Arbeids- og velferdsetaten er en stor organisatorisk reform som berører rundt 16 000 ansatte og vil innebære store utfordringer. Da de to nåværende etatene har til dels ulik kultur, mål og styringsverktøy, stilles det derfor store krav både til planlegging og gjennomføring. Slike forhold egner seg likevel i begrenset grad for lovregulering og må fremmes gjennom andre midler. Lovens oppgave er å gi den rammen som reformen skal skje innenfor, og gi nødvendige regler for å administrere gjeldende lovgivning og politiske vedtak.

4.1.2 Høringsinstansenes merknader

Et fåtall av høringsinstansene har kommentarer til den lovtekniske løsningen departementet gikk inn for i høringsnotatet. Noen høringsinstanser kommenterer likevel forslaget om at det gis en egen lov om arbeids- og velferdsforvaltningen som gir bestemmelser om den nye statsetaten og om førstelinjetjenesten, framfor å innpasse bestemmelsene i eksisterende lovgivning.

Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund gir sin tilslutning, men uttaler:

«NAV-reformen har blant annet som formål å få en helhetlig og effektiv arbeids- og velferdsforvaltning. Av den grunn mener vi det må være et klart mål for den fremtidige lov for arbeids- og velferdsforvaltningen, å samordne arbeidsmarkedsloven og folketrygdloven til én lov. En samordnet statsetat, bør hovedsakelig ha en lov å forholde seg til.

Vi har imidlertid forståelse for at en slik lov ikke vil kunne etableres i 2006, fordi det ennå gjenstår viktige arbeider som vi mener bør være i bunnen før en ny lov vurderes. Et eksempel på dette er den samlede gjennomgang av de virkemidler dagens Aetat, trygdeetat og sosialtjenesten i dag råder over. Vårt mål vil imidlertid være: en samlet lov for arbeids- og velferdsforvaltningen.

Vi slutter oss samtidig til departementets intensjon med lovendringer i denne omgang; å foreta de nødvendige lovendringer for å kunne etablere den nye statsforvaltningen.»

Høgskolen i Oslo uttaler blant annet:

«Dersom utkastet til NAV-lov blir vedtatt, vil vi få et enda mer komplisert og fragmentert lovsystem innen velferdsretten enn gjeldende lovgivning. Dette bør unngås.

I høringsnotatet drøftes lovtekniske løsninger på side 37-42. Et alternativ som ikke tas opp, er å samle bestemmelsene fra folketrygdloven, arbeidsmarkedsloven og forslaget til NAV-loven i en lov. Det kan være en utvidet folketrygdlov som omfatter någjeldende lover om folketrygd og arbeidsmarkedstjenester og de nye bestemmelsene som er foreslått i NAV-loven.»

Høgskolen i Oslo påpeker også at det ikke foreslås noen bestemmelser i arbeidsmarkedsloven, folketrygdloven eller sosialtjenesteloven som viser til den nye loven om arbeids- og velferdsforvaltningen. Det påpekes videre at det fra sosialtjenestelovens lovtekst ser ut som om det alene er kommunene som har ansvaret for den daglige administrasjonen av sosialtjenesten, og foreslår at det inntas en henvisning til den nye loven i §§ 2-1 og 2-5. Det foreslås at det tas inn en tilsvarende bestemmelse i kapittel 2 i arbeidsmarkedsloven og kapittel 20 i folketrygdloven. Forslaget begrunnes i at dette vil være hensiktsmessig av informative årsaker som erstatning når de tidligere administrative bestemmelsene oppheves.

Justisdepartementet uttaler:

«I høringsnotatet s. 42-44 drøftes den lovtekniske plasseringen av de foreslåtte reglene. Alle de skisserte alternativene innebærer ulemper. Vi peker særlig på at det kan være

uheldig at bestemmelser om materielle rettigheter for individene på et bestemt område fremgår av flere ulike lover. Det virker for eksempel uheldig at retten til å bli registrert som arbeidssøker skal følge av arbeidsmarkedsloven § 10, mens retten til individuell plan skal følge av lov om arbeids- og velferdsforvaltningen. Den mest konsekvente oppfølgingen av reformen hadde kanskje vært at reglene i arbeidsmarkedsloven og den nye loven om arbeids- og velferdsforvaltningen ble tatt inn i folketrygdloven (likevel slik at det trolig ble nødvendig å gi egne regler om de lokale arbeids- og velferdskontorene, men det ville i tilfelle bli bestemmelser av mer rendyrket organisatorisk karakter). Det ville bidra til å understreke sammenhengen mellom arbeidsmarkedsspørsmålene og trygde-/pensjonsområdet. En slik løsning kan likevel fremstå som problematisk, blant annet på grunn av at folketrygdlovens karakter av rettighetslov og fordi virkeområdet for arbeidsmarkedsloven og folketrygdloven ikke er sammenfallende. Vi oppfordrer i det minste til at spørsmålet omtales i det videre arbeidet.»

Justisdepartementet anfører videre at selv om den overordnede lovstrukturen som er lagt til grunn i høringsutkastet beholdes, vil det likevel være en fordel at bestemmelser som angår Arbeids- og velferdsetaten samles mest mulig. Det virker etter deres mening forvirrende med et kapittel om arbeids- og velferdskontorene og deres forhold mellom kapittel 2 og 4. Det er etter Justisdepartementets mening mulig at problemet kan løses ved å flytte §§ 13 til 17 i høringsutkastet fram til kapittel 2. For øvrig reises det spørsmål om det er naturlig at § 15 i utkastet om unntak fra loven ved krise i freds- og krigstid tas ut av folketrygdloven, både fordi bestemmelsen synes å være begrenset til folketrygdlovens område og fordi den gir grunnlag for å innskrenke denne lovens materielle rettigheter.

Rikstrygdeverket uttaler:

«Rikstrygdeverket støtter i all hovedsak det lovtekniske valget, som består i en ny lov om organiseringen og opprettholdelse av særlovene med de nødvendige tilpasninger.»

Fylkesmannen i Vestfold uttaler:

«Fylkesmannen vurderer det som tjenlig å lovfeste samarbeidet om den nye arbeids- og velferdsforvaltningen i en egen lov framfor innpasning i eksisterende lovverk. »

Tilsvarende synspunkter uttrykkes av *Bergen kommune.*

4.1.3 Departementets vurdering og forslag

Spørsmålet om plasseringen av de organisatoriske bestemmelsene for den nye arbeids- og velferdsforvaltningen tar i høringsnotatet utgangspunkt i at arbeidsmarkedsloven og folketrygdloven beholdes som separate lover som i dag. På dette grunnlaget opprettholder departementet forslaget om en egen lov framfor tilpasninger i eksisterende regelverk. Det vises til drøftelsen i punkt 4.1.1.

Departementet ser at det finnes argumenter for den løsningen som innebærer å innpasse arbeidsmarkedsloven og bestemmelsene om arbeids- og velferdsforvaltningen i folketrygdloven. En slik løsning kan imidlertid som det påpekes, være problematisk, blant annet på grunn av folketrygdlovens karakter av rettighetslov, og fordi virkeområdet for arbeidsmarkedsloven og folketrygdloven ikke er sammenfallende. Det vil dessuten likevel være lite naturlig å ta inn bestemmelser om de felles lokale kontorene i folketrygdloven siden disse også omfatter deler av den kommunale sosialtjenesten. Departementet opprettholder derfor forslaget om en egen lov om arbeids- og velferdsforvaltningen som gir de nødvendige organisatoriske bestemmelsene og visse materielle bestemmelser som reformen foranlediger.

Departementet er videre enig i forslaget om å flytte enkelte av bestemmelsene i kapittel 4 Forskjellige bestemmelser til kapittel 2 Arbeids- og velferdsetaten i høringsutkastet. Dette gjelder § 13 i høringsutkastet om statens partsstilling, § 14 i utkastet om beredskap i Arbeids- og velferdsetaten, § 16 i utkastet om beordring ved krise i freds- og krigstid og § 17 i utkastet om forskrifter. Disse bestemmelsene er derfor flyttet fram i loven og plassert på slutten av kapittel 2 som §§ 9 til 12 i lovforslaget. Det vises også til at § 11 i utkastet om gjensidig bistand mellom etaten og sosialtjenesten er flyttet og plassert som § 8 i lovforslaget. Departementet følger videre opp forslaget om ikke å flytte bestemmelsen om unntak fra loven i freds- og krigstid fra folketrygdloven til den nye loven og § 15 i utkastet er derfor ikke videreført i lovforslaget. Som det anføres, er bestemmelsen, i motsetning til §§ 14 og 16 i utkastet, begrenset til folketrygdlovens område. Bestemmelsen har derfor sin naturlige plass i folketrygdloven. Flyttingen nødvendiggjør også visse andre justeringer i forhold til høringsnotatets forslag.

4.2 Bruk av betegnelser, opprydding i andre lover mv

4.2.1 Høringsnotatet

Betegnelsene Rikstrygdeverket, trygdeetaten, trygdekontor, fylkestrygdekontor, Aetat Arbeidsdirektoratet, Aetat og lignende, må endres alle steder hvor de framkommer. Det må gjøres en vurdering i hvert enkelt tilfelle av om det er *Arbeids- og velferdsdirektoratet, det felles lokale kontoret eller Arbeids- og velferdsetaten* som bør brukes. I høringsnotatet ble det foreslått at det i lovteksten brukes den nøytrale betegnelsen «etat» i alle de tilfellene der det ikke anses nødvendig og ønskelig å presisere hvilket organ eller nivå i etaten bestemmelsen gjelder. Det ble vist til at det vil være en fordel om det henvises mest mulig til etaten siden dette vil gi etaten størst frihet til å bestemme organiseringen selv. I flere av disse tilfellene synes det dessuten mest hensiktsmessig å skrive om lovteksten slik at det blir unødvendig å benytte navn. Dette gjelder spesielt eldre lover departementet har kartlagt, hvor det gjennomgående heter at «Rikstrygdeverket kan bestemme...», «Rikstrygdeverket kan gjøre unntak fra...» og lignende. Se for eksempel lov 13. desember 1946 nr. 22 om krigspensjon for sivile mv. § 1. I slike tilfeller ble det i høringsnotatet lagt opp til at bestemmelsene omformuleres til «Det kan gjøres unntak...». Som det ble pekt på i høringsnotatet, bør slike bestemmelser følges opp med delegasjonsvedtak der dette er aktuelt, slik at det til enhver tid er klart hvor kompetansen til å gjøre vedtak ligger.

Det framgår av høringsnotatet at departementet i lovproposisjonen vil legge fram en samlet gjennomgang av de lovbestemmelsene som må endres.

Det finnes tilfeller der Aetat og trygdeetaten har bestemmelser om samme tema, men det er valgt ulike løsninger. Som eksempel nevnes at Rikstrygdeverket utøver statens partsstilling i rettssaker på trygdeetatens område. Ved søksmål som er knyttet til Aetats virksomhet, utøves statens partsstilling av departementet. Det må da vurderes hvilken løsning som skal velges, og om det eventuelt er nødvendig å opprettholde ulike løsninger for de ulike fagområdene innenfor den nye etaten. Departementet har i slike tilfeller lagt opp til en felles løsning for den nye etaten uavhengig av hvilket fagområde det gjelder.

4.2.2 Høringsinstansenes merknader

Flere høringsinstanser peker på at det må foretas oppdateringer i en rekke lover som følge av ny organisering.

Rikstrygdeverket uttaler:

> «I flere lover som trygdeetaten administrerer, er oppgaver og vedtaksmyndighet tillagt bidragsfogden (barneloven, forskotteringsloven, bidragsinnkrevingsloven, ekteskapsloven). Det følger av barneloven § 10 at det er trygdekontoret som er bidragsfogd. I andre lover er vedtaksmyndigheten tillagt trygdekontoret (barnetrygdloven, kontantstøtteloven). Det vil sannsynligvis ikke være problematisk å tilpasse dette ved at vedtaksmyndighet tillegges det nye Arbeids- og velferdsdirektoratet med adgang til delegasjon og at øvrige oppgaver utføres av den nye Arbeids- og velferdsetaten på det nivå som er aktuelt.
>
> Når det gjelder barnelovens regler om fastsettelse og endring av farskap, kompliseres ovennevnte noe ved at loven konkret benevner det nivået i trygdeetaten som har myndighet til å utføre ulike oppgaver. Beslutningsmyndighet og øvrige oppgaver er fordelt mellom trygdekontoret (i kraft av å være bidragsfogd) og fylkestrygdekontoret med utgangspunkt i de vurderinger og beslutninger som ble tatt da bidragsarbeidet i sin tid ble overført til trygdeetaten. En gjennomgang av barnelovens regler om farskap med tanke på tilpasning i den nye Arbeids- og velferdsetaten vil derfor heller ikke bare være et spørsmål om valg av navnebetegnelser. Tilpasning vil imidlertid også her kunne skje ved at beslutningsmyndighet tillegges det nye Arbeids- og velferdsdirektoratet, med delegasjon til aktuelt nivå i den nye etaten. »

Noen høringsinstanser peker på at terminologien som skiller mellom «Arbeids- og velferdsetaten» som betegnelse på den statlige forvaltningen og «arbeids- og velferdskontoret» som betegnelse på de lokale kontorene opprettet i samarbeid mellom statsetaten og kommunene, kan virke forvirrende.

Justisdepartementet ber om at man vurderer endrede betegnelser, for å skape et tydeligere skille mellom «arbeids- og velferdsetaten» og «arbeids- og velferdskontorene».

Fellesorganisasjonen for barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere (FO) uttaler:

> «FO vurderer at bruken av begrepene arbeids- og velferdsforvaltningen, arbeids- og velferdsetaten og arbeids- og velferdskontoret både er uklare og lite konsekvent i hele lovutkastet. Dette gjelder særlig forholdet mellom hva som benevnes som arbeids- og velferdsforvaltningen og det som har benevnelsen arbeids- og velferdskontoret (se høringsutkastet § 14). FO

anbefaler at man kun benytter ett begrep så lenge disse begrepene viser til samme organisatoriske enhet. Hvilket begrep som skal benyttes om de lokale kontorene, vil måtte avhenge litt av hvilke funksjoner som rent faktisk legges dit. Et alternativ kan være å omtale dette som førstelinjekontoret. I tillegg er det problematisk at man velger et navn på den nye førstelinja som kun reflekterer den statlige etaten og slik underkommuniserer den kommunale sosialtjenestens bidrag. FO vil på denne bakgrunn anbefale at man benytter følgende begreper:

Arbeids- og velferdsetaten (om den statlige etaten)

Arbeids-, velferds- og sosialforvaltningen (om den nye felles førstelinja).»

Stavanger kommune uttaler:

«I henhold til foreliggende lovforslag benevnes den statlige delen av organisasjonen «arbeids- og velferdsetaten», mens arbeids- og velferdsetaten sammen med de deler av kommunens tjenester som inngår i de lokale arbeids- og velferdskontorene, benevnes «arbeids- og velferdsforvaltningen».

Kommunen er en stor produsent av velferd. I lys av dette mener Stavanger kommune ovennevnte navnevalg, hvor velferdsbegrepet i én sammenheng er knyttet til både stat og kommune (arbeids- og velferdskontoret), mens det i en annen sammenheng kun er knyttet til stat (arbeids- og velferdsetaten), kan skape forvirring, og bidra til å skjule det faktum at velferd omfatter mer enn kun oppgaver i forhold til å få bruker i arbeid eller tilsvarende. Kommunen ber på dette grunnlag departementet vurdere å i større grad differensiere benevnelsen på arbeids- og velferdsetaten og arbeids- og velferdskontorene/arbeids- og velferdsforvaltningen, men med henblikk på at begrepet velferd også omfatter kommunale tjenester. I sammenheng med en slik begrepsavklaring ser Stavanger kommune også behov for en avklaring fra departementets side på om begrepet velferd er ment å omfatte helsetjenester, se forøvrig ovennevnte forslag om en definisjonsbestemmelse.»

4.2.3 Departementets vurdering og forslag

Departementet ser at det kan reises innvendinger mot at de tilnærmet samme betegnelsene brukes om *etaten* som bare omfatter staten, og *kontoret* som i tillegg til staten også omfatter kommunene. Den betydningen som er lagt til skillet mellom etat og kontor kan virke forvirrende, særlig inntil begrepene får festet seg hos medspillere og brukere.

Forslaget som ble sendt på høring, bygger på den terminologien som er etablert tidligere, blant annet i forbindelse med framleggelse av St.prp. nr. 46 (2004-2005). Her skilles det mellom Arbeids- og velferdsetaten som den statlige etaten og arbeids- og velferdskontoret som det felles lokale kontoret mellom statsetaten og kommunene.

Navnsettingen i arbeids- og velferdsforvaltningen har vært vurdert flere ganger under arbeidet med reformen. Det er ikke lett å finne fram til navn som både kommuniserer enkelt og godt mot brukerne og som klargjør eierforholdene. Departementet foreslår at statsetaten betegnes som Arbeids- og velferdsetaten i loven. Når det gjelder de lokale kontorene, foreslår departementet at det åpnes for mulighet til å finne et navn eller kjennetegn i praksis som kommuniserer reformen til omverden på en god måte. Departementet foreslår derfor at navnet ikke brukes i lovteksten, men at loven i stedet opererer med begrepet «felles lokale kontorer». Det er likevel en forutsetning at det lokale kontoret bekjentgjøres i kommunene på samme måte og derved gjenkjennes som det samme kontoret over hele landet.

Ved henvisning til det felles lokale kontoret i lovtekst for øvrig bør man heller bruke det noe lengre uttrykket «det felles lokale kontoret i arbeids- og velferdsforvaltningen».

Der hvor vedtaksmyndigheten i loven i dag er lagt direkte til trygdekontoret, jf. blant annet kontantstøtteloven og barnetrygdloven, foreslås at vedtaksmyndigheten legges «til det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer» i stedet for til Arbeids- og velferdsdirektoratet med adgang til delegasjon.

Som det redegjøres for i høringsnotatet, finnes også tilfeller der Aetat og trygdeetaten har bestemmelser om samme tema, men det er valgt ulike løsninger. Som eksempel nevnes det at Rikstrygdeverket utøver statens partsstilling i rettssaker på trygdeetatens område, jf. folketrygdloven § 20-2. Ved søksmål som er knyttet til Aetats virksomhet utøves statens partsstilling av departementet, jf. arbeidsmarkedsloven § 24. Et annet eksempel er folketrygdlovens bestemmelser om anke og klage: § 21-12 klage og anke i trygdesaker gjelder trygdeetaten, mens § 21-12A har særskilte bestemmelser om klage og anke i saker som hører under Aetat. Departementet har i slike tilfeller lagt opp til en felles løsning for den nye etaten uavhengig av hvilket fagområde det gjelder. Se henholdsvis § 9 i lovforslaget og forslaget til endringer i folketrygdloven §§ 21-12 og 21-12A.

Departementet følger for øvrig opp forslagene i høringsnotatet.

Det vises til lovforslaget og merknadene i punktene 12 og 13.

4.3 Arbeidsmarkedsloven

4.3.1 Høringsnotatet

Departementet foreslo at lov om arbeidsmarkedstjenester (arbeidsmarkedsloven) beholdes som en egen lov. På grunn av at Aetat avvikles og at oppgavene som følger av loven, overtas av den nye Arbeids- og velferdsetaten, må det gjøres flere endringer i loven. Det foretas også navneendringer som i hovedsak innebærer å endre Aetat til Arbeids- og velferdsetaten og Aetat Arbeidsdirektoratet til Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Kapittel 1 om formål og virkeområde beholdes. Bestemmelsen i § 2 om lovens virkeområde kan opprettholdes med navneendring, samt en presisering i første ledd om at den gjelder tjenester «etter denne loven».

Kapittel 2 om Aetats organisering samt brukermedvirkning og samarbeid foreslås opphevet i sin helhet, mens bestemmelser som må videreføres, flyttes til den nye loven om arbeids- og velferdsforvaltningen. Innholdet i §§ 3 til 5 overføres i redigert form til den nye loven, jf. §§ 3, 4 og 6 i høringsutkastet (lovforslaget). Bestemmelsen om samarbeid i arbeidsmarkedsloven § 6 anses som unødvendig å videreføre da den nye organiseringen av arbeids- og velferdsforvaltningen i seg selv sikrer samarbeid.

Kapittel 3 om arbeidsgivers meldeplikt beholdes innholdsmessig uendret, men med navneendring der dette er nødvendig.

Kapittel 4 om informasjon, registrering og behovsvurdering beholdes med følgende endringer:

- Bestemmelsen i § 9 om informasjon om Aetats tjenester foreslås opphevet, men videreføres i § 15 i lovforslaget.
- I § 10 gjøres navneendring.
- Bestemmelsen i § 11 om behovsvurdering ble foreslått videreført i den nye loven, jf. § 10 annet til fjerde ledd i høringsutkastet.

Kapittel 5 om arbeidsmarkedstiltak beholdes uendret.

Kapittel 6 om saksbehandlingsregler beholdes, men det gjøres endringer:

- I § 14 beholdes første ledd om forholdet til forvaltningsloven, mens annet ledd om at saksbehandlingsreglene mv. i folketrygdloven kapitlene 21, 22 og 25 gjelder i saker om dagpenger under arbeidsløshet og ytelser under yrkesrettet attføring, blir overflødig og kan oppheves.
- I § 15 som gjelder hvor krav skal settes fram, foreslo departementet at «arbeids- og velferdskontoret» benyttes.
- Bestemmelsene i §§ 16 til 20 beholdes innholdsmessig uendret, men med navneendring.
- Innholdet i § 21 om bistand og opplysningsplikt overfor sosialtjenesten oppheves og samkjøres med folketrygdloven §§ 25-10 og 25-10a og videreføres i den nye loven, jf. § 12 i høringsutkastet (§ 8 i lovforslaget).

Kapittel 7 om tilbakekreving mv. endres. Siden den nye etaten skal forvalte folketrygdloven i sin helhet, og det derfor ikke lenger blir noe organisatorisk skille mellom ytelsene etter kapitlene 4 og 11 og de andre ytelsene, må bestemmelser om tilbakekreving av ytelser etter kapitlene 4 og 11 også framgå av folketrygdloven og ikke av arbeidsmarkedsloven. Dette innebærer:

- Bestemmelsen i § 22 innarbeides i folketrygdloven § 22-15. Men siden det er behov for en tilbakekrevings- og innkrevingshjemmel også når det gjelder stønader knyttet til arbeidsmarkedstiltak, ventelønn mv., foreslås dette behovet ivaretatt ved en henvisning fra arbeidsmarkedsloven § 22 til folketrygdloven § 22-15 når det gjelder disse andre ytelsene.
- Bestemmelsen i § 23 oppheves, men innholdet innarbeides på tilsvarende måte i folketrygdloven § 22-15.
- Bestemmelsen om statens partsstilling i § 24 oppheves ved at innholdet samkjøres med folketrygdloven § 20-2 fjerde ledd og § 20-4 fjerde ledd og overføres til den nye loven, jf. § 13 i høringsutkastet (§ 9 i lovforslaget).

Kapittel 8 om privat arbeidsformidling og utleie av arbeidstakere beholdes innholdsmessig uendret, men med navneendring der dette er nødvendig.

Kapittel 9 om sanksjoner beholdes innholdsmessig uendret, men med navnendring i §§ 28 og 29 og en presisering i § 28 om at det gjelder tilbud «etter denne loven».

Kap 10 om sluttbestemmelser beholdes innholdsmessig uendret.

4.3.2 Høringsinstansenes merknader

Høgskolen i Oslo påpeker:

> «Lov om arbeidsmarkedstjenester av 2004 er en helt ny og moderne lov som erstattet sysselsettingsloven av 1947. Med den nye NAV-loven foreslås det at nesten halvparten av arbeidsmarkedslovens bestemmelser blir opphevet, og at tilsvarende bestemmelser blir tatt inn i den nye NAV-loven. Dermed vil arbeidsmarkedsloven framstå som en «ribbet lov», og denne «restloven» vil få preg av nokså usammenhengende enkeltbestemmelser.»

Det samme påpekes også fra *Justisdepartementets* side ved at det vises til at:

> «Kapittel 4 i arbeidsmarkedsloven mister etter utkastet det meste av sitt innhold. Den nåværende § 10 forsvarer neppe et eget kapittel. En alternativ plassering av bestemmelsen bør vurderes.»

Justisdepartementet påpeker også at:

> «Overskriften i arbeidsmarkedsloven kapitlene 4 og 7 må (...) revurderes på bakgrunn av de foreslåtte endringene i loven.»

4.3.3 Departementets vurdering og forslag

På bakgrunn av at arbeidsmarkedsloven er ny vil det være uhensiktsmessig å gjøre endringer i denne omgangen ved flytting, sammenslåing eller omnummerering av bestemmelser. Dette vil bare medføre at forarbeidene vil bli mindre tilgjengelig.

Endring og justering av kapitteloverskrifter har ingen konsekvenser i forhold til bruken av forarbeider mv. Departementet vil derfor endre overskriften i kapittel 4 fra «Informasjon, registrering og behovsvurdering» til «Registrering og behovsvurdering». Det vises til at bestemmelsen i arbeidsmarkedsloven § 9 oppheves, men det materielle innholdet videreføres i den nye loven, jf. § 15 første ledd i lovforslaget. I tillegg til bestemmelsen i arbeidsmarkedsloven § 10 som gjelder «registrering av arbeidssøker», har departementet kommet til at § 10 annet til fjerde ledd i høringsutkastet som skulle erstatte arbeidsmarkedsloven § 11, utgår. Da vil kapittel 4 bestå av bestemmelsene i arbeidsmarkedsloven §§ 10 og 11. Det vises til punkt 8.5.2.

Departementet vil også foreslå at arbeidsmarkedsloven § 17 får et tillegg om klageinstansen tilsvarende forslaget til endring av folketrygdloven § 21-12, jf. punkt 5.3.3.

Det vises til §§ 3, 4, 6, 8, 9 og 15 i lovforslaget og merknadene i punkt 12. Det vises for øvrig til merknadene til endringene i arbeidsmarkedsloven i punkt 13.

4.4 Folketrygdloven kapittel 20 – Administrative organer

Folketrygdloven kapittel 20 har bestemmelser om folketrygdens administrative organer. Departementet foreslår at oppgaver som i dag utføres av Aetat og trygdeetaten, i den nye arbeids- og velferdsforvaltningen skal overtas av den nye statsetaten. Bestemmelser om Arbeids- og velferdsetatens oppbygging og hovedoppgaver er, som nevnt, foreslått regulert i en ny lov om arbeids- og velferdsforvaltningen. Kapittel 20 ble derfor foreslått opphevet i sin helhet, men slik at visse bestemmelser videreføres i den nye organisasjonen, enten i eller med hjemmel i den nye loven om arbeids- og velferdsforvaltningen eller slik at bestemmelsen flyttes til andre steder i folketrygdloven. Det gjelder:

- § 20-2 første ledd slår fast at vedtak etter loven gjøres av Rikstrygdeverket som kan delegere myndighet til fylkestrygdekontorene, hjelpemiddelsentralene og trygdekontorene. Bestemmelsen er flyttet til kapittel 21 om saksbehandling, jf. folketrygdloven § 21-11 og merknadene i punkt 13.
- § 20-2 fjerde ledd hvoretter Rikstrygdeverket utøver statens partsstilling i søksmål der gjenstanden for tvisten skriver seg fra trygdeetatens vedtak etter folketrygdloven eller andre lover som forvaltes av Rikstrygdeverket. Det samme gjelder i øvrige søksmål som er knyttet til trygdeetatens virksomhet. Departementet kan overta utøvelsen av partsstillingen i enkeltsaker. Bestemmelsen foreslås videreført i den nye loven, jf. § 13 i høringsutkastet (§ 9 i lovforslaget). Bestemmelsen om partsstilling samkjøres med arbeidsmarkedsloven § 24 om utøvelse av statens partsstilling ved alminnelige søksmål som er knyttet til Aetats virksomhet.
- § 20-4 fjerde ledd slår fast at trygdekontoret utøver statens partsstilling ved tvangsforretning for namsmannen og annen rettslig behandling i forbindelse med inndriving og sikring av krav etter lover som forvaltes av Rikstrygdeverket, dersom ikke annet er fastsatt i vedkommende lov. Det samme gjelder ved inndriving og sikring av øvrige krav som skriver seg fra trygdeetatens virksomhet. Rikstrygdeverket kan overta utøvelsen av partsstillingen i enkeltsaker eller i grupper av saker. Bestemmelsen foreslås flyttet til den nye loven og samkjøres med arbeidsmarkedsloven § 24 første til tredje ledd som gjelder statens partsstilling i innkrevingssaker som hører under Aetat. Det vises til den nye loven, jf. § 13 i høringsutkastet (§ 9 i lovforslaget).
- § 20-6 gjelder Ankenemnda for sykepenger i arbeidsgiverperioden som er en ankeinstans på siden av det vanlige klage- og ankesystemet i trygdesaker. Nemnda avgjør tvister om rettigheter og plikter i arbeidsgiverperioden, mellom arbeidsgiver og arbeidstaker, og mellom arbeidsgiver og trygdekontor. Organisatoriske bestemmelser om Ankenemnda for sykepenger i arbeidsgiverperioden er i dag å finne i § 20-6, mens § 21-13 har bestemmelser om

saksbehandling mv. Bestemmelsen om sammensetningen av Ankenemnda, jf. § 20-6 annet ledd flyttes til § 21-13 som nytt annet ledd.
- § 20-8 gjelder Trygderevisjonen som er Rikstrygdeverkets interne revisjon av trygdeetaten. Trygderevisjonen kan også gis revisjonsoppgaver i arbeidsmarkedsetaten for stønad som utbetales av trygdeetaten. Det ble foreslått at bestemmelsene om Trygderevisjonen videreføres i forskrift fastsatt i medhold av den nye loven, jf. § 17 i høringsutkastet (§ 12 i lovforslaget).
- § 20-9 gjelder adgangen for departementet til å gi forskrifter om folketrygdens organer og deres oppgaver. Tilsvarende forskriftshjemmel for den nye statsetaten er tatt inn i den nye loven, jf. § 17 i høringsutkastet (§ 12 i lovforslaget).

Høringsinstansene hadde ingen merknader til forslagene.

Det vises til §§ 9 og 12 i lovforslaget og merknadene i punkt 12. Videre vises til folketrygdloven §§ 21-11 og 21-13 og merknadene i punkt 13.

4.5 Folketrygdloven kapittel 21 – Saksbehandlingsregler

Folketrygdloven kapittel 21 inneholder følgende bestemmelser:
- § 21-1 om forholdet til forvaltningsloven
- § 21-2 om hvor kravet skal settes fram
- § 21-3 om medlemmets opplysningsplikt
- § 21-4 om innhenting av opplysninger og uttalelser
- § 21-5 om bistand fra barnevernstjenesten og sosialtjenesten
- § 21-6 om endrede forhold
- § 21-7 om uriktige opplysninger m.m. - følger for ytelser fra trygden
- § 21-8 om bortfall av rett til ytelser når mottakeren er skjødesløs med sin helse m.m.
- § 21-9 om taushetsplikt
- § 21-10 om saksbehandlingstid og underretning om vedtak
- § 21-11 om omgjøring av vedtak
- § 21-12 om klage og anke i trygdesaker
- § 21-12A om klage og anke i trygdesaker-Aetat
- § 21-13 om Ankenemnda for sykepenger i arbeidsgiverperioden
- § 21-14 om ytelser ved yrkesrettet attføring
- § 21-15 om dagpenger under arbeidsløshet
- § 21-16 om saksbehandling i avgiftssaker m.m.
- § 21-17 om forskrifter.

Høringsnotatet pekte på at den nye organiseringen av statsetaten nødvendiggjør en rekke tilpasninger i kapitlet. I hovedsak dreier det seg om navneendringer, men som det vil framgå er det i visse tilfeller nødvendig med tilpasninger, dels av materiell karakter. Bestemmelsen i § 21-9 om taushetsplikt overføres til den nye loven, jf. § 7 i høringsutkastet (§ 7 lovforslaget).

Følgende bestemmelser i kapitlet ble foreslått videreført uendret og kommenteres ikke nærmere:
- § 21-1 om forholdet til forvaltningsloven
- § 21-7 om uriktige opplysninger m.m. - følger for ytelser fra trygden
- § 21-8 om bortfall av rett til ytelser når mottakeren er skjødesløs med sin helse m.m.
- § 21-10 om saksbehandlingstid og underretning om vedtak
- § 21-16 om saksbehandling i avgiftssaker m.m.
- § 21-17 om forskrifter

Høringsinstansene hadde ingen merknader til forslagene. Enkelte av høringsinstansene hadde imidlertid synspunkter på det materielle innholdet i bestemmelser som er blitt videreført, men som det ikke har vært mulig å følge opp i denne omgang. Dette gjelder blant annet et forslag om endring av bestemmelsen i folketrygdloven § 20-6 om sammensetning av Ankenemnda for sykepenger slik at det skal tas inn regler om kjønnsrepresentasjon. Bestemmelsen oppheves fordi hele kapittel 20 i folketrygdloven utgår, jf. punkt 4.4, men innholdet i bestemmelsen videreføres som nytt annet ledd i folketrygdloven § 21-13. Det vises for øvrig til likestillingsloven § 21 som også vil gjelde i slike tilfeller.

Det vises til forslag til endringer av folketrygdloven §§ 21-2, 21-3, 21-4, 21-5, 21-6, 21-11, 21-12, 21-13 og 21-15 og til folketrygdloven §§ 21-12A og 21-14 som oppheves. Videre vises til punkt 5 om endring i §§ 21-11 og 21-12 i folketrygdloven og merknadene i punkt 13.

Det vises til § 7 i lovforslaget og merknadene i punkt 12.

4.6 Andre endringer i folketrygdloven

4.6.1 Høringsnotatet

I høringsnotatet side 92 ble det foreslått endringer i folketrygdloven § 22-15, derunder forslag om at «Arbeids- og velferdsdirektoratet kan bestemme at innkreving skal skje gjennom Statens innkrevingssentral».

4.6.2 Høringsinstansenes merknader

Rikstrygdeverket kommenterer forslaget og trekker fram at det i dag er:

> « ...Trygdeetatens innkrevingssentral (TI) som krever inn underholdsbidrag og feilutbetalte trygdeytelser på vegne av trygdeetaten. Det pågår også et prosjekt som har som mål å overføre innkrevingen av også andre krav til innkreving i etaten. Det forutsettes at forslaget til endringer i folketrygdloven § 22-15 ikke er ment å endre på dette, og at henvisningen til at innkrevingsoppgaver *kan* overføres til Statens innkrevingssentral (SI), bare er ment å gjelde de krav som SI i dag krever inn på vegne av Aetat. På sikt må det vurderes om TI skal kunne kreve inn de krav som per i dag ligger til Aetat. Hensyn som taler for en slik løsning er blant annet at brukerne skal ha én innkrevingssentral å forholde seg til når det gjelder krav fra den nye Arbeids- og velferdsforvaltningen, samt at den nye etaten skal ha kontroll på målstyring og prioriteringer i forbindelse med innkrevingen. »

Rikstrygdeverket foreslår at folketrygdloven § 22-15 justeres i tråd med dette:

> «Et beløp som blir krevd tilbake etter første og tredje ledd, kan enten dekkes ved trekk i framtidig trygdeytelser eller innkreves etter bestemmelsene i bidragsinnkrevingsloven. Vedtak om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg. Innkreving skjer gjennom Arbeids- og velferdsetatens innkrevingssentral. Arbeids- og velferdsdirektoratet kan bestemme at innkreving skal skje gjennom Statens innkrevingssentral.»

Rikstrygdeverket påpeker at dette også vil innebære justeringer av § 13 annet ledd i høringsutkastet om hvilket organ som utøver partsstilling på vegne av staten. *Landsorganisasjonen i Norge (LO)* er positiv til at «Trygdeetatens innkrevingssentral bør utøve statens partsstilling i saker som kreves inn i henhold til bidragsinnkrevingsloven».

4.6.3 Departementets vurdering og forslag

Departementet mener at det er hensiktsmessig at det legges til rette for en eventuell framtidig overføring av alle tilbakesøkingskrav til Arbeids- og velferdsforvaltningens innkrevingssentral (tidligere Trygdeetatens innkrevingssentral). Det synes hensiktsmessig med en slik omlegging også for ytelser etter folketrygdloven kapitlene 4 og 11, og for krav som reises etter utbetalinger i medhold av arbeidsmarkedsloven som i dag kreves inn etter avtale mellom Aetat Arbeidsdirektoratet og Statens innkrevingssentral (SI).

En konkret overføring vil måtte ta hensyn til en avvikling av dagens avtale med SI og forhold rundt ressurser mv. i Arbeids- og velferdsforvaltningens innkrevingssentral for håndtering av slike nye oppgaver. I denne forbindelsen bør det også vurderes hvordan man mest hensiktsmessig håndterer tilbakesøkingskrav som SI allerede har tatt hånd om.

På denne bakgrunn foreslår departementet at det innarbeides en hjemmel i § 18 annet ledd i lovforslaget til å gi forskrift om at dagpenger mv. i en overgangsperiode skal innkreves av SI etter reglene i arbeidsmarkedsloven tidligere §§ 23 og 24, det vil si inkludert også bestemmelsen om at statens partsstilling ved innkrevingen skal utøves av SI. Dette innebærer at alle bestemmelser om SI i de berørte lovene utgår med unntak av hjemmelen i § 18 i lovforslaget til å gi overgangsbestemmelser.

Det vises til § 9 og § 18 annet ledd i lovforslaget og merknadene i punkt 12. Det vises også til endringene i folketrygdloven § 22-15, derunder også opphevelsen av arbeidsmarkedsloven §§ 23 og 24 og merknadene i punkt 13.

4.7 Endringer i sosialtjenesteloven

4.7.1 Høringsnotatet

I høringsnotatet ble det foreslått å gi sosialtjenesteloven § 2-1 et nytt ledd med følgende ordlyd:

> «Kommunens myndighet etter denne lov kan etter reglene i kommuneloven delegeres til et interkommunalt organ eller annen kommune.»

Kommuneloven § 27 åpner for samarbeid mellom kommuner knyttet til drift og organisering, mens oppgaver som omhandler myndighetsutøvelse faller utenfor. Dersom det hjemles adgang til interkommunalt samarbeid om offentlige myndighetsoppgaver knyttet til sosialtjenesteloven, går dette foran kommunelovens begrensning i adgangen til interkommunalt samarbeid. Det ble derfor foreslått at det skal framgå av sosialtjenesteloven at en kommune kan delegere sin myndighet etter sosialtjenesteloven til et interkommunalt organ eller en annen kommune.

4.7.2 Høringsinstansenes merknader

Flere av høringsinstansene kommenterer forslaget.

Fylkesmannen i Troms viser til at forslaget til ny bestemmelse i sosialtjenesteloven § 2-1 fjerde ledd åpner for at kommunenes myndighet etter lov om sosiale tjenester kan delegeres til annen kommune:

> «Regelverket for øvrig (knyttet til barnevern, helsetjenester mv) åpner imidlertid i liten grad for slik delegasjon. Det er for så vidt også et spørsmål om hvor vid adgang til delegasjon ny § 2-1 fjerde ledd åpner for (...). Kan eksempelvis sosialtjenestens myndighet etter lov om sosiale tjenester kapittel 6 delegeres?
>
> Denne problematikken kan neppe løses i denne omgang, men Fylkesmannen ønsker likevel å peke på at begrensninger i hva en kommune kan delegere til en annen kommune antageligvis også vil legge begrensninger på i hvilken grad interkommunale løsninger vurderes som hensiktsmessig.»

Justisdepartementet viser til høringsnotatet og er enig i at det:

> « ... må (...) tas hensyn til eventuelle nye lovregler om organisasjonsformer for interkommunalt samarbeid. Det vil være uheldig om det etableres særordninger innenfor kjerneområdet for de bestemmelser som Kommunal- og regionaldepartementet arbeider med. Utkastet til nytt fjerde ledd i sosialtjenesteloven § 2-1 bør på denne bakgrunn vurderes kritisk.»

4.7.3 Departementets vurdering og forslag

Departementet viser til at Kommunal- og regionaldepartementet tar sikte på å fremme en lovproposisjon for Stortinget i vårsesjonen 2006 hvor det tilrettelegges for en ny løsning for interkommunalt samarbeid. En særskilt lovhjemmel i sosialtjenesteloven vil da bli overflødig.

Det er foreløpig usikkert når et slikt lovforslag kan bli fremmet og behandlet. På denne bakgrunn opprettholdes forslaget til nytt ledd i sosialtjenesteloven § 2-1.

Det vises til sosialtjenesteloven § 2-1 fjerde ledd og merknadene i punkt 13. Det vises for øvrig til punkt 7.4.3.

4.8 Beredskapsbestemmelser i folketrygdloven mv

4.8.1 Høringsnotatet

Folketrygdloven §§ 25-16 til 25-18 gir i hovedsak en plikt for trygdeetaten til å utarbeide beredskapsplaner for å sikre virksomheten ved krise i freds- eller krigstid, og gjør unntak fra en rekke av folketrygdlovens regler ved krise i freds- og krigstid. I tillegg oppstilles i § 25-18 en beordringshjemmel som gir Rikstrygdeverket adgang til å beordre ansatte i trygdeetaten til å utføre arbeid ved andre organer i etaten ved krise i freds- og krigstid. Folketrygdloven § 25-19 gir Kongen hjemmel til å gi forskrifter om gjennomføringen av bestemmelsene i §§ 25-16 til 25-18.

Departementet foreslo i høringsnotatet at bestemmelsene gjøres gjeldende for den nye etaten. Folketrygdloven §§ 25-16 til 25-19 ble derfor foreslått innarbeidet i den nye loven, jf. §§ 14 til 16 i høringsutkastet.

Lov 15. desember 1950 nr. 7 om særlig rådgjerder under krig, krigsfare og liknende forhold § 3 og lov 14. desember 1956 nr. 7 om forsynings- og beredskapstiltak § 30 ville etter forslaget fortsatt gjelde for etatens oppgaver etter arbeidsmarkedsloven.

Lov 23. juni 2000 nr. 56 om sosial- og helsemessig beredskap § 3-6 skal fortsatt gjelde for sosialtjenesten.

4.8.2 Høringsinstansenes merknader

Justisdepartementet stiller:

> «... spørsmål ved om det er naturlig at § 15 i høringsutkastet tas ut av folketrygdloven, både fordi bestemmelsen synes å være begrenset til folketrygdlovens område og fordi den gir grunnlag for å innskrenke den lovens materielle rettigheter.»

Aetat mener:

> «... at den nye etatens ansvar for arbeids- og velferdsberedskap må synliggjøres i den nye loven. Dette er bare delvis ivaretatt i høringsnotatet. Den nye etatens operative ansvar for arbeidskraftberedskap innen totalforsvaret er eksempelvis utelatt.»

Videre vises til at arbeidskraftberedskap er forankret i beredskapsloven og forsyningsloven og at Aetat i henhold til mobiliseringsforskriften har:

> «... ansvaret for å fordele landets disponible sivile arbeidskraft ved mobilisering og i krig, og i fredstid å forestå aktuelle planleggings- og reguleringstiltak i denne forbindelse».

Aetat påpeker videre at:

> «NAV innebærer ingen endringer i forhold til totalforsvar og norsk sikkerhetspolitikk. Ansvaret for arbeidskraftberedsskap hører da naturlig inn under NAV-lovens § 14 1.»

Aetats forslag til et nytt første ledd i § 14 lyder:

> «Arbeids- og velferdsdirektoratet skal sikre arbeidskraftbehovet til samfunnsviktige virksomheter ved krise eller i krig, samt opprettholde systemer for kartlegging av samfunnsviktige bedrifter og deres behov.»

4.8.3 Departementets vurdering og forslag

Departementet er enig med Aetat i at den nye etatens ansvar for arbeidskraftberedskap bør synliggjøres i den nye loven selv om forpliktelsene også følger av de særlovene som er nevnt i punkt 4.8.1 foran. Dette kan som foreslått fra Aetats side, gjøres ved et nytt ledd i § 10 i lovforslaget.

Departementet er videre enig i at § 15 i høringsutkastet kan utgå og at folketrygdloven § 25-17 kan beholdes. Etter nærmere vurdering er departementet kommet til at henvisningen til dagpenger etter kapittel 4 som ble tatt inn i § 15 i høringsutkastet, ikke bør beholdes. Det vises til at folketrygdloven § 25-17 ikke hadde dagpenger etter kapittel 4 med i oppregningen av de ytelsene som er prioritert og som gjelder personer som er syke og gamle, mens ytelser til friske og arbeidsføre stiller bak. Det vises om dette til Ot.prp. nr. 9 (2000-2001) Om endringer i folketrygdloven og enkelte andre lover kapittel 14.

Det vises til §§ 10 og 11 i lovforslaget og merknadene i punkt 12. Det vises også til folketrygdloven § 25-17 og merknadene i punkt 13.

5 Formål og organisatorisk oppbygging mv

5.1 Formålet

5.1.1 Høringsnotatet

Et hovedmål for organisasjonsreformen er at flere skal være i arbeid eller aktiv virksomhet og at færre skal ha trygd eller stønad som hovedkilde til forsørgelse. Videre tar reformen sikte på en mer brukervennlig, samordnet og effektiv velferdsforvaltning. Det statlige ansvaret, som i dag er delt på to etater, Aetat og trygdeetaten, samles i én ny etat: Arbeids- og velferdsetaten. Det skal etableres en førstelinjetjeneste med arbeids- og velferdskontorer som dekker alle kommuner, jf. St.prp. nr. 46 (2004-2005).

En ny organisering må gi større kraft til arbeidet med å få flere i arbeid, støtte opp under arbeidet med et inkluderende arbeidsliv og ha fokus på det hele mennesket og brukernes samlede behov. Helhetsperspektivet med reformen er viktig. Ny organisering av arbeids- og velferdsforvaltningen må styrke arbeidet med å fremme inkludering og redusere risikoen for marginalisering av utsatte grupper i samfunnet.

§ 1 i høringsutkastet hadde følgende ordlyd:

> «Formålet med loven er å legge til rette for en effektiv arbeids- og velferdsforvaltning, tilpasset den enkeltes behov, som kan møte det enkelte menneske med respekt, bidra til sosial trygghet og lede flere mot arbeid og aktiv virksomhet.»

Bestemmelsen gir uttrykk for at loven skal understøtte det overordnede målet med den nye organiseringen av arbeids- og velferdsforvaltningen. Hovedprinsippene for organiseringen vil framgå av denne loven og gi det nødvendige grunnlaget for etableringen av en ny arbeids- og velferdsforvaltning.

5.1.2 Høringsinstansenes merknader

Flere høringsinstanser har kommentarer til forslaget til lovens formålsbestemmelse.

Landsorganisasjonen i Norge (LO) mener det i formålsparagrafen bør tilføyes at NAV-reformen også bør sikte mot sosial utjevning.

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) påpeker at:

> «I den utforming fremlegget nå har fått, er den vekt som er gitt arbeidslinjen sterkt redusert. Forklaringen til formålsparagrafen «har som hovedmål å få flere i arbeid og færre på stønad...», bør etter NHOs syn løftes frem som formålsparagraf. Den foreslåtte formålsparagrafen: «Formålet med loven er å legge til rette for en effektiv arbeids- og velferdsforvaltning, tilpasset den enkeltes behov, som kan møte det enkelte menneske med respekt, bidra til sosial trygghet og lede flere mot arbeid og aktiv virksomhet», kan inngå som en del av paragrafens forklaring.»

Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH) mener at det er uheldig at fokuset ser ut til å være på enkeltindividet som bruker og ikke næringslivet/arbeidsgiver.

Stavanger kommune uttaler:

> «I formålsbestemmelsen i forslag til ny lov om arbeids- og velferdsforvaltningen understrekes reformens hovedmål om å tilbakeføre flere i arbeid og aktiv virksomhet slik at færre har trygd eller stønad som hovedkilde til forsørgelse. Kommunen mener dette er et svært viktig prinsipp. Kommunen mener samtidig lovforslaget må gjenspeile at ikke alle brukergruppene som i prinsippet omfattes av lovforslaget er aktuelle for arbeid, eller aktuelle for arbeid i overskuelig fremtid. Dette vil f.eks. gjelde mottakere av langvarige trygdeytelser. Problemstillingen kan i prinsippet også være aktuell for mottakere av sosiale tjenester. Stavanger kommune mener det er viktig at lovforslaget tydelig gir utrykk for formål utover oppgaver i forhold til å få bruker i arbeid eller tilsvarende, ikke minst med tanke på en tydeliggjøring av sammenhengen mellom ulike kommunale tjenester. Stavanger kommune foreslår på dette grunnlag at det i formålsbestemmelsen understrekes at brukerne skal møtes med helhetlige og samordnede tjenester.»

I tråd med dette foreslår Stavanger kommune at lovens formålsbestemmelse formuleres på følgende måte:

> «Formålet med loven er å legge til rette for en effektiv arbeids- og velferdsforvaltning, som sikrer helhetlige og samordnede tjenester tilpasset den enkeltes behov, og som kan møte det enkelte menneske med respekt, bidra til sosial trygghet og lede flere mot arbeid og aktiv virksomhet.»
>
> «Riktignok sies det i § 10 i lovforslaget at arbeids- og velferdskontoret tidligst mulig skal avklare «brukerens helhetlige behov.» Stavanger kommune ser likevel behovet for å presisere dette i formålsbestemmelsen, som loven forøvrig skal leses i lys av. Ovennevnte forslag vil etter kommunens oppfatning dessuten tydeliggjøre at lovens formål kan tilsi at ytterligere kommunale oppgaver legges inn under arbeids- og velferdsforvaltningen.»

En rekke kommuner gir utrykk for lignende syn, blant annet *Tromsø kommune* og *Trondheim kommune*.

Rikstrygdeverket ser behov for en formålsparagraf som dekker den helhetlige tilnærmingen og ansvaret for å koordinere tjenester og virkemidler.

Rikstrygdeverket foreslår en endring i formålsbestemmelsen, slik at reformens intensjon om helhet og koordinering kommer klarere fram:

> «Formålet med loven er å legge til rette for en helhetlig, koordinert og effektiv arbeids- og velferdsforvaltning tilpasset den enkelte brukers behov, som kan møte det enkelte menneske med respekt, bidra til økonomisk og sosial trygghet og lede flere mot arbeid eller annen aktiv samfunnsdeltakelse.»

Aetat mener at formålsbestemmelsen bør ha et enda klarere arbeidsfokus og i tillegg synliggjøre at også arbeidsgivere er en viktig brukergruppe for den nye arbeids- og velferdsforvaltningen. Videre uttaler Aetat at forvaltningen også skal bidra til økonomisk trygghet.

Aetat foreslår derfor at formålsbestemmelsen får følgende ordlyd:

> «Formålet med loven er å legge til rette for en effektiv arbeids- og velferdsforvaltning, tilpasset den enkeltes behov, som kan møte det enkelte menneske med respekt og bidra til sosial og økonomisk trygghet og aktiv virksomhet. Arbeids- og velferdsforvaltningen skal bidra til at flere kan få eller beholde arbeid, og at arbeidsgivere får dekket sitt behov for arbeidskraft.»

Videre mener Aetat at det er viktig at lovens formål også dekker det klare oppdraget arbeids- og velferdsforvaltningen får med å sikre at brukeren får rett tjeneste og ytelse uavhengig av statlig eller kommunalt ansvar, og slik at brukeren skal slippe å gi de samme opplysningene flere ganger. Dette er et formål som ikke framgår av de enkelte særlovene. Aetat mener dette må framgå av denne loven, eventuelt i særlovene. Et slikt uttrykt formål er etter deres mening avgjørende for lovligheten av behandlingen av personopplysninger. De ønsker derfor at forarbeidene understreker at de nevnte forholdene er forankret i formålsbestemmelsen. Alternativt ber de departementet legge dette direkte inn i loven.

Forslag til formålsbestemmelse i § 1 går etter *Statens helsetilsyns* mening lenger enn å si noe om formålet med den foreslåtte organisatoriske modellen som det legges rammer for. Uttrykk som «tilpasset den enkeltes behov», «møte det enkelte menneske med respekt» og «bidrar til sosial trygghet og lede flere mot arbeid og aktiv virksomhet» sier etter Helsetilsynets oppfatning mer om innholdet i tjenestetilbudet enn å underbygge en organisatorisk tilpasning.

Formålsbestemmelser er etter deres vurdering blant annet viktige når materielle bestemmelser skal tolkes. Formålsbestemmelsen vil ha betydning for tolkingen av bestemmelsene i den foreslåtte loven og også ved tolking av andre bestemmelser i annet relevant regelverk. Statens helsetilsyn understreker viktigheten av at formålsbestemmelsen i sosialtjenesteloven anvendes når innholdet i denne lovens rettighetsbestemmelser skal tolkes. De ser en fare for at organisasjonsmodellen som er valgt, og formålsbestemmelsen i forslag til ny lov vil tilsidesette formålet med sosialtjenesteloven. De peker på at problemstillingen ikke er drøftet i høringsnotatet og ber derfor departementet vurdere deres innspill i det videre lovarbeidet.

Høgskolen i Oslo viser til at formålsbestemmelsen angir de viktigste formålene med de organisasjonsmessige bestemmelsene i den nye loven. § 1 i høringsutkastet må etter Høgskolens oppfatning ses i sammenheng med formålsbestemmelsene i arbeidsmarkedsloven § 1, folketrygdloven § 1-1 og sosialtjenesteloven § 1-1. Høgskolen anser det som en fordel om den nye Arbeids- og velferdsetaten hadde hatt en samordnet formålsbestemmelse som grunnorm for sin virksomhet.

5.1.3 Departementets vurdering og forslag

Flere av de høringsinstansene som uttaler seg om formålsparagrafen, ser primært ut til å være opptatt av å gjenfinne formuleringer som finnes i den loven de tidligere har vært mest i befatning med. Mange av de formuleringene som etterlyses, hører etter departementets mening mer naturlig hjemme i de lovene hvor de konkrete ytelsene og tjenes-

tene finnes, enn i en organisatorisk lov av denne typen. Formålet med denne loven er bare å legge det organisatoriske fundamentet for den forvaltningen som skal administrere lovene. Som enkelte av høringsinstansene peker på, må likevel lovens formålsparagraf nødvendigvis ses i sammenheng med formålsparagrafene i de lovene der virkemidlene finnes.

I lys av høringsuttalelsene omformulerer departementet formålsparagrafen slik at dette kommer direkte til uttrykk. På denne måten vil blant annet formålet om full sysselsetting og forebygging av sosiale problemer inngå i forvaltningens formål. Et av hovedmålene med den organisatoriske reformen er å legge til rette for en mer helhetlig og samordnet arbeids- og velferdsforvaltning. Også dette er presisert i lovforslaget.

Etter departementets mening vil langt de fleste av høringsinstansenes merknader være tatt hensyn til ved dette.

For øvrig opprettholdes forslaget i høringsnotatet med visse redaksjonelle endringer.

Det vises til § 1 i lovforslaget og merknadene i punkt 12.

5.2 Organene

5.2.1 Høringsnotatet

I høringsnotatet la departementet fram et forslag til en ny lov om arbeids- og velferdsforvaltningen som i tillegg til bestemmelser om Arbeids- og velferdsetaten og dens hovedoppgaver, inneholdt bestemmelser om delegering av myndighet. Det ble også foreslått regler om samarbeidet mellom Arbeids- og velferdsetaten og kommunene om førstelinjekontorene.

Statsetaten og kommunene skal etter reformen ha stor frihet til å organisere tjenestene for å sikre høy formålseffektivitet og mulighet for tilpasning til lokale forhold. Det er sentralt at forholdene legges best mulig til rette for at den nye etaten gjøres i stand til å ta raske grep i arbeidsmarkedspolitikken når forholdene tilsier det. Organiseringen må legge til rette for rask omstillingsevne slik at Stortinget og regjeringen vil ha et godt arbeidsmarkedspolitisk verktøy. Omfanget av organisatoriske bestemmelser i departementets høringsutkast ble derfor begrenset til et nødvendig minimum.

5.2.2 Høringsinstansenes merknader

Forholdsvis få høringsinstanser har hatt synspunkter på nedleggelsen av Aetat og trygdeetaten og opprettelsen av en ny arbeids- og velferdsetat. Blant de som har uttalt seg, er imidlertid tendensen overveiende positiv.

I uttalelsen fra *Norges Blindeforbund* sies blant annet følgende:

> «Norges Blindeforbund mener en sammenslåing av Trygdeetaten, Aetat og noe av sosialetaten er et steg i riktig retning i forhold til målet om å få flere ut i arbeid, og gjøre tjenestene lettere tilgjengelig for brukerne. Det gjelder generelt alle grupper i samfunnet og spesielt personer med nedsatt funksjonsevne. Det er lagt vekt på samarbeid og helhetlig tenkning som gjør at den enkelte kun har et fåtall personer å forholde seg til.»

Norsk Pensjonistforbund uttaler blant annet:

> «Norsk Pensjonistforbund har under hele utredningsperioden uttalt seg positivt til ordningen med en felles etat for arbeid, trygd og de sosiale tjenester i kommunene og vil uttrykke tilfredshet over at det nå foreligger et utkast til lovregulering av den nye etaten.»

Steinkjer kommune «har store forhåpninger til denne reformen».

Hva gjelder omfanget av de organisatoriske bestemmelsene, støtter *Akademikerne* forslaget om å begrense omfanget til et nødvendig minimum for å gi etaten frihet til å bestemme organiseringen selv ut fra hva den finner formålstjenlig. Etter deres syn er dette viktig for å gi etaten mulighet til i størst mulig grad å organisere seg ut fra tilgjengelige ressurser og tilpasse ressursbruken til brukernes behov. Akademikerne påpeker at den nye etaten må være fleksibel nok til å tilpasse seg samfunnets utvikling.

Landsorganisasjonen i Norge (LO) er «... også enig med departementet at omfanget av de organisatoriske lovbestemmelsene begrenses til et minimum».

Flere av fylkeskommunene er også opptatt av at det regionale nivået i den nye arbeids- og velferdsforvaltningen må tilpasses det regionale folkevalgte nivået.

Aust-Agder fylkeskommune uttaler:

> «Fylkestinget mener at det regionale nivå i den nye arbeids- og velferdsforvaltningen må tilpasses de folkevalgte regioner på regionalt nivå. Ulike statlige regioninndelinger gjør det vanskelig med statlig samordning på tvers på regionalt nivå, og mellom stat og regionalt folkevalgt nivå.»

Hordaland fylkeskommune uttaler:

> «For å få til ein balansert utvikling i heile landet, bør delar av etaten bli lokalisert utanfor sentrale strøk. Det kan vere naturleg å flytte ut delfunksjonar ut i landet. Vidare tilseier både

omsynet til utflytting av statlege arbeidsplassar og omsynet til å utvikle eit godt samarbeid med kommunane og med regionalt nivå at det vert ein myndiggjort regional administrasjon. Eventuelle grenser for regionkontor i den nye arbeids- og velferdsetaten må vere samanfallande med framtidige grenser for det regionale folkevalde nivået.»

Høgskolen i Oslo peker på at det ikke sies noe i lovteksten om fylkesnivå/regionalt nivå og uttaler i den forbindelsen:

«Fylkestrygdekontorene har en sentral rolle i administreringen av folketrygden. Det gjelder uføreytelsene som det knytter seg store problemer til, blant annet med den sterke veksten i antallet uførepensjonister. Uførepensjonsordningen ble fra 2004 delt i en tidsbegrenset uførestønad og en varig uførepensjon. Og det er nylig etablert seks regionale klage- og ankeenheter som i stor utstrekning har overtatt fylkestrygdekontorenes oppgaver. I tilknytning til den store reformen av alderspensjonssystemet nedsettes det et utvalg til å gjennomgå uføreordningene.

På denne bakgrunn er det nå neppe aktuelt å gjøre endringer i administreringen av uføreordningene ut over det som er nødvendig i forbindelse med etableringen av NAV. Det bør framgå av den nye loven at det kan være et regionalt nivå. En slik bestemmelse vil være av informasjonsmessig betydning, og den kan senere oppheves hvis det er ønskelig. Dertil kan det utformes som en «kan»-bestemmelse.»

5.2.3 Departementets vurdering og forslag

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet. Forslaget følger opp intensjonen om at statsetaten skal stå fritt til å organisere sin virksomhet, jf. St.prp. nr. 46 (2004-2005). Dette betyr at bestemmelser som i dag står i folketrygdloven om organisering av etaten i sentrale, regionale og lokale nivåer i framtiden vil bli fastsatt av etaten selv sammen med bestemmelser om fordeling og behandling av ulike oppgaver.

Som følge av at omfanget av organisatoriske bestemmelser i departementets lovforslag er begrenset til et nødvendig minimum for å tillate nødvendig fleksibilitet med hensyn til organiseringen av etaten, er det således ikke tatt sikte på noen lovmessige føringer knyttet til organisering av et regionalt nivå i den nye statsetaten.

Lovforslagets § 3 om Arbeids- og velferdsetaten og om de felles lokale kontorene, jf. §§ 13 og 14, legger likevel klare føringer om organiseringen av statsetaten på det lokale nivået.

Det vises til §§ 13 og 14 i lovforslaget og merknadene i punkt 12.

5.3 Klage- og ankebehandling

5.3.1 Høringsnotatet

Det framgår av St.prp. nr. 46 (2004-2005) kapittel 7.6 at klage- og ankesystemet fortsatt skal følge et tosporet system, et system for den statlige Arbeids- og velferdsetaten og et system for den kommunale sosialtjenesten. Det bør imidlertid etableres et felles og enhetlig system for klagebehandling i den nye statsetaten. Det ble vist til at dette må ses i sammenheng med organiseringen av mellomnivå (regionale organer/fylkesorganer) i den nye statsetaten og at valg av løsning bør skje i samråd med ny etatsledelse. I høringsnotatet uttalte departementet at det i samsvar med signalene i proposisjonen likevel må sikres at alle klager på vedtak i den nye statsetaten undergis en reell toinstansbehandling i overensstemmelse med reglene i forvaltningsloven § 28. Siden departementet mente at den nye statsetaten burde få stor frihet til å organisere seg selv, ble det verken foreslått lovfestet hvilke organ som skal fatte ulike vedtak eller være klageinstans. I tråd med dette ble det foreslått at kravet til toinstansbehandling lovfestes i en mer generell form.

Det ble ikke foreslått endringer i hvilke saker som kan ankes til Trygderetten, eller i Trygderettens oppgaver og kompetanse.

I høringsnotatet foreslo departementet at bestemmelsene om klagefrister mv. i arbeidsmarkedsloven og klage i folketrygdloven beholdes med nødvendige tilpasninger uten at dette endrer klagesystemet.

5.3.2 Høringsinstansenes merknader

Enkelte høringsinstanser har merknader til forslaget til klage- og ankeordning.

Moderniseringsdepartementet peker på at høringsutkastet vil gi to klage- og ankeordninger for tjenester som ytes fra de lokale kontorene, avhengig av om det er en statlig eller kommunal tjeneste. Før saken framlegges for Stortinget, mener Moderniseringsdepartementet at det bør gjøres en nærmere vurdering av et eventuelt enhetlig klage- og ankesystem.

Aetat uttaler:

«Det fremgår av St.prp. nr. 46 (2004-2005) kapittel 7.6 at klage- og ankesystemet fortsatt skal følge et tosporet system; et system for den statlige arbeids- og velferdsetaten og et system for

den kommunale sosialtjenesten. I høringsnotatet legges det i punkt 4.1.2.2 vekt på at det bør etableres et felles og enhetlig system for klagebehandling i den nye statsetaten, og at «dette må ses i sammenheng med organiseringen av mellomnivå (regionale organer/fylkesorganer) i den nye statsetaten». Aetat ser det som viktig at det nye direktoratet står mest mulig fritt til å organisere arbeidet med klage- og ankesaker. Det synes derfor som NAV-loven går for langt i å legge en forutsetning i retning av at dette arbeidet skal legges til et «mellomnivå». Det bør være åpning for å organisere denne typen arbeid helt eller delvis på riksplan, uavhengig om den nye statsetaten organiseres med mellomnivå eller ikke. Aetat ønsker derfor at også alternativet «sentrale organer» ivaretas ved beskrivelsen av den nye statsetatens organisering.

Aetat behandler i dag klage- og ankesaker i en landsomfattende enhet. Dette har gitt bidrag til en mest mulig enhetlig og effektiv forvaltning i form av, kompetanse og kvalitet, likebehandling og rettssikkerhet, effektiv ressursutnyttelse og stordriftsfordeler.

Departementet har foreslått at folketrygdloven § 21-12 skal regulere klage- og ankebehandling i trygdesaker. (...) Av (...) første ledd fremgår det imidlertid at vedtak kan påklages til det forvaltningsorgan som er «nærmest overordnet» det forvaltningsorgan som har gjort vedtaket. Av hensyn til organisatorisk frihet foreslår Aetat at det i forslaget til § 21-12 første ledd annet punktum tilføyes «... eller overordnet klageorgan som er særskilt opprettet av Arbeids- og velferdsdirektoratet. «Alternativt kan «nærmest» i folketrygdloven § 21-12 første ledd tas bort, slik at bestemmelsen da kun gir anvisning på behandling i «overordnet forvaltningsorgan». Dette vil sikre en to-instansbehandling, samtidig som hensynet til den nye statsetatens frihet til å organisere seg selv vil ivaretas. For å sikre muligheten for en eller flere særskilte klageorganer på områder utenfor folketrygdloven, uavhengig om arbeids- og velferdsetaten blir organisert med et mellomnivå eller ikke, må det også gjøres tilsvarende endringer i aktuelle lover, herunder arbeidsmarkedsloven.»

Akademikerne tar opp samme problemstilling.

Rikstrygdeverket mener at Arbeids- og velferdsdirektoratet burde få adgang til å bestemme hvorvidt et vedtak skal kunne bringes direkte inn for Trygderetten og således unntas fra klagerett til overordnet organ, da dette vil være i samsvar med dagens ansvarsfordeling. Det vises til forslaget til endring av folketrygdloven § 21-12 annet ledd første punktum, hvoretter departementet gis slik myndighet. Det vises i denne sammenheng til at Rikstrygdeverket etter gjeldende folketrygdlov kan bestemme at enkelte saksområder skal behandles av spesielt utvalgte trygdekontorer og fylkestrygdekontorer, og at vedtak som disse treffer ikke kan påklages til Rikstrygdeverket og således må påankes direkte til Trygderetten, jf. folketrygdloven § 20-2 annet ledd og § 21-12 annet ledd første punktum og femte ledd første punktum.

Rikstrygdeverket foreslår på denne bakgrunn følgende endring i folketrygdloven § 21-12 annet ledd første punktum: *«Arbeids - og velferdsdirektoratet kan bestemme at...»*.

Rikstrygdeverket uttaler videre:

> «Forslaget til ny formulering i folketrygdloven § 21-12 tredje ledd første punktum fastsetter at klager og anker skal settes fram for «vedkommende arbeids- og velferdskontor». Rikstrygdeverket mener at det bør lovfestes en adgang for Arbeids- og velferdsdirektoratet til å bestemme at klage og anke skal fremsettes for annet organ, i tråd med departementets forslag til ny bestemmelse i folketrygdloven § 21-2 om hvor krav skal settes fram.
>
> Etter Rikstrygdeverkets oppfatning vil departementets lovforslag medføre unødig tids- og ressursbruk i de tilfeller der Arbeids- og velferdsdirektoratet har delegert kompetansen til å treffe vedtak om klagen eller anken gjelder til andre organer enn arbeids- og velferdskontoret. I slike tilfeller vil det derfor være mest hensiktsmessig at klagen eller anken settes fram direkte for det samme organ som det opprinnelige kravet skal settes fram for.»

Rikstrygdeverket foreslår på denne bakgrunn følgende tilføyelse til departementets forslag til § 21-12 tredje ledd første punktum:

> «Klage eller anke settes fram for vedkommende arbeids- og velferdskontor, med mindre Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer noe annet.»

Statens helsetilsyn støtter løsningen med et tosporet klage- og ankesystem, men peker samtidig på utfordringen dette gir Arbeids- og velferdsetaten, særlig knyttet til tilstrekkelig kompetanse hos personalet i etaten.

5.3.3 Departementets vurdering og forslag

Det framgår av høringsnotatet at departementet ser det som viktig at det nye direktoratet står mest mulig fritt til å organisere arbeidet med klage- og ankesaker innenfor den nye statsetatens ansvarsområde. Slik Aetat peker på, kan det imidlertid synes som om lovforslaget går for langt i å

legge en forutsetning i retning av at dette arbeidet skal legges til et «mellomnivå». Aetat behandler i dag klage- og ankesaker i en landsomfattende enhet som er en del av Aetat Arbeidsdirektoratet. Dette har slik Aetat vurderer det gitt bidrag til en mest mulig enhetlig og effektiv forvaltning i form av kompetanse og kvalitet, likebehandling og rettssikkerhet, effektiv ressursutnyttelse og stordriftsfordeler. Etter departementets mening bør den nye etaten ha organisatorisk frihet til om ønskelig å innrette seg på samme måte, uavhengig av om den nye statsetaten organiseres med mellomnivå eller ikke. Departementet foreslår derfor at klage skal kunne skje til nærmest overordnede organ eller til det organet som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer. Dette gir valget mellom klageordningen etter forvaltningsloven (nærmeste organ i linja) eller klage til et annet organ, inkludert et særskilt opprettet organ uten andre oppgaver enn å behandle klagesaker. Departementet foreslår at arbeidsmarkedsloven § 17 endres tilsvarende, slik at det framgår at samme ordning også gjelder for vedtak etter arbeidsmarkedsloven.

Hva gjelder Rikstrygdeverkets forslag til folketrygdloven § 21-12 annet ledd første punktum om at direktoratet og ikke departementet skal kunne bestemme at visse vedtak skal kunne bringes direkte inn for Trygderetten, skal departementet bemerke at dette i dag er regulert i lov. Det er ikke slik at dette i dag er opp til direktoratet. I den nye organiseringen synes det naturlig at myndigheten til å bestemme dette legges til departementet.

Departementet har tatt hensyn til Rikstrygdeverkets innvendinger til forslag til bestemmelse om hvor klage og anke skal settes fram, jf. folketrygdloven § 21-12 tredje ledd første punktum.

I St.prp. nr. 46 (2004-2005) er uttalt:

> «For å ivareta intensjonene om helhetlig brukertilnærming og en felles førstelinjetjeneste mellom stat og kommune vil departementet vurdere å sette i gang en særskilt utredning av et framtidig klage- og ankesystem i en reformert og samordnet arbeids- og velferdsforvaltning. Dette vil være et langsiktig og mer grunnleggende arbeid der målet bør være et klage- og ankesystem som bygger på mest mulig felles prinsipper og som er organisert på en mer enhetlig måte enn dagens system.»

Etter departementets syn bør en eventuell utredning av en klage- og ankeordning som også skal omfatte den kommunale sosialtjenesten utstå til det er klart hvilket standpunkt Regjeringen tar til forslaget i NOU 2004: 18 Helhet og plan i sosial- og helsetjenestene (Bernt-utvalget) om en samordning av den kommunale sosial- og helselovgivningen, jf. punkt 2.2.1.4.

Det vises til arbeidsmarkedsloven § 17 og folketrygdloven § 21-12 og merknadene i punkt 13.

5.4 Konfliktløsning

5.4.1 Høringsnotatet

Opprettelse og drift av det felles lokale kontoret forutsettes å skje etter avtale mellom Arbeids- og velferdsetaten og kommunen. Der etaten og kommunen ikke kommer til enighet, må det finnes en ordning i loven som kan sikre at de felles lokale kontorene blir etablert.

Da lovens utgangspunkt er at det skal inngås en avtale, ble det i høringsnotatet vist til at det kan være nærliggende å vurdere regulære konfliktløsningsmekanismer for å løse en uenighet mellom partene. Det er ikke tale om en tvist om tolkning av en lovbestemmelse eller en avtale, men mer om de avtalevilkår som skal gjelde mellom partene. Av denne grunnen er domstolsbehandling ikke et særlig egnet alternativ.

I høringsnotatet ble det gjort rede for enkelte eksempler i lovverket på at statlige myndigheter kan treffe vedtak i saker der det er konflikt mellom kommuner eller mellom kommuner og statlige organer. Et eksempel er sosialtjenesteloven § 10-3 som gir en kommune adgang til å be fylkesmannen avgjøre en tvist, dersom det er tvist mellom to kommuner om hvem av dem som er ansvarlig for å yte tjenester etter loven. En tilsvarende bestemmelse finnes i barnevernloven § 8-3. Dersom denne adgangen er benyttet, er adgangen til å gå til domstolene antakelig avskåret, og fylkesmannen avgjør tvisten med bindende virkning.

Et tredje eksempel gjelder plansaker etter plan- og bygningsloven av 14. juni 1985 nr. 77. Det er primært gjennom statens deltaking i den kommunale planleggingen og fylkesplanleggingen at statens interesser skal ivaretas. I tillegg hjemler plan- og bygningsloven en del virkemidler som kan brukes dersom kommunene ikke følger de signalene som gis. De viktigste er innsigelse, klage, innkalling og endring av plan og statlig plan. Lovens utgangspunkt er at kommunen som er den primære planmyndighet, som tar initiativ til planlegging, har ansvar for planprosessen, bestemmer hvilket innhold planen skal ha og til slutt vedtar planen. Statlige myndigheter kan komme med innsigelser og påklage planvedtak, men den endelige beslutningsmyndigheten ligger hos kommunen. Departementet og fylkesmannen kan som klageinstans bare stadfeste eller oppheve et kommunalt plan-

vedtak. Som et «ris bak speilet» hjemler likevel loven adgang til å innkalle en plan og foreta endringer av eget tiltak, selv om det verken er klaget eller fremmet innsigelse, og å utarbeide en statlig plan, jf. § 18 i plan- og bygningsloven. Her har vi altså eksempel på at departementet er gitt adgang til å utarbeide og treffe bindende vedtak for kommunen der det er uenighet mellom kommunen og en eller flere statlige myndigheter.

Departementet antydet muligheten av å opprette en egen nemnd som kan fastlegge partenes forpliktelser der de ikke blir enige. Det ble imidlertid ikke ansett som en hensiktsmessig ordning. Det vises til at en tvungen løsning bare bør bli aktuelt for å sikre at lovens minimumsløsning blir etablert for alle kommuner. Departementet vurderte det slik at det ikke bør være adgang til å pålegge noen lokal part å gå ut over dette der ikke begge de involverte partene er enige. Siden det bare er snakk om en kompetanse til å sikre at lovens minimumsløsning blir etablert, er kompetansen nært knyttet til gjennomføringen av forpliktelser som allerede ligger klart i loven. Å sikre etterlevelse av loven er en oppgave som naturlig ligger til regjeringen som den ansvarlige for å følge opp den nasjonale arbeids- og velferdspolitikken. Staten har allerede i dag det overordnede ansvaret både for arbeidsmarkeds-, trygde- og pensjonspolitikken og et tilsynsansvar overfor kommunene i medhold av sosialtjenesteloven. Siden både arbeids- og velferdsforvaltningen og den økonomiske sosialhjelpen er underlagt samme departement, ble det funnet naturlig å legge denne adgangen i loven til departementet.

5.4.2 Høringsinstansenes merknader

Et flertall av høringsinstansene som har uttalt seg om konflikthåndtering, er negative til forslaget i høringsnotatet.

KS og *kommunene* viser til at dette svekker forutsetningen om to likeverdige parter; den statlige og den kommunale. *NAV interim* foreslår fylkesmannen som meglingsmann og eventuelt voldgiftsmann.

Kommunal- og regionaldepartementet framhever at en annen løsning kan være ønskelig både for å sikre at partene lokalt skal oppleve at de er likeverdige parter og for å avlaste departementet. *Moderniseringsdepartementet* og *Aetat* framhever at det vil kunne oppstå konflikter ikke bare ved inngåelse av avtalene, men også i forbindelse med etterlevelsen av disse.

Aetat og *Rikstrygdeverket* mener at tvistene bør løses så lokalt som mulig.

Moderniseringsdepartementet ber om at man vurderer om fylkesmannen kan spille en rolle som megler.

En rekke høringsinstanser mener at det bør opprettes en partssammensatt nemnd, utvalg eller lignende. Det gjelder blant andre *KS, Kommunal- og regionaldepartementet, Sosial- og helsedirektoratet* og *Stavanger kommune.*

Høgskolen i Oslo mener at det bør framgå klart av loven om § 9 fjerde ledd i høringsutkastet bare skal gjelde i forhold til første ledd, eller om det også skal gjelde i forhold til annet ledd. Det vil si om departementet også skal kunne fastsette bestemmelser der partene ikke blir enige med hensyn til å utføre oppgaver på hverandres myndighetsområde.

5.4.3 Departementets vurdering og forslag

Som det framgår, er særlig KS og kommunene negative til at departementet skal fastsette bestemmelser om de felles lokale kontorene i tilfeller hvor partene lokalt ikke blir enige.

Det forutsettes at den rammeavtalen om ny arbeids- og velferdsforvaltning som departementet tar sikte på å inngå med KS og det øvrige forberedende arbeidet for etablering av de felles lokale kontorene, blant annet med veiledende maler for lokale avtaler, vil legge til rette for lokale avtaleprosesser uten store konflikter.

De konfliktene som oppstår, bør kunne løses på et lavere nivå enn departementet uten stor risiko for uheldige løsninger lokalt.

Departementet slutter seg til høringsinstansenes vurdering av spørsmålet og vil arbeide videre med en nemndbasert tvisteløsningsordning.

Departementet vil utarbeide forskrift om dette og vil i den forbindelsen vurdere fylkesmannens rolle. Hva gjelder reglene for tvisteløsningsordningen, må de også utarbeides til å gjelde generelt når det oppstår uenigheter mellom statsetaten og kommunen.

Det vises til § 14 fjerde ledd i lovforslaget og merknadene i punkt 12.

6 Felles førstelinjekontorer mellom stat og kommune

6.1 Innledning

En vesentlig del av reformen er at den statlige etaten og den kommunale sosialtjenesten skal samarbeide om bruk av virkemidler i arbeids- og velferdspolitikken, jf. St.prp. nr. 46 (2004-2005). Reformen innebærer en samordnet tilnærming til brukerne, både de som først og fremst har behov for arbeidsmarkedstiltak, og de som trenger en kombinasjon av arbeidsmarkedstiltak, kommunale tiltak og tjenester fra andre deler av offentlig forvaltning. Personer som av ulike årsaker har falt ut av eller ikke er kommet inn på arbeidsmarkedet, skal møte et offentlig tjenestetilbud som kan yte rask og individuelt tilpasset bistand i en slik situasjon. Det er også viktig å sørge for at personer som av ulike årsaker for kortere eller lengre tid ikke har inntekt av eget arbeid, sikres et trygt økonomisk fundament gjennom ulike offentlige ytelser og stønadsordninger.

For å sikre disse hensynene ble det foreslått i St.prp. nr. 46 (2004-2005) å etablere en felles førstelinjetjeneste med felles lokale kontorer som dekker alle kommuner. Dette vil sikre brukeren ett sted å henvende seg og slippe den rundgangen mellom kontorene som mange opplever i dag. Førstelinjekontorene skal gi brukeren et tilbud om helhetlig avklaring av sine behov uavhengig av hvilke deler av arbeids- og velferdsforvaltningen som har det underliggende ansvaret for ytelser og tjenester.

Samlingen av det statlige ansvaret i en etat for arbeid og velferd legger til rette for å få etablert en førstelinjetjeneste med felles lokale kontorer med god tilgjengelighet, bred samordning uten unødige organisatoriske skiller og mulighet til å realisere effektiviseringsgevinster. Gjennom klare mål, resultatkrav og budsjettstyring vil departementet sikre at etaten for arbeid og velferd prioriterer innsatsen for å få flere i arbeid og aktivitet og færre på stønad.

Samarbeidet med og integreringen av den kommunale sosialtjenesten er en sentral del av reformen. Selv om både staten og kommunene beholder sitt ansvar for oppgaver de har etter dagens lovgivning, er det avgjørende at den statlige Arbeids- og velferdsetaten og den kommunale sosialtjenesten utvikler et samarbeid og tjenesterutiner som i størst mulig utstrekning muliggjør at velferdsforvaltningens samlede virkemidler kan brukes i førstelinjetjenesten.

Parallelt med den lovmessige tilretteleggingen må både sentrale og lokale myndigheter støtte opp under etableringen av felles førstelinjekontorer med en rekke tiltak som skal fremme felles holdninger og kultur og etablere en felles plattform. En ny organisering vil stille store krav til felles kultur og til kompetansen som forvaltes i førstelinjetjenesten, og til samarbeid mellom stat og kommune. Slike tiltak egner seg ikke til lovregulering, men må finne sted innenfor de rammene som etableres gjennom lov og avtale.

Førstelinjetjenesten i arbeids- og velferdsforvaltningen er ikke alltid ensbetydende med de felles lokale kontorene eller innholdet av kontorene. Førstelinjetjenesten er stedet hvor brukerne har sin kontakt med forvaltningen enten det er gjennom telefoni, brev, internett eller de lokale kontorene, jf. også punkt 9.7.3 om utveksling av personopplysninger.

6.2 Etablering av et felles lokalt kontor

6.2.1 Rettslig grunnlag for kontoret

6.2.1.1 Høringsnotatet

I St.prp. nr. 46 (2004-2005) ble det understreket at brukerne av den nye arbeids- og velferdsforvaltningen skal møte en helhetlig førstelinjetjeneste i et felles lokalt kontor. For å sikre at slike kontorer blir etablert i alle kommuner, skal krav til felles lokalisering og inngåelse av samarbeidsavtaler lovfestes. Disse kontorene skal være en gjenkjennelig inngangsdør til arbeids- og velferdsforvaltningens samlede tjenester, og de skal oppleves av brukerne som en samlet enhet. Det enkelte lokale kontoret skal være brukerens fysiske lokale kontaktsted i alle kommuner, men med mulighet for interkommunale løsninger der det ligger til rette for det.

Departementet fulgte dette opp i høringsnotatet ved å foreslå en plikt for Arbeids- og velferdsetaten

og kommunene til å etablere felles lokale kontorer som rettslig etableres gjennom lokale avtaler.

For å sikre at visse minimumskrav blir ivaretatt ved organiseringen av det felles lokale kontoret, ble det foreslått at avtalene som et minimum skal inneholde bestemmelser om lokalisering, organisering og drift, hvilke kommunale tjenester som skal inngå i kontoret, samhandling med brukerrepresentanter og samhandling med kommunens øvrige tjenestetilbud.

6.2.1.2 Høringsinstansenes merknader

De fleste høringsinstansene uttaler seg positivt til at samarbeidet lokalt mellom statsetaten og kommunene skal reguleres i avtaler basert på enkelte lovbestemte minimumskrav.

KS mener:

> «... loven må legge til grunn at den nye statsetaten og kommunene skal gis stor handlefrihet til å finne konkrete lokale løsninger, slik at de sammen med andre lokale parter kan tilpasse arbeids- og velferdskontorene til lokale forhold, behov og utfordringer. Lovverk og rammeavtale bør gi rammer og tiltak som kan støtte opp under utviklingen av de lokale partnerskap. KS mener at de obligatoriske bestemmelser i lovforslaget derfor bør begrenses til et minimum.»

6.2.1.3 Departementets vurdering og forslag

Det er lagt til grunn for utformingen av nye og helhetlige førstelinjekontorer at de skal bygge på dagens ansvarsfordeling mellom stat og kommune. Dette betyr også at kommunene vil ha et fortsatt viktig medansvar for å få flere i arbeid og færre på stønad. Felles førstelinjekontorer vil derfor innbære et forpliktende samarbeid mellom instansene. Med utgangspunkt i tydelig ansvarsdeling er utfordringen å sikre et lokalt fellesskap der stat og kommune sammen tar ansvar med brukernes behov som det styrende.

Etter departementets vurdering er det avgjørende for samarbeidet mellom kommunen og statsetaten at et felles lokalt kontor bygger på avtale mellom partene.

For å sikre at visse minimumskrav blir ivaretatt ved organisering av det felles lokale kontoret, er det nødvendig å stille krav om at avtalene skal inneholde bestemmelser om lokalisering og utforming, organisering og drift, hvilke kommunale oppgaver som skal inngå i kontoret, og samhandling med brukerrepresentanter og med kommunens øvrige tjenestetilbud. Som underlag for avtalene lokalt tar Arbeids- og inkluderingsdepartementet sikte på å inngå en rammeavtale med KS, jf. punkt 10.4.

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet, jf. § 13 første ledd og § 14 første ledd i lovforslaget. Det vises til merknadene i punkt 12. Det vises også til punkt 7.4 der interkommunale løsninger er nærmere beskrevet.

6.2.2 Lokalisering og universell utforming av kontoret

6.2.2.1 Høringsnotatet

I høringsnotatet ble det understreket at det skal legges stor vekt på å sette tydelige krav til førstelinjetjenesten. Kravene bør utformes på en slik måte at de kan legges til grunn for oppfølging av måloppnåelse og effekter av de organisatoriske endringene. Det ble i høringsnotatet listet opp en rekke krav som vil være vesentlige for den nye førstelinjetjenesten.

To av de aktuelle kravene gjelder lokalisering og utforming av kontoret:

- Alle brukere – både enkeltpersoner og bedrifter – skal få et lett fysisk tilgjengelig arbeids- og velferdskontor, og skal kunne gi sine opplysninger kun på ett sted.
- Brukerne skal møte en praktisk utforming av kontoret, teknologiske løsninger og en faglig metodikk som inviterer til brukermedvirkning, som setter fokus på muligheter og arbeidsrettede tiltak, og som bidrar til aktiv deltakelse, selvstendiggjøring og ansvarliggjøring av den enkelte. Det enkelte kontor skal være utformet og arbeide slik at brukeren opplever at arbeids- og velferdsforvaltningen evner å prioritere individuell og tett oppfølging.

6.2.2.2 Høringsinstansenes merknader

Når det gjelder lokalisering, understreker flere høringsinstanser viktigheten av at det felles lokale kontoret er tilgjengelig for alle brukergrupper og at dette både gjelder plassering og utforming.

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) uttaler med utgangspunkt i ordningen om interkommunalt samarbeid følgende:

> «Uansett vil tilgangen til arbeids- og velferdsforvaltningen for funksjonshemmede og kronisk syke brukere bli vanskeliggjort ved slik bortorganisering av kommunale kontorer. Dette fordi funksjonshemmede og kronisk syke gjerne er de brukergruppene som har størst vansker med forflytning, og som i så måte har mest å tjene på at tjenestetilbudet ligger så nært og lett tilgjengelig som mulig.»

Fylkesmannen i Telemark uttaler:

> «Fylkesmannen er i den forbindelse opptatt av at det må etableres lokale arbeids- og velferds-

kontor som er lett tilgjengelige for brukerne, da brukergruppen delvis vil omfatte særlig ressurssvake personer som vil kunne ha problemer med å oppsøke kontoret hvis avstandene blir for store.»

Justisdepartementet understreker:

«Behovet for organisering av tilbudet også når en potensiell bruker er på institusjon eller i fengsel og ikke selv kan oppsøke kontoret. Dette vil være sentralt både for å oppfylle rettighetene til disse gruppene og for å sikre kontinuitet og oppfølging etter behandlings- og fengselsopphold. Institusjoner og fengsler kan ha klienter fra svært stort geografisk område, og det er derfor viktig med klar organisering også der institusjonen er langt fra hjemkommunene til de enkelte klienter. Erfaringsmessig er dette en utfordring, og kan være nyttig å vurdere som fast innhold i de lokale avtalene. I denne forbindelse vises til gode erfaringer med konsulenter fra Aetat i de større fengslene.»

Norges Handikapforbund bemerker følgende til § 8 første ledd i høringsutkastet om lokalisering:

«I merknadene er tilgjengelighet brukt som en geografisk betegnelse. Målet om at NAV-kontorene skal være tilgjengelige for alle må også ses i forhold til utforming av lokaler og andre fasiliteter, for eksempel datautstyr og informasjonsmateriell. Norges Handikapforbund anmoder derfor om en sterk utvidelse av begrepsforståelsen. Dette er en forutsetning for aktiv deltakelse fra alle, og helt nødvendig for at alle skal kunne medvirke i egen sak.»

Norges Handikapforbund foreslår på denne bakgrunnen en tilføyelse i lovteksten:

«Kontoret skal være universelt utformet, og tekniske innretninger og informasjonsmateriell må utformes slik at de er tilgjengelig for alle.»

Norges Blindeforbund uttrykker samme syn:

«I en undersøkelse gjort av Markeds- og mediainstituttet i juni 2005, kom det frem at over 70 prosent av alle synshemmede må ha veiledning for å finne frem i forskjellige bygninger, og det var de offentlige byggene som kom dårligst ut. Det kom også frem at 22 prosent av alle menn med synshemming ikke oppsøkte offentlige bygg på grunn av tilgjengeligheten. De tingene som ble pekt på var motlys, dårlig belysning, trapper som ikke var merket, informasjon og skilter som ikke var leselige, ingen bruk av kontrastfarger, manglende ledelinjer, umerkede glassflater og heiser som ikke var merket.»

Statens råd for funksjonshemmede understreker at loven bør sette krav til at alle de lokale kontorene skal være universelt utformet slik at alle brukere uavhengig av brukerbehov kan besøke kontorene.

Robin Hood Huset påpeker at det må settes krav til både utforming og innholdet på de nye kontorene. Det understrekes at både tilgjengelighet til informasjon og fysisk tilgjengelighet er viktig. Det utdypes videre at:

«Fysisk tilgjengelighet til lokalene, at de er lett å finne frem til og at de er tilgjengelig for funksjonshemmede og barnevogner. Tilgjengelighet til toalett, stellerom, drikke på venterom og tekniske hjelpemidler – som datamaskin, skriver og kopimaskin.»

6.2.2.3 Departementets vurdering og forslag

Et hovedformål med den nye arbeids- og velferdsforvaltningen er å styrke arbeidet med å skaffe arbeid til personer som stiller svakt på arbeidsmarkedet, blant annet personer med nedsatt funksjonsevne. Det er derfor svært viktig at kontorene og tjenestene er utformet etter prinsippet om universell utforming. Universell utforming innebærer løsninger som bedrer tilgjengeligheten for ulike grupper med funksjonsnedsettelser, herunder funksjonsnedsettelser knyttet til syn, hørsel, bevegelse, forståelse og følsomhet for miljøpåvirkning (astma og allergi). Universell utforming omfatter planlegging, bygging, drift og forvaltning av bygninger, anlegg og uteområder, tjenesteproduksjon og service, salg av produkter og bruk av elektronisk informasjons- og kommunikasjonsteknologi.

Lovgivningen på flere områder inneholder krav til universell utforming, jf. for eksempel lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler § 4-3 annet ledd bokstav i. Ved behandlingen av St.meld. nr. 40 (2002-2003) Nedbygging av funksjonshemmende barrierer, sluttet Stortinget seg til forslaget fra regjeringen Bondevik II om at prinsippet om universell utforming skal legges til grunn for statens virksomhet. Det ble laget en Plan for universell utforming innen viktige samfunnsområder. Arbeidet med denne planen videreføres av den nåværende Regjeringen.

I NOU 2005: 8 Om likeverd og tilgjengelighet foreslår Syse-utvalget en lov mot diskriminering på grunnlag av redusert funksjonsevne der kravet om universell utforming er sentralt. Høringen av forslaget viser bred oppslutning om dette. Arbeidet med et lovforslag er i gang som forutsatt i Soria-Moria erklæringen. I NOU 2005: 12 Om mer effektiv bygningslovgivning II la Bygningslovutvalget fram et forslag med liknende materielt innhold. Oppfølgingen av disse to utredningene vil bli samordnet og proposisjonene forventes lagt fram i 2007.

Å skape et tilgjengelig samfunn der alle samfunnsborgere kan delta på like fot er et viktig mål. Regjeringens mål er at universell tilgjengelighet skal ligge til grunn for utforming av samfunnet. Sentralt i tenkningen om universell utforming er at hensynet til alle brukergrupper skal innarbeides i løsningene så langt det er teknisk og praktisk mulig. En ny arbeids- og velferdsforvaltning vil også ha mange brukere som har nedsatt funksjonsevne, enten det gjelder bevegelseshemning syns- og hørselshemning eller andre former for funksjonsnedsettelser. Det er derfor viktig at utformingen av blant annet bygningene, informasjon, tekniske løsninger og hjelpemidler er tilpasset personer med ulike typer funksjonsnedsettelser. Den nye arbeids- og velferdsforvaltningen skal stimulere til inkludering og aktivitet. Det er derfor viktig at ingen stenges ute fordi bygninger, tjenester og informasjon ikke er tilrettelagt og tilgjengelig. I loven er det naturlig at tilgjengelighet og utforming av kontoret nevnes som viktige hensyn ved etablering av det lokale kontoret. Departementet foreslår derfor at prinsippet om universell utforming skal framgå av § 13 i lovforslaget som regulerer plikten til å ha felles lokale kontorer mv. Ved utformingen av kontoret skal det så langt det er mulig og rimelig, bygges på prinsippet om universell utforming. Lovforslaget bygger her på tilsvarende formulering som i universitets- og høgskoleloven. Departementet vil understreke at når kontoret skal utformes etter prinsippet om universell utforming, vil kravet til hva som er «mulig og rimelig» være strengere når det igangsettes nybygging enn når eksisterende bygningsmasse benyttes.

Departementet understreker videre at det også må tilrettelegges for tjenester til personer som ikke selv kan komme til kontoret, for eksempel fordi de sitter i institusjon eller er i fengsel.

Departementet foreslår videre at det tas hensyn til lokalisering og utforming av kontoret som et av de punktene som skal reguleres i de lokale avtalene. Kontoret og dets tjenester skal utformes i samarbeid med brukeren, jf. § 14 første ledd og § 6.

Det vises til § 13 tredje ledd og § 14 første ledd i lovforslaget og merknadene i punkt 12.

6.2.3 Oppgaver for kontoret

6.2.3.1 Høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet at det felles lokale kontoret skal ivareta oppgaver for den statlige etaten og som et minimum kommunenes oppgaver etter kapittel 5 i sosialtjenesteloven. Det framgikk videre at etaten og kommunen skal kunne avtale at også andre av kommunens tjenester skal inngå i kontoret, og at avtalen skal angi hvordan det skal samhandles med kommunens øvrige tjenestetilbud.

Dette ble beskrevet nærmere i St.prp. nr. 46 (2004-2005) kapittel 7.5 og i høringsnotatet punkt 4.4.2:

> «Den nye førstelinjetjenesten skal samlet håndtere en omfattende portefølje av samfunnsoppdrag og arbeidsoppgaver. Den utgjør det offentlige apparatet for å få flere i arbeid og færre på stønader. Den skal ivareta tjenester til brukergrupper med ulike problemer og behov, for eksempel rusmisbrukere, bostedsløse, personer som løslates fra fengsel og skrives ut fra behandlingsinstitusjoner, mennesker med psykiske problemer og mennesker i alle aldre med funksjonshemminger. Den skal ivareta oppgaver overfor pensjonister og innen familieområdet, og ivareta sosiale oppgaver, blant annet bistå mennesker til å overvinne en vanskelig livssituasjon, motvirke fattigdom, bidra til at den enkelte oppnår trygge og gode boforhold og bistå grupper til aktivitet og deltakelse i arbeidslivet. Den skal samarbeide med og sikre en mer enhetlig håndtering overfor næringslivet med henblikk på å få og beholde flere i arbeid.
>
> I debatten om en ny arbeids- og velferdsforvaltning er begrepet «førstelinjetjeneste» blitt brukt i ulike betydninger. Departementet legger til grunn en bred definisjon av hva førstelinjetjenesten er: Den omfatter ikke bare tjenester som ligger til en front eller et mottak, men også tjenester som er knyttet til hele den brukerrettede prosessen med behovsavklaring, veiledning, planlegging, vedtak om tjenester og ytelser og oppfølging. Førstelinjen må inneha et kompetansenivå og et beslutningsansvar som gjør disse kontorene til et sted der folk reelt opplever å få den veiledning og bistand de har behov for, i størst mulig grad uten å måtte henvises til andre kontorer, instanser og «dører». Gjennom den nye samordnende førstelinjetjenesten skal brukerne sikres helhetlig avklaring og et samordnet tjenestetilbud.
>
> Med dette utgangspunktet kan oppgaver i førstelinjetjenesten grovt deles inn i på den ene siden helt enkle og til dels regelstyrte oppgaver som krever minimalt med skjønn, og på den andre siden mer komplekse oppgaver:
>
> a) Informasjon og enklere veiledning, bistand til arbeidssøking, mottak og registrering av søknader, sørge for at helt enkle og regelstyrte vedtak blir fattet (enten fatte vedtak eller kvalitetssikre søknad, videresende og være brukerens kontakt mot søknadsbehandlingen).

b) Avklare eller sørge for avklaring av arbeidsevne og mer komplekse bistandsbehov, utarbeide individuell plan, fatte eller sørge for at vedtak blir fattet, utløse virkemidler, oppfølging av bruker, formidling av arbeidssøkere og formidlingsbistand til arbeidsgivere og bedriftskontakt.»

Det ble videre framholdt at de felles lokale kontorene alltid gjennom bemanningen på stedet vil dekke statlige oppgaver av type a) over, men i varierende grad oppgaver av type b). En sentral forutsetning er at de ressursene som skal stå til disposisjon for den enkelte brukeren, ikke er avhengig av den faktiske bemanningen ved hans eller hennes lokale kontor. Kontoret skal være en inngangsdør til alle de oppgavene som skal ivaretas av den nye statsetaten. For å sikre dette foreslo departementet at det skal framgå av lovteksten at de felles lokale kontorene skal ivareta oppgaver for Arbeids- og velferdsetaten.

Nødvendige ressurser for å ivareta de mer komplekse og kompetansekrevende oppgavene skal kunne hentes inn fra andre tjenestesteder ut fra brukernes behov, blant annet ved bruk av kontordagsordninger og ambulerende personell.

I tråd med St.prp. nr. 46 (2004-2005) og stortingsbehandlingen, ble det foreslått i høringsnotatet at førstelinjetjenesten (de felles lokale kontorene) som et minimum skal omfatte kommunens oppgaver etter kapittel 5 om økonomisk stønad i sosialtjenesteloven derunder kommunens administrative apparat for forvaltning av dette. Det ble understreket at dette er viktig for å oppnå målet om å sikre at personer som av ulike årsaker for kortere eller lengre tid ikke har inntekt av eget arbeid, sikres et trygt økonomisk fundament gjennom ulike offentlige ytelser og stønadsordninger. Videre ble det foreslått at staten og den enkelte kommunen skal kunne avtale at også andre av kommunens tjenester legges til kontoret. Det ble ikke foreslått noen absolutt ytre grense for hvilke kommunale tjenester og ordninger som kan legges inn, bortsett fra krav om enighet mellom partene.

Ved søknad om økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven kapittel 5 vil en sentral del av sosialtjenestens oppgave være å gi opplysninger, råd og veiledning om økonomiske spørsmål, jf. sosialtjenesteloven § 4-1. Videre vil et sentralt arbeidsredskap i mange saker være bruk av individuell plan, jf. sosialtjenesteloven § 4-3a. Det ble presisert i høringsnotatet at slik veiledning og bruk av individuell plan klart vil være en del av kjerneoppgavene for de felles lokale kontorene. Individuell plan er omtalt i punkt 8.

6.2.3.2 Høringsinstansenes merknader

Høringsinstansene er delt i synet på denne delen av lovforslaget. *Aetat* og *Rikstrygdeverket* går inn for at en i større grad legger opp til en begrensing av hvilke kommunale tjenester som kan legges til kontoret. Aetat og Rikstrygdeverket ser også helst at det ikke åpnes for mange forskjellige lokale løsninger. Aetat mener at det som et minimum bør lovfestes at de kommunale tjenestene som innlemmes i kontoret, må ligge innenfor denne lovens formål. *NAV interim* har påpekt at kommunale arbeidstreningstiltak og introduksjonsordningen, jf. lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere bør inngå i kontorene. Kommunesektorens hovedutgangspunkt er at hele sosialkontortjenesten bør være en del av det felles lokale kontoret, og at loven videre skal legge til rette for at kontorene kan gis et bredt kompetansegrunnlag med hensyn til de tjenestene som tilbys brukerne.

Hvis lovens premisser ikke gir føringer på hvilke kommunale tjenester som er aktuelle i kontoret utover minimumsløsningen, ønsker *KS* at det i rammeavtalen mellom Arbeids- og inkluderingsdepartementet og KS, gis slike anbefalinger.

Samtlige fylkesmenn som uttaler seg om spørsmålet, mener det er lite formålstjenlig å avgrense de kommunale tjenestene som skal innlemmes i de felles lokale kontorene, til den foreslåtte minimumsløsningen.

Fylkesmannen i Vestfold uttaler for eksempel:

> «Økonomisk sosialhjelp utgjør bare en del av de samlede tiltakene fra sosialtjenesten og er vanligvis nært forbundet med andre tjenester som skal bidra til selvhjulpenhet og egen mestring. Generell råd og veiledning, økonomisk rådgivning, midlertidig bolig og praktisk bistand er eksempler på tjenester som bidrar til dette. Ikke minst overfor personer med sammensatte vansker som har behov for koordinerte tiltak, er det en forutsetning at tjenestene ses i et helhetsperspektiv. Dette har betydning både for å forenkle og tilpasse tilbudet til brukernes behov, og for at flere kan bli selvhjulpne gjennom arbeid og aktivitet. Å løsrive den økonomiske sosialhjelpen fra de øvrige tjenestene, synes derfor ikke å være i tråd med reformens hovedintensjon. Det vil lett føre til nye og kanskje vanskeligere «barrierer» for samarbeid – også fordi de nye taushetspliktreglene vil begrense informasjonsflyten mellom AV-kontorene og kommunens øvrige tjenestetilbud.»

Flere av fylkesmennene påpeker også at den foreslåtte kostnadsdekningen sammen med at det

kreves enighet ut over minimumsløsningen kan gi et trykk på partene for å velge minimumsløsningen.

6.2.3.3 Departementets vurdering og forslag

Uttalelser fra høringsinstansene viser at bruken av begrepet «samlokalisering» i høringsnotatet og tidligere dokumenter har blitt oppfattet forskjellig. Begrepet har vært brukt både for å beskrive oppgaver som skal ivaretas av det felles lokale kontoret, og oppgaver og deler av kommunens virksomhet som lokaliseres sammen med det felles kontoret, uten at disse blir en del av arbeids- og velferdsforvaltningen. I det følgende bruker departementet begrepet «samlokalisering» bare for å betegne fysisk lokalisering av tjenester i samme bygg. Hva som inngår i det felles lokale kontoret rettslig sett, reguleres i § 13 annet ledd i lovforslaget og er noe mer enn ren samlokalisering.

Det har vært lagt til grunn at det skulle være en viss grad av fleksibilitet med hensyn til hvilke kommunale oppgaver som skulle legges til kontoret. Etter departementets syn finnes det to hovedalternativer ved lovregulering av hvilke oppgaver som må og kan ivaretas av de felles lokale kontorene.

Det ene alternativet er en løsning der de felles lokale kontorenes oppgaver er uttømmende definert i loven gjennom angivelse av hvilke kommunale tjenester som minimum skal legges til kontoret og en ytre ramme for hva som kan legges til kontoret, jf. uttalelsene fra Aetat og Rikstrygdeverket. Under et slikt alternativ vil ikke kommunene kunne velge å legge andre oppgaver til kontorene enn dem som er oppregnet i loven. Andre kommunale oppgaver kan samlokaliseres med det felles lokale kontoret uten at disse da blir en del av arbeids- og velferdsforvaltningen. Det andre alternativet som ble foreslått i høringsnotatet, er at de statlige oppgavene som ivaretas av Arbeids- og velferdsetaten og de kommunale oppgavene etter sosialtjenesteloven kapittel 5, inngår i de felles lokale kontorene sammen med andre kommunale oppgaver i den utstrekningen dette avtales lokalt. Hva som utgjør «arbeids- og velferdsforvaltningen» vil da i større grad variere avhengig av de lokale avtalene.

Høringsinstansene har ulikt syn på hvilket alternativ som er det mest formålstjenlige.

For å styrke arbeidslinjen er det etter departementets mening viktig at alle ytelser og tjenester som er innrettet mot personer som står i fare for å falle ut av arbeidslivet, eller som står utenfor arbeidslivet, sees i sammenheng. Det er avgjørende at kommunenes egen kunnskap og kompetanse om lokalt arbeidsliv og sysselsetting integreres i den nye forvaltningen. Samtidig er det også viktig å sikre at reformen ikke innebærer en fragmentert og mindre tilgjengelig tjeneste for de mest utsatte og vanskeligst stilte sosialhjelpsmottakerne som for eksempel personer med rusproblemer, mennesker med sosiale og psykiske problemer og mennesker med psykisk utviklingshemming. De samme hensynene kan gjøre seg gjeldende overfor innvandrere og flyktninger.

Organiseringen av ansvarsområder og oppgaver i sosialtjenesten i kommunene varierer sterkt. Kommunenes ansvar for økonomisk sosialhjelp organiseres på varierende vis tett sammen med andre av kommunenes oppgaver, for eksempel rusmiddelarbeid, oppgaver knyttet til kapittel 4 i sosialtjenesteloven og oppgaver knyttet til Husbankens støtteordninger. Forskjell i kommunestørrelse har stor betydning for organiseringen av tjenestene. I større kommuner ligger det ofte til rette for en spesialisering av tjenestene, mens det i små kommuner ofte vil være samme enhet (og person) som ivaretar flere ansvarsområder.

Slike hensyn sammen med hensynet til det kommunale selvstyret tilsier at lovgiveren bør være tilbakeholden med å trekke snevre grenser for hvilke kommunale tjenester som kan legges til de felles lokale kontorene. Det er ikke hensiktsmessig å gå lenger enn å lovfeste en plikt for partene til å inkludere økonomisk sosialhjelp i det felles lokale kontoret. Departementet mener at loven samtidig bør åpne for at store deler av kommunens ansvar for sosialtjenesten kan inngå som en del av arbeids- og velferdsforvaltningen i den utstrekningen partene lokalt avtaler dette. Dette er oppgaver der rehabiliterings- og selvhjelpsperspektivet ofte står sentralt. Dette er også i tråd med det som ble lagt til grunn i St.prp. nr. 46 (2004-2005), og det som kom til uttrykk ved Stortingets behandling av proposisjonen. Departementet vil understreke at minimumsløsningen ikke er å oppfatte som en norm, men som et absolutt minimum.

Partene lokalt må trekke en ytre grense for hvilke kommunale tjenester som legges til det felles lokale kontoret. Selv om det ikke gis noen formelt bindende rammer for hva som kan legges dit, må kontorene utformes slik at de støtter opp under reformens mål – flere i arbeid, færre på stønad og sterkere brukerorientering. Dette må vektlegges ved lokal avtaleinngåelse. I praksis vil særlig tjenester innrettet mot arbeid, rehabilitering og selvhjelp være aktuelle for å bli lagt til de lokale kontorene. Et annet hensyn er at forvaltningen ikke må bli for altomfattende. En stor forvaltning vil lett bli

delt inn i mindre enheter. Dermed tapes lett gevinsten ved reformen.

Når det gjelder den kommunale helsetjenesten – med sin nærhet til sosialtjenesten, er det mye som kan tilsi at deler av denne kunne legges inn i arbeids- og velferdsforvaltningen. På den annen side foreligger nå to offentlige utredninger som berører kommunehelsetjenesten og dens organisering: NOU 2005: 3 Fra stykkevis til helt – En sammenhengende helsetjeneste (Wisløff-utvalget) og NOU 2004: 18 Helhet og plan i sosial- og helsetjenestene (Bernt-utvalget). Departementet finner det derfor ikke hensiktsmessig nå å gå nærmere inn på forholdet mellom de felles lokale kontorene og helsetjenestene.

Når det gjelder det kommunale ansvaret for integrering av flyktninger og innvandrere, inngår heller ikke dette i departementets forslag til minimumskravet til arbeids- og velferdsforvaltningen. Et hovedhensyn i forhold til integreringen er å styrke koblingen til arbeidsmarkedet. For staten kan en samordning gjøre det lettere å følge opp sin politikk om tilrettelegging av offentlige tjenester for innvandrerbefolkningen. Erfaringene viser at kommunene organiserer sine tjenester på svært ulike måter, og at det følgelig er hensiktsmessig at kommunene har frihet til å organisere dette arbeidet slik de finner tjenlig lokalt.

Etter departementets vurdering er det problematisk å lovfeste en klar ytre grense for hvilke kommunale tjenester som kan tas inn i det felles lokale kontoret. Det har i praksis vist seg vanskelig å finne fram til en faglig enighet om hvilke tjenester som bør anbefales å inngå i kontoret. Videre vil det bryte med reformens grunnforutsetning om mulighet for fleksibel tilpasning til lokale forhold. En slik ytre grense for hva som kan legges inn i kontoret, vil kunne bli oppfattet som en unødig begrensning av kommunenes frihet til organisere tjenestetilbudet etter lokale behov og svekke grunnlaget for det lokale samarbeidet. Departementet understreker at der tjenester som er underlagt taushetsplikt etter andre lover enn denne loven og sosialtjenesteloven, legges til kontoret, vil det ikke være adgang til utveksling av personopplysninger etter § 16 i lovforslaget. Det vises til omtalen av denne bestemmelsen under punkt 9.7.3. Det er ingen ting i veien for at kommunale oppgaver som ikke legges inn i det felles lokale kontoret, samlokaliseres med kontoret uten at disse blir en del av arbeids- og velferdsforvaltningen.

Loven angir derfor ikke noen ytre ramme. Etableringen av de felles lokale kontorene vil skape et formelt skille mellom kommunale tjenester som inngår i arbeids- og velferdsforvaltningen, og tjenester og ordninger utenfor. Det er viktig å sikre samarbeidet med kommunens øvrige tjenester slik at en unngår nye kasteballsituasjoner. Både av hensyn til kommunens ansvar for å ivareta svake grupper og andre hensyn enn rent arbeidsrettede, er det viktig at kommunene klargjør hvordan slike hensyn skal ivaretas. Departementet foreslår derfor at det i den lokale avtalen kort skal redegjøres for samarbeidet med øvrige kommunale tjenester som ikke inngår i arbeids- og velferdsforvaltningen, jf. § 14 første ledd i lovforslaget.

Kompensasjon for kostnader knyttet til etablering av felles lokale kontorer er omtalt i punkt 11.

Det vises til § 13 annet ledd og § 14 første ledd i lovforslaget og merknadene i punkt 12.

Det vises også til punkt 7.2 om at etaten og kommunen kan utføre oppgaver for hverandre og punkt 7.3 om overføring av ansvar for arbeidsmarkedstiltak til kommunen for visse grupper (oppgavedifferensiering).

6.3 Organisering, ledelse og drift av kontoret

6.3.1 Høringsnotatet

I St.prp. nr. 46 (2004-2005) ble det lagt opp til at brukerne skal møte en helhetlig førstelinje i form av felles lokale kontorer med arbeids- og velferdsforvaltningens samlete tjenester. Samtidig ble det lagt til grunn et tosporet system med klare ledelses- og ansvarslinjer med fortsatt statlig ansvar for Aetats og trygdeetatens ansvarsområder og fortsatt kommunalt ansvar for sosialtjenesten.

Det ble åpnet for en begrenset mulighet for staten og kommunene til å avtale å utføre myndighetsoppgaver for hverandre når det gjelder enkle, regelstyrte og lite skjønnsbaserte ordninger som ikke gir mulighet for at stat eller kommune velter ansvaret eller kostnader over på den andre parten. Meningen med dette var å legge til rette for fleksibel bruk av personale innad i et kontor, og for en mer enhetlig ledelse. Det vises til punkt 7.2.1.

Et flertall i Stortinget støttet modellen for ansvarsfordelingen mellom stat og kommune, og høringsutkastet bygget videre på dette.

I høringsnotatet uttalte departementet at:

> «Arbeids- og velferdskontoret skal etableres som en egen enhet som opptrer utad i forhold til brukere og lokalsamfunn i eget navn. Kontoret bør derfor ha en enhetlig administrativ ledelse. Tjenestemenn ved kontoret vil fortsatt beholde sine tilsettingsforhold i henholdsvis

stat og kommune, og etableringen av arbeids- og velferdskontoret innebærer derfor ingen endringer i deres arbeidsrettslige forhold. Statsetatens og rådmannens overordnede og helhetlige ansvar for henholdsvis statlige og kommunale tjenester berøres heller ikke av opprettelsen av arbeids- og velferdskontorene. Hvordan dette ansvaret skal ivaretas ved det enkelte kontoret må reguleres i de lokale avtalene.»

6.3.2 Høringsinstansenes merknader

Mange høringsinstanser er opptatt av spørsmålet om ledelse. Et framtredende synspunkt er at det vil være vanskelig å skille faglig kompetanse fra det administrative ansvaret. Dette munner ut i et ønske om en mer enhetlig ledelse enn i forslaget som ble sendt på høring. Flere savner en tydeliggjøring av hva enhetlig ledelse innebærer.

Både *Kommunal- og regionaldepartementet* og *Moderniseringsdepartementet* anbefaler at begrepet defineres klarere i proposisjonen. Moderniseringsdepartementet ber om at det også beskrives et alternativ med en enhetlig faglig og administrativ ledelse, og hvordan dette eventuelt kan gjennomføres. Enhetlig faglig og administrativ ledelse kan muligens gi en mer enhetlig saksbehandling i forhold til brukeren og sikre bedre måloppfyllelse.

Aetat mener reformens forutsetninger for å lykkes har klar sammenheng med valg av styringsmodell, men at denne ikke er tilstrekkelig utredet. Modellen med en leder som skal ha ansvar for den helhetlige resultatoppnåelsen, mens kontorets øvrige ansatte vil ha arbeidsoppgaver knyttet til måloppnåelse innenfor henholdsvis statlig og kommunalt ansvarsområde, oppfattes som uklar i forhold til ledelse og leders makt og myndighet. Aetat tror det vil være problematisk å oppnå helhetlige resultater og gjennomføre effektiv styring og forvaltning under slike betingelser. Aetat påpeker videre at for å få til en effektiv arbeidsmarkedspolitikk, må det legges til rette for et åpent og oversiktlig styringssystem og understreker at det er viktig å utvikle et felles styringsverktøy som dekker både den kommunale og den statlige innsatsen. Derfor må også den nye etaten få tilgang til styringsdata som dekker det kommunale ansvarsområdet. Det foreslås en tilføyelse om dette i §§ 11 eller 12 i høringsutkastet.

Rikstrygdeverket stiller seg tvilende til om det å ha en enhetlig administrativ ledelse samtidig som stat og kommune faglig sett er likeverdige samarbeidspartnere i kontoret, lar seg gjennomføre i praksis. Etaten viser til at det i forvaltningen legges stadig større vekt på at en leder må være i nær kontakt med det faglige for å kunne fungere godt som leder. Dette innebærer at vedkommende må ha klare fullmakter og kontroll med både ressurser og virkemidler. Med den foreslåtte løsningen vil man raskt komme over i gråsoner mellom hva som må regnes som henholdsvis administrativ og faglig ledelse, for eksempel i prioritering av tverrfaglige saksområder. Rikstrygdeverket mener at et felles lokalt kontor bare må ha én leder, og at dette bør nedfelles i loven.

Sosial- og helsedirektoratet mener man må unngå delt lederansvar i førstelinjen. Én person må ha lederansvaret. Direktoratet viser til at tilbakemeldinger fra samordningsforsøkene er at førstelinjen må ses som en organisatorisk enhet og bør ha én leder. Formelle rammebetingelser, ansvar, myndighet og begrensninger for lederstilling i førstelinjen må være tydelig avtalt mellom stat og kommune.

NAV interim nevner en rekke kriterier som må være på plass for å sikre velfungerende lokale kontorer og mener disse kriteriene kan best innfris om kontorene har en leder. Lederen må ha reell beslutningsmyndighet for alle ansatte, virkemidler lagt til kontoret og være ansvarlig for kontorets samlete tjenesteproduksjon og resultater. Samtidig ser NAV interim utfordringer som det må finnes løsninger på også i en modell med en leder.

Næringslivets Hovedorganisasjon og *Attføringsbedriftene* mener delt lederskap er en dårlig løsning dersom samarbeidet mellom Arbeids- og velferdsetaten og kommunen skal bli effektivt. Begge organisasjonene mener hvert felles lokale kontor bør få en leder.

Statens seniorråd er enig i departementets forslag om en enhetlig administrativ ledelse selv om dagens ansvarsdeling mellom stat og kommune opprettholdes. Samtidig peker rådet på at løsningen vil stille store krav til ledelsen, og at det er spesielt viktig at ansvar, rolle, faglige og administrative fullmakter defineres klart i den lokale avtalen mellom statsetaten og kommunen.

Høgskolen i Oslo viser til at det kan bli vanskelig å skille mellom administrative spørsmål på den ene siden og faglige, saksbehandlingsmessige og finansielle spørsmål på den andre siden. Den anbefaler at dette problematiseres nærmere.

Akademikerne, Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund, Fellesorganisasjonen for barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere og *Norsk Helse- og Sosiallederlag* mener det er viktig for ansatte som skal jobbe i de lokale kontorene at det er klare linjer og at det faglige og personalmessige ansvaret er tydelig. Det vises blant annet til at de statlige og kommunalt ansatte forholder seg til ulike regel-

verk både i forhold til lønn og til medbestemmelse. Fellesorganisasjonen mener de lokale kontorene skal ha en enhetlig administrativ ledelse, men peker på at enhetlig ledelse fordrer hensiktsmessig samhandling på lavere nivå. Norsk Helse- og Sosiallederlag mener ivaretakelse av felles ledelse må reguleres i den lokale avtalen. Laget ser behov for forsøk med felles administrativ og felles faglig ledelse samtidig som det bør etableres felles mål- og resultatstyringssystem og fastlegges om stat eller kommune skal bære hovedtyngden (økonomisk).

Landsorganisasjonen i Norge (LO) mener det er essensielt for at reformen skal bli vellykket at det blir klare styringsforhold gjennom avklaring av blant annet grenseflatene mellom statsetaten og kommunene på de lokale kontorene.

Fylkesmannen i Hedmark mener det er viktig at de nye felles kontorene har en leder og ser ingen hinder for at kommunestyret delegerer sitt ansvar for sosialtjenesteloven til lederen for kontoret. *Fylkesmannen i Sør-Trøndelag* mener en tydelig ledelsesmodell er en suksessfaktor for en vellykket reform. *Fylkesmannen i Vest-Agder* mener det ikke kan være noe til hinder for at kontoret har en leder der det ligger til rette for det, og kommunen ønsker det. *Fylkesmannen i Vestfold* mener en reell samordning av virksomheten i de lokale kontorene forutsetter en felles administrativ og faglig ledelse. En annen forutsetning er at det etableres felles resultatstyrings- og rapporteringssystemer for virksomheten i kontorene.

KS mener det bør være en enhetlig administrativ ledelse som kan opptre for kontoret utad i forhold til brukere og lokalsamfunn. Hvordan ledelsesansvar skal ivaretas må reguleres i de lokale avtalene. KS mener det bør gis mulighet for å avtale felles administrativ og faglig ledelse lokalt.

Kommunene er generelt opptatt av ledelsen av det felles lokale kontoret. Uttalelsene spriker noe fra å advare mot å sette for strikte rammer som hindrer lokale løsninger, til å be om styringssignaler om hvilken styringsform som kan tilpasses den nye organisasjonen. Flere ser positivt på forslaget om en administrativ leder, men det settes også spørsmål ved hva denne lederens oppgaver egentlig skal være når faglig ansvar ikke tillegges vedkommende, og arbeidsvilkår, personalpolitikk, tariffavtaler, reglement mv. er forskjellig i stat og kommune. Mange kommuner er opptatte av muligheten for felles administrativ og faglig ledelse i de lokale kontorene. Det kommer også fram ønske om at ulike ledelsesformer testes ut i forsøkskommuner. Flere peker på behov for felles mål- og resultatstyringssystem.

6.3.3 Departementets vurdering og forslag

Bakgrunnen for forslagene i høringsutkastet var behovet for å opprettholde eksisterende skiller og ansvarslinjer mellom stat og kommune, blant annet for å unngå faren for overveltning av kostnader mellom forvaltningsnivåene. En slik ansvarsdeling gir et todelt lederansvar for myndighetsoppgaver. Samtidig ble det lagt til grunn at kontoret bør ha en enhetlig administrativ ledelse. En enhetlig administrativ ledelse er et viktig virkemiddel for at kontoret skal framstå som en virksomhet utad. Hvilke ledelsesoppgaver og funksjoner det i praksis vil innebære, må reguleres i de lokale avtalene.

Høringen viser at det er et klart ønske om å legge bedre til rette for en enhetlig ledelse for de felles lokale kontorene enn det tidligere var lagt opp til. Det pekes på at enhetlig og tydelig ledelse er av stor betydning for effektiv resultatoppnåelse og dermed muligheten for å nå reformens mål. Departementet mener at disse synspunktene bør tillegges vekt. Samtidig legger departementet vekt på å opprettholde en klar deling mellom statsetatens ansvarsområde og kommunenes ansvar for sosialtjenesten, samt å unngå utilsiktet overveltning av økonomisk ansvar mellom de to forvaltningsnivåene. Departementet foreslår at retningslinjene for delegasjon av myndighetsoppgaver mellom stat og kommune utformes slik at det vil bli mulig å delegere til én lokal leder tilstrekkelige faglige og administrative fullmakter til at vedkommende kan utøve en enhetlig ledelse av kontoret, men på en slik måte at det opprettholdes en klar ansvarsdeling mellom statens og kommunens forvaltning.

Det er likevel ikke grunnlag for å lovfeste en plikt til å gjennomføre enhetlig faglig ledelse ved alle de lokale kontorene. Et lovpålegg vil redusere den store graden av lokal fleksibilitet reformen bygger på og bryte med prinsippet om at de felles lokale kontorene skal etableres etter avtaler mellom likeverdige parter. Det vil videre gripe sterkt inn i det kommunale selvstyret.

For å unngå uklare ansvarsforhold og fare for overveltning av kostnader mellom forvaltningsnivåer, er det nødvendig at departementet fortsatt har mulighet til å trekke opp rammer for delegasjonen, jf. § 14 annet ledd i lovforslaget. Delegasjonsmulighetene må utformes slik at de i praksis gir åpning for en enhetlig ledelse lokalt. Departementet vil utarbeide nærmere retningslinjer for delegasjonsadgangen.

§ 14 annet ledd i lovforslaget vil også gi nødvendig hjemmel for å delegere myndighet som behandlingsansvarlig etter personopplysningslo-

ven § 2 nr. 4 til lederen for det lokale kontoret, jf. punkt 9.7.5.

Selv med en adgang til delegasjon av myndighetsoppgaver mellom stat og kommune, vil det tosporete systemet likevel bli opprettholdt. Det lokale kontoret (lederen) må fortsatt følge instrukser, overholde budsjetter og rapportere til henholdsvis statsetaten og kommunale myndigheter. Som ved delegasjon ellers, vil det også her være mulig for statsetaten eller kommunen å endre eller trekke tilbake delegasjonen ved et lokalt kontor dersom forholdene rundt eller bakgrunnen for den endrer seg, eller den ikke fungerer etter hensikten.

Spørsmålet om hvem som skal lede felles lokale kontorer, vil reguleres i den lokale avtalen som skal inngås, jf. § 14 første ledd i lovforslaget. Avtalene kan her bli forskjellige, blant annet avhengig av i hvilken grad delegasjonsmulighetene blir brukt.

I kontorer uten eller med liten grad av oppgaveutførelse på hverandres områder vil utgangspunktet være at en leder har ansvaret for statsetatens oppgaver og personell og en annen leder får ansvaret for kommunens oppgaver og personell. Også her bør kontoret ha en felles administrativ leder.

Utgangspunktet for det faglige ansvaret vil være at vedkommende leder blir instruert av sin overordnete (stat eller kommune) innenfor sitt faglige ansvarsområde. Når interne retningslinjer for håndtering av enkeltsaker kan få innvirkning på resultatet i sakene, må også slike retningslinjer gis av leder med faglig ansvar. Det vil derfor være avgjørende for organisering av kontoret at man trekker skillet mellom administrativ ledelse som innebærer fastlegging av rutiner uten slike faglige konsekvenser, og faglig ledelse der lederen er ansvarlig for de enkeltvedtak som treffes. Betydningen av skillet mellom administrativ og faglig ledelse må likevel ses i lys av graden av regelfesting av kontorets oppgaver gjennom generelle instrukser gitt av overordnet myndighet.

Administrativ leder ved kontoret kan være én av de to faglig ansvarlige, eller en tredje person. Selv om en ikke, eller bare i begrenset grad, delegerer myndighetsoppgaver til den annen part, er det ønskelig at den administrative lederen kan fungere som leder for hele kontoret på et så bredt område som mulig. Administrativ leder bør som et minimum ha myndighet i forhold til daglig drift, personalpolitikk og prioritering av kontorets administrative ressurser, og representere kontoret utad i saker som angår kontoret på tvers av det statlige/kommunale ansvaret. Dette vil blant annet være overfor brukere som ikke opplever å bli møtt med respekt, er utilfreds med åpningstider, mulighet for fortrolige samtaler, tilgjengelighet og så videre.

Å lede det lokale kontoret kan bli krevende uansett grad av delegasjon. Ledelsen må forholde seg til en tydelig ansvars- og arbeidsdeling mellom stat og kommune med ulike resultatmål og insentiver, ulike personalavtaler og rettigheter og ulike administrative avtaler og rutiner. På den annen side vil det være et relativt stort rom for å utvikle rutiner og administrative retningslinjer og bidra til en samordnet operasjonalisering av styringssignaler i den felles enheten på områder som ikke er bundet opp spesielt.

Det kan være viktig å prøve ut ulike modeller for å få til så gode og hensiktsmessige ledelsesformer som mulig i de felles lokale kontorene. Departementet vil følge nøye med i de erfaringene etaten og kommunene gjør med ledelse og organisering av kontorene. Samtidig med utvikling av samordnete styringssignaler og resultatkrav bør det åpnes for justering av rammene for delegasjon for å oppnå de beste resultatene når det gjelder å kombinere behovet for faglig styring med mulighetene for enhetlig ledelse ved kontorene. Departementet vurderer det slik at den foreslåtte § 14 annet ledd gir hjemmel for å trekke opp andre rammer som kan åpne for en bedre tilpassing av kryssende hensyn når man har mer erfaring. Det kan være aktuelt å nærme seg disse spørsmålene skrittvis. En måte å bedre erfaringsgrunnlaget på kan være gjennom et systematisk utprøvingsprogram med noen modeller for å utvikle forvaltningen. Dette forutsetter klare rammer og krav til evaluering, blant annet slik at erfaringene kan sammenliknes i størst mulig grad.

Departementet vil arbeide videre med samordning av styringssignaler, resultatkrav og gjensidig informasjon om styringsdata.

Det vises til § 14 første og annet ledd i lovforslaget og merknadene i punkt 12.

6.4 Internkontroll og tilsyn

6.4.1 Høringsnotatet

I høringsnotatet ble ikke rutiner for internkontroll i et tosporet system behandlet. Heller ikke tilsyn med virksomheten ble beskrevet.

6.4.2 Høringsinstansenes merknader

Rikstrygdeverket trekker fram det forholdet at folketrygdloven § 20-8 foreslås opphevet og at bestemmelsene om trygderevisjonen videreføres i forskrift i medhold av ny lov. Rikstrygdeverket støtter

dette ut fra den overordnete vurderingen av at ny lov skal inneholde minst mulig av organisatoriske bestemmelser. Det bemerkes likevel at en ny etat av en slik størrelse har store utfordringer, og det er viktig at det etableres tilfredsstillende internkontroll i hele organisasjonen. Etaten må derfor ha en intern revisjon som skal se etter at tilfredsstillende kontroll er etablert. En slik forskrift kan ha positiv signaleffekt og virke forebyggende.

Rikstrygdeverket foreslår videre at det må tas med en tilføyelse om at etaten skal kontrollere og følge opp rett ytelse og utbetaling. Rettighetslover innebærer det selvfølgelige at vilkårene må være oppfylt for at ytelser kan tilstås. Det forvaltningsansvaret som ligger i å fatte riktig vedtak i forhold til vilkårene, bør komme klarere fram i lovteksten.

Rikstrygdeverket foreslår derfor en endring og tilføyelse i § 4 i høringsutkastet:

> «Etaten skal forvalte arbeidsmarkedsloven, folketrygdloven og andre lover hvor oppgaver er lagt til etaten, og sikre *rett ytelse til den enkelte. Arbeids- og velferdsetaten har ansvaret for å følge opp og kontrollere tjenester, ytelser og utbetalinger*».

Statens helsetilsyn påpeker at sosialtjenesteloven § 2-1 annet ledd hjemler internkontrollplikt overfor kommunen der den driver virksomhet etter kapitlene 4, 4A, 6 og 7. Der kommunen yter tjenester med hjemmel i sosialtjenesteloven kapittel 5, er det ikke innført internkontrollplikt. Det anmodes om at denne plikten utvides, jf. tidligere høringer om endringer av sosialtjenesteloven på dette punktet. Videre bes om at departementet også vurderer om det er hensiktsmessig å gi pålegg om internkontroll i den delen av arbeids- og velferdsforvaltningen som ikke allerede har det.

Fylkesmannen i Troms påpeker at kommunen ikke bare skal føre internkontroll, men også kunne gjøre rede for hvordan den oppfyller denne plikten. Det påpekes videre:

> «Dersom en kommune eksempelvis overfører oppgaver knyttet til råd og veiledning og individuell plan etter lov om sosiale tjenester §§ 4-1 og 4-3a (...) til en annen kommune, blir det et spørsmål hvilken kommune som da har plikt til å føre internkontroll med disse tjenestene.»

Sosial- og helsedirektoratet påpeker:

> «Lovutkastet inneholder ingen forslag til bestemmelser om tilsyn med det nye arbeids- og velferdskontoret og problemstillingen er ikke omtalt i lovutkastet. Sosial- og helsedirektoratet mener at tilsynsansvar bør avklares i utredningen av nytt lovforslag, og eventuelt forankres i lov. Et viktig hensyn ved tilsyn er å ivareta rettssikkerheten for den enkelte tjenestemottaker. En problemstilling her vil bli hvem som skal utøve tilsyn med arbeids- og velferdskontoret som er både statlig og kommunal myndighet.»

Statens helsetilsyn minner om at de har det overordnede tilsynsansvaret i forhold til sosialtjenesteloven kapittel 5, selv om det ikke foreligger plikt til internkontroll fra kommunens side. Videre har Statens helsetilsyn det overordnede ansvaret også der fylkesmannen har lovpålagte tilsynsplikter, jf. sosialtjenesteloven § 2-6 hvoretter fylkesmennene plikter å føre tilsyn med kommunenes virksomheter etter sosialtjenesteloven kapitlene 4, 4A, 6 og 7. Det foreligger ingen hjemmel for å føre tilsyn med at sosialtjenestelovens regler i kapittel 5 overholdes.

Statens helsetilsyn tar videre opp behovet for avklaring av hvorvidt tilsynet skal ha påleggskompetanse overfor den statlige delen av arbeids- og velferdsforvaltningen der kommunens ansvar er delegert til denne. Statens helsetilsyn ber om at departementet ikke bare vurderer internkontrollplikt, jf. ovenfor i forhold til sosialtjenesteloven kapittel 5, men også vurderer behovet for statlig tilsyn på samme område.

Statens helsetilsyn tar også opp behovet for at tilsynsmyndighetene kan kreve taushetsbelagte opplysninger ved at dette framgår tydeligere av § 7 femte ledd i høringsutkastet, selv om det vel er hjemlet allerede i særlovene. Det foreslås derfor at Statens helsetilsyn, som overordnet tilsynsorgan på hele sosialtjenesteområdet, gis en hjemmel i den foreslåtte lovbestemmelsen til å kunne kreve taushetsbelagte opplysninger i forhold til NAV-enhetens saksporteføljе på sosialtjenestelovens område. Dette vil også harmonere med Statens helsetilsyns rett til tilgang til taushetsbelagte helseopplysninger i den grad deler av kommunens helsetjenester legges til denne enheten, jf. kommunehelsetjenesteloven § 6-3 annet ledd.

Moderniseringsdepartementet anbefaler at man i det videre arbeidet vurderer om det bør føres tilsyn med hele det lokale kontorets oppgaveløsning, og hvordan en eventuell enhetlig tilsynsordning kan organiseres og gi de ønskede effekter i form av bedre tjenester overfor publikum.

6.4.3 Departementets vurdering og forslag

Departementet er ikke enig i at det er hensiktmessig på nåværende tidspunkt å legge opp til en ordning med internkontrollplikt og tilsyn som er felles for den statlige etaten og kommunens virksomhet. Det vises videre til dagens regelverk der det foreligger internkontrollplikt og plikt for fylkesman-

nen til å føre tilsyn der kommunen driver virksomhet etter sosialtjenesteloven kapitlene 4, 4A, 6 og 7 som er områder som ikke uten videre vil omfattes av det felles lokale kontoret. Når det gjelder kommunens virksomhet etter sosialtjenesteloven kapittel 5, vil det ikke være aktuelt å innføre en tilsvarende ordning uten etter forutgående høringsrunde. Departementet vil arbeide videre med spørsmålet om internkontrollplikt og tilsyn også i forhold til kommunens virksomhet etter sosialtjenesteloven kapittel 5.

Departementet er enig med Rikstrygdeverket i at det bør tas med en tilføyelse om at etaten skal kontrollere og følge opp rett ytelse og utbetaling. Det vises til at forvaltningsansvaret som ligger i å fatte riktig vedtak i forhold til vilkårene, derfor bør komme klarere fram i lovteksten. Det foreslås en endring og tilføyelse i § 4 i lovforslaget:

> «Etaten skal forvalte folketrygdloven, arbeidsmarkedsloven og andre lover hvor oppgaver er lagt til etaten, og sikre *rett ytelse til den enkelte. Arbeids- og velferdsetaten har ansvaret for å følge opp og kontrollere tjenester, ytelser og utbetalinger*».

Det vises til § 4 annet ledd i lovforslaget og merknadene i punkt 12.

7 Tilpassing av førstelinjekontoret til lokale behov

7.1 Innledning

Utgangspunktet for etablering av en samordnet førstelinjetjeneste i form av felles lokale kontorer skal være en tydelig ansvars- og arbeidsdeling mellom stat og kommune. De langt fleste stedene i landet vil det være grunnlag for å etablere felles lokale kontorer med en bemanning på stedet som har bredde og kompetanse til løpende å håndtere hele tjenestespekteret, herunder de mer komplekse statlige oppgavene. For å gi de lokale kreftene handlingsrom til å finne hensiktsmessige løsninger, er det viktig med et lovgrunnlag som er så fleksibelt at det ikke hindrer fornuftige lokale tilpasninger. På bakgrunn av konklusjonene i St.prp. nr. 46 (2004-2005) ble det derfor i høringsnotatet foreslått at det lovmessig skulle legges til rette for at stat og kommune i noen tilfeller kan utføre myndighetsoppgaver for hverandre, for differensiert oppgaveløsning mellom stat og kommune når det gjelder arbeidsmarkedstiltak for personer som mottar økonomiske ytelser fra kommunen, og for interkommunalt samarbeid når det gjelder sosialhjelpen.

7.2 Mulighet for at stat og kommune kan utføre oppgaver for hverandre

7.2.1 Høringsnotatet

I høringsnotatet ble det foreslått en lovhjemmel som gir utvidet mulighet for at stat og kommune skal kunne utføre myndighetsoppgaver for hverandre der begge parter lokalt mener dette er den mest hensiktsmessige løsningen.

Dersom partene er enige om det, har statlig og kommunalt ansatte mulighet til å gi brukerne informasjon, veiledning og veivisning, og forestå enkle saksforberedelser på hverandres oppgaveområder. Hensikten med forslagene var å legge bedre til rette for fleksible løsninger også når det gjelder helt enkle, det vil si regelstyrte og lite skjønnsbaserte, vedtak som ikke innebærer mulighet for at stat eller kommune velter ansvar eller kostnader over på den andre parten. Dette vil for eksempel kunne omfatte reiseoppgjør som behandles av dagens trygdekontorer, mens for eksempel håndteringen av stønads- og inntektssikringsordningene under folketrygden ikke vil kunne delegeres til kommunene. Det skal samtidig holdes fast ved prinsippet om at det lokale kontoret skal være en fullverdig inngangsportal til alle nødvendige tjenester – også de statlige.

Departementet foreslo i tråd med dette at avtalen som skal ligge til grunn for det felles lokale kontoret, kan inneholde bestemmelser om at stat og kommune kan utføre oppgaver på hverandres myndighetsområder. Slike bestemmelser skal inngås innenfor rammer trukket opp av departementet.

Forslaget gir et rettslig grunnlag for at stat og kommune kan overlate myndighetsoppgaver til hverandre og vil ha samme karakter som delegasjon av kompetanse innen én organisasjon. Forslaget gir dermed den hjemmelen som er nødvendig når partene er enige. Forslaget gir ikke staten hjemmel til å pålegge kommunen å utføre oppgaver for staten dersom kommunen ikke samtykker i å påta seg dette. Den som overlater myndighet, vil beholde det juridiske, økonomiske og resultatmessige ansvaret, vil kunne gi instrukser om oppgaveløsningen og vil ha et ansvar for opplæring og oppfølging av de som utfører tjenesten.

Selv om overlatelse av myndighet forutsetter enighet mellom statsetaten og kommunen, vil beslutningen være ensidig i den forstand at den må foretas av kompetent organ i henholdsvis stat eller kommune. Ettersom ansvaret følger den myndigheten som er tillagt oppgaven i henhold til lov eller budsjett, skal beslutningen om overlatelse av myndighet til enhver tid kunne endres eller trekkes tilbake.

Kommunens ansvar for å dekke statlige oppgaver skal framgå av den lokale avtalen for det enkelte felles lokale kontoret, der også statsetatens plikter må klargjøres.

Det vises til punkt 6.

7.2.2 Høringsinstansenes merknader

Det gjennomgående synspunktet er at delegasjonsadgangen mellom staten og kommunene burde være videre enn bare å omfatte regelstyrte

og lite skjønnsbaserte vedtak. Begrunnelsen er både å legge til rette for mer enhetlig ledelse og legge grunnlag for mer fleksible løsninger lokalt.

Kommunal- og regionaldepartementet fremmer følgende synspunkt:

> «Dersom det skal kunne innføres en mer enhetlig ledelse for kontoret, vil det kreve en mulighet for delegasjon mellom statsetaten og kommunen også av oppgaver av mer faglig skjønnsmessig karakter, noe som ser ut til å ville gå på tvers av høringsnotatet.»

Aetat uttaler:

> « ... statsetaten og kommunen (bør) ha anledning til å utføre oppgaver på hverandres myndighetsområde på avtalemessig basis.
>
> Aetat foreslår derfor at bestemmelsen i lovforslagets § 9 annet ledd bør kunne få et noe videre anvendelsesområde enn det som angis i kommentarene til denne bestemmelsen i høringsnotatet.»

KS skriver i sin høringsuttalelse at delegasjonsadgangen bør utvides ved å stryke begrensningen i merknadene til § 9 annet ledd i høringsutkastet om at ordningen er «begrenset til regelstyrte og lite skjønnsbaserte vedtak». Mange kommuner har sluttet seg til dette synspunktet.

Bærum kommune uttaler:

> « ... høringsnotatet har begrenset muligheten for oppgaveutføring på tvers av myndighet på en slik måte at det fører til mindre helhetlige løsninger enn ønskelig, jfr § 4.»

Oppdal kommune gir uttrykk for lignende synspunkter:

> «Muligheten til å utføre oppgaver for hverandre i førstelinjetjenesten bør ikke begrenses til kun å gjelde lovregulerte og lite skjønnsmessige vedtak. Økt mulighet til å utføre oppgaver for hverandre vil bidra til å sikre effektive og brukervennlige tjenester.»

Oslo kommune uttaler:

> « ... det (er) viktig at loven ikke begrenser den lokale arbeids- og velferdsforvaltningens mulighet til å gjøre avtale om å gjøre oppgaver for hverandre. Kommunene har ofte meget å bidra med og har ofte allerede etablert et tett samarbeid med andre hjelpeinstanser. Det foreslås derfor at partenes mulighet til å gjøre oppgaver for hverandre ikke begrenses til «regelstyrte og lite skjønnsbaserte vedtak».»

7.2.3 Departementets vurdering og forslag

Når det gjelder drøftingen av delegasjon av oppgaver mellom staten og kommunene som grunnlag for mer enhetlig ledelse av de felles lokale kontorene, vises til punkt 6.3.3 om organisering, ledelse og drift. § 14 annet ledd i lovforslaget gir nødvendig hjemmel for delegasjon som åpner for å tilrettelegge for enhetlig faglig ledelse etter retningslinjer gitt av departementet. I den sammenhengen er det viktig å påpeke at muligheten til å utføre myndighetsoppgaver for hverandre innenfor rammer trukket opp av departementet, blant annet kan gjøre det mulig for staten i mange små kommuner å overlate enkelte oppgaver til kommunen. Dette gjør det lettere å sørge for at de statlige tjenestene blir tilgjengelige i alle kommuner.

Ved slik delegasjon vil henholdsvis statsetatens og kommunens ansvar for sine myndighetsoppgaver bli opprettholdt. Slik hjemmelen er utformet, er det derfor mulig å beholde klare ansvarslinjer for ytelser og tjenester samtidig som den gir muligheter for fleksibilitet og effektiv tjenesteutøvelse lokalt.

Lovhjemmelen vil legge grunnlaget for fleksibel bruk av personell i de felles lokale kontorene. Fleksibel bruk av personell gir mulighet for effektiv ressursutnyttelse, stordriftsfordeler og ikke minst tilstrekkelig kompetanse og kvalitet i brukeroppfølgingen.

Det vises til § 14 annet ledd i lovforslaget og merknadene i punkt 12.

7.3 Oppgavedifferensiering

7.3.1 Høringsnotatet

I St.prp. nr. 46 (2004-2005) ble det foreslått at loven også burde gi større kommuner ansvar for arbeidsmarkedstiltak til «personer som har sosialhjelp som viktigste kilde til livsopphold» (oppgavedifferensiering).

I høringsnotatet ble det framhevet at en begrenset oppgavedifferensiering innenfor arbeids- og velferdspolitikken ville ha som hensikt å bedre måloppnåelsen, det vil si å få flere i arbeid og færre på passive stønader, blant annet gjennom effektiv bruk av administrative ressurser og målrettet bruk av tiltaksressurser. Samtidig ville det legge til rette for at kommuner hvor forutsetningene er til stede, kan spille en større rolle i gjennomføringen av arbeids- og velferdspolitikken. Ved en avgrensning av målgruppen ville en kunne legge til rette for at samme instans både har ansvaret for økonomiske ytelser og ansvaret for tiltakene som kan gjøre mottakerne uavhengige av de samme ytelsene.

Dette ble fulgt opp ved forslag til § 4 siste ledd hvor departementet i særlige tilfeller kan gi kommunen ansvar for arbeidsmarkedstiltak. Samtidig ble

det presisert at dette ville «være aktuelt for personer som mottar økonomiske ytelser fra kommunen».

Det vises for øvrig til redegjørelsen i St.prp. nr. 46 (2004-2005) når det gjelder mer differensierte former for ansvars- og oppgavedeling mellom stat og kommune, for eksempel knyttet opp mot kommunestørrelse, jf. St.meld. nr. 19 (2001-2002) Nye oppgaver for lokaldemokratiet – regionalt og lokalt nivå.

Det var i denne sammenhengen viktig å understreke at den nye Arbeids- og velferdsetaten vil ha ansvar for den samlede gjennomføringen av arbeidsmarkedspolitikken.

Det ble videre påpekt i høringsnotatet at overføring av ansvar og ressurser må ses i sammenheng med den totale budsjettrammen for arbeidsmarkedspolitiske tiltak og de målene og prioriteringene som fastlegges ved behandlingen av statsbudsjettet for hvert år. En slik overføring vil derfor også medføre et behov for å følge kommunenes tiltaksinnsats og resultatoppnåelse, og stille samme krav til kommunenes innsats som til statsetaten.

Det ble også lagt til grunn at departementet vil utforme retningslinjer og prosedyrer for et opplegg med oppgavedifferensiering.

7.3.2 Høringsinstansenes merknader

Etter *Aetats* syn vil:

> « ... oppgavedifferensiering som et parallelt system stride mot reformens grunntanke om en enhetlig arbeids- og velferdsforvaltning, skape uklarhet for brukerne og i verste fall kunne undergrave reformen. Aetat ønsker også å påpeke at en utvidelse av oppgavedifferensieringsforsøk kan redusere mulighetene for gjennomføring av den nasjonale arbeidsmarkedspolitikken.»

Aetat skriver også:

> «Med samlokalisering av den nye NAV-etaten og kommunenes økonomiske sosialhjelp faller imidlertid selve grunnlaget for denne formen for oppgavedifferensiering bort. Aetat ser derfor ikke grunnlag for å ha en bestemmelse i den nye loven hvor departementet kan gi ansvaret for arbeidsmarkedstiltak direkte til kommunene. Finansiering av arbeidsmarkedstiltak bør gå gjennom den nye arbeids- og velferdsetaten og etaten bør ha styringsansvaret for tiltakene. Dette vil også støtte en forsvarlig budsjetthåndtering ved at NAV-etaten får et enhetlig ansvar for samlet ressursbruk i arbeidsmarkedspolitikken.»

NAV interim har tilsvarende synspunkter og foreslår også å fjerne den aktuelle hjemmelen.

Sosial- og helsedirektoratet uttaler at de imøteser forslaget om en lovhjemmel for oppgavedifferensiering slik at det kan være mulig å gi aktuelle kommuner ansvar for arbeidsmarkedstiltak til personer som har ytelser fra kommunen. Etter deres mening må imidlertid ikke kommunestørrelsen alene være avgjørende for om kommunene får denne myndigheten.

KS mener:

> « ... at mange kommuner har kompetanse og forutsetninger som gir dem gode muligheter til å ivareta større oppgaver på det arbeidsmarkedspolitiske området. KS mener at permanent adgang til oppgavedifferensiering av arbeidsmarkedstiltak ikke bør begrenses til de største kommunene.»

KS viser til høringsnotatet der det er vist til de positive erfaringene med arbeidsrettet kommunal innsats knyttet til fattigdomssatsingen og til den spesielle satsingen på tiltak for langtids sosialhjelpsklienter.

KS foreslår derfor:

> «... at muligheten for overføring av ansvar for tilbudet om arbeidsmarkedstiltak ikke begrenses til de med krav om økonomisk stønad fra kommunen, da det vil begrense muligheten for overføring der det anses hensiktsmessig for måloppnåelsen. Dette kan eventuelt løses ved å åpne for ytterligere forsøksvirksomhet.»

Mange kommuner har sluttet seg til høringsuttalelsen fra KS om oppgavedifferensiering. Enkelte kommuner peker samtidig på at det må klargjøres hvilket ansvar kommunen påtar seg.

7.3.3 Departementets vurdering og forslag

Oppgavedifferensiering innebærer at staten gjennom lovgivningen fastlegger en differensiert ansvarsdeling mellom kommuner og staten. Siden det kommunale selvstyret og oppgavedelingen mellom stat og kommune er fastlagt ved lov, må oppgavedifferensiering også fastlegges eller hjemles i lov. Det samme er tilfellet med prinsippene for organisering og styring av oppgaver som er gjenstand for oppgavedifferensiering.

Når det er fastlagt i lov hvilke oppgaver kommunen skal ha, ses dette ikke som en delegasjon fra staten til kommunen. Det vil ved oppgavedifferensiering heller ikke være snakk om delegasjon der slik bestemmelse treffes med hjemmel i lov i forhold til den enkelte kommunen. Formelt innebærer dette at Stortinget i lov delegerer myndighet til regjeringen til i forskrift å fastlegge hva som skal ligge til den enkelte kommunen som en pålagt opp-

gave med samme virkning som om oppgaven var lagt til kommunen direkte i lov. Det er her tale om en ny måte å fastlegge ansvarsdelingen mellom stat og kommune på. Dette innebærer at når det gis hjemmel for oppgavedifferensiering, må det også fastlegges hva en slik tildeling av kompetanse innebærer i forholdet mellom staten og kommunen.

Høringsinstansenes synspunkter går i helt ulike retninger. Det foreslås på den ene siden å fjerne hjemmelen for oppgavedifferensiering. Andre høringsinstanser foreslår å utvide den til flere brukergrupper, og at den ikke bare skal gjelde for store kommuner.

Aetat og NAV interim går mot overføring av ansvar til kommuner når det gjelder arbeidsmarkedstiltak. Aetat mener det strider mot reformens grunntanke og i verste fall kan undergrave reformen. Etaten mener også at grunnlaget for oppgavedifferensiering faller bort når statsetaten og kommunens økonomiske sosialhjelp administreres fra et felles lokalt kontor.

Departementet ser det som lite aktuelt å fjerne den forslåtte hjemmelen. Det er viktig å legge til rette for at kommunene skal spille en rolle i arbeidsmarkedspolitikken på dette området.

Departementet vil understreke at slik mulig overføring av ansvar til enkelte kommuner ikke vil erstatte eller endre plikten til å inngå avtaler om lokalt samarbeid og opprette felles lokalt kontor i kommunen. Opprettelse av felles lokale kontorer er kjernen i den nye arbeids- og velferdsforvaltningen. Det er avgjørende for gjennomføring av reformen at etablering av de felles lokale kontorene prioriteres. En kommunal vurdering av om det kan være aktuelt å overdra ansvar for arbeidsmarkedstiltak til de aktuelle brukerne, må ta utgangspunkt i de nye mulighetene utformingen av den felles førstelinjetjenesten gir for brukerrettet oppfølging uavhengig av om det er stat eller kommune som har ansvar for livsoppholdsytelsene. Det vil først være aktuelt å ta stilling til ansvarsoverføring når det felles lokale kontoret er etablert eller samtidig med den konkrete etableringen av kontoret. Når det gjelder forslaget om å utvide den aktuelle hjemmelen til også å gjelde arbeidsmarkedstiltak for personer som ikke har økonomisk stønad fra kommunen, mener departementet at det er lite aktuelt. Når hjemmelen er begrenset til personer som har økonomisk stønad fra kommunen, er en viktig del av begrunnelsen at det bør være en tett kobling mellom rettigheter og plikter (tjenester og ytelser). OECD anbefaler at beslutninger om tildeling av arbeidsrettede tjenester og relaterte ytelser bør samordnes og integreres og helst foretas av samme instans. Dette for å sikre at vilkår og krav om aktivitet følges opp av samme instans som har ansvaret for stønadsutbetalingen. Bare slik kan en sikre en effektiv oppfølging av at brukerne stiller opp i forhold til de kravene som blir stilt ved tilståelse av stønaden.

Den aktuelle hjemmelen er i premissene i høringsnotatet begrenset til store kommuner. Store kommuner har særlige forutsetninger for å påta seg oppgaver innenfor arbeidsmarkedsområdet. Først og fremst fordi de har en samlet kompetanse som tilsier at de kan ivareta oppgaven på en effektiv måte.

Når departementet ikke foreslår å utvide mulighetene for oppgavedifferensiering på dette området til andre brukergrupper og til andre kommuner, har det flere årsaker. Det vil kunne svekke grunnlaget for en nasjonal arbeidsmarkedspolitikk ved at gjennomføringen av denne politikken blir spredd på en rekke aktører. Videre kan det svekke muligheten for et velfungerende arbeidsmarked på tvers av kommuner. Et kommunalt ansvar kan skape interessekonflikt mellom kravet om mobilitet og den enkelte kommunens økonomiske interesser. Det kan også svekke mulighetene for spesialisering og en effektiv bruk av arbeidsmarkedstiltak og en samordnet kontakt med næringslivet i større arbeidskraftregioner.

Departementet legger i det videre arbeidet fortsatt til grunn at muligheten for oppgavedifferensiering på arbeidsmarkedsområdet i tråd med forslaget i høringsnotatet begrenses til store kommuner og til personer som mottar økonomisk stønad fra kommunen, og har dette som hovedinntekt.

Når det treffes bestemmelse om å overlate ansvaret for arbeidsmarkedstiltak til en kommune, må også de nærmere prinsippene for organisering og styring av disse oppgavene fastlegges. Et viktig spørsmål som må besvares, er hvilken forvaltningsmessig styring etaten og departementet skal ha over kommunen. Her kan man tenke seg ulike varianter fra å bygge på kommunelovens generelle prinsipp om kommunalt selvstyre til å bygge på særlovsregulering med varierende grad av statlig instruksjonsmyndighet. Et annet sentralt spørsmål er ivaretakelse av brukernes rettssikkerhet der det treffes enkeltvedtak, og om klage skal gå til samme klageinstans som i de kommunene hvor myndigheten er lagt til etaten, eller om klage skal gå til kommunestyret eller klagenemnd etter forvaltningsloven § 28 annet ledd. Et tredje spørsmål er statsrådens ansvar i forhold til Stortinget og om dette tilsier at departementet skal kunne omgjøre et vedtak om å legge ansvaret for arbeidsmarkeds-

tiltak til en kommune. Disse prinsippene er ikke nærmere omtalt i høringsnotatet.

Departementet foreslår på denne bakgrunnen at disse spørsmålene løses i forskrift. På den måten vil man få tid til en noe nærmere utredning og en vanlig høring før beslutning blir truffet om de løsningene som velges. Loven må derfor utformes slik at den gir hjemmel for de løsningene man måtte falle ned på som de mest hensiktsmessige.

Lovhjemmelen må videre fastlegge uttrykkelig at den kommunen som får ansvaret for arbeidsmarkedstiltak, er underlagt de samme lovreglene som Arbeids- og velferdsetaten. Dette omfatter reglene i den nye loven om arbeids- og velferdsforvaltningen, blant annet retten til brukermedvirkning på systemnivå, plikten til å legge førstelinjetjenesten til de felles lokale kontorene og reglene om taushetsplikt og partsstilling i forhold til vedtak truffet med hjemmel i arbeidsmarkedsloven. Også bestemmelsene i arbeidsmarkedsloven får anvendelse.

Ved utarbeidelse av forskriften må det også tas hensyn til det som er sagt om at overføring av ansvar for statlig arbeidsmarkedstiltak først skal kunne skje i den enkelte kommunen når det felles lokale kontoret er kommet på plass, eventuelt samtidig med at det lokale kontoret etableres. Dette innebærer at forskriften kan legge til rette for en søknadsprosedyre på et tidligere tidspunkt, men at overføringen av ansvaret tidligst kan skje ved etableringen av det lokale kontoret.

På dette området, i likhet med andre områder, vil det være aktuelt å foreta en fornyet vurdering når man har fått erfaring ikke bare fra de pågående forsøkene, men også i lys av den erfaringen man får ved etablering av kontorene.

Det vises til § 4 sjette ledd i lovforslaget og merknadene i punkt 12.

7.4 Interkommunale løsninger

7.4.1 Høringsnotatet

I St.prp. nr. 46 (2004-2005) ble det framhevet at det vil være ønskelig å ha mulighet for å kunne etablere et interkommunalt kontor, det vil si et felles kontor for flere kommuner. Begrunnelsen for dette er ytterligere å sikre lokal fleksibilitet og for å kunne utnytte ressursene effektivt blant annet i små kommuner med kort reisetid til nabokommuner.

Høringsnotatet åpnet for interkommunalt samarbeid om myndighetsoppgaver etter sosialtjenesteloven (interkommunale løsninger). Et interkommunalt samarbeid om kommunale tjenester vil etter forslaget også få virkning for statsetaten. Slikt samarbeid bør bare skje unntaksvis der de geografiske avstandene er særlig korte, og det må ikke føre til at tilgjengeligheten forringes.

Opprettelse av et interkommunalt kontor vil kreve at det blir mulig å etablere interkommunalt samarbeid om oppgaver som er tillagt kommunen etter sosialtjenesteloven, blant annet økonomisk sosialhjelp. Et slikt kontor bør dekke både enkle og komplekse oppgaver for alle deltakende kommuner.

Kommuneloven § 27 åpner for samarbeid mellom kommuner knyttet til organisering og drift, mens oppgaver som omhandler myndighetsutøvelse, faller utenfor. Departementet viste i høringsnotatet til at dersom det hjemles adgang til interkommunalt samarbeid om offentlige myndighetsoppgaver knyttet til sosialtjenesteloven, går dette foran kommunelovens begrensning i adgangen til interkommunalt samarbeid. Departementet foreslo derfor en bestemmelse i sosialtjenesteloven om at en kommune kan delegere sin myndighet etter sosialtjenesteloven til et interkommunalt organ eller en annen kommune (vertskommune).

I høringsnotatet ble det vist til at Kommunal- og regionaldepartementet var i ferd med å avslutte et lovutviklingsprosjekt som har hatt som siktemål å utvikle nye modeller for interkommunalt samarbeid. Det ble også vist til at spørsmålet om interkommunalt samarbeid innenfor ansvarsområder med myndighetsutøvelse er en del av vurderingene.

7.4.2 Høringsinstansenes merknader

Flere brukerorganisasjoner er skeptiske til interkommunale løsninger fordi det vil kunne gi dårligere tilgjengelighet til de felles lokale kontorene.

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) mener at det bør slås fast at det skal være et felles kontor i alle kommuner.

Velferdsalliansen uttaler:

> «... at brukerne må finne et Arbeids- og Velferdskontor i hver kommune, interkommunale løsninger bør bare brukes for 2. linjen og bakenforliggende tjenester.»

Flere små kommuner frykter at de blir «tvunget» inn i interkommunale løsninger og understreker at de ønsker fullverdige felles lokale kontorer i sine kommuner.

Andøy kommune uttaler:

> «NAV-kontor må legges til alle kommuner som ønsker det. Regionale løsninger må kun brukes der kommunene selv ønsker det. Dette har

med nærhet og tilgjengelighet for brukerne å gjøre.»

De øvrige høringsinstansene som har uttalt seg om dette, er gjennomgående positive til at det gis muligheter for interkommunalt samarbeid.

7.4.3 Departementets vurdering og forslag

Kommunal- og regionaldepartementet hadde høsten 2005 på høring et lovforslag om nye modeller for interkommunalt samarbeid med hjemmelsgrunnlag i kommuneloven. Kommunal- og regionaldepartementet arbeider med oppfølging av forslagene og tar sikte på å fremme en lovproposisjon slik at Stortinget kan behandle den våren 2006. Lovforslaget i dette høringsnotatet bygger på en erkjennelse av at det i gjeldende lovverk ikke finnes tilfredsstillende modeller for samarbeid om tradisjonelle forvaltningsoppgaver – den kommunale kjernevirksomheten. Det foreslås derfor å regulere nærmere interkommunalt samarbeid om tradisjonelle kommunale forvaltningsoppgaver, tjenester rettet mot innbyggerne og offentlig myndighetsutøvelse. Hovedvurderingene i forslaget er rettet mot tilfeller hvor det er ønske om og/eller behov for å overlate beslutningsmyndighet til andre kommuner eller interkommunale organer. Bakgrunnen for dette er særlig å gjøre det mulig å bygge opp velfungerende fagmiljøer i områder av landet hvor den enkelte kommunen hver for seg har vanskelig for å etablere den type kompetanse som kreves for å utføre hele registeret av kommunale oppgaver. Manglende kompetanse kan føre til dårligere kvalitet på tjenestene enn det innbyggerne kan forvente. Et hovedsiktemål er å legge til rette for at det kan etableres modeller for samarbeid som gjør det forsvarlig å overføre beslutningsmyndighet også når det gjelder offentlig myndighetsutøvelse. Det er videre lagt vekt på å sikre rettssikkerheten der myndighetsutøvelse overlates til interkommunale organer gjennom blant annet å klargjøre systemet for forvaltningsklage.

I høringsnotatet ble det foreslått to nye modeller for interkommunalt samarbeid. En samkommune- og en vertskommunemodell. Modellene kommer i tillegg til dagens bestemmelser i kommuneloven.

Samarbeid etter *vertskommunemodellen* innebærer at det overlates beslutningsmyndighet til en annen kommune, vertskommunen. Høringsnotatet foreslo at det i utgangspunktet bare kunne overlates beslutningsmyndighet i saker uten prinsipiell betydning for den enkelte kommunen. Etter gjeldende kommunelov er dette begrepet avgjørende for hva som kan delegeres fra politisk til administrativt nivå. Etter forslaget kunne det overlates beslutningsmyndighet også i prinsipielle saker dersom kommunene oppnevner et felles folkevalgt organ som skal ta disse beslutningene. Dette organet inngår formelt i vertskommunens organisasjonsstruktur. Denne modellen skiller seg således fra samkommunen ved at det ikke opprettes en egen juridisk person. Modellen er utformet med sikte på mer avgrensede og sektorbestemte samarbeidstiltak.

Samarbeid etter *samkommunemodellen* vil være et nytt interkommunalt forvaltningsorgan – en egen juridisk person – med styringsorgan valgt av og blant kommunestyrene i deltakerkommunene. Modellen er utformet med sikte på de omfattende og sektorovergripende samarbeidstiltakene med en potensielt stor oppgaveporteføljе.

Etter gjeldende rett vil spørsmålet om en kommune kan overlate offentlig myndighetsutøvelse til andre enn kommunen selv bero på om det finnes hjemmel for det i den loven som legger vedtakskompetansen til kommunen. Lovgivningen er imidlertid ofte uklar på dette punktet. For å gjøre rettstilstanden enklere og mer oversiktlig, foreslås det å ta inn i kommuneloven en generell hjemmel til å delegere offentlig myndighetsutøvelse til samkommuner og andre kommuner i et vertskommunesamarbeid, med mindre den enkelte særloven avskjærer det.

Bakgrunnen for at det i høringsnotatet til ny lov om arbeids- og velferdsforvaltningen ble foreslått en egen hjemmel for interkommunalt samarbeid i sosialtjenesteloven, var behovet for å sikre seg muligheten for å kunne etablere interkommunalt samarbeid innenfor sosialtjenesten, der et slikt samarbeid vil innebære overføring av vedtakskompetanse fra kommunen til et interkommunalt organ eller til en annen samarbeidskommune. Slik forslaget i høringsnotatet fra Kommunal- og regionaldepartementet er utformet, vil de nye og bedre tilpassede modellene for samarbeid dekke alle særlovsområdene, såfremt ikke særlovene avskjærer dette. Det vil da ikke lenger være behov for å opprettholde forslaget om en særlig hjemmel i sosialtjenesteloven om interkommunalt samarbeid, når det tas sikte på å fremme forslag om modeller som også er anvendbare i forhold til oppgaver etter sosialtjenesteloven.

I Innst. S. nr. 198 (2004-2005) om ny arbeids- og velferdsforvaltning understreker sosialkomiteen at interkommunale løsninger må velges bare unntaksvis der de geografiske avstandene er særlig korte. Det må ikke føre til at tilgjengeligheten og brukervennligheten forringes. I den konkrete vur-

deringen av om interkommunale løsninger er aktuelle lokalt, er det politikerne som må foreta avveiningen mellom tilgjengelighet og et faglig godt tilbud ut fra hva som samlet sett er best for innbyggerne i kommunene.

Departementet opprettholder lovforslaget § 14 tredje ledd som åpner for at avtalen mellom statsetaten og kommunen om opprettelse av det felles lokale kontoret kan inngås med et interkommunalt organ eller en vertskommune når kommunen har delegert sin myndighet til dette organet eller vertskommunen.

Det vises til § 14 tredje ledd i lovforslaget og merknadene i punkt 12.

8 Brukermedvirkning og individuell plan

8.1 Innledning

Brukernes behov skal settes i sentrum når den nye arbeids- og velferdsforvaltningen utformes. For å styrke arbeidslinjen er det viktig at alle ytelser og tjenester som er innrettet mot personer som står i fare for å falle ut av arbeidslivet, eller som står utenfor arbeidslivet, ses i sammenheng. Rask avklaring av behov og riktig virkemiddelbruk er viktig for å sikre inkludering i arbeidslivet.

Å sette brukernes behov i sentrum betyr et offentlig apparat hvor organisering, arbeidsmåter, rutiner, ledelse, personalpolitikk og administrativ kultur preges av respekt for brukeren, og gir brukeren mulighet til medvirkning og innflytelse på sin egen sak. Å tilpasse tjenestene til brukerens behov dreier seg derfor både om hvordan man møter brukeren og hva man kan gi brukeren. Det handler om service, respekt, informasjon, tilgjengelighet, kompetanse, diskresjon og et godt tilpasset tjenestetilbud.

8.2 Gjeldende rett

Brukermedvirkning, i betydningen brukernes innflytelse på egen sak, er et grunnfestet prinsipp i dagens etater og kommuner og har en sentral plass i metodebeskrivelser, styringsdokumenter, kvalitetssikringssystemer og i opplæringen av de ansatte. Brukermedvirkning inkluderes i dag i etatenes arbeid som en metodisk tilnærming på individnivå. På overordnet nivå praktiseres brukermedvirkning blant annet gjennom sentrale og lokale brukerfora, brukerundersøkelser, og brukerpanel ved utvikling og testing av nye tjenester.

Brukermedvirkning er allerede sikret gjennom flere lovbestemmelser i dagens arbeids- og velferdsforvaltning.

Sosialtjenesteloven § 8-4 pålegger sosialtjenesten en plikt til å rådføre seg med brukeren ved utformingen av tjenestetilbudet. Det skal legges stor vekt på hva brukeren mener. Sosialtjenesteloven erstattet tre tidligere sosiallover. Ingen av disse hadde en tilsvarende bestemmelse.

I Ot.prp. nr. 29 (1990-1991) Om lov om sosiale tjenester mv. (Sosialloven) er uttalt:

> «Departementet er enig i utvalgets forslag om å innta en bestemmelse som uttrykkelig slår fast at klienten tas med på råd. For å oppnå et tjenestetilbud mest mulig i samsvar med den enkeltes ønsker har departementet funnet det nødvendig å presisere i lovteksten at det skal legges stor vekt på hva klienten mener.»

Brukermedvirkning sikres videre i forhold til kommunale tjenester, herunder ved opprettelsen av egne råd for eldre, jf. lov av 6. oktober 1993 nr. 85 Om kommunale og fylkeskommunale eldreråd. Se også Ot.prp. nr. 87 (2004-2005) Om lov om råd eller anna representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne m.m.

Arbeidsmarkedsloven § 4 inneholder en bestemmelse som skal sikre brukermedvirkning på systemnivå ved planlegging og evaluering av etatens tjenester. Bestemmelsen er en oppfølging av Stortingets pålegg i Innst. O. nr. 77 (2001-2002) om å legge fram et forslag som sikrer brukermedvirkning i Aetat. For den nærmere bakgrunnen for bestemmelsen vises til Ot.prp. nr. 62 (2003-2004) Om lov om arbeidsmarkedstjenester (arbeidsmarkedsloven).

Sosialtjenesteloven § 4-3a gir brukeren rett til individuell plan. Nærmere regler om individuell plan er gitt i forskrift hjemlet i sosialtjenesteloven og helselovgivningen. Dette innebærer at bestemmelsene for individuell plan er felles for sosial- og helseområdet. Formålet med utarbeidelsen av en individuell plan er å bidra til at tjenestemottakeren får et helhetlig, koordinert og individuelt tilpasset tjenestetilbud, samt å sikre at det til en hver tid er en saksbehandler ved kontoret som har hovedansvaret for oppfølgingen av tjenestemottakeren. Planen skal kartlegge tjenestemottakerens mål, ressurser og behov for tjenester på ulike områder og vurdere å koordinere tiltak som kan bidra til å dekke tjenestemottakerens bistandsbehov. Planen skal videre styrke samhandlingen mellom kontoret og brukeren og innad i kontoret.

Folketrygdloven § 8-7 har bestemmelser om at trygdekontoret skal innhente oppfølgingsplan dersom vedkommende etter 12 ukers sykmelding ikke er i arbeidsrelatert aktivitet. Unntak gjelder i de tilfellene slik plan antas å være åpenbart unødvendig. Arbeidsgiver har etter arbeidsmiljøloven § 4-6 plikt til å utarbeide planen senest innen 8 uker, og arbeidstakeren har plikt til å medvirke. Hvis arbeidstakeren uten rimelig grunn nekter å ta i mot tilbud om behandling, rehabilitering eller yrkesrettet attføring, kan retten til sykepenger falle bort, jf. folketrygdloven § 8-8. Det samme gjelder når arbeidstakeren nekter å medvirke ved tilrettelegging av arbeidet og i arbeidsutprøving.

Det skal videre utarbeides en individuell oppfølgingsplan for mottakere av rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uførestønad, jf. folketrygdloven § 10-8 annet ledd og § 12-9 annet ledd. Planen skal utarbeides av trygdeetaten i samarbeid med stønadsmottakeren. Personens muligheter og ressurser og hvilke tiltak som kan settes i verk for å bedre funksjonsevnen, skal komme fram i planen.

Etter arbeidsmarkedsloven § 10 har enhver som omfattes av loven, rett til å bli registrert som arbeidssøker og som registrert arbeidssøker rett til å få vurdert sitt behov for bistand og tjenester fra Aetat, jf. arbeidsmarkedsloven § 11. Det er en forutsetning at det skjer en samhandling mellom søkeren og etaten før behovsvurdering utarbeides.

Introduksjonloven § 6 har også bestemmelser om individuell plan. Denne lovbestemmelsen inneholder flere detaljer enn sosialtjenesteloven med hensyn til innhold og utarbeidelse av planen. Til gjengjeld er det ingen forskrifter knyttet til bestemmelsen om individuell plan i introduksjonsloven.

8.3 Høringsnotatet

Brukerbegrepet anvendes i vesentlig grad om enkeltindivider som er i kontakt med forvaltningen fordi de skal ha, eller kan være interessert i å motta, ytelser eller tjenester. Velferdstjenestene har imidlertid også andre brukere som for eksempel arbeidsgivere. Andre grupper man samhandler med, for eksempel ulike behandlere eller kursarrangører, vil klassifiseres som leverandører eller samarbeidspartnere. Departementet la i høringsnotatet til grunn at brukerne er de som nyter godt av ytelser og tjenester, både enkeltpersoner og bedrifter, mens leverandører og samhandlingsparter faller utenfor.

Brukermedvirkning, både på system- og individnivå skal være en sentral del av den nye arbeids- og velferdsforvaltningen. Brukermedvirkning betyr både mulighet til å ha innflytelse på egen sak og krav til aktiv medvirkning. En arbeids- og velferdsforvaltning som setter brukerens behov i sentrum må ha fokus på brukerorientering både på system- og individnivå. Departementet uttalte i høringsnotatet at man ikke fant det hensiktsmessig å lovfeste i detalj hvordan brukermedvirkningen skal sikres i den nye arbeids- og velferdsforvaltningen. Det er i den forbindelsen vist til drøftingen i Innst. O. nr. 12 (2004–2005), jf. Ot.prp. nr. 62 (2003–2004) Om lov om arbeidsmarkedstjenester (arbeidsmarkedsloven). I høringsnotatet ble det vurdert slik at den nye arbeids- og velferdsforvaltningen i tråd med argumentasjonen i nevnte dokumenter, bør ha mulighet til å kunne videreutvikle en hensiktsmessig strategi for styrking av brukermedvirkning på de ulike områdene. Regelverket bør også åpne for at det i tiden framover kan tas i bruk nye modeller for brukermedvirkning. Likevel ble det lagt til grunn at det lovmessige grunnlaget for brukermedvirkning som finnes i dag, bør videreføres og også styrkes i den nye arbeids- og velferdsforvaltningen.

I den nye arbeids- og velferdsforvaltningen vil de to statsetatene bli slått sammen. For å sikre videreføring av brukermedvirkning på systemnivå i den nye statsetaten, ble det foreslått at arbeidsmarkedsloven § 4 videreføres i den nye loven. Den vil derfor gjelde hele den nye, statlige Arbeids- og velferdsetaten, jf. § 6 i høringsutkastet.

Brukermedvirkning på systemnivå i det felles lokale kontoret skjer best i et samvirke mellom partene lokalt. I høringsnotatet er derfor foreslått at loven bør angi at den lokale avtalen om felles lokale kontorer skal inneholde bestemmelser som sikrer og angir hvordan kontoret skal samhandle med representanter for kontorets brukere, jf. § 9 første ledd i høringsutkastet.

På individnivå ble det vist til at det bør lovfestes en plikt for det felles lokale kontoret til å utforme tjenestetilbudet så langt som mulig i samarbeid med brukeren, jf. § 10 første ledd i høringsutkastet.

Høringsnotatet viste til at reformen innebærer en samordnet tilnærming til brukerne. Alle brukergrupper med sammensatte behov skal få en helhetlig ivaretaking. For å oppnå dette må bruk av individuelle planer stå sentralt. Individuell plan er også et virkemiddel både for å styrke brukermedvirkningen og for å synliggjøre rettigheter og plikter for den enkelte og tjenesteapparatet.

Noen brukere vil ha behov som går på tvers av arbeids- og velferdsforvaltningen, kommunens øvrige sosialtjeneste og helseforvaltningen. Gjennom kobling til reglene om individuell plan innen

sosialtjenesteloven og helsetjenestelovene vil brukeren være sikret et samordnet dokument som er resultatet av en planprosess der utgangspunktet er tjenestemottakers mål og behov for tjenester. Den instansen som brukeren henvender seg til, har plikt til å sørge for at en slik plan blir utarbeidet.

8.4 Høringsinstansenes merknader

8.4.1 Brukermedvirkning på systemnivå

Høringen viser at det alt overveiende gis støtte til forslaget om regelverk for brukermedvirkning. Merknadene gjelder først og fremst forslag til klargjøring og at enkelte formuleringer ikke går langt nok. Det er også uttalt at det er blitt ubalanse mellom brukernes rettigheter og plikter etter lovverket.

Rikstrygdeverket uttaler at det bør være et hovedmål å få til en aktiv og reell brukermedvirkning på så vel system- som individnivå, og mener sammenhengen mellom brukermedvirkning på system- og individnivå bør tydeliggjøres ved å plassere bestemmelsene i samme paragraf.

Sosial- og helsedirektoratet og *Statens Råd for funksjonshemmede* uttaler at lovhjemmelen for brukermedvirkning på systemnivå må omfatte hele arbeids- og velferdskontoret og ikke bare den statlige delen.

Utlendingsdirektoratet uttaler at lovforslaget om brukermedvirkning vil være av vesentlig betydning for å ivareta brukerservice overfor personer med innvandrerbakgrunn.

Norges Blindeforbund har foreslått en tilføyelse til § 6:

> «... at tjenestetilbudet så langt som mulig skal utformes i samarbeid med brukeren. Det skal legges stor vekt på hva brukerrepresentanter og bruker mener.»

Norges Handikapforbund går lenger og foreslår ny § 6 med slik ordlyd:

> «Arbeids- og velferdsforvaltningen skal sørge for at brukerrepresentanter får stor innflytelse i forbindelse med planlegging, gjennomføring og evaluering av etatens tjenester. I enkeltsaker har forvaltningen plikt til å rådføre seg med brukeren, og brukerens synspunkter skal tillegges stor vekt.»

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) uttaler at brukermedvirkning på systemnivå må lovfestes sterkere enn det høringsutkastet legger opp til, og forslår følgende formulering:

> «Arbeids- og velferdsetaten skal ha et samarbeid med brukerne og deres organisasjoner i forbindelse med planlegging, iverksettelse og evaluering av Arbeids- og velferdsetatens virksomhet.»

Velferdsalliansen uttaler til § 6 i høringsutkastet:

> «Det må lovfestes brukermedvirkning på systemnivå der brukerorganisasjoner deltar på nasjonalt -, fylkes- og kommunalt/bydelsnivå. Brukermedvirkning på individnivå må lovfestes. For noen skjer dette gjennom individuell plan (§ 10) for andre vil dette skje gjennom retten til samfunnskontrakt og for de som ikke har slike rettigheter, gjennom enkel handlingsplan. Disse planene må utformes som enkeltvedtak som kan påklages.»

Også en del kommuner har kommentert brukermedvirkning.

Bærum kommune uttaler for eksempel:

> «Etaten skal sørge for at brukerrepresentanter blir hørt i forbindelse med planlegging, gjennomføring og evaluering av etatens tjenester. Bærum kommune mener det er viktig for innbyggere å ha muligheten for å bli hørt i saker som vedrører dem og at deres innspill brukes aktivt til å forbedre tjenestetilbudet.»

8.4.2 Brukermedvirkning på individnivå – individuell plan

Flere høringsinstanser har kommentert § 10 i høringsutkastet om samarbeid med klienten, rett til individuell plan og behovsvurdering for arbeidssøkere. Høringen viser også her at forslaget får bred støtte, mens kommentarene går mer på utformingen av bestemmelsen.

Rikstrygdeverket uttaler at loven i for liten grad har balanse mellom brukerens rettigheter og plikter og mener at det i stor grad er lagt vekt på brukernes rettigheter og Arbeids- og velferdsetatens plikt til å hjelpe og støtte brukeren.

Rikstrygdeverket foreslår at

> «... brukerens plikter til medvirkning og aktivitet bør presiseres i lovtekst og forarbeider...».

Rikstrygdeverket uttaler videre:

> «Når det gjelder helserefusjonsområdet kan departementets forslag tolkes som om brukermedvirkningsreglene skal komme til anvendelse både overfor enkeltindivider og behandlere på helserefusjonsområdet, men at sistnevnte bare vil være omfattet ved direkte oppgjør for pasientbehandling mv. I tilfelle der behandlere utfører tjeneste eller arbeid for

forvaltningen, skal vedkommende imidlertid ikke anses som bruker. Etter Rikstrygdeverkets oppfatning vil reglene om brukermedvirkning ikke være like anvendelige i forhold til behandlergruppen på helserefusjonsområdet. Dette betyr selvfølgelig ikke at vi ikke skal ha samhandling med denne gruppens organisasjoner som for eksempel Den norske lægeforening etc., men forarbeidene kan med fordel presisere bedre at det er forskjell på brukermedvirkning på individnivå overfor medlemmer på den ene siden og behandlere og andre samhandlingspartnere på den andre siden.»

Rikstrygdeverket foreslår at § 6 i høringsutkastet får et nytt annet ledd:

«Arbeids- og velferdsetaten skal sørge for å legge til rette for den enkelte brukers medvirkning.»

Aetat og *NAV interim* uttaler tilsvarende.
Aetat sier for eksempel:

«Regelverket knyttet til velferdsytelsene bør gi tydelige signaler om hva som kreves av den enkelte og reglene bør eksplisitt stimulere til arbeid og aktivitet. Aetat foreslår at den nye loven bør fastsette konkrete krav til egenaktivitet: Bistand fra arbeids- og velferdskontoret gis under forutsetning av at brukeren selv aktivt medvirker til å oppnå formålet med bistanden, herunder gir nødvendige opplysninger ved utredning av egen sak, samt oppfyller eventuelle aktivitetskrav som stilles til bestemte brukergrupper.»

Den norske lægeforening uttaler at individuell plan er et viktig verktøy for sammenheng og helhetlig tjenestetilbud på tvers av sektorer. Foreningen uttaler at for å lykkes er det viktig at ansvar for drift og koordinering entydig plasseres ved en eventuell samordning av regelverk på tvers av sektorer.

Akademikerne uttaler at kriteriene for rett til individuell plan er strenge og foreslår å fjerne «langvarige» tjenestebehov, og at «koordinerte tjenester» bør erstattes med «sammensatte behov» for i større grad å gjenspeile situasjonen.

Justisdepartementet sammenholder omtalen av rett til individuell plan i høringsnotatet som noe svakere enn det som framgår av forskriften til gjeldende bestemmelser om individuell plan. Justisdepartementet uttaler at det er viktig med entydige signaler overfor dem som får i oppgave å utarbeide slike planer.

Alvdal kommune kommenterer formuleringen om samarbeidet med brukeren og foreslår at det tilføyes i bestemmelsen at «det skal legges stor vekt på det klienten mener». Blant annet *Norges Blindeforbund, Statens seniorråd, Velferdsalliansen, Vestlandske Blindeforbund, Norges Handikapforbund* og *Kirkens Bymisjon* uttaler tilsvarende.

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) uttaler at retten til å få vurdert sine behov for bistand og tjenester må gjelde alle som oppsøker kontoret, ikke bare registrerte arbeidssøkere.

8.5 Departementets vurdering og forslag

8.5.1 Brukermedvirkning på systemnivå

Brukermedvirkning på systemnivå er regulert i § 6 i lovforslaget. Forslaget i § 6 pålegger etaten å legge til rette for kontakt med representanter for brukergrupper. På systemnivå vil etatens brukere omfatte trygde- og arbeidssøkere. Ved gjennomføring av arbeidsmarkedspolitikken vil også arbeidsgivere og bedrifter inngå i begrepet. Bestemmelsen tar ikke sikte på å regulere den enkelte brukerens medvirkning eller rettigheter. Dette er regulert i § 15 i lovforslaget og for øvrig i den lovgivningen som regulerer de enkelte tjenestene/virkemidlene.

Etter departementets syn er det viktig å opprettholde et slikt skille. Departementet finner det derfor ikke hensiktsmessig å ta inn enkeltbrukeres rettigheter i § 6 i lovforslaget slik flere høringsinstanser foreslår. Av samme grunn er det heller ikke hensiktsmessig å samle rettigheter på systemnivå og individnivå i samme bestemmelse.

Til merknaden om at § 6 i lovforslaget om brukermedvirkning på systemnivå må omfatte hele arbeids- og velferdsforvaltningen vil departementet bemerke:

§ 6 i lovforslaget regulerer statsetatens ansvar og er en videreføring av tilsvarende bestemmelse i arbeidsmarkedsloven § 4. I § 14 første ledd i lovforslaget foreslås at kommunen får et tilsvarende ansvar som skal tydeliggjøres i den lokale avtalen mellom den enkelte kommunen og statsetaten. Departementet ser dette som en tilstrekkelig klargjøring av at både stat og kommune har et klart lovforankret ansvar for å legge til rette for brukermedvirkning på systemnivå.

På systemnivå skal det være kontakt med ulike brukerorganisasjoner for å få drøftet og få innspill til ulike virkemidler, skape legitimitet og forståelse for beslutninger som tas og få tilbakemeldinger om forhold som ikke fungerer tilfredsstillende. Det vil være forvaltningens ansvar å legge til rette for at

brukernes medvirkning blir tilpasset den aktuelle situasjonen.

Det vises til § 6 og § 14 første ledd i lovforslaget og merknadene i punkt 12.

8.5.2 Brukermedvirkning på individnivå – individuell plan

Brukermedvirkning på individnivå er regulert i § 15 i lovforslaget. Prinsippene om helhetlig behovsavklaring, brukermedvirkning og rett til individuell plan er slått fast i bestemmelsen. Siktemålet er et offentlig tjenesteapparat som kan yte rask og individuelt tilpasset bistand til den enkelte.

Flere høringsinstanser pekte på at det ikke gikk klart fram av høringsutkastet hvilke grupper som skal ha krav på individuell plan, og hva planen skal inneholde.

Bestemmelsen sier at kontoret tidligst mulig skal avklare brukerens helhetlige behov. Dette gjelder alle brukere som henvender seg til kontoret med krav om stønader og tjenester. Mange brukere har behov for visse ytelser og tjenester, og mange har behov på tvers av de forskjellige tjenesteområdene. Derfor vil innholdet av bestemmelsen variere sterkt i forhold til den individuelle brukeren. Retten til individuell plan er knyttet til personer med behov for langvarige og koordinerte tjenester. Dette svarer til avgrensingen av retten til individuell plan i gjeldende bestemmelser i sosial- og helselovgivningen. Departementet har valgt å knytte § 15 opp til disse bestemmelsene ut fra det hensynet at reformen tar sikte på samordning nettopp med kommunale tjenester etter sosial- og helselovgivningen. Departementet mener at det er behov for å presisere ytterligere hvem som har krav på individuell plan og hva planen skal inneholde, og har i lovforslaget forutsatt at slike spørsmål kan reguleres i forskrift. Ved å regulere i forskrift spørsmål om hvem som har rett til plan og innholdet i planen, følger man sosial- og helselovgivningens system. En slik tilpasning av lovverket vil etter departementets syn legge til rette for en bedre samordning mellom tjenestene.

Loven slår fast at avklaringen av brukerens behov og utarbeidelse av plan skal skje i samarbeid med brukeren.

Kontorets tjenester må samordnes med øvrige kommunale tjenester, og planarbeidet etter ulike lover må koordineres. I høringsnotatet er uttalt at det mest hensiktsmessige må være at hver tjenestemottaker får en samlet plan. Med en slik løsning av spørsmålene i lov og forskrift som nå foreslås, er det lagt til rette for et felles regelverk som igjen gir mulighet for en felles plan for den enkelte brukeren.

Lovforslaget § 15 gir rett til å få utarbeidet en plan, men regulerer ikke nærmere de enkelte tjenestene i planen. En beslutning om at en person skal få utarbeidet en individuell plan gir med andre ord ingen selvstendig eller utvidet rett til tjenestene. Planen skaper oversikt og bidrar på den måten til en bedre koordinering og samhandling med brukeren og på den måten bedre forutberegnelighet for alle involverte.

For individuell plan etter sosial- og helselovgivningen er spørsmål om enkeltvedtak og klage nærmere presisert i en felles forskrift til bestemmelsene. Departementet mener det er hensiktsmessig om tilsvarende presiseringer tas inn i forskriften til § 15 i lovforslaget. En slik felles regulering vil sikre samordning av tjenestetilbudet til hver enkelt søker.

Arbeidsmarkedsloven § 11 har en egen bestemmelse om behovsvurdering som gjelder for registrerte arbeidssøkere. Etter forslag fra høringsinstansene mener departementet nå at bestemmelsen mest naturlig beholdes i arbeidsmarkedsloven siden den gjelder registrerte arbeidssøkere. Forslaget i høringsutkastet (§ 10 annet til fjerde ledd) blir derfor ikke videreført i lovforslaget her.

Departementet vil for øvrig peke på at retten til behovsavklaring og individuell plan i lovforslaget § 15 også gjelder de som er registrerte arbeidssøkere etter arbeidsmarkedsloven §§ 10 og 11. For de fleste registrerte arbeidssøkere vil en behovsvurdering etter arbeidsmarkedsloven tilfredsstille forvaltningens forpliktelser til å avklare behov og utarbeide individuell plan etter § 15 i lovforslaget. For de som trenger mer enn en behovsvurdering etter arbeidsmarkedsloven § 11 første ledd, vil retten til behovsavklaring og eventuelt individuell plan etter § 15 i lovforslaget få selvstendig betydning.

Departementet vil for øvrig bemerke følgende til den mangelen på balanse som Aetat og Rikstrygdeverket påpeker mellom brukerens rettigheter og plikter: Bestemmelsene i lovforslaget må ses i sammenheng med den lovgivningen som regulerer de enkelte tjenestene/virkemidlene, det vil si særlovene og forvaltningsloven. Dette regelverket pålegger brukeren plikter blant annet til å medvirke til opplysning av saken, utvise aktivitet og følge opp tiltak, og gir forvaltningen adgang til å stille vilkår i forbindelse med tiltak. Det er derfor ikke grunn til å ta inn i den nye loven bestemmelser om brukerens plikter som allerede er regulert i annen lovgivning.

Det vises til § 15 annet til fjerde ledd i lovforslaget og merknadene i punkt 12.

9 Personvern og taushetsplikt

9.1 Innledning

Dagens arbeids- og velferdsforvaltning håndterer en stor mengde opplysninger om personlige forhold. Det er viktig at brukerne kan ha tillit til at opplysningene ikke spres til uvedkommende og ikke brukes til andre formål enn de er avgitt for.

De reglene som skal sikre dette, er først og fremst personopplysningsloven og lovbestemmelser om taushetsplikt. Felles for disse reglene er at formålet med og hva som utgjør ett forvaltningsorgan, er viktig for krav og rutiner som må følges. Når organgrensene endres ved opprettelse av ny statsetat i felles lokale kontorer med deler av sosialtjenesten, må konsekvensene for regler som gjelder behandling av personopplysninger også vurderes. Reglene må gjennomgås med sikte på å avklare om de må endres for å gi en tilfredsstillende balanse mellom hensynet til forvaltningens arbeidsforhold og hensynet til personvernet.

9.2 Sentrale krav i personopplysningsloven

Behandling av personopplysninger er underlagt personopplysningsloven. Formålet med personopplysningsloven er å beskytte den enkelte mot at personvernet blir krenket gjennom behandling av personopplysninger, jf. personopplysningsloven § 1. Med personopplysninger menes opplysninger som direkte eller indirekte kan knyttes til en person. Enhver form for bruk av personopplysninger regnes som behandling i lovens forstand.

For å behandle personopplysninger krever loven at det skal foreligge et rettslig grunnlag. Personopplysningsloven stiller opp et alminnelig krav til rettslig grunnlag i § 8 for behandling av personopplysninger generelt og krav til særlig rettslig grunnlag for å behandle sensitive personopplysninger i § 9. Helseopplysninger faller i kategorien sensitive personopplysninger. Bestemmelsene i §§ 8 og 9 er skåret over samme lest og innebærer at det enten må foreligge *samtykke* fra den registrerte, *lovhjemmel* eller behandlingen av personopplysninger må anses å være *nødvendig* for visse nærmere angitte formål.

Personopplysningsloven § 8 slår fast at behandling av personopplysninger kan finne sted hvis behandlingen er fastsatt ved lov. Begrunnelsen for dette alternativet er at bestemmelsen her ikke skal oppstille tilleggsvilkår for å behandle personopplysninger når Stortinget allerede har bestemt at behandlingen er nødvendig for å ivareta viktige samfunnsinteresser. Om behandlingen er så tydelig forankret i lov at dette alternativet får anvendelse, må avgjøres ved å tolke loven som eventuelt hjemler behandlingen. Behandling av personopplysninger er videre tillatt når dette er nødvendig for å utøve offentlig myndighet, jf. personopplysningsloven § 8 bokstav e.

Personopplysningsloven § 9 første ledd slår innledningsvis fast at sensitive personopplysninger bare kan behandles dersom ett av vilkårene i § 8 er oppfylt, og behandlingen oppfyller ett av vilkårene i § 9 første ledd bokstavene a - h. Første ledd bokstav b gir adgang til å behandle sensitive personopplysninger dersom behandlingen er hjemlet i lov. Begrunnelsen for å framheve lovbestemt behandling som et særskilt vilkår er den samme som for § 8, jf. ovenfor.

Personopplysningsloven § 11 oppstiller også grunnkrav til behandling av personopplysninger. Sentralt i denne sammenhengen er at personopplysninger bare skal kunne benyttes til uttrykkelig angitte formål som er saklig begrunnet i virksomheten. Bruk til andre formål krever samtykke.

Etter personopplysningsloven § 2 nr. 4 skal det utpekes en behandlingsansvarlig. Det skal videre etableres et system for informasjonssikkerhet og et internkontrollsystem, jf. personopplysningsloven §§ 13 og 14.

Personopplysningsloven § 33 oppstiller konsesjonsplikt for visse typer av behandling av personopplysninger. Konsesjonsplikten gjelder imidlertid ikke for behandling av personopplysninger i organ for stat eller kommune når behandlingen har hjemmel i egen lov, jf. § 33 fjerde ledd. I praksis innebærer dette at det ikke er konsesjonsplikt for arbeids- og velferdsforvaltningens behandling av person-/helseopplysninger som følger direkte av lovpålagte

oppgaver, eller som er en nødvendig forutsetning for slike oppgaver.

9.3 Hva er taushetsbelagte personopplysninger?

Den forvaltningsrettslige taushetsplikten for personopplysninger omfatter informasjon som knytter seg til en bestemt person, gjerne på en måte som karakteriserer vedkommende eller berører vedkommendes identitet, og som man vanligvis ønsker å holde for seg selv, se Justisdepartementets veileder i offentlighetsloven (2003) side 57. Som personlige forhold regnes ikke fødested, fødselsdato og personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted, med mindre slike opplysninger røper et klientforhold eller andre forhold som må anses som personlige.

Eksisterende lover for arbeids- og velferdsforvaltningen utvider rammen for hva som er taushetsbelagte personopplysninger i forhold til forvaltningslovens generelle bestemmelser slik at enhver opplysning om personer omfattes. Taushetsplikten etter sosialtjenesteloven § 8-8 gjelder også fødested, fødselsdato og personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted. Folketrygdloven § 21-9 har samme rekkevidde og er utformet etter mønster av sosialtjenesteloven. Arbeidsmarkedsloven har ikke samme rekkevidde, idet forvaltningslovens generelle regler gjelder.

9.4 Bruk av taushetsbelagte opplysninger i saksbehandling mv

9.4.1 Organintern bruk av personopplysninger

Taushetsplikten er i utgangspunktet pålagt personer og ikke organer. Siden taushetsplikten er personlig, er opplysninger prinsipielt sett ikke tilgjengelig for organet som sådan bare fordi en saksbehandler har fått dem.

Internt i organet er taushetsplikten likevel ikke til hinder for at opplysningene er tilgjengelige for andre ansatte innen organet eller etaten «... i den utstrekning som trengs for en hensiktsmessig arbeids- og arkivordning, blant annet til bruk ved vegledning i andre saker», jf. forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 3. Bestemmelsen nevner selv uttrykkelig to alternativer, nemlig som veiledning i andre saker og som ledd i organets arkivordninger. Et tredje praktisk alternativ er at taushetsplikten ikke kan hindre organisering av hensiktsmessige løsinger for organets IKT-systemer. Unntaket for organintern bruk åpner blant annet for at flere ansatte kan samarbeide om en sak og ha full tilgang til opplysningene i den. Det åpner også for at det kan utveksles opplysninger mellom forskjellige saker og at det hentes opplysninger fra tidligere arkiverte saker fordi en hensiktsmessig arbeidsordning som regel vil tilsi at det er forskjellige personer som arbeider med forskjellige saker. Unntaket hjemler med andre ord at opplysningene i en viss utstrekning er tilgjengelige for ansatte i samme organ også uavhengig av behandling av den konkrete saken opplysningene er innhentet for.

Bruk av opplysninger til veiledning i andre saker innebærer for det første at tidligere saker vedrørende samme person kan trekkes fram når det kommer nye saker. Videre innebærer det at opplysninger gitt i andre saker om andre parter kan brukes i den utstrekningen de kaster lys over forhold som har betydning for behandlingen av en sak. Forvaltningsorganet kan med andre ord øse av sin «kollektive hukommelse» også når det gjelder opplysninger som går inn under taushetsplikten. For det tredje omfattes bruk av tidligere avgjørelser som presedenser. Slik bruk kan imidlertid som regel gjøres i anonymisert form, slik at den derfor ikke volder problemer i forhold til taushetsplikten, jf. forvaltningsloven § 13 a nr. 2.

Opplysningene kan likevel ikke sirkulere fritt i organet. Utveksling av opplysninger internt i organet er underlagt et nødvendighetskrav, jf. formuleringen «i den utstrekning som trengs». Dette kan innebære et krav til anonymisering i forbindelse med veiledning, presedenser og adgangssperrer i organets datasystem slik at saksbehandlere ikke kan gå inn i taushetsbelagte opplysninger i andre tilfeller enn der det foreligger et tjenestlig behov for det.

9.4.2 Bruk av opplysninger for behandling av saken

Et klart utgangspunkt for bruken av taushetsbelagte opplysninger er at taushetsplikten ikke er til hinder for at forvaltningsorganet kan bruke opplysningene til å oppnå det formålet de er gitt eller innhentet for. Formålet må i utgangspunktet ses i sammenheng med en forsvarlig forberedelse av saken og gjennomføring av den avgjørelsen som skal treffes. Dette betyr blant annet at opplysninger kan brukes i forbindelse med saksforberedelse, avgjørelse, gjennomføring av avgjørelsen, oppfølgning og kontroll, jf. forvaltningsloven § 13

b første ledd nr. 2. Tilsvarende kan forvaltningsorganet ikke bare gi videre opplysninger internt i organet selv eller til sakens parter, men også eksternt til andre forvaltningsorganer eller personer som bistår organet i dets saksbehandling. Unntaket fra taushetsplikten som gjelder behandlingen av den enkelte saken, oppstiller ingen begrensninger med hensyn til hvem som kan gjøres kjent med opplysningene. Dette framgår av ordlyden og er dessuten presisert i Ot.prp. nr. 3 (1976-1977) Om endringer i forvaltningsloven (regler om taushetsplikt m.m.) side 33.

Taushetsplikten hindrer således ikke en nødvendig kommunikasjon med andre som ledd i saksbehandlingen. Det kan for eksempel tas kontakt med andre offentlige organer eller private personer eller bedrifter for å innhente opplysninger om en person, selv om dette røper et klientforhold som i utgangspunktet er taushetsbelagt. Det er videre adgang til å gi opplysninger til sakkyndige eller andre som blir trukket inn i arbeidet med å behandle saken. Taushetsplikten er heller ikke til hinder for at to organer utveksler opplysninger der de samarbeider om løsningen av saken opplysningene er innhentet for, se Arvid Frihagen, Taushetsplikt etter forvaltningsloven, Oslo 1979, side 125-126. Samme synspunkt er også lagt til grunn av Justisdepartementets lovavdeling i uttalelse av 16. juli 2002 om utveksling av informasjon om elevers rusproblemer mellom skolen og helse- og sosialinstitusjoner hvor elevene skulle utplasseres til praksistjeneste. Den hindrer heller ikke at det blir opprettet samarbeidsgrupper mellom forskjellige organer eller team som også inkluderer private rådgivere, se Arild Oma, Teieplikt og samarbeid innanfor velferdstenestene, Oslo 1998, side 105 med henvisninger.

9.4.3 Utveksling av opplysninger mellom organer innen arbeids- og velferdsforvaltningen

Adgangen til utveksling av opplysninger mellom organer er likevel i utgangspunktet mer begrenset enn bruk av opplysningene internt. For arbeids- og velferdsforvaltningen gjelder imidlertid egne regler som utvider adgangen til utveksling av opplysninger mellom Aetat, trygdens organer og sosialtjenesten. Allerede før etableringen av den nye arbeids- og velferdsforvaltningen har arbeidskontorene, trygdekontorene og sosialkontorene adgang til å utveksle opplysninger om personer i betydelig større utstrekning enn det som gjelder forvaltningsorganer i sin alminnelighet. Viktig i denne forbindelsen er bestemmelser som gir rett til å kreve opplysninger utlevert fra andre forvaltningsorganer uhindret av taushetsplikt.

Arbeidsmarkedsloven § 19 sier at Aetat kan kreve de opplysningene som er nødvendige for at etaten skal kunne utføre sine oppgaver etter loven. Folketrygdloven § 21-4 gir trygdeetaten rett til å innhente nødvendige opplysninger blant annet fra annen offentlig myndighet ved behandling av krav om ytelser etter folketrygdloven. Disse bestemmelsene gir Aetat og trygdeetaten rett til å be om enhver opplysning som de trenger fra hverandre uten hinder av taushetsplikt.

Trygdeetaten kan dessuten etter folketrygdloven § 21-5 pålegge barnevernstjenesten, sosialtjenesten og kommunale organer etter introduksjonsloven å innhente opplysninger og gi uttalelser til trygdeetaten om forhold som har betydning for behandlingen av saker etter loven. Dette innebærer at trygdeetaten har rett til å be om sosialrapport om individuelle brukere, og at sosialtjenesten i den forbindelsen kan bruke de opplysningene de har om vedkommende og innhente de opplysningene som er nødvendige for utarbeidelse av rapporten.

Sosialtjenesteloven § 8-5 sier at i saker som gjelder tjenester etter loven, kan sosialtjenesten kreve opplysninger fra andre offentlige organer. Sosialtjenesteloven begrenser likevel sosialkontorets rett til å kreve opplysninger hvis klienten ikke har samtykket til utlevering til sosialkontoret. I slike tilfeller er det avgiverorganets taushetspliktregler som er avgjørende for hvilke opplysninger som kan gis til sosialkontoret. Arbeidsmarkedsloven og folketrygdloven innskrenker etatenes taushetsplikt i forhold til sosialkontorene og utvider dermed sosialkontorets rett til å få opplysninger uavhengig av klientens samtykke. Arbeidsmarkedsloven § 19 sier at Aetat skal gi opplysninger om ytelsessaker og arbeidsforhold til sosialkontoret uten hinder av taushetsplikt. Ellers skal det gis opplysninger om forhold som bør føre til tiltak fra sosialtjenesten etter samtykke fra brukeren. Folketrygdloven § 25-10 sier at trygdeetaten skal gi opplysninger om stønadssaker til sosialkontoret uten hinder av taushetsplikt. Sosialkontoret kan derfor be om og få slike opplysninger uten å innhente samtykke fra klienten.

9.5 Bernt-utvalgets forslag til endret plattform for taushetsplikt

NOU 2004: 18 Helhet og plan i sosial- og helsetjenestene (Bernt-utvalget) foreslår en endret plattform for taushetsplikt i sosial- og helsesektoren.

Denne tar utgangspunkt i helsepersonellovens regler. Det skal kunne gis opplysninger på tvers av organskiller og profesjonsskiller, men bare til personell som har bruk for vedkommende opplysning i sin tjenesteutøving i forhold til den enkelte tjenestemottakeren. Den opplysningene angår behøver ikke samtykke til slik utveksling, men kan motsette seg det. Det skal kunne gis opplysninger til virksomhetens ledelse, administrative systemer og merkantilt personell når det er nødvendig. Det skal også kunne gis opplysninger som ledd i tilsyn og kontroll.

En slik plattform innebærer endringer på viktige punkter i forhold til det som følger av de forvaltningsrettslige reglene. Den vil gi en noe videre adgang til å kommunisere taushetsbelagte opplysninger på tvers av organgrenser idet den ikke er knyttet til opplysninger i den enkelte saken, men til gjennomføring av tjenestetilbudet. Dette vil i motsetning til forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2 kunne omfatte vedkommendes historikk, det vil si opplysninger fra tidligere, avsluttede saker. I forhold til de utvidede reglene om innhenting og kommunikasjon av opplysninger som gjelder i arbeids- og velferdsforvaltningen i dag, innebærer det likevel neppe noen utvidelse.

På den annen side vil en slik plattform innebære vesentlige innskrenkninger i forhold til dagens forvaltningsrettslige regime. For det første vil det gi tjenestemottakeren en rett til å motsette seg utveksling, noe han/hun ikke har i dag verken etter de generelle reglene i forvaltningsloven eller de spesielle reglene i arbeids- og velferdsforvaltningen. For det annet vil det innebære innskrenkninger i den organinterne kommunikasjonen, idet opplysninger som hovedregel ikke kan brukes til behandling av andre saker som ikke dreier seg om å gi den opplysningene angår et tilfredsstillende tjenestetilbud.

Behovet for å samordne reglene i forvaltningsretten med profesjonsreglene knytter seg først og fremst til den harmoniseringen og samordningen som er foreslått mellom den kommunale sosialtjenesten og helsetjenesten. Den samordningen som skal finne sted innen den nye arbeids- og velferdsforvaltningen, reiser ikke samme behov for å vurdere plattformen for taushetsplikt da de etatene som inngår allerede i dag bygger på en enhetlig, forvaltningsrettslig plattform. Det er derfor ikke nødvendig i forbindelse med den nye arbeids- og velferdsforvaltningen å ta stilling til om det er hensiktsmessig å skifte system for regulering av taushetsplikt.

9.6 Personvern og taushetsplikt i en ny arbeids- og velferdsforvaltning

9.6.1 Høringsnotatet

Personopplysningsloven

Det er særlig to forhold som utgjør en utfordring i forhold til personvernhensyn ved en felles førstelinjetjeneste. Det ene er den totale mengden opplysninger som akkumuleres om enkeltpersoner, og kravene til gode måter å behandle opplysningene på. Det andre forholdet er forskjeller i informasjonsbehovet i forvaltning av rettighetsbaserte ytelser og behovsbaserte ytelser. Som hovedinndeling har statlig velferdsforvaltning hatt ansvar for det rettighetsbaserte og kommunene for det behovsbaserte, selv om det også finnes en del gråsoner.

Ved behandling av krav som det knytter seg rettigheter til, som trygdeetaten har vært vant til å behandle, er informasjonsbehovet definert og avgrenset. Før saksbehandlingen tar til, kan brukeren i prinsippet få en fullstendig og uttømmende oversikt over hvilke opplysninger det er behov for og på hvilken måte de enkelte opplysningene slår ut i forhold til å tilstå en ytelse. Tiltakene for å ivareta personvern er særlig knyttet til sikkerhet, til å ivareta opplysningenes kvalitet, begrense mengden av overskuddsinformasjon og sørge for at gjenbruk av opplysninger ikke er i strid med det opprinnelige formålet.

I den kommunale sosialtjenesten er det vanskeligere å trekke opp klare rammer for hvilke opplysninger det er behov for. Dersom brukeren for eksempel skal dokumentere at økonomien er så trang at det hemmer barnas sosiale liv, vil det kunne variere fra sak til sak både hva slags opplysninger som er best egnet, og hva slags vedtak det er mest hensiktsmessig å treffe. Tiltakene for å ivareta personvern er samtykke og informasjon, saksbehandlerens faglige og etiske normer for rimelig avgrensning av informasjonsinnhenting og håndtering av overskuddsinformasjon.

Ved de felles lokale kontorene blir store informasjonsmengder fra behandling av rettighetsbaserte ytelser tilgjengelig i et saksbehandlermiljø som også skal behandle behovsbaserte ytelser, og som derfor fortsatt må basere behandlingen av personopplysninger i stor grad på samtykke og faglige og etiske normer.

I enkelte av de forsøkene som har funnet sted med samordning av statlig og kommunal arbeids- og velferdsforvaltning, har man funnet det nødvendig å søke konsesjon fra Datatilsynet. Gjennom arbeidet med forholdet til personopplysningsloven

har man kunnet identifisere tiltak som kan sørge for at personvernet blir ivaretatt på en god måte.

Når det felles lokale kontoret blir lovfestet, blir kontorets behandling av personopplysninger lovlig etter personopplysningsloven §§ 8 og 9. Lovens krav til behandlingsansvarlig, sikkerhet og internkontroll vil fortsatt gjelde. Behandlingsansvarlig har ansvar for alle sider ved det å sørge for at den behandlingen av personopplysninger som foregår er tillatt, og at brukerens rettigheter blir ivaretatt.

Plassering av behandlingsansvaret blir en viktig avgjørelse i forhold til de felles lokale kontorenes behandling av personopplysninger. Dette må endelig bestemmes i den enkelte avtalen som inngås. De lokale partene må gis veiledning og grunnlag for plasseringen blant annet gjennom rammeavtalen mellom staten og KS og gjennom det arbeidet som pågår med utvikling av IKT-løsninger for arbeids- og velferdsforvaltningen.

Selv om det er personvernutfordringer knyttet til de felles lokale kontorene, har man mekanismer som vil sørge for at personvernet blir ivaretatt på en tilstrekkelig god måte. Kontorene må utvikle og forankre internkontrollsystem med tiltak for å ivareta personvern, taushetsplikt og rettsikkerhet.

Internkontrollsystem av denne typen vil være bedre virkemidler for å sikre personvernet internt i de nye kontorene enn å opprettholde formelle grenser for taushetsplikten knyttet til økonomisk sosialhjelp og andre områder som blir tillagt det felles lokale kontoret.

Taushetsplikt

Som det framgår under punkt 9.3, er ikke rekkevidden av dagens regler om taushetsplikt den samme for hele statsetaten. Ved opprettelsen av en ny etat bør dette endres slik at reglene om taushetsplikt ikke blir avhengig av hvilket lovgrunnlag en sak behandles etter. Enkelte saker vil dessuten bli behandlet etter flere lovgrunnlag samtidig, noe som også sterkt taler for den samme rekkevidden av taushetspliktreglene. En slik endring vil innebære en utvidelse i forhold til gjeldende rett da Justisdepartementets lovavdeling i uttalelse 12. august 1997 har antatt at opplysning om klientforhold til Aetat i seg selv ikke omfattes av forvaltningslovens taushetsplikt. Utvidelse av taushetsplikten vil likevel ikke stenge for offentliggjøring av opplysninger om navn og klientforhold i forbindelse med arbeidsformidling, jf. forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2. Det framgår der at taushetsplikten ikke er til hinder for at opplysningene brukes til det formålet de er gitt eller innhentet for. Dette bør likevel komme uttrykkelig fram i en ny lov, jf. § 7 i høringsutkastet.

Adgangen til tverretatlig kommunikasjon mellom organene inne i arbeids- og velferdsforvaltningen er videre enn den som følger av alminnelige regler om taushetsplikt. En ny arbeids- og velferdsforvaltning kan langt på vei operere tilfredsstillende innenfor de gjeldende reglene om behandling og utveksling av personopplysninger i forvaltningsloven og spesiallovgivningen. I det følgende gjennomgås de enkelte elementene av førstelinjetjenesten med sikte på å kartlegge eventuelle begrensninger som dagens taushetspliktregler setter.

Etablering av felles førstelinjetjeneste i form av felles lokale kontorer innebærer at Arbeids- og velferdsetaten og sosialkontoret skal samarbeide om utredning av tjenestemottakere med sikte på avklaring av deres behov og tildeling av ytelser og tjenester ut fra sine respektive kompetanseområder. Plikten for Arbeids- og velferdsetaten og kommunens sosialtjeneste til å etablere en felles førstelinjetjeneste og til å samarbeide om utredning av tjenestemottakere med sikte på behovsavklaring og tilpassing av ytelser blir lovfestet, jf. § 10 i høringsutkastet. Utvekslingen av informasjon som hentes inn i denne forbindelsen, kan skje innenfor rammen av forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2, uavhengig av om informasjonen samles inn av en statlig eller kommunal ansatt.

Noe mer komplisert vil det være med bruk av informasjon som er samlet inn med et annet formål, for eksempel som ledd i behandlingen av tidligere saker, eller saker under sosialtjenesteloven som ikke er lagt til det felles lokale kontoret. For behandling av saker etter arbeidsmarkedsloven og folketrygdloven medfører arbeidsmarkedsloven § 19 og folketrygdloven § 21-4 at den statlige etaten kan kreve nødvendige opplysninger fra kommunens sosialtjeneste. Informasjon fra den statlige etaten til kommunen er begrenset til opplysninger som arbeids- og velferdsforvaltningen har om økonomiske forhold og arbeidsforhold. I forbindelse med vurdering av sosialhjelp vil en slik begrensning likevel neppe utgjøre noe problem i praksis.

Dagens regler åpner med andre ord for utveksling av nødvendige personopplysninger mellom Arbeids- og velferdsetaten og kommunen ved de felles lokale kontorene. Gjeldende regler forutsetter likevel at opplysninger først gis etter krav fra den etaten som ber om det. Ved et felles lokalt kontor vil opplysningene ofte allerede være kjent på tvers av organgrensene og kunne bli brukt uten at det framsettes noe formelt krav over etatsgrensene. For å fjerne enhver tvil om at dette er lovlig i

forhold til reglene om taushetsplikt, bør det lovfestes at taushetspliktregler ikke hindrer hensiktsmessige arbeidsordninger ved det felles lokale kontoret, jf. § 12 i høringsutkastet.

I forhold til øvrige deler av kommunens tjenester som ikke inngår i det felles lokale kontoret, vil dette innebære at utveksling av informasjon må skje etter de vanlige reglene for utveksling av opplysninger mellom Arbeids- og velferdsetaten og kommunens sosialtjeneste, jf. § 11 i høringsutkastet.

9.6.2 Høringsinstansenes merknader

Aetat uttaler generelt at en sammenslåing av to statsetater og lovfesting av tettere samarbeid med kommunene på arbeids- og velferdsområdet i et felles lokalt kontor, vil føre til en større utveksling av personopplysninger internt i statsetaten og mellom statsetaten og kommunene. Personopplysninger om den enkelte vil gjøres kjent for flere saksbehandlere enn i dag.

Samtidig er dette en reform som gjennomføres av hensyn til brukerne, og forvaltningen skal framstå som en enhet. Effektivitet innad og deler av førstelinjen som felles call-/kundesenter, internettløsninger som skal betjene brukere av både statlige og kommunale tjenester og ytelser, tilsier at samtykke ikke kan legges til grunn for samordningen og det øvrige arbeidet som skal gjøres i førstelinjen. Aetat mener at hensynet til personopplysningsloven ikke er godt nok ivaretatt og savner en grundig utredning, slik at problemstillinger ikke skyves nedover i systemet.

Videre har Aetat enkelte utdypende kommentarer og forslag til bestemmelsene. Hovedpunktene er at:

- Det enkelte lokale kontoret må anses som ett organ i forhold til reglene om taushetsplikt.
- Også andre deler av arbeids- og velferdsforvaltningens «førstelinje» skal uten hinder av taushetsplikten kunne betjene og framstå enhetlig overfor brukerne.
- Arbeids- og velferdsforvaltningens oppgaver og virkemidler må gis et klarere felles formål som sikrer at bruk av samtykke ikke må benyttes som grunnlag for behandling av personopplysninger etter personopplysningsloven.

For øvrig viser Aetat til at behandling av personopplysninger etter personopplysningsloven er sterkt knyttet til formålet med den behandlingsansvarliges virksomhet, og mener formålet «å møte brukeren som en enhet» bør komme klarere fram. Aetat er videre usikker på om det er lovlig etter personopplysningsloven å overlate så mye til lokale avtaler. Det foreslås at den nye etaten får anledning til å ha ett felles saksbehandlingssystem/personregister og at dette uttrykkes i loven.

Aetat påpeker videre at det ved etablering av et IKT-system skal utpekes en behandlingsansvarlig, jf. personopplysningsloven § 2 nr 4, og er sterkt i tvil om det er rettslig adgang til overlate plasseringen av behandlingsansvaret til den enkelte avtalen og da til det enkelte kontoret. Aetat mener behandlingsansvaret for håndteringen av personopplysninger vil ligge til direktoratet ved øverste leder. Den daglige ivaretakelsen av ansvaret kan delegeres. På samme måte legges behandlingsansvaret for personopplysninger innenfor kommunale tjenester til kommunens øverste ledelse for deretter å kunne delegeres. Forarbeidene til personopplysningsloven anbefaler at man plasserer ansvaret i ett og samme organ. Det kan da være aktuelt å legge ansvaret der hvor man har den daglige og mest omfattende befatningen med personopplysningene, det vil si i Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Videre er Aetat i tvil om det er lovlig i forhold til personopplysningsloven å la internkontrollsystemer for det enkelte kontoret være en del av avtalene. Selv om det kan utarbeides standarder for et internkontrollsystem, vil det ikke ligge noen juridisk binding i dette fordi kommunen ikke er bundet av en rammeavtale med KS. Det kan bli utarbeidet en rekke ulike internkontrollsystemer, og det åpner for en løs forankring av viktige personvernforhold med usikkerhet og manglende oversikt, som neppe er uproblematisk i forhold til personopplysningsloven.

Rikstrygdeverket mener at behandlingsansvaret etter personopplysningsloven ikke er tilstrekkelig avklart i lovforslaget og foreslår derfor at dette ansvaret i hovedsak følger lovens definisjon, slik at Arbeids- og velferdsdirektoratet er behandlingsansvarlig på arbeidsmarkedslovens og folketrygdlovens områder og øvrige lover nytt direktoratet skal forvalte. Hver kommune er behandlingsansvarlig på sosialtjenestelovens område. Høringsnotatet anbefaler at behandlingsansvaret avtalefestes, men Rikstrygdeverket finner det høyst tvilsomt om det er anledning til å avtalefeste behandlingsansvaret. Rikstrygdeverket mener avtalefesting burde være unødvendig da personopplysningsloven anses å gi gode verktøy.

Videre peker Rikstrygdeverket på at behandlingsansvaret etter personopplysningsloven kan være vanskelig å anvende på felles personinformasjonsbehov og behandling av personopplysninger for å etablere og følge opp tiltaksplaner for brukere

med sammensatte behov på tvers av grensen mellom statlige og kommunale ansvarsområder. Dette kan gi praktiske problemer for hvem som gis innsyn, sletter gale eller irrelevante opplysninger, bestemmer lagringstid og arkiveringspraksis mv. Rikstrygdeverket foreslår en ny bestemmelse der det sies at Arbeids- og velferdsdirektoratet er behandlingsansvarlig i konkrete sammenhenger.

Rikstrygdeverket foreslår videre en ny bestemmelse som hjemler felles registrering av de personopplysningene som er nødvendig for å sikre samordningen.

Da Rikstrygdeverket ikke deler departementets vurdering av at dagens lovgivning om informasjonsutveksling er tilstrekkelig som plattform for å realisere hovedmålene med reformen fullt ut, foreslår de endringer i den foreslåtte lovbestemmelsen og i kommentarene til den.

Rikstrygdeverket har også forslag til omtale/regulering av taushetsplikt i relasjon til trusselutsatte personer, taushetsplikt på helserefusjonsområdet, om dispensasjonsadgang for Arbeids- og velferdsdirektoratet og en tilføyelse i § 8 i høringsutkastet for å sikre adgang til opplysninger på individnivå for å etablere statistikk og styringsdata.

NAV interim setter opp en del generelle krav til taushetsplikt og personvern og viser i hovedsak til Aetats og Rikstrygdeverkets uttalelser.

Sosial- og helsedirektoratet reiser spørsmålet om taushetspliktreglene i større grad bør ta utgangspunkt i tjenestemottakerens helhetlige behov istedenfor å ta utgangspunkt i organisasjonsformen. Direktoratet viser til de behovene Bernt-utvalget avdekket og foreslår at det vurderes om §§ 7 og 12 i høringsutkastet er tilstrekkelige til å dekke behovene for samhandling og informasjonsutveksling. Direktoratet savner videre en grundigere vurdering av forholdet til personopplysningsloven dersom den nye loven skal åpne for felles arkiv- og saksbehandlingssystemer for de felles lokale kontorene. Sosial- og helsedirektoratet reiser også spørsmål om behandlingsansvarlig, hvem som skal korrigere data, håndtere innsynsbegjæringer mv. og mener at dette bør drøftes i lovproposisjonen.

Skattedirektoratet er i likhet med Rikstrygdeverket opptatt av trusselutsatte personer og stiller spørsmål ved om lovendringene sikrer behovene til personer på sperret adresse. Videre ønsker Skattedirektoratet sikring av unntak for opplysninger til likningsmyndighetene.

Datatilsynet uttaler at lovutkastet i realiteten synes å være en ny plattform for fri og uregulert informasjonsdeling, uten at dette kommer åpent til uttrykk. Datatilsynet mener på generelt grunnlag at høringsnotatet gir inntrykk av at det har vært viktigere å omgå grunnleggende personvernhensyn, enn å finne løsninger som kan ivareta etatens behov for å utføre arbeidsoppgavene samtidig som borgerens krav på personvern ivaretas.

Datatilsynet mener videre det er vanskelig å se at det kan medføre riktighet at de ansatte ved utøvelse av oppgaver på tvers av etatsgrensene ikke vil få tilgang til flere opplysninger om hver enkelt borger enn det de har i dag. Tilsynet savner en mer moderne tilnærming til ivaretakelse av prinsippet om «need to know» og mulighetene som ligger i dagens dataverktøy.

Det er særlig førstelinjetjenesten som framstår som problematisk for Datatilsynet, spesielt fordi stor grad av deling av informasjon mellom statlig og kommunal sektor foreslås regulert i avtaler med hver kommune. § 12 i høringsutkastet synes å unnta etatens arbeid fra grunnleggende personvernprinsipper.

Datatilsynet mener behandlingsansvaret, jf. personopplysningsloven, bør plasseres i loven, ikke i ulike avtaler og sier avslutningsvis:

> «Totalt sett fremstår ikke forslaget, etter Datatilsynets oppfatning, som egnet til å skape tillit til den nye etaten i befolkningen. For Datatilsynet vil det være uakseptabelt dersom en ved sammenslåingen ikke legger til grunn et prinsipp - også for utviklingen av IKT-systemet, om at ingen skal ha tilgang til flere personopplysninger enn de som de trenger for å utøve sine arbeidsoppgaver forsvarlig, og at ethvert oppslag de ansatte gjør skal logges og loggene kontrolleres.»

Arbeidstilsynet gir uttrykk for at det er viktig at realiteten i taushetsplikten ikke endres, særlig tatt i betraktning hvilke oppgaver Arbeids- og velferdsetaten skal utføre. Tilsynet oppfatter forslaget i § 7 i høringsutkastet slik at det ikke innebærer utvidet adgang til å gi helseopplysninger til andre forvaltningsorganer. Når det gjelder behandling av personopplysninger ved de felles lokale kontorene, peker Arbeidstilsynet på forskjellen mellom dagens system hvor informasjon kan gis til arbeidskontor eller trygdekontor, og lovforslaget som åpner for å gi informasjon som med få begrensninger kan formidles til arbeidsmarkedsetat, trygdeetat og sosialkontor og eventuelle andre forvaltningsorganer, og der vektleggingen av kontroll av den enkeltes rett til trygd i forhold til plikt til arbeid er sterkere enn i dag. Helseopplysninger «til brukerens eget beste» kan etter Arbeidstilsynets mening skape vansker for jobbsøker.

Statens helsetilsyn oppfatter samtykke som viktig i forhold til taushetsplikt og peker på behovet for å utvikle gode regler og rutiner for hvordan

man kan jobbe på tvers med brukerens samtykke. Helsetilsynet mener det ser ut som om den statlige Arbeids- og velferdsetaten har sterkere rett til å kreve taushetsbelagte opplysninger fra sosialtjenesten enn sosialtjenesten har den andre veien. Dette kan skape mistillit innen etaten og mellom etatene, noe som er lite fordelaktig for brukerne. Det mener videre at prinsippet om bare å ha tilgang til opplysninger som trengs, bør komme sterkere fram og viser til hvor lett overskuddsinformasjon bevisst eller ubevisst kan spille inn der det skal være irrelevant. Helsetilsynet understreker at det er viktig med tydelighet i forhold til hvilke regler som gjelder om taushetsplikt, og ser behov for en gjennomgang og harmonisering av reglene om taushetsplikt, opplysningsrett og -plikt, samtykke og personvern, jf. Bernt-utvalget. Det vises til bruk av datateknologi som i praksis åpner for formidling av sensitiv informasjon som vanskelig kan begrenses av tjenestemottakeren, og som i tillegg vil være umulig for tjenestemottakeren å spore. Helsetilsynet mener det ville være mer tilfredsstillende om man i lovarbeidet drøftet ytterligere hvordan utfordringene skal møtes i praksis enn å overlate til kontorene å utvikle og forankre internkontrollsystem med hjemmel i personopplysningsloven.

Helsetilsynet tar spesielt opp § 7 femte ledd i høringsutkastet og ser det som hensiktsmessig at de, som overordnet tilsynsorgan på hele sosialtjenestelovsområdet, gis hjemmel til å kunne kreve taushetsbelagte opplysninger i forhold til NAV-enhetenes saksportefølje på sosialtjenestelovens område. I tillegg tar tilsynet opp redaksjonen i loven og mener at reglene om taushetsplikt, opplysningsrett og -plikt, samtykke, personvern og behandling av personopplysninger bør ses under ett.

Advokatforeningen mener forslaget innebærer at det etableres et system med for stor og ukontrollert informasjonsflyt når de felles lokale kontorene ses på som et organ i forvaltningslovens forstand. Foreningen peker på risikoen for misbruk av opplysninger gitt med samtykke eller innhentet med lovhjemmel i en sammenheng når omfattende personsensitive opplysninger samles på få hender, og viser til Datatilsynets påvisning av helseinstitusjoners alvorlige svikt i behandlingen av helseopplysninger. Advokatforeningen mener det foreslåtte ikke er tilstrekkelig for å ivareta taushetsplikt og personvern. Det er behov for formelle skranker for informasjonstilgang og -utveksling i lovgivningen. Den viser til Bernt-utvalget og uttrykker ønske om at man implementerer en slik løsning. Advokatforeningen mener hensynet til personvern og befolkningens tillit til helsevesenet tilsier at det ikke kan skje noen samordning av helsetjenestene og sosialtjenesten som i større eller mindre grad inngår i en felles arbeids- og velferdsforvaltning.

Den norske lægeforening påpeker at personopplysninger ikke må sirkulere fritt. Legeforeningen ser behov for informasjon for å kunne tilby best mulig tjenester, men ser at utveksling av informasjon kan gå på bekostning av personvernet. Den mener derfor at det bør tas eksplisitt stilling til spørsmålet om et eventuelt skifte av system for regulering av taushetslikt.

Kirkens Bymisjon støtter en utvidelse av rammen for hva som er taushetsbelagte personopplysninger i forhold til forvaltningslovens generelle bestemmelser. Organisasjonen ser at brukerne både har behov for samordnede og godt koordinerte tjenester og krav på rettssikkerhet og kontroll på sensitive opplysninger om livet sitt. Kirkens Bymisjon mener det ser ut som om forslaget til lovtekst og kommentarene godt ivaretar den juridiske siden av dette. Bymisjonen peker likevel på nødvendigheten av at tjenesteapparatet har høy bevissthet om at samarbeid også er utøvelse av makt og at enkeltklienter som ikke synes de får god bistand, blir små i møtet med en samordnet tjeneste som også utveksler informasjon.

Høgskolen i Oslo påpeker at det er en fordel at loven har en bestemmelse som gjelder for alle saker forvaltningen skal behandle. Høgskolen viser ellers til Bernt-utvalget og mener man må foreta et valg.

Universitet i Oslo nevner at en velvillig forståelse av taushetsplikten kan innebære at arbeidsgiver i samarbeid med den nye etaten kan utveksle gjensidig relevant informasjon og dermed også ha muligheter til å lykkes i det bedriftsinterne attføringsarbeidet og med intensjonen i avtalen om inkluderende arbeidsliv.

Akademikerne savner prinsipiell tenkning om personvern og taushetsplikt og mener at alle aktuelle bestemmelser bør gå inn i et eget kapittel. Organisasjonen frykter at ivaretakelse av personvern gjennom avtaler kan føre til variert praksis og uklare rammer for hvordan personopplysninger behandles på de enkelte kontorene. For å sikre en ensartet praksis og klare rammer for behandling av personopplysninger, bør regelverket angi et uttrykkelig formål med behandlingen.

Fellesorganisasjonen for vernepleiere, barnevernspedagoger og sosionomer mener unntaket fra taushetsplikt i § 7 i høringsutkastet er for generelt og åpent og anbefaler at man må innhente samtykke før slike opplysninger blir gitt.

Norsk Helse- og Sosiallederlag mener informasjonsflyten internt må begrenses til strengt nød-

vendig personell, og at disse hensynene også må ivaretas ved etablering av felles IKT-system, arkivsystem og saksbehandlingssystem.

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon tar opp spørsmålet om personopplysninger vil «flyte rundt» der førstelinjen ikke legger like stor vekt som i dag på hvilken av de tre partene brukerne sorterer under. § 12 i høringsutkastet reiser spørsmål om hvor lett ansatte kan hente ut taushetsbelagte opplysninger. Organisasjonen ber departementet vurdere å gi konkrete retningslinjer for hvordan dette skal håndteres.

Kommunal Landspensjonskasse viser til at både Aetat og trygdeetaten har plikt etter samordningsloven til å bistå med utveksling av opplysninger og foreslår en tilføyelse i lovutkastet for å ivareta dette.

Norges Kvinne- og Familieforbund peker på at saksbehandlerne må være klar over sin taushetsplikt og at det må sikres høy profesjonalitet i etaten. Eventuelle felles saksbehandlingssystemer må sikres slik at bare rette vedkommende får innsyn.

Norsk Pensjonistforbund mener § 7 i høringsutkastet er tilfredsstillende, men ønsker forskriftshjemmel for å kunne gi og innhente taushetsbelagte opplysninger for å få korrekt behandling av den enkeltes sak. Forbundet mener nyansatte bør undertegne taushetsprotokoll.

Robin Hood Huset peker på at utformingen av lokale kontorer ikke må være slik at brukeren må legge fram sin sak under andres påhør eller at klientforhold røpes ved opprop i ventekøen og lignende. Ellers må reglene gjøre det mulig å bytte saksbehandler og kontor. Uttalelsen tar også opp at brukerne må bli informert om hvilken informasjon som vil bli delt med andre etater.

Velferdsalliansen mener unntaket fra taushetspliktsbestemmelsen er for åpent og anbefaler at brukeren gir samtykke til bruk av slike opplysninger.

Fylkesmannen i Aust-Agder mener en ny arbeids- og velferdsforvaltning langt på vei kan operere tilfredsstillende innenfor dagens regler da etatene som inngår bygger på samme enhetlige og forvaltningsrettslige plattform. Fylkesmannen ønsker nærmere vurdering av Bernt-utvalget. Både *fylkesmannen i Sør-Trøndelag* og *fylkesmannen i Nord-Trøndelag* uttaler seg i samme retning. Fylkesmannen i Telemark ser det som hensiktsmessig at taushetspliktreglene får samme rekkevidde for de tre områdene, slik lovforslaget skisserer. *Fylkesmannen i Vestfold* ser det som en utfordring å samarbeide på tvers og samtidig begrense tilgangen til sensitive personopplysninger og peker på at disse hensynene må ivaretas i felles arkiv-, saksbehandlings- og IKT-systemer. Videre pekes det på at forsøksvirksomhet har vist at fysiske forhold i lokaler for mottak og mer avskjermede samtalerom er avgjørende for hvor godt personvernet blir ivaretatt.

KS understreker viktigheten av et klart regelverk for hvordan informasjon, personvern og taushetsplikt skal håndteres lokalt. Regelverket må ivareta personvernet samtidig som det ikke begrenser nødvendig informasjonsflyt internt i kontoret. Disse hensynene må ivaretas ved etablering av felles IKT-system, felles arkiv og saksbehandlingssystem.

De fleste kommunene som uttaler seg, gir stort sett uttrykk for de samme synspunktene som KS. Noen peker på at førstelinjekontoret kan få stor mengde informasjon. *Oslo kommune* uttaler at praktisk erfaring fra samlokaliserte velferdstjenester viser at det er utfordringer knyttet til håndtering av taushetsplikten i tverretatlig samarbeid. Dette er relevant i forhold til utforming av lovgrunnlaget for samarbeid mellom ny statsetat og kommunens sosialtjeneste. Dette gjelder ved tilknytning av kommunale tjenester som ikke er ren økonomisk hjelp, for eksempel bostøtte. Oslo kommune reiser også spørsmål om statsetaten kan informeres når klienter får avvisningsvedtak fra sosialtjenesten på grunn av oppførsel. *Bærum kommune* er opptatt av at det utarbeides rutiner for de nye felles lokale kontorene slik at det ikke sirkulerer mer informasjon enn det som er nødvendig i hver sak. Kommunen ønsker en vær-varsom plakat for håndtering av taushetsbelagt informasjon i det lokale kontoret.

9.7 Departementets vurdering og forslag

9.7.1 Innledning

Etablering av en ny statsetat på bakgrunn av to tidligere etater og opprettelse av felles lokale kontorer på tvers av grensen mellom statsetat og kommune medfører store utfordringer i forhold til behandling av personopplysninger. Et hovedmål med reformen er samordning av virksomheten på tvers av eksisterende etatsgrenser og på tvers av skillet mellom stat og kommune for å skape en mer brukervennlig og effektiv forvaltning. Det lokale kontoret skal være et samlende kontaktsted for hele tjenestespekteret i dagens tredelte forvaltning slik at brukeren får ett sted å henvende seg.

Skal en slik reform ha noen mening, fordrer det at reglene om behandling av personopplysninger og taushetsplikt ikke krever at det etableres skiller mellom saksbehandlere eller sperrer mot at opplysninger behandles på tvers av de tidligere etatsgrensene. En slik helhetlig tilnærming av den enkeltes sak over hele tjenestespekteret innebærer med nødvendighet at saksbehandlere får flere opplysninger om en person og samarbeider tettere med saksbehandlere som behandler andre sider ved personens tjenestebehov.

Behandling av personopplysninger reguleres av to ulike regelsett, taushetspliktreglene og personopplysningsloven. Taushetspliktreglene regulerer grensene for hvem som skal få tilgang til visse personopplysninger. Personopplysningsloven gir regler for en forsvarlig behandling av personopplysninger både innad i organet og i forhold til at reglene om taushetsplikt blir fulgt.

Departementet viser til lovforslagene og det øvrige arbeidet som pågår med implementering av IKT-løsninger hvor oppfyllelse av de kravene personopplysningsloven stiller, vil være en viktig føring i det pågående utviklingsarbeidet. Reformens praktiske betydning for behandlingen av personopplysninger vil først og fremst være avhengig av de systemene og rutinene som utvikles for saksbehandlingen og bruken av informasjonsteknologi.

9.7.2 Taushetspliktregler for statsetaten

Når det gjelder reglene om taushetsplikt, er det flere mulige veier å gå for å etablere et tilfredsstillende grunnlag for den nye etatens og de felles lokale kontorenes arbeid. Departementet er enig i at det kan være behov for en generell gjennomgang og harmonisering av reglene om taushetsplikt, og at det kan være grunn til å vurdere om organskillet i forvaltningsloven gir den mest hensiktsmessige plattformen for regulering av nødvendig utveksling av personopplysninger i forvaltningens saksbehandling. Dette reiser spørsmål av mer generell karakter som berører langt flere forvaltningsområder enn arbeids- og velferdsforvaltningen. Departementet ser det derfor ikke hensiktsmessig å foregripe denne vurderingen. De foreslåtte bestemmelsene om taushetsplikt bygger derfor på gjeldende regler i forvaltningsloven. Dersom disse blir endret etter en mer generell gjennomgang blant annet som følge av oppfølgningen av NOU 2004:18 Helhet og plan i sosial- og helsetjenestene, forutsetter departementet at dette også vil få konsekvenser for reglene for arbeids- og velferdsforvaltningen.

Departementet er blitt stående ved at det er hensiktsmessig å videreføre de materielle reglene om taushetsplikt i henholdsvis arbeidsmarkeds- og trygdelovgivningen og sosialtjenesteloven. Disse reglene er vel innarbeidet i praksis. Det vil være uheldig å endre dem eller å gi nye regler som skal gjelde spesielt for det felles lokale kontoret ettersom det er mulig at reglene vil bli gjenstand for en mer gjennomgripende reform i løpet av forholdsvis kort tid. Det vil videre være lite hensiktsmessig om de som arbeider ved et sosialkontor, skal være underlagt forskjellige regler avhengig av om deres oppgaver er lagt inn i det felles lokale kontoret eller ikke. Materielt sett er det likevel ikke store forskjeller. Departementet har vanskelig for å se at det i praksis vil skape problemer at de statlig ansatte er underlagt reglene for statsetaten og sosialkontorets ansatte er underlagt sosialtjenestelovens regler. Når det gjelder statsetaten, ser departementet det likevel som den beste løsningen at gjeldende regler i arbeidsmarkedsloven og folketrygdloven samordnes og innarbeides i den nye loven, jf. § 7 i lovforslaget.

Departementet foreslår også å videreføre reglene i arbeidsmarkedsloven § 21 og folketrygdloven §§ 25-10 og 25-10a om Arbeids- og velferdsetatens plikt til å gi opplysninger til sosialetaten og til kommunen når det gjelder introduksjonsordningen, jf. § 8 i lovforslaget. En slik bestemmelse vil langt på vei være overflødig på grunn av den særlige bestemmelsen som departementet foreslår om utveksling av personopplysninger i de felles lokale kontorene. For utveksling av personopplysninger med de delene av kommunens tjenester som inngår i det enkelte lokale kontoret, er det denne bestemmelsen som vil gjelde, jf. punkt 9.7.3 og § 16 i lovforslaget.

Siden ikke alle deler av sosialtjenesten vil inngå i kontoret i alle kommuner, er det behov for å opprettholde en bestemmelse om adgang til å gi opplysninger fra Arbeids- og velferdsetaten til kommunen, jf. § 8 i lovforslaget. Departementet foreslår ingen endringer i det materielle innholdet av denne bestemmelsen. Grensene og betingelsene for å gi opplysninger til disse delene av den kommunale sosialtjenesten vil derfor være som tidligere.

Det vises til §§ 7 og 8 i lovforslaget og merknadene i punkt 12.

9.7.3 Særlige regler om utveksling av personopplysninger ved det felles lokale kontoret

Når man opprettholder regler som bygger på forvaltningslovens system, er det nødvendig med en uttrykkelig regulering som muliggjør saksbehandling på tvers av det formelle skillet mellom stat og kommune innad ved hvert felles lokalt kontor. Den

regelen som foreslås i § 16 i lovforslaget, ivaretar dette og bygger på samme prinsipp som forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 3. Bestemmelsen innebærer at det lokale kontoret i forhold til taushetsplikten i praksis blir å betrakte som ett organ, og saksbehandlingen i forhold til disse reglene som organintern. Selv om dette formelt sett innebærer en utvidelse av de organisatoriske grensene som opplysninger om enkeltpersoner behandles innenfor, ser ikke departementet at det er prinsipielle forskjeller på en slik løsning og det som blir resultatet ved omorganiseringer og sammenslåinger innenfor rent statlig eller kommunal virksomhet. Utveksling av organinterne opplysninger er dessuten ikke gjenstand for «fri flyt» da både forvaltningsloven og den forslåtte bestemmelsen krever at utveksling skal være nødvendig, jf. kravet til at opplysningene er tilgjengelige «i den utstrekning som trengs». For øvrig vil den faktiske tilgjengeligheten og gjennomføringen av krav til nødvendighet for å få tilgang til opplysninger være avhengig av de systemene og rutinene som etableres for å ivareta personopplysningslovens krav. Dette vil bli nærmere presentert nedenfor.

Den foreslåtte bestemmelsen gjelder bare utveksling av personopplysninger underlagt taushetsplikt i denne loven eller i sosialtjenesteloven. Den gjelder ikke opplysninger som er innhentet med hjemmel for eksempel i barnevernloven eller av helsepersonell i forbindelse med utføring av helsetjenester. For helsetjenester gjelder egne regler om for eksempel taushetsplikt (helsepersonelloven) og om behandling av helseopplysninger (helseregisterloven). Det betyr at der partene lokalt legger slike oppgaver til kontoret, vil taushetsplikt gjelde innad i kontoret med den konsekvensen at det må opprettes separate systemer for håndtering og arkivering av opplysningene.

Den foreslåtte løsningen vil ikke innebære endringer i forhold til dagens regler når det gjelder nødvendig kommunikasjon bakover og oppover i systemet i forhold til førstelinjen. Denne adgangen følger i dag av regelen om at opplysninger kan brukes til det formålet de er innhentet for og til å fremme avgiverorganets oppgaver. Dette gir adgang til å gi opplysninger til andre deler av etaten både som ledd i behandling og utredning av den enkelte personen, og som ledd i kontrollen med grunnlaget for utbetaling av ytelser og tilståelse av tjenester.

Førstelinjetjenesten i arbeids- og velferdsforvaltningen er ikke i alle sammenhenger ensbetydende med de felles lokale kontorene, jf. punkt 6.1. Det kan blant annet bli aktuelt å opprette kundesentre som kan betjene brukere til flere lokale kontorer på telefon eller elektronisk, og kompetansesentre som kan behandle saker fra flere lokale kontorer. Slike funksjoner må anses som egne organer i forhold til bestemmelsen. Det vil innebære at opplysninger ikke vil kunne utveksles mellom kontorene og slike sentra som organinterne. Hjemmelen for utveksling av nødvendige personopplysninger må i slike tilfeller søkes i de alminnelige reglene i forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2 om at opplysningene kan brukes for å oppnå det formålet de er gitt eller innhentet for, blant annet i forbindelse med saksforberedelse, avgjørelse, gjennomføring av avgjørelsen, oppfølging og kontroll.

Selv om reglene ikke inneholder noe samtykkekrav for utveksling av opplysninger internt ved det lokale kontoret, forutsetter departementet at også intern utveksling i de fleste tilfellene vil skje i nært samarbeid med brukeren. Dette følger blant annet av § 15 annet ledd i lovforslaget om samarbeid med brukeren og av den metoden som brukes i klientarbeid særlig innenfor sosialtjenestelovens område.

Det vises til § 16 i lovforslaget og merknadene i punkt 12.

9.7.4 Oppfølging av kravene i personopplysningsloven

Personopplysningsloven § 11 oppstiller visse grunnkrav til behandling av personopplysninger som forutsettes fulgt opp av den behandlingsansvarlige. Det stilles blant annet krav om at de personopplysningene som innsamles, bare brukes når dette er tillatt etter personopplysningsloven §§ 8 og 9, jf. punkt 9.2. Dette er i tråd med formålet for virksomheten mv. Mange av de personopplysningene arbeids- og velferdsforvaltningen behandler er sensitive etter personopplysningsloven § 2 nr. 8.

Personopplysningsloven § 2 nr. 4 stiller videre krav om at det utpekes en behandlingsansvarlig og at det etableres et system for informasjonssikkerhet og et internkontrollsystem, jf. personopplysningsloven §§ 13 og 14 som skal sørge for at kravene i personopplysningsloven §§ 8 og 9 til enhver tid er oppfylt.

Adgangen til behandling av personopplysninger er etter personopplysningsloven knyttet til formålet med virksomheten. Personopplysninger kan bare brukes til uttrykkelig angitte formål som er saklig begrunnet i den behandlingsansvarliges virksomhet. Bruk utover dette formålet krever samtykke, jf. personopplysningsloven § 11 første ledd bokstavene c og d.

Arbeids- og velferdsforvaltningens formål er presisert i § 1 i lovforslaget og gjennom dette knyt-

tet til formålene i arbeidsmarkedsloven, folketrygdloven, sosialtjenesteloven og andre lover som omfattes av arbeids- og velferdsforvaltningen. Det spesielle formålet med de felles lokale kontorene i samarbeid mellom staten og kommunene er å tilpasse forvaltningen til brukernes behov for å bidra til sosial og økonomisk trygghet og fremme overgang til arbeid og aktiv virksomhet.

Bestemmelsene i §§ 7, 8 og 16 i lovforslaget legger det lovmessige grunnlaget for behandling av personopplysninger i statsetaten og internt i det felles lokale kontoret uten at det er nødvendig å innhente samtykke, jf. § 15 i lovforslaget som gjelder samhandling med brukeren.

Personvern og informasjonssikkerhet går imidlertid lengre enn taushetsplikten. For å sikre personvernet er det nødvendig å tenke helhetlig, da informasjonssikkerhet er summen av tiltak eller innhold knyttet til lovgivning, nivå på oppgavebeskrivelser, strukturen på den nye organisasjonen og innad i det felles lokale kontoret, administrative tiltak og systemtekniske tiltak. Reformens praktiske betydning for behandlingen av personopplysninger vil først og fremst være avhengig av systemer og rutiner som utvikles for saksbehandlingen og bruk av informasjonsteknologi.

Hensynet til taushetsplikt og personvern må ivaretas ved summen av de lovreglene, sikkerhetstiltak, prosess og mekanismer for styring av tilgang til informasjon i IKT-systemene og regimet for kontroll og oppfølging av dette som tilrettelegges. For å ivareta informasjonssikkerhet, herunder sikre prinsippet om at ingen skal ha tilgang til flere personopplysninger enn det de trenger for å utøve sine arbeidsoppgaver, er det viktig med et kontrollregime som følger opp informasjonssikkerheten.

Både etaten og de felles lokale kontorene vil forvalte store mengder sensitive personopplysninger. Dersom det ikke etableres et tydelig regime for informasjonssikkerhet, er dette en risiko.

Nedenfor følger en oversikt over noen sentrale elementer i forhold til sikkerhetsledelse og internkontroll som må utformes:

- *Behandlingsansvarlig*
  Det må være en behandlingsansvarlig og et klart definert formål og hjemmelsgrunnlag for behandling av personopplysninger i etaten og ved kontorene, jf. punkt 9.7.5.
- *Sikkerhetsmål og -strategi*
  Det skal defineres klare krav til sikkerhetsmål og en strategi som skal gjennomføre dette.
- *Sikkerhetsorganisasjon*
  Det skal etableres en egen sikkerhetsorganisasjon for arbeids- og velferdsetaten som skal ledes av Arbeids- og velferdsdirektoratet.
- *Sikkerhetsrutiner*
  Det må også etableres rutiner for å ivareta den enkelte brukerens personvern ut fra juridiske krav. Dette omfatter innsynsrett til lagret informasjon, korrigering av uriktige opplysninger, informasjonsplikt om rettigheter, sletting av overskuddsinformasjon mv.
- *Informasjonssystemsikkerhet - beskrivelse*
  Det må videre etableres krav og rutiner for å implementere og kontrollere informasjonssikkerhet i IKT-systemer. Dette innebærer kartlegging av alle systemer, og beskrivelse av den informasjonen som behandles og hvordan blant annet konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet skal sikres.
- *Gjennomføringsaktiviteter*
  Informasjonssikkerhet innebærer også detaljering av en rekke sikkerhetsrutiner. Dette vil for eksempel omfatte nødvendig opplæring i IKT-systemer, bruk av e-post, internett, mobile løsninger, hjemmekontor, dokumentsikkerhet, personellsikkerhet, fysisk sikkerhet, adgangskontroll mv.
- *Kontrollaktiviteter*
  Det må etableres et tydelig regime for kontroll av sikkerhetsarbeidet i hele arbeids- og velferdsforvaltningen, avviksrapportering og tiltakshåndtering. Dette vil også omfatte rolledefinisjoner og loggingsrutiner mv., jf. punkt 9.7.6. Loggene vil også være et grunnlag ved revisjoner av den nye etatens virksomhet.

Opplistingen av sikkerhetstiltakene er ikke uttømmende, og arbeidet med utvikling og tilrettelegging av informasjonssikkerhet og IKT-løsninger pågår i tråd med forutsetningene i NOU 2004: 13 En ny arbeids- og velferdsforvaltning, jf. også St.prp. nr. 46 (2004-2005) kapittel 7 og punkt 7.6.5.8.

Med den friheten det enkelte kontoret har i forhold til inkludering av kommunale tjenester og dermed også IKT-systemer, blir det å sikre tilstrekkelig sikkerhet, kontroll og oppfølging en viktig del av organiseringen av det enkelte kontoret gjennom partenes avtale. Videre vil det lokale arbeidet med etablering av fysisk organisering av publikumsmottak og sikring av fysisk informasjon også kunne legges til rette gjennom lokale avtaler etter mønster i rammeavtalen med KS.

9.7.5 Behandlingsansvarlig - internkontrollsystem

Departementet er enig med høringsinstansene i at plassering av behandlingsansvaret og gjennomfø-

ring av et internkontrollsystem, må reguleres fra sentralt hold og ikke i de lokale avtalene og det enkelte lokale kontoret. Dette bør heller ikke overlates til den enkelte avtalen etter opplegg i rammeavtalen med KS. Rammeavtalen gir ikke noen juridisk binding i forhold til den enkelte kommunen.

Kontoret skal behandle personopplysninger både innenfor kommunale tjenester og statlige tjenester. Det må vurderes om det er hensiktsmessig å åpne for et delt ansvar. Forarbeidene til personopplysningsloven åpner for å dele ansvaret. Det er således mulig å dele ansvaret og i hovedsak la ansvaret følge lovområdene slik at Arbeids- og velferdsdirektoratet er behandlingsansvarlig på arbeidsmarkedslovens og folketrygdlovens områder og hver kommune på sosialtjenestelovens område.

Et behandlingsansvar etter personopplysningsloven er et formelt ansvar. Det er et lovkrav som innebærer ansvar for at behandlingen, rutiner og systemer vedrørende personopplysninger er i samsvar med personopplysningsloven. For å kunne utøve dette behandlingsansvaret reelt, må man ha styringen med det datautstyret som benyttes, de rutinene som brukes og det personellet som behandler personopplysninger. I realiteten henger behandlingsansvaret i personopplysningsloven tett sammen med den generelle ledelsen. På bakgrunn av dette foreslår departementet at Arbeids- og velferdsdirektoratet har behandlingsansvaret for den statlige delen. Når det gjelder den kommunale delen, sosialtjenesten mv., inngår denne i kommunens ordinære behandlingsansvar. Behandlingsansvaret for de lokale kontorene blir derfor delt. Hvert organ har det overordnete formelle ansvaret for sin del. Samordning og samarbeid mellom de behandlingsansvarlige vil være nødvendig og bør reguleres i samarbeidsavtalen, jf. § 14 første ledd. I tillegg foreslås en hjemmel for at departementet kan gi forskrift om nærmere regulering av behandlingsansvaret hvis dette viser seg nødvendig og hensiktsmessig i forhold til opplysninger som innhentes og brukes både i forhold til statsetaten og kommunesektoren. Det vises også til punkt 6.3.3 om muligheten for delegasjon av myndighet som behandlingsansvarlig.

Den sentrale oppgaven for behandlingsansvarlig vil være oppfølging av internkontrollsystemet. Det vises til at internkontroll innebærer å dokumentere sikkerhetstiltak i forhold til lovgrunnlag, sikkerhetskrav, gjennomføring og kontroll. Dette vil blant annet bli tilrettelagt på en samlet måte fra sentralt hold med rutiner for å korrigere data, slette data, håndtere innsynsbegjæringer mv. Det vises til punkt 9.7.4.

Det vises til § 3 tredje ledd og § 14 første ledd i lovforslaget og merknadene i punkt 12.

9.7.6 IKT- systemer – tilgangskontroll og logging

Arbeids- og velferdsforvaltningen skal tilby tjenester til brukerne innenfor de samme innsatsområdene som tidligere, men i en ny sammenheng med samordning av oppgaveløsning på tvers. Selv om taushetspliktreglene åpner for utveksling av personopplysninger innen de felles lokale kontorene, er det et sentralt sikkerhetsprinsipp at ingen skal ha tilgang til flere personopplysninger enn det de trenger for å utøve sine arbeidsoppgaver. Samtidig må saksbehandlere ha tilgang til den informasjonen de trenger når de trenger den.

Med dette utgangspunktet vil det nedenfor gis en overordnet og kortfattet beskrivelse av hvordan prosessen for å få tilgang til informasjon i IKT-systemer bør være for å sikre personvern og informasjonssikkerhet, og organisatoriske, administrative og tekniske mekanismer som må være tilstede for at dette skal fungere.

Tilgang til IKT-systemer

Ved det felles lokale kontoret vil det være mange forskjellige arbeidsoppgaver som lederen vil kunne tildele den enkelte saksbehandler. Noen oppgaver vil kreve tilgang til overordnet informasjon om mange brukere av etatens tjenester, mens andre vil kreve deltaljert informasjon om den enkelte brukeren. Med utgangspunkt i en eller flere predefinerte roller i IKT-systemene vil lederen autorisere saksbehandlers tilgang til systemet. Rolledefinisjonen er utledet av arbeidsoppgaver og tilgang til informasjon kan avgrenses i flere dimensjoner, for eksempel geografisk, beskyttelsesbehov og funksjonalitet. Geografisk avgrensning innebærer at man får se informasjon fra kommune/bydel, fylker, regioner mv. Avgrensning ut fra beskyttelsesbehov betyr at man kan styre i forbindelse med klassifisering av informasjon, dess mer sensitiv informasjon. Dess færre får tilgang. Funksjonalitet regulerer hvilke handlinger som kan foretas, slik som lese, skrive, endre mv. Det skal ikke være mulig å definere roller lokalt.

Når saksbehandler har undertegnet taushetserklæring, er autorisert for tilgang til et IKT-system og gitt en eller flere roller, vil også tilkoblingsmåte være styrende for den informasjonen det gis tilgang til.

Logging av bruk av IKT-systemer

Gjennom rollene styres saksbehandlers tilgang til nødvendig informasjon. Det er et sikkerhetskrav at det skal være mulig å spore og logge handlinger i IKT-systemene. Personopplysningsloven og personopplysningsforskriften § 2-4 gir anvisning på at det skal være forholdsmessighet mellom risiko og tiltak. For det enkelte IKT-systemet må det derfor ligge en risikovurdering til grunn før fastsettelse av det endelige nivået på logging. Eksempler på typer logging som skal vurderes vil være: start/stopp av systemet, pålogging/avlogging, transaksjoner (endring av data), grensesnittkjøring, brukeradministrasjon og sikkerhetskopiering.

Kontrollaktiviteter for tilgang og logging av IKT-systemer

Kontrollrutiner skal også sikre at de rollene saksbehandlere tildeles i IKT-systemene faktisk reflekterer de arbeidsoppgavene de er satt til å løse, og at dette oppdateres, både ved endring i arbeidsoppgaver og når saksbehandlere slutter i etaten. Rollene skal vedlikeholdes over tid i forhold til hvilken informasjon de gir tilgang til og at det lages nye roller og slettes roller når det er nødvendig. Det skal også etableres rutiner som sikrer at logger gjennomgås både ved konkrete hendelser og periodisk basert på stikkprøver.

10 Iverksetting og gjennomføring av reformen – overgangsordninger

10.1 Innledning

I St.prp. nr. 46 (2004-2005) er det lagt en strategi for gjennomføring av reformen om etablering av en ny statlig etat for arbeid og velferd og en felles førstelinjetjeneste basert på samarbeid mellom stat og kommune. Strategien vektlegger planleggings- og gjennomføringsaktiviteter fram til tidspunktet for den formelle etableringen av en ny statlig etat, men legger også visse føringer for det som skal skje i den første tiden etterpå. Sentralt i gjennomføringsarbeidet vil være å legge til rette for gode prosesser som sikrer at målene med organisasjonsendringene hele tiden er i fokus, samtidig som den løpende driften ivaretas på en tilfredsstillende måte.

Den formelle etableringen av en felles statlig etat skal etter planen skje fra annet halvår 2006. Tidspunktet for etablering av det felles lokale kontoret i de enkelte kommunene vil måtte bero på lokale forhold som utløp av nåværende husleieavtaler, tilgang på hensiktsmessige kontorlokaler for lokalisering i samme bygg mv. og må vurderes opp mot samlede kostnader og nytteverdi. I St.prp. nr. 46 (2004-2005) signaliseres at førstelinjekontorene i det alt vesentlige skal være etablert over hele landet innen 2010.

Dette innebærer at det er nødvendig å etablere et lovgrunnlag som også gir hjemmel for å gi nødvendige forskrifter om overgangsbestemmelser.

10.2 Iverksetting og overgangsordninger

10.2.1 Høringsnotatet

Loven trer i kraft fra det tidspunktet Kongen bestemmer.

I høringsnotatet understrekes at før loven kan tre i kraft, må gjeldende forskrifter på området gjennomgås og oppdateres i tråd med den nye organiseringen. Det vil også være aktuelt å fastsette enkelte nye forskrifter.

Det foreslås videre en hjemmel til å gi forskrifter om den nye Arbeids- og velferdsetatens organer, og deres virksomhet, herunder bestemmelser om egne utvalg, råd og nemnder.

I høringsnotatet foreslås også at det gis en hjemmel for overgangsbestemmelser i forskrift som skal gjelde fra iverksettingstidspunktet for en ny statsetat og fram til de felles lokale kontorene er etablert over hele landet. Det heter videre i høringsnotatet at departementet vil komme tilbake til innholdet i disse reglene på et senere tidspunkt når interimorganisasjonen er etablert og planene for etableringen av de lokale kontorene i større grad er konkretisert.

10.2.2 Høringsinstansenes merknader

Høringsinstansene er generelt sett positive til gjennomføring av reformen og tidspunktet for iverksetting.

Landorganisasjonen i Norge (LO) benytter anledningen

> «til å gjøre oppmerksom på at resultatet av reformen er særlig sårbart for hva som skjer i oppstarts/iverksettelsesfasen, hvor utforming av en lov er en av flere viktige forhold. Dersom reformen kommer i «feil spor», kan det siden bli svært tungt å rette opp. Det er blant annet en fare for at man er mer oppsatt på å følge en stram tidsplan enn av at grunnlagsarbeidet har kommet langt nok for at iverksettelsen skal gi gode resultater. Og det er viktig at kvaliteten på forberedelses/oppstartsfasen ikke «kveles» av manglende økonomiske ressurser.»

Flere kommuner mener imidlertid at reformen bør settes i verk så raskt som mulig. Det påpekes også at staten må tre inn med midler ikke bare til etablering av et felles kontor med de lovpålagte minimumsoppgavene, men også dekke utgifter til flytting hvis kommunen ønsker å legge flere saksområder til det felles lokale kontoret.

Flere av høringsinstansene ønsker en mer fullstendig informasjon om alle sider av gjennomføringstiltakene i forbindelse med lovproposisjonen.

Enkelte av høringsinstansene har påpekt at oppstartfasen er svært viktig for at reformen skal lykkes.

Ingen av høringsinstansene har merknader til spørsmålet om overgangsordninger.

10.2.3 Departementets vurdering og forslag

Departementet er enig med LO i at det er viktig å ikke komme inn i feil spor fra begynnelsen av i NAV-reformen. Det er helt nødvendig med en grundig planlegging for å legge grunnlaget for en vellykket gjennomføring. Det er imidlertid betydelig utålmodighet lokalt med å komme i gang med reformen. En altfor lang planleggingsfase vil kunne svekke grunnlaget for det lokale engasjementet i gjennomføringen.

Det foreslås at loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer. Det tas sikte på at den formelle etableringen av en ny felles statlig etat kan skje fra annet halvår 2006.

En gjennomføring over fire år fram til 2010 gir etter departementets oppfatning en god balanse mellom tid til planlegging og tempo i gjennomføringen. Når det gjelder økonomiske ressurser til planlegging og gjennomføring i 2006, viser Regjeringen til St.prp. nr. 42 (2005-2006) Tilleggbevilgning til NAV-reformen i 2006.

Det vises til punkt 10.3 hvor det gis en nærmere redegjørelse om gjennomføring av reformen og punkt 11 hvor det gis informasjon om dekning av utgifter for kommunene ved flytting til og etablering av det felles lokale kontoret.

Når reformen trer i kraft, vil dagens arbeidsmarkedsetat og trygdeetaten nedlegges. Aetat Arbeidsdirektoratet og Rikstrygdeverket nedlegges og erstattes av Arbeids- og velferdsdirektoratet samtidig som også NAV interim nedlegges. Aetat lokal, det lokale trygdekontoret og alle regionale organer skal i utgangspunktet også nedlegges.

Det lokale nivået av statsetaten, det vil si det tidligere Aetat lokal og det lokale trygdekontoret kan ikke nedlegges før et felles lokalt kontor er etablert i den enkelte kommunen. Etableringen av slike kontorer vil skje suksessivt fram til 2010.

Det er en forutsetning for reformen at statsetaten parallelt med etableringen av den nye etaten og de felles lokale kontorene, skal yte den samme service som tidligere. Det oppstår da spørsmål om hvilket regelverk som bør gjelde for statsetaten. Skal det gis overgangsbestemmelser som sikrer at den nye loven om arbeids- og velferdsforvaltningen og de øvrige lovene slik som de er endret, skal gjelde for de lokale kontorene i statsetaten eller skal man bestemme at dagens regler gjelder for statsetaten inntil det felles lokale kontoret er etablert i avtale mellom Arbeids- og velferdsetaten og kommunene.

Departementet har vurdert og kommet til at den ordningen som best kan gjennomføres, er at dagens bestemmelser i de aktuelle lovene skal gjelde for den nye etaten inntil felles lokale kontorer er etablert.

I dette vil blant annet ligge at plikten til å ha et lokalt trygdekontor og et lokalt arbeidskontor fortsatt gjelder. Det kan eventuelt være aktuelt å supplere dette med bestemmelser i forskrift.

Det vises til § 18 første og annet ledd i lovforslaget og merknadene i punkt 12.

Departementet vil for øvrig ta initiativ til at gjeldende forskrifter på området gjennomgås og oppdateres i tråd med den nye organisasjonen. I lovforslaget åpnes også for nye forskrifter på flere områder, jf. § 3 tredje ledd, § 4 femte og sjette ledd, § 12, første og annet ledd, § 14 annet og fjerde ledd, § 15 fjerde ledd og § 18 annet ledd i lovforslaget og merknadene i punkt 12.

10.3 Gjennomføring av reformen

Etablering av en ny statlig etat for arbeid og velferd og en felles førstelinjetjeneste basert på samarbeid mellom stat og kommune, er en stor og krevende organisasjonsendring. For å oppnå snarlige og vesentlige resultater i forhold til målene som er satt for reformen, er det avgjørende å sikre en effektiv og betryggende gjennomføring. Sentralt i gjennomføringsarbeidet vil være å legge til rette for gode prosesser som sikrer at målene med organisasjonsendringene hele tiden er i fokus, samtidig som den løpende driften ivaretas på en tilfredsstillende måte.

Gjennomføringen må håndtere to særskilte utfordringer:

- Sammen med kommunene å etablere en ny og samordnet førstelinjetjeneste, i form av et felles lokalt kontor i hver kommune. Dette skal skje blant annet ved å legge til rette for lokale avtaler og sette i gang ulike samordnings- og samarbeidstiltak som kan bidra til å binde sammen slik at det felles lokale kontoret blir brukerens kontaktsted for hele tjenestespekteret.
- Etablere en helt ny statlig etat som tar opp i seg nåværende Aetat og trygdeetat. Denne etaten må både kunne forholde seg til et dynamisk arbeidsmarked og samtidig håndtere tunge og krevende forvaltningsoppgaver. I omorganiseringsfasen må den også kunne håndtere gjennomføring av en pensjonsreform samtidig med at løpende produksjon og service skal ivaretas på en tilfredsstillende måte.

I august 2005 ble NAV interim etablert med ansvar for planlegging og gjennomføring av den statlige delen av reformen inntil en ny statsetat er på plass. Etter forutsetningene skal den være etablert fra annet halvår 2006. NAV interim har ansvar for planlegging og forberedelse av oppgaver knyttet til gjennomføring av reformen som ikke naturlig tilligger departementet. Det er innledet et nært samarbeid med KS og kommunesektoren med sikte på en smidig gjennomføring av reformen.

I forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 46 (2004-2005) vedtok Stortinget å be regjeringen om å sikre tilstrekkelige ressurser til kompetansehevende tiltak i forbindelse med etableringen av en ny arbeids- og velferdsforvaltning både i den nye statlige etaten og i kommunenes sosialtjeneste. Videre ble det vedtatt at regjeringen sikrer at det utarbeides en plan for samlet kompetanseutvikling i den nye arbeids- og velferdsforvaltningen. Regjeringen vil gi tilbakemelding om dette arbeidet på egnet måte.

NAV-reformen vil i tid kunne falle sammen med forberedelse og gjennomføring av en ny pensjonsreform. Den samme etaten vil ha et vesentlig ansvar for gjennomføringen av begge reformene. Samlet sett vil dette utgjøre en stor utfordring for etaten både ressursmessig og på kompetansesiden. Regjeringen vil legge stor vekt på å minimalisere gjennomføringsrisiko gjennom å planlegge og gjennomføre reformene sett i sammenheng. Regjeringen vil understreke betydningen av å ha god kontakt med de tilsatte og deres organisasjoner og brukere og brukerorganisasjoner underveis i arbeidet. Det er inngått en omstillingsavtale med de tilsattes organisasjoner i statlig sektor. KS og kommunene har ansvaret for nødvendig medvirkning fra tilsattes organisasjoner på kommunal sektor. I utkastet til rammeavtale mellom Arbeids- og inkluderingsdepartementet og KS er det slått fast at det vil bli lagt til rette for at de kommunalt ansattes organisasjoner skal kunne medvirke i arbeidet på sentralt nivå. Synspunkter og vurderinger fra brukerorganisasjonene er ikke minst viktige ved utformingen av førstelinjetjenesten og grensesnittet mellom bruker, forvaltning og tjenesteytere. Det er etablert god kontakt mellom NAV interim og brukerorganisasjonene.

10.4 Rammeavtalen med KS – lokale avtaler

Avtalen mellom Arbeids- og inkluderingsdepartementet og KS vil være instrument for å gi felles styringssignaler til statsetaten og de enkelte kommunene, selv om den ikke vil forplikte partene lokalt.

Departementet har vurdert de utfordringene det kan medføre at en rammeavtale ikke er bindende for kommunene. Hovedutgangspunktet for reformen er at det skal være stor lokal fleksibilitet for å kunne tilpasse løsningene til lokale forhold. Rammeavtalen vil i stor grad omhandle prosesser på sentralt nivå for å tilrettelegge for etableringen lokalt. I den grad det er behov for å legge føringer for etableringen av felles lokale kontorer, er det gjort i lovteksten blant annet gjennom forskriftshjemler. En viser også til drøfting av konfliktløsning der partene ikke blir enige lokalt, jf. punkt 5.4.

Arbeids- og sosialdepartementet og KS ble allerede i august 2005 enige om et grunnlagsdokument for en rammeavtale. Dokumentet anga siktemålet både for hele reformen, men også for de felles lokale kontorene og for rammeavtalen. Videre skisserte grunnlagsdokumentet samarbeidsområder mellom staten og KS i det videre arbeidet med en ny arbeids- og velferdsforvaltning.

På bakgrunn av grunnlagsdokumentet har Arbeids- og inkluderingsdepartementet og KS forhandlet videre om en rammeavtale. Det er enighet om grunnlaget for og på hvilke områder NAV interim (og senere den nye Arbeids- og velferdsetaten) og KS skal samarbeide sentralt med å forberede etableringen av felles lokale kontorer lokalt. Dette gjelder:

- Veiledende materiale med sikte på en målrettet og effektiv etablering og drift av kontorene, blant annet med hensyn til:
  - enhetlig ledelse
  - aktiv brukermedvirkning på individ- og systemnivå
  - muligheter for staten og kommunene til å gjøre oppgaver for hverandre
  - samhandling med tilliggende kommunale og statlige tjenester
  - funksjonelle og fysiske forhold
  - tilgjengelighet
  - personvern
- Veiledninger/maler for lokale avtaler
- Felles kompetanseutvikling og lederutvikling
- Plan som skal sikre god informasjon til og medvirkning fra de ansatte i stat og kommune
- Veiledningsmateriale for gjennomføring av lokale IKT- aktiviteter, blant annet med hensyn til krav til informasjonssikkerhet og IKT-løsninger
- Et opplegg som sikrer erfaringsutveksling og læring mellom de felles lokale kontorene.

Departementet og KS er blitt enige om å sette dette i gang i forkant av inngåelsen av rammeavtalen, og arbeidet er allerede godt i gang. Arbeidet vil danne grunnlaget for viktige felles styringssignaler for etablering av felles lokale kontorer i kommunene. Et godt arbeid på disse områdene vil være avgjørende for vellykkede etableringsprosesser lokalt.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet og KS tar sikte på å inngå en endelig rammeavtale etter at denne proposisjonen er fremmet for Stortinget med forbehold om Stortingets tilslutning til lovforslaget om en ny arbeids- og velferdsforvaltning.

11 Økonomiske og administrative konsekvenser

De økonomiske og administrative konsekvensene av reformen er nærmere omtalt i St.prp. nr. 46 (2004-2005) Ny arbeids- og velferdsforvaltning. Forslaget til lovendringer i denne proposisjonen bygger på den organisasjonsløsningen som er foreslått i den førstnevnte stortingsproposisjonen og som Stortinget har gitt sin tilslutning til, jf. Innst. S. 198 (2004-2005). Lovforslaget gir det formelle grunnlaget for etablering av den nye statsetaten og for felles lokale kontorer. De økonomiske og administrative konsekvensene av lovforslaget kan derfor vanskelig isoleres fra de organisatoriske endringene som sådan. Departementet legger til grunn at forslaget til lovendringer ikke vil ha noen særskilte administrative eller økonomiske konsekvenser utover det som følger av organisasjonsløsningen. Disse konsekvensene er nærmere omtalt i St.prp. nr. 46 (2004-2005).

Kostnadene ved gjennomføring av reformen og oppbygging av den nye arbeids- og velferdsforvaltningen er blant annet knyttet til utvikling av funksjonelle IKT-løsninger, etablering av felles lokale kontorer over hele landet, opplæring og kompetanseutbygging mv.

Stortinget har på statsbudsjettet for 2006 bevilget 320 mill. kroner til gjennomføring av reformen for 2006. Videre er kommunenes frie inntekter i 2006 styrket for å ivareta kommunenes utgifter til reformen. I St.prp. nr. 1 (2005-2006) og i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1 (2005-2006) ble det varslet at Regjeringen ville komme tilbake i Revidert nasjonalbudsjett 2006 med en samlet vurdering av og forslag om ressursbehov både til nødvendige omstillinger og løpende drift for 2006. Regjeringen står fast ved den gjennomføringsstrategien og de forutsetningene om framdrift som er lagt til grunn i St.prp. nr. 46 (2004–2005). For å sikre en framdrift av reformen i henhold til forutsetningene, fant Regjeringen det nødvendig å fremme en egen stortingsproposisjon med forslag om en tilleggsbevilgning på 376,5 mill. kroner for 2006, jf. St.prp. nr. 42 (2005-2006). Regjeringen varslet samtidig at den i forbindelse med statsbudsjettet for 2007 vil komme tilbake til Stortinget med en gjennomgang av de samlede reformkostnadene.

I St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1 (2005-2006) er det trukket opp prinsipielle retningslinjer for finansiering av kommunenes utgifter ved reformen. Regjeringen legger opp til at midlene tilføres kommunene gjennom økte rammer for frie inntekter i fire år (2006–2009), og at de gjennom dette vil være i stand til selv å finansiere sine egne utgifter. Fastsettingen av rammebeløpet baseres på kommunenes utgifter knyttet til å etablere minimumsløsningen for kommunal deltakelse i det felles lokale kontoret. Nivået på og konkret utforming av fordelingsnøkkel for årene 2007–2009 skal drøftes i konsultasjonsordningen med KS.

12 Merknader til de enkelte bestemmelsene i forslaget til lov om arbeids- og velferdsforvaltningen (arbeids- og velferdsforvaltningsloven)

Til § 1 Formål

Det vises til punkt 5.1.

Formålsbestemmelsen gir uttrykk for at loven skal understøtte det overordnede målet med den nye organiseringen av arbeids- og velferdsforvaltningen som er å få flere i arbeid og aktivitet og færre på stønad. Hovedprinsippene for organiseringen vil framgå av denne loven og gi det nødvendige grunnlaget for etableringen av en ny arbeids- og velferdsforvaltning. Et av hovedmålene med den organisatoriske reformen er å legge til rette for en mer helhetlig og samordnet arbeids- og velferdsforvaltning. Arbeids- og velferdsforvaltningen skal derfor bidra til en samordnet anvendelse av arbeidsmarkedsloven, folketrygdloven, sosialtjenesteloven og eventuelt andre lover som omfattes av arbeids- og velferdsforvaltningen, herunder disse lovenes formålsbestemmelser.

En ny organisering vil gi større kraft til arbeidet med å få flere i arbeid, støtte opp under arbeidet med et inkluderende arbeidsliv og ivareta brukernes og arbeidslivets behov på en bedre måte enn i dag. Helhetsperspektivet ved reformen er viktig. Arbeids- og velferdsforvaltningen skal styrke arbeidet med å fremme sosial inkludering, redusere risikoen for marginalisering av utsatte grupper i samfunnet og ta hensyn til hele mennesket.

Til § 2 Arbeids- og velferdsforvaltningen

Det vises til punktene 5.2 og 6.2.

Bestemmelsen definerer arbeids- og velferdsforvaltningen. Arbeids- og velferdsforvaltningen er et samlebegrep som omfatter både den statlige Arbeids- og velferdsetaten og de delene av kommunens tjenester som inngår i de felles lokale kontorene (kapittel 3 i lovforslaget). Bestemmelsen innebærer ingen endringer med hensyn til hvilke oppgaver staten og kommunene etter gjeldende lovgivning skal utføre på dette feltet.

Til § 3 Arbeids- og velferdsetaten

Det vises til punktene 4.3, 4.4, 5.2 og 9.7.5.

Aetat og dagens trygdeetat legges ned, og det opprettes en ny statlig Arbeids- og velferdsetat.

Bestemmelsen bygger på arbeidsmarkedsloven § 3, se også folketrygdloven §§ 20-1 og 20-2.

I *første ledd første punktum* slås fast at etaten ledes av Arbeids- og velferdsdirektoratet. I første ledd *annet punktum* slås fast at Arbeids- og velferdsdirektøren har den daglige ledelsen av direktoratet.

I *annet ledd* slås fast at det ligger til direktoratet å bestemme hvor etaten skal være representert på lokalt og eventuelt regionalt nivå. På lokalt nivå er etatens adgang til ensidig å bestemme dette begrenset, da den er forpliktet til å inngå avtaler om lokalisering av de felles lokale kontorene med kommunene etter § 14 i lovforslaget.

Tredje ledd første punktum legger ansvaret for oppfølging av forpliktelser etter personopplysningsloven til direktoratet når det gjelder Arbeids- og velferdsetaten. På kommunens område ligger dette til den enkelte kommunen og det forutsettes at samarbeidet reguleres i forbindelse med avtaleinngåelsen, jf. § 14 første ledd. I tredje ledd *annet punktum* gis departementet hjemmel til å gi forskrifter på området for hele arbeids- og velferdsforvaltningen. Dette kan være nødvendig og hensiktsmessig ved opplysninger som innhentes og brukes av både statsetaten og kommunesektoren, eventuelt også ved gjennomføringen av bestemmelsen i § 15 i lovforslaget om behovsavklaring og individuell plan.

Til § 4 Arbeids- og velferdsetatens hovedoppgaver

Det vises til punktene 2.2.1, 4.3 og 7.3.

Bestemmelsen er utformet med utgangspunkt i arbeidsmarkedsloven § 5 som omfatter Aetats hovedoppgaver. Paragrafen vil også omfatte oppgavene som trygdeetaten har ivaretatt.

Første ledd slår fast de helt overordnede ansvarsområdene for den nye etaten, mens annet og tredje ledd utdyper oppgavene noe mer.

Annet ledd første punktum slår fast at etaten skal forvalte arbeidsmarkedsloven, folketrygdloven og

andre lover hvor oppgaver er lagt til etaten. Departementet finner det naturlig at de mest sentrale lovene nevnes eksplisitt i den nye loven, mens de øvrige aktuelle lovene enten er utstyrt med en bestemmelse om at vedkommende ordning administreres av Arbeids- og velferdsetaten (se eksempelvis kontantstøtteloven § 18 og barnetrygdloven § 19), eller slik at det framgår av vedkommende lov at spesifikke oppgaver er lagt til etaten. Bestemmelsen slår videre fast at etaten skal sikre rett ytelse til den enkelte, mens annet ledd *annet punktum* omhandler etatens ansvar for å følge opp og kontrollere tjenester, ytelser og utbetalinger.

Tredje ledd første punktum tar opp i seg de arbeidsrettede delene av trygdeetatens oppgaver slik de er beskrevet i St.prp. nr. 46 (2004-2005) kapittel 2.2.1. Tredje ledd *annet punktum* viderefører arbeidsmarkedsloven § 5 første ledd og deler av annet ledd.

Fjerde ledd slår fast at etaten driver vederlagsfri arbeidsformidling. Bestemmelsen er en videreføring av innholdet i arbeidsmarkedsloven § 5 tredje ledd. Det vises til Norges forpliktelser etter ILO-konvensjon nr. 88 til å drive en vederlagsfri offentlig arbeidsformidling.

Femte ledd presiserer at departementet kan pålegge etaten andre oppgaver enn det som følger av paragrafen, jf. arbeidsmarkedsloven § 5 fjerde ledd. Paragrafen innholder ikke noen uttømmende oversikt over oppgavene til den nye etaten, men er bare ment å gi et overordnet bilde.

Sjette ledd gir hjemmel for oppgavedifferensiering ved at departementet i forskrift kan gi store kommuner ansvar for arbeidsmarkedstiltak for personer som mottar økonomisk stønad fra kommunen og som har dette som hovedinntekt. De kommunene som får ansvar for arbeidsmarkedstiltak, er underlagt de samme lovreglene som etaten både når det gjelder denne loven og arbeidsmarkedsloven. De nærmere reglene om organisering og styring mv. vil også bli fastsatt i forskrift. Det vises til punkt 7.3. og særlig punkt 7.3.3.

Til § 5 Delegering av myndighet

Delegasjonsbestemmelsen vil gi direktoratet mulighet til å delegere den myndigheten det er tillagt til underliggende organer i Arbeids- og velferdsetaten, herunder den statlige delen av det felles lokale kontoret.

Når det gjelder overføring av myndighet mellom Arbeids- og velferdsetaten og kommunene, vises det til § 14 annet ledd i lovforslaget.

Til § 6 Brukermedvirkning

Det vises til punkt 8.

Paragrafen viderefører i det alt vesentlige arbeidsmarkedsloven § 4. Bestemmelsen lovfester prinsippene for brukermedvirkning på systemnivå for statsetaten. For kommunenes del vil dette bli regulert i avtalen med Arbeids- og velferdsetaten, jf. § 14 første ledd i lovforslaget.

Til § 7 Taushetsplikt

Det vises til punktene 4.5 og 9.7.2.

Paragrafen erstatter folketrygdloven § 21-9. Folketrygdlovens taushetspliktbestemmelser er utformet etter mønster av bestemmelsene om taushetsplikt i sosialforvaltningen, se for eksempel sosialtjenesteloven § 8-8, jf. Ot.prp. nr. 29 (1995-1996) Om ny lov om folketrygd side 181. Bestemmelsen innebærer at forvaltningslovens alminnelige regler om taushetsplikt kommer til anvendelse på trygderettens område med visse modifikasjoner. § 21-9 annet ledd fastslår at det skal være en generell taushetsplikt også for såkalte nøytrale personopplysninger. Dette er en strengere bestemmelse enn det som følger av forvaltningsloven. Etter forvaltningsloven § 13 annet ledd regnes ikke slike opplysninger som personlige med mindre de røper et klientforhold eller andre forhold som må regnes som personlige.

Bestemmelsen i folketrygdloven § 21-9 tredje ledd første punktum modifiserer forvaltningslovens begrensninger i taushetsplikten overfor offentlige myndigheter. Opplysninger til andre forvaltningsorganer kan etter bestemmelsen bare gis så langt det er nødvendig for å fremme trygdeetatens oppgaver eller for å forebygge vesentlig fare for liv eller alvorlig skade for noens helse. Forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 5 første alternativ om at opplysninger om en persons forbindelse med organet og om avgjørelser som er truffet fritt kan gis andre myndigheter, vil dermed ikke gjelde. Adgangen til å anmelde eller gi opplysninger om lovbrudd er undergitt samme begrensning, jf. forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6, nemlig at det er nødvendig for å fremme trygdeetatens oppgaver. På den annen side vil reservasjonen om fare for liv og helse også gjelde her.

Taushetsplikten for Aetat og trygdeetaten følger i dag av folketrygdloven § 21-9 når etatene arbeider etter folketrygdloven. Når Aetat arbeider etter andre lover, reguleres taushetsplikten av forvaltningslovens generelle bestemmelser. Ved at det gis en egen bestemmelse om taushetsplikt, blir taushetsplikten regulert særskilt for hele Arbeids- og velferdsetaten. Samtidig blir det rettslige grunnlaget for den det samme uansett hvilken lov

etaten arbeider i forhold til. Reglene om innhenting av opplysninger foreslås beholdt i de respektive lovene. De er tilpasset behovet for opplysninger i forhold til de aktuelle oppgavene og ikke til etaten som sådan.

Første ledd bygger på folketrygdloven § 21-9 første ledd og viser til forvaltningslovens alminnelige bestemmelser. Det følger av straffeloven § 121 at overtredelse er straffbart. I første ledd *første punktum* er betegnelsen «trygdeorgan» erstattet med «Arbeids- og velferdsetaten». Første ledd *annet punktum* svarer til folketrygdloven § 21-9 annet ledd og utvider taushetsplikten til å omfatte de ikke-sensitive personopplysningene. Taushetsplikten i forhold til arbeidsmarkedsloven blir dermed i utgangspunktet strengere enn i dag. I første ledd *tredje punktum* gjøres likevel et unntak slik at det kan gis opplysninger om en person i forbindelse med arbeidsformidling og ved gjennomføring av arbeidsmarkedstiltak. Hensikten er å tydeliggjøre at det nye rettslige grunnlaget for taushetsplikten når saker behandles etter arbeidsmarkedsloven, ikke innebærer innskrenkninger i etatens arbeidsforhold. Bestemmelsen er langt på vei unødvendig i lys av bestemmelsen i forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2 om at taushetsplikten ikke er til hinder for at opplysningene brukes som ledd i saksbehandlingen. Det kan likevel tenkes at opprettelsen av den nye etaten vil føre til at opplysninger som Aetat i dag må innhente fra trygdeetaten etter folketrygdloven § 21-9 tredje ledd annet punktum, brukes direkte til utførelse av oppgaver etter arbeidsmarkedsloven. Strengt tatt brukes de da ikke til det formålet etaten har innhentet dem for. Bestemmelsen gjør det klart at taushetsplikten ikke hindrer slik bruk. I de fleste tilfellene må man dessuten kunne innfortolke et samtykke til at opplysninger brukes som ledd i å skaffe eller trene en person til arbeid, og det må forutsettes at etaten legger opp sine tiltak i samarbeid med brukeren, jf. § 15 i lovforslaget.

Annet ledd viderefører folketrygdloven § 21-9 tredje ledd første og tredje punktum. Folketrygdloven § 21-9 tredje ledd annet punktum hjemler adgang til å utveksle nødvendige opplysninger mellom arbeidsmarkedsetaten og trygdeetaten uten hinder av taushetsplikten i saker om dagpenger under arbeidsløshet etter folketrygdloven kapittel 4 og attføring etter folketrygdloven kapittel 11. I den nye etaten følger denne utvekslingsadgangen hovedregelen i forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2 og 3 og bestemmelsen i tredje ledd annet punktum kan derfor utgå som unødvendig.

Tredje ledd er identisk med folketrygdloven § 21-9 fjerde ledd og gir departementet hjemmel til å dispensere fra taushetsplikten overfor offentlige myndigheter. Hjemmelen er begrenset når det gjelder visse typer opplysninger, jf. at uttrykket «rase» som er anvendt i folketrygdloven § 21-9 fjerde ledd er erstattet med «etnisitet» i tråd med Ot.prp. nr. 33 (2004-2005) Om diskrimineringsloven side 85.

Fjerde ledd svarer med en redaksjonell endring til folketrygdloven § 21-9 femte ledd hvor adgangen til å utveksle informasjon mellom offentlige myndigheter, som forutsatt i lov om Oppgaveregisteret, ble tatt inn ved endringslov 6. juni 1997 nr. 35. Det er tatt inn et tillegg som klargjør at slik utlevering av opplysninger også kan skje i forhold til andre forvaltningsorganer som har hjemmel til å kreve opplysninger uten hinder av taushetsplikt.

Til § 8 Gjensidig bistand mellom Arbeids- og velferdsetaten og sosialtjenesten

Det vises til punktene 4.3 og 9.7.2.

Bestemmelsen må sees i sammenheng med § 16 i lovforslaget som gjelder utveksling av opplysninger mellom etaten og sosialtjenesten ved de felles lokale kontorene. Bestemmelsen bygger på gjeldende bestemmelser i arbeidsmarkedsloven, folketrygdloven og sosialtjenesteloven og vil regulere utveksling av opplysninger utenfor rammen av § 16 i lovforslaget.

Arbeidsmarkedsloven § 21 pålegger Aetat bistands- og opplysningsplikt overfor kommunen i saker etter sosialtjenesteloven og introduksjonsloven. På folketrygdens område oppstiller folketrygdloven §§ 25-10 og 25-10a en tilsvarende plikt for Aetat og trygdeetaten.

Disse bestemmelsene kan oppheves og det materielle innholdet videreføres i § 8 i lovforslaget. Uttrykket «klienten» i første ledd er erstattet med «i saker som gjelder den enkelte brukeren» og i annet ledd med «brukeren» i tråd med språkbruken for øvrig i lovforslaget.

Første ledd svarer til arbeidsmarkedsloven § 21 første ledd og folketrygdloven § 25-10 første ledd.

Annet ledd første punktum svarer til arbeidsmarkedsloven § 21 annet ledd første punktum og folketrygdloven § 25-10 annet ledd. I annet ledd *annet punktum* videreføres arbeidsmarkedsloven § 21 annet ledd annet punktum og folketrygdloven § 25-10 tredje ledd om at opplysninger bare kan gis etter samtykke fra brukeren eller med hjemmel i lov. Bestemmelsen ble tatt inn i folketrygdloven av 1966 som § 18-4a og i sysselsettingsloven som § 39 ved vedtakelsen av sosialtjenesteloven i 1991. Det vises til Ot.prp. nr. 29 for (1990-1991) Om lov om sosiale tjenester m.v. punkt 8.6. Bestemmelsen er

senere videreført i § 25-10 i folketrygdloven av 1997 og sysselsettingsloven § 39 ble videreført (noe omformulert) i arbeidsmarkedsloven § 21.

Bakgrunnen for bestemmelsen var sosialtjenestens behov for samarbeid med andre forvaltningsorganer. En rekke av de tiltakene sosialtjenesten ønsker å iverksette kan ikke realiseres uten gjennom samarbeid med andre forvaltningsorganer. Dette gjelder både generelle saker og enkeltsaker. I saker om sosiale tjenester skal opplysninger til bruk i saken så vidt mulig innhentes gjennom brukeren eller med hans/hennes samtykke eller kunnskap. Dette er nedfelt i sosialtjenesteloven § 8-5 første ledd. Det følger av bestemmelsens annet ledd at sosialtjenesten kan kreve opplysninger fra andre offentlige organer. Hvis brukeren ikke samtykker i at opplysninger blir innhentet, skal spørsmålet om opplysninger kan gis uten hinder av taushetsplikt avgjøres etter de taushetspliktbestemmelser som gjelder for avgiverorganet. Reglene om informasjonsutveksling er utformet ut fra tjenestens behov for informasjon. På den annen side setter hensynet til taushetsplikten visse rammer. Forutsetningen om samtykke understreker at hensynet til brukerens interesser må veie tungt. Reglene om taushetsplikt er strenge nettopp for å skape grunnlag for et tillitsforhold mellom brukeren og det organ han/hun har vært i kontakt med.

Tredje ledd kombinerer arbeidsmarkedsloven § 21 tredje ledd og folketrygdloven § 25-10 fjerde ledd.

I *fjerde ledd* videreføres arbeidsmarkedsloven § 21 fjerde ledd og folketrygdloven § 25-10a.

I *femte ledd* er for klarhetens skyld tatt inn en henvisning til arbeidsmarkedsloven § 19 og folketrygdloven § 21-5 om sosialtjenestens plikt til å samarbeide med Arbeids- og velferdsetaten uten hinder av taushetsplikt.

Til § 9 Statens partsstilling

Det vises til punktene 4.3, 4.4 og 4.6.

Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av arbeidsmarkedsloven § 24 og folketrygdloven § 20-2 fjerde ledd og § 20-4 fjerde ledd.

Første ledd første og annet punktum innebærer at Arbeids- og velferdsdirektoratet skal opptre på vegne av staten i alminnelige søksmål som er knyttet til etatens virksomhet. Bestemmelsen medfører en materiell endring når det gjelder alminnelige søksmål på Aetats område, jf. arbeidsmarkedsloven § 24 fjerde ledd som har som utgangspunkt at departementet kan utøve partsstillingen, men med adgang til å delegere partsutøvelsen til Aetat Arbeidsdirektoratet i enkeltsaker. Den foreslåtte bestemmelsen innebærer således at Arbeids- og velferdsdirektoratet skal opptre på vegne av staten også når det gjelder saksområder som tidligere har ligget under Aetat. Første ledd *tredje punktum* åpner for at departementet kan overta i enkeltsaker.

I *annet ledd* legges partsstillingen i innkrevingssaker til Arbeids- og velferdsetatens innkrevingssentral (nå «Trygdeetatens innkrevingssentral») eller annet organ som direktoratet måtte bestemme. Etter § 18 annet ledd i lovforslaget kan det bestemmes at innkrevingen av dagpenger mv. i en overgangsperiode skal overlates til Statens innkrevingssentral. Det vil da også kunne bestemmes at Statens innkrevingssentral skal opptre på vegne av staten ved innkrevingen. Det vises til § 18 i lovforslaget.

Til § 10 Beredskap i Arbeids- og velferdsetaten

Det vises til punkt 4.8.

Paragrafen gir regler om beredskap i Arbeids- og velferdsetaten. *Første, annet og fjerde ledd* svarer med nødvendige endringer av betegnelser til folketrygdloven § 25-16. *Tredje ledd* er en synliggjøring av den nye etatens ansvar for arbeidskraftberedskap som følger av beredskapsloven mv.

Til § 11 Beordring ved krise i freds- og krigstid

Det vises til punkt 4.8.

Bestemmelsen som gjelder direktoratets myndighet til å beordre personell i etaten til arbeid ved annet organ i etaten, svarer med nødvendige endringer av betegnelser til folketrygdloven § 25-18.

Til § 12 Forskrifter

Det vises til punkt 4.8.

Bestemmelsen i *første ledd* er i hovedsak en samkjørt videreføring av arbeidsmarkedsloven § 5 fjerde ledd om at departementet kan gi nærmere bestemmelser om Aetats virksomhet og folketrygdloven § 20-9 første punktum hvor departementet er gitt fullmakt til å gi forskrifter om folketrygdens organer og deres oppgaver.

Forskriftshjemmelen i *annet ledd* viderefører med nødvendige tilpasninger folketrygdloven § 25-19. Se også merknaden i punkt 13 til endringene i folketrygdloven § 25-17.

Til § 13 Felles lokale kontorer

Det vises til punkt 6.

For å støtte opp under en avtalebasert prosess om etableringen av felles førstelinjekontorer, og for å markere at reformen er forpliktende både for

stat og kommune, foreslås at etableringen av felles lokale kontorer gis en lovmessig forankring. Sammen med § 14 i lovforslaget lovfestes samarbeidet mellom statsetaten og kommunene med minimumskrav til lokale avtaler og til etablering av felles lokale kontorer. I alle kommuner skal det være sikret tilgang til minst et kontor.

Bestemmelsen i *første ledd* krever at alle kommuner skal være dekket av et felles lokalt kontor. Hovedmønsteret etter loven er at det skal være et kontor i hver kommune. Loven bruker formuleringen «dekker alle kommuner» for ikke å stenge for interkommunale løsninger der forholdene ligger til rette for det, jf. også § 14 tredje ledd.

Det felles kontoret består av et statlig organ og et kommunalt organ med hver sine kompetanser og oppgaver i behold. I forhold til både Arbeids- og velferdsdirektoratet og kommunen vil kontoret ha status som underordnet organ. Det kan imidlertid reises spørsmål om det etter offentlighetsloven likevel kan anses som ett organ. Dette har betydning for spørsmålet om dokumenter som ansatte i henholdsvis staten eller kommunen utarbeider som ledd i saksforberedelsen, kan anses utarbeidet til «organets» interne saksforberedelse, jf. offentlighetsloven § 5 første ledd. På grunn av saksfeltets karakter knyttet til individuelle arbeids- og velferdstjenester, har dette spørsmålet i praksis størst betydning når kontoret behandler generelle saker eller avgir uttalelser om generelle spørsmål. Siden meningen er at kontoret skal opptre utad som en enhet og i eget navn, kan mye tale for å anse det som ett organ i forhold til offentlighetsloven.

Hensikten med bestemmelsen i *annet ledd* er å sikre at visse minimumskrav blir ivaretatt ved organiseringen av den lokale arbeids- og velferdstjenesten. Det er viktig at arbeids- og velferdsforvaltningen samles i felles lokaler slik at den enkelte brukeren har ett sted å forholde seg til.

Kontoret skal være den lokale representasjonen til Arbeids- og velferdsetaten. Kontoret skal også som et minimum dekke kommunens ansvar for økonomisk sosialhjelp. Dette skal sikre at saksbehandler som møter brukeren, kan ta i bruk hele det virkemiddelapparatet som arbeids- og velferdsforvaltningen samlet har til rådighet.

Ved søknad om økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven kapittel 5 vil en sentral del av sosialtjenestens oppgave være å gi opplysninger, råd og veiledning (sosialtjenesteloven § 4-1) om økonomiske spørsmål. Videre vil et sentralt arbeidsredskap i mange saker være bruk av individuell plan (sosialtjenesteloven § 4-3a). Slik veiledning og bruk av individuell plan bør klart være en del av oppgavene til det felles lokale kontoret. Dette framgår også av § 15 i lovforslaget om behovsavklaring, samarbeid med brukerne og individuell plan.

Det er viktig for mange brukere at tjenester som skal bistå i retning av selvhjulpenhet, inkludering og arbeid, faglig og geografisk knyttes nært opp til de felles lokale kontorene. Det vil være et viktig kommunalt ansvar å sikre dette lokalt. Departementet ser det ikke som hensiktsmessig å lovfeste inngåelse av samarbeidsavtaler mellom statsetaten og andre kommunale tjenester. Forslaget åpner likevel for at partene lokalt etter avtale kan bli enige om å la andre tilstøtende områder inngå i kontoret, men dette kan ingen av partene ensidig presse fram. Det legges til grunn at heller ikke samlokalisering med andre relevante kommunale og fylkeskommunale tjenester som ikke inngår i kontoret, skal lovreguleres.

I *tredje ledd* er tatt inn en bestemmelse om at kontoret skal gis universell utforming etter mønster av lov 1. april 2005 nr. 15 Om universiteter og høyskoler § 4-3 annet ledd bokstav i. Dette forutsettes også ivaretatt i forbindelse med avtaleinngåelsen, jf. § 14 første ledd.

Til § 14 Samarbeid og oppgavedeling

Det vises til punktene 4.2, 5.4, 6, 7, 8.5.1 og 10.4.

De felles lokale kontorene i en ny arbeids- og velferdsforvaltning skal baseres på et fast regulert og forpliktende samarbeid mellom stat og kommune. Fundamentet for samarbeidet vil være lokale samarbeidsavtaler mellom den statlige etaten og kommunene. Bestemmelsen stiller krav til og gir rammer for de lokale avtalene.

Som underlag for avtaleinngåelsen lokalt, tar Arbeids- og inkluderingsdepartementet og KS sikte på å inngå en rammeavtale, jf. punkt 10.4. En slik avtale vil være et viktig instrument til å gi felles styringssignaler til statsetaten og de enkelte kommunene om etablering av de felles lokale kontorene.

Etter høringsrunden har departementet gått bort fra betegnelsen Arbeids- og velferdskontoret og heller brukt uttrykket «det felles lokale kontoret» i lovteksten. Dette åpner en mulighet til å finne navn eller kjennetegn i praksis som kommuniserer reformen til omverdenen på en god måte. Det er likevel en forutsetning at det lokale kontoret bekjentgjøres i kommunene på samme måte og derved gjenkjennes som det samme kontoret over hele landet.

Det felles lokale kontoret skal etableres som en egen enhet som opptrer utad i forhold til brukere og lokalsamfunn i eget navn. Administrativt bør

kontoret derfor ha en enhetlig ledelse, selv om Arbeids- og velferdsetaten og kommunen faglig sett er likeverdige samarbeidspartnere i kontoret. Det vises til punkt 6.3.

Etter *første ledd første punktum* skal det felles lokale kontoret opprettes gjennom en avtale mellom Arbeids- og velferdsetaten og hver enkelt kommune. Plikten til å inngå avtale er for statens del lagt til etaten som selv må avgjøre hvem som skal ha myndigheten. For kommunens del følger dette av kommuneloven.

Det er lagt til rette for lokal fleksibilitet slik at løsninger kan tilpasses lokale forhold. For å sikre at visse grunnforutsetninger for samarbeidet blir ivaretatt, foreslår departementet å lovfeste enkelte minimumskrav til innholdet i avtalene. Etter første ledd *annet punktum* skal avtalen etter forslaget inneholde bestemmelser om lokalisering. Departementet har i forhold til høringsutkastet føyd til krav om at avtalen i tillegg skal inneholde bestemmelser om utforming av det felles lokale kontoret, jf. også § 13 tredje ledd i lovforslaget om «universell utforming».

Videre skal avtalen inneholde bestemmelser om organisering og drift av det felles lokale kontoret. Inn under dette går forhold som økonomiske rammer, regnskap og kontroll. Spørsmålet om behandlingsansvarlig, jf. personopplysningsloven § 2 nr. 4, og etablering av et internkontrollsystem, jf. personopplysningsloven §§ 13 og 14, er fastlagt direkte i § 3 tredje ledd i lovforslaget. I § 3 tredje ledd bestemmes at Arbeids- og velferdsdirektoratet er behandlingsansvarlig for statsetaten. Det legges til grunn at kommunen er behandlingsansvarlig for sitt område. Videre forutsettes at det i forbindelse med avtaleinngåelsen også avklares samarbeid om behandlingsansvaret, jf. også § 14 annet ledd. For øvrig er det gitt hjemmel for at departementet kan gi forskrifter som nærmere regulerer behandlingsansvaret for hele arbeids- og velferdsforvaltningen. Det vises til punktene 6.3.3 og 9.7.5. Brukermedvirkning på systemnivå skal også ivaretas gjennom den lokale avtalen. Videre skal det avtales hvilke kommunale oppgaver som skal inngå i kontoret, og forholdet til andre kommunale tjenesteområder.

I *annet ledd første punktum* foreslår departementet at avtalene om felles lokale kontorer kan inneholde bestemmelser om at statsetaten og kommunen kan utføre oppgaver på hverandres myndighetsområde. Departementet kan gi forskrift om rammene for slike bestemmelser, jf. annet ledd *annet punktum*. Det vises til punktene 6.3.3 og 7.2.

Interkommunale løsninger kan velges der det organisatorisk og geografisk ligger til rette for det, og dette kan kombineres med god tilgjengelighet for brukeren. I de tilfellene kommunen har delegert sin myndighet til et interkommunalt organ eller en vertskommune framgår det av *tredje ledd* at avtalen kan inngås med dette organet eller vertskommunen. Kompetansen til det interkommunale organet eller vertskommunen vil følge av delegasjonsbeslutningen og/eller avtalen som ligger til grunn for det interkommunale samarbeidet. Ved opphør av interkommunalt samarbeid må et lokalt kontor etableres etter bestemmelsene i første ledd. Det vises til punkt 7.4.

Fjerde ledd gir departementet myndighet til å fastsette forskrifter om løsning av eventuelle tvister mellom etaten og kommunene. En ordning vil være nødvendig for å sikre at lovens krav om et felles lokalt kontor som dekker hver kommune, blir oppfylt også der partene lokalt ikke kan komme til enighet. Partene kan ikke pålegges et samarbeid som går ut over lovens minimumsløsning. Det vises til punkt 5.4.

Til § 15 Samarbeid med brukeren og individuell plan

Det vises til punkt 8.

Første ledd er en bestemmelse som viderefører prinsippet om informasjonsplikt i arbeidsmarkedsloven § 9 og gjør dette til en regel som gjelder for det felles lokale kontoret i kontakt med brukerne. Forvaltningsloven § 11 om veiledningsplikt gjelder. For øvrig vises til sosialtjenesteloven § 4-1 som gjelder opplysning, råd og veiledning.

Annet ledd slår fast prinsippene om helhetlig behovsavklaring og brukermedvirkning. Personer som av ulike årsaker er falt ut av eller ikke er kommet inn på arbeidsmarkedet, skal møte et offentlig tjenestetilbud som kan yte rask og individuelt tilpasset hjelp i en slik situasjon. Målet om en helhetlig arbeids- og velferdsforvaltning betyr at forvaltningen skal ha fokus på hele mennesket og brukerens samlede bistandsbehov. Mange langtidsmottakere av økonomisk sosialhjelp har et sammensatt hjelpebehov som krever et sammenhengende og bredt spekter av tiltak. Denne behovsavklaringen er ikke å anse som et enkeltvedtak. Det vises for øvrig til punkt 8.5.2 om forholdet til arbeidsmarkedsloven § 11 om at registrerte arbeidssøkere har rett til behovsvurdering og hvor denne vurderingen er å anse som et enkeltvedtak som kan påklages.

Tredje ledd regulerer nærmere retten til individuell plan for dem med behov for langvarige og koordinerte tjenester. Dette svarer til avgrensningen av retten til individuell plan i sosial- og helselovgivningen. Bestemmelsen gir rett til å få utarbeidet en plan, men regulerer ikke innholdet i planen. Det vises til punkt 8.5.2.

Fjerde ledd gir hjemmel for at departementet i forskrift, kan gi nærmere bestemmelser om hvem rettigheten til individuell plan gjelder for og om planens innhold.

Til § 16 Behandling av personopplysninger ved det felles lokale kontoret

Det vises til punktene 6.1, 9.7.3 og 9.7.5.

Bestemmelsen innebærer at personopplysninger ved det felles lokale kontoret rettslig sett likestilles med organinterne opplysninger i taushetspliktlovgivningen. Selv om bestemmelsen innholdsmessig er ny i forhold til gjeldende regler, går den ikke vesentlig lenger i å tillate utveksling av personopplysninger enn det som følger av og som gjøres rutinemessig innenfor dagens lovgivning og organisering. Den gir likevel adgang for ansatte i Arbeids- og velferdsetaten og sosialkontoret til å opprette felles arkiv og saksbehandlingssystem til tross for at det felles lokale kontoret formelt sett omfatter to atskilte organer i forvaltningslovens forstand.

Det vises for øvrig til punktene 6.1 og 9.7.3 hvor det framgår at førstelinjen i arbeids- og velferdsforvaltningen ikke alltid er ensbetydende med de felles lokale kontorene. Det kan blant annet være aktuelt å opprette funksjoner som kan betjene flere lokale kontorer over telefon eller elektronisk, og kompetansesentre som kan behandle saker fra flere lokale kontorer. Slike funksjoner må anses som egne organer i forhold til bestemmelsen.

De personvernspørsmålene som oppstår som følge av en slik utvidet tilgang til personopplysninger, må håndteres på en forsvarlig måte gjennom etablering av behandlingsrutiner og internkontrollsystem etter personopplysningsloven. Plassering av behandlingsansvar og fastleggelse av forsvarlige rutiner for behandling av personopplysninger må skje på bakgrunn av forholdene i det enkelte kontoret ut fra blant annet hvilket tjenestespekter det har og hvor stort det er. Det vises til § 3 tredje ledd og § 14 i lovforslaget og punkt 9.7.5.

Til § 17 Ikrafttredelse

Det vises til punkt 10.2.

Departementet foreslår at loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer. Før loven kan tre i kraft må blant annet gjeldende forskrifter på området gjennomgås og oppdateres i tråd med den nye organiseringen. Det vil også være aktuelt å fastsette enkelte nye forskrifter. Det tas sikte på at den formelle etableringen av en ny felles statlig etat kan skje fra annet halvår 2006. Tidsperspektivet for etablering av felles lokale kontorer i kommunene vil blant annet bero på lokale forhold som utløp av nåværende husleieavtaler, tilgang til hensiktsmessige kontorlokaler mv. og må vurderes opp mot samlede kostnader og nytteverdi. Regjeringen tar sikte på at førstelinjekontorene i det alt vesentlige skal være etablert over hele landet innen 2010.

Til § 18 Overgangsbestemmelser

I *første ledd* er tatt inn en overgangsbestemmelse som sikrer at det fortsatt vil eksistere et lokalt nivå av statsetaten fram til det lokale nivået i arbeids- og velferdsforvaltningen er etablert, jf. punkt 10.2. Så langt det er nødvendig eller hensiktsmessig, bør dagens regler gjelde inntil det nye felles lokale kontoret er etablert. I dette vil blant annet ligge at plikten til å ha et lokalt trygdekontor og et lokalt arbeidskontor opprettholdes i denne perioden. Dette oppnås ved formuleringen om at reglene i den nye loven og endringene i de øvrige lovene bare gjelder så langt de passer inntil felles lokale kontorer med kommunene er etablert.

Det vil være aktuelt med en rekke mellomløsninger fram til det siste felles lokale kontoret er endelig etablert. Så tidlig som mulig, bør de enkelte elementene i saksbehandlingen legges opp i forhold til det endelige målet om felles førstelinjekontorer. For eksempel bør alle kontorene kunne benytte felles maler, brevhoder og logoer før de felles lokale kontorene er etablert.

Fra det tidspunktet en ny statsetat er etablert og fram til felles lokale kontorer er etablert over hele landet, er det behov for overgangsregler. Det foreslås derfor i *annet ledd første punktum* hjemmel for departementet til å gi slike bestemmelser i forskrift. Overgangsforskriften vil bli vurdert og utformet i nøye samråd med de involverte etater/instanser.

Innkrevingen av feilutbetalte ytelser fra den nye arbeids- og velferdsforvaltningen forutsettes i sin helhet overtatt av Arbeids- og velferdsetatens innkrevingssentral. I annet ledd *annet punktum* åpnes det for at det i en overgangsperiode skal kunne bestemmes at innkrevingen av feilutbetalte dagpenger mv. skal foretas av Statens innkrevingssentral som i dag etter tilsvarende regler som i tidligere §§ 23 og 24 i arbeidsmarkedsloven. Det vises til punkt 4.6.

Til § 19 Endringer i andre lover

Fra det tidspunktet den nye loven trer i kraft opphører loven om interimsorganisering av ny arbeids- og velferdsetat, jf. *første ledd.*

Annet ledd inneholder forslag til en rekke endringer i øvrig lovgivning som følge av den nye loven om arbeids- og velferdsforvaltningen.

13 Merknader til endringer i andre lover

13.1 Innledning

Departementet foreslår at arbeidsmarkedsloven kapittel 2 om Aetats oppbygging og folketrygdloven kapittel 20 om folketrygdens administrative organer oppheves i sin helhet. Bestemmelser i de nevnte kapitlene som må videreføres flyttes til arbeids- og velferdsforvaltningsloven. I tillegg til dette foreslås en rekke tilpasninger i arbeidsmarkedsloven og i folketrygdloven kapittel 21 om saksbehandling i trygdesaker.

Det vises til punkt 4.2 om bruk av betegnelser, opprydding i andre lover mv.

Følgende endringer er gjort på generell basis når det bruk av betegnelser:

Betegnelsene «Aetat», «arbeidskontoret», «arbeidsformidlingen», «arbeidsmarkedsetaten», «trygdeetaten» erstattes med «Arbeids- og velferdsetaten». Betegnelsen «trygdekontoret» erstattes også som hovedregel med «Arbeids- og velferdsetaten».

I visse tilfelle har det vært nødvendig eller ønskelig å presisere i loven hvilket organ som skal utføre den aktuelle oppgaven. I slike tilfelle benyttes betegnelsen «det felles lokale kontoret i arbeids- og velferdsforvaltningen».

Betegnelsene «Rikstrygdeverket» og «Aetat Arbeidsdirektoratet» erstattes som hovedregel med «Arbeids- og velferdsdirektoratet».

Betegnelsen «Trygdeetatens innkrevingssentral» erstattes med «Arbeids- og velferdsetatens innkrevingssentral».

Nedenfor kommenteres endringene i lovene.

13.2 Merknader til endringer i andre lover

1. Lov 13. desember 1946 nr. 21 om krigspensjonering for militærpersoner

Til §§ 1, 2 og 35

§ 1 annet ledd annet punktum, § 2 annet, tredje og femte ledd og *§ 35 nr. 1 annet ledd annet punktum* endres ved at betegnelsen «Rikstrygdeverket» erstattes med «Arbeids- og velferdsdirektoratet». Som følge av at departementet er gjort til klageinstans for de vedtak som gjøres etter paragrafene, se § 1 annet ledd siste punktum, § 2 femte ledd og § 35 nr. 1 annet ledd tredje punktum, opprettholdes navnet på vedtaksorganet i bestemmelsen.

Til § 3

Bestemmelsen i *nr. 3 tredje ledd første punktum* er omskrevet ved at «Rikstrygdeverket» er utelatt. Det følger av forslaget til § 20 annet ledd at vedtak etter loven gjøres av Arbeids- og velferdsdirektoratet som kan delegere myndighet til underliggende organer. Det er da unødvendig å ha personelle kompetansebestemmelser i loven for øvrig. Endringen er en omskrivning av lovteksten og innebærer ingen endring av realiteten.

Til § 8

Bestemmelsen i *annet punktum* er omskrevet som følge av at «Rikstrygdeverket» utelates i lovteksten, jf. merknaden til § 3.

Til § 9

Bestemmelsen er omskrevet som følge av at «Rikstrygdeverket» utelates i lovteksten, jf. merknaden til § 3.

Til § 13

Endringene i *sjette, åttende og niende ledd* går ut på at «Rikstrygdeverket» utelates i lovteksten. Bestemmelsene er omskrevet som følge av dette.

Til § 20

Gjeldende *første ledd* slår fast at krigspensjoneringen ledes av Rikstrygdeverket. Departementet foreslår at dette endres til at krigspensjoneringen «administreres av Arbeids- og velferdsetaten». I *annet ledd første punktum* heter det at Rikstrygdeverket kan nytte de offentlige trygdekontorer som lokale organer for krigspensjoneringen. I annet ledd *annet punktum* sies det at «Folketrygdens godtgjørelse herfor fastsettes av Rikstrygdeverket med Finansdepartementets samtykke». Bestem-

melsene i annet ledd er fra den tid trygdekontorene var selvstendige rettssubjekter. I dag er de en del av trygdeetaten under ledelse av Rikstrygdeverket, jf. folketrygdloven § 20-1.

Annet ledd foreslås derfor omskrevet til en bestemmelse om vedtaksmyndighet. Myndigheten foreslås lagt til Arbeids- og velferdsdirektoratet, men med adgang til delegasjon til underliggende organer i den nye etaten, jf. også § 5 i arbeids- og velferdsforvaltningsloven og folketrygdloven § 21-11.

Til § 23

I *tredje punktum* er betegnelsen «Rikstrygdeverket» endret til «Arbeids- og velferdsetaten», jf. forslaget til § 20 annet ledd hvoretter vedtaksmyndigheten kan ligge hos andre enn direktoratet. Det bør derfor være tilstrekkelig at krav gjøres gjeldende for etaten. *Fjerde punktum* er omskrevet i tråd med endringen i tredje punktum.

Til § 25

Første punktum er endret ved at «Rikstrygdeverket» er tatt ut.

Til § 26

Endringen i *første ledd* består i at betegnelsen «Rikstrygdeverket» er erstattet med «Arbeids- og velferdsetaten», jf. merknaden til § 23.

Annet ledd er omformulert i tråd med at betegnelsen «Rikstrygdeverket» tas ut.

Til § 27

I *første punktum* er betegnelsen «Rikstrygdeverket» endret til «Arbeids- og velferdsetaten».

Til § 30

I *nr. 2* er betegnelsen «Rikstrygdeverket» erstattet med «Arbeids- og velferdsetaten». Se tilsvarende bestemmelse i folketrygdloven § 21-4.

Til § 31

Gjeldende bestemmelse i *nr. 1 og 2* har bestemmelser om taushetsplikt ved behandling av saker etter krigspensjoneringsloven. Bestemmelsene svarer til § 18-4 i den gamle folketrygdloven, som ble erstattet med § 21-9 i folketrygdloven av 28. februar 1997 nr. 19, se Ot.prp. nr. 29 (1995-1996) side 181-182. Taushetspliktbestemmelsene i krigspensjoneringsloven og tilsvarende bestemmelser i andre tilstøtende stønadslover ble ikke justert i forbindelse med vedtakelsen av ny folketrygdlov. Dette har imidlertid ikke hatt særlige praktiske konsekvenser, da § 21-9 med unntak for visse presiseringer i forhold til forvaltningsloven, ikke innebar noen vesentlig endring innholdsmessig sett i forhold til tidligere regler.

Folketrygdloven § 21-9 er i proposisjonen her foreslått flyttet til arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7. Som det framgår, medfører dette at taushetsplikten blir særregulert for hele Arbeids- og velferdsetaten, slik at det rettslige grunnlaget for den blir det samme uansett hvilken lov etaten arbeider i forhold til. På denne bakgrunn foreslås at bestemmelsene om taushetsplikt i krigspensjoneringsloven oppheves.

I *nr. 3* er det slått fast at folketrygdloven § 25-10 gjelder tilsvarende i saker etter krigspensjoneringsloven. Folketrygdloven § 25-10 som gjelder trygdeetatens opplysningsplikt overfor sosialtjenesten, er i proposisjonen her foreslått overført til arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 8. På tilsvarende måte som for taushetspliktbestemmelsen blir opplysningspliktreglene gjort gjeldende for hele etaten uavhengig av hvilken stønadslov det arbeides etter. Henvisningen i krigspensjoneringsloven blir dermed overflødig og foreslås opphevet.

2. Lov 13. desember 1946 nr. 22 om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner

Til § 1

Nr. 1 annet ledd, nr. 2 annet og tredje ledd og nr. 3 endres ved at betegnelsen «Rikstrygdeverket» erstattes med «Arbeids- og velferdsdirektoratet». Som følge av at departementet er gjort til klageinstans for de vedtak som gjøres etter paragrafen, se nr. 3, opprettholdes navnet på vedtaksorganet i bestemmelsen.

Til § 3

Bestemmelsen i *Gruppe 2* er omskrevet ved at «Rikstrygdeverket» er utelatt. Det følger av forslaget til § 28 annet ledd at vedtak etter loven gjøres av Arbeids- og velferdsdirektoratet, som kan delegere myndighet til underliggende organer. Det er da unødvendig å ha personelle kompetansebestemmelser i loven for øvrig.

Til § 6

Bestemmelsen i *nr. 2 første punktum* er omskrevet som følge av at «Rikstrygdeverket» utelates i lovteksten, jf. merknaden til § 3.

Til § 10

Første ledd annet punktum er omskrevet som følge av at «Rikstrygdeverket» er tatt ut.

Til § 14

Endringen i *første punktum* går ut på at «Rikstrygdeverket» er tatt ut. Bestemmelsen er omredigert som følge av dette.

Til § 17

Endringene *i nr. 3 første, tredje og femte ledd* gjelder bare betegnelser. «Rikstrygdeverket» er tatt ut.

Til § 28

Gjeldende *første ledd* slår fast at krigspensjoneringen ledes av Rikstrygdeverket. Departementet foreslår at dette endres til at krigspensjoneringen «administreres av Arbeids- og velferdsetaten», jf. arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 4.

I *annet ledd første punktum* heter det at Rikstrygdeverket kan nytte de offentlige trygdekontorer som lokale organer for krigspensjoneringen. I annet ledd *annet punktum* sies det at folketrygdens godtgjørelse herfor fastsettes av Rikstrygdeverket med Finansdepartementets samtykke. Bestemmelsene i annet ledd er fra den tid trygdekontorene var selvstendige rettssubjekter. I dag er de en del av trygdeetaten under ledelse av Rikstrygdeverket, jf. folketrygdloven § 20-1. Annet ledd foreslås derfor omskrevet til en bestemmelse om vedtaksmyndighet. Myndigheten foreslås lagt til Arbeids- og velferdsdirektoratet, men med adgang til delegasjon til underliggende organer i den nye etaten, jf. også arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 5 og folketrygdloven § 21-11.

I gjeldende *tredje ledd* slås det fast at utgiftene ved krigspensjoneringens administrasjon dekkes av staten. I forbindelse med at utgiftene til krigspensjon for sivilpersoner fra 1. januar 1991 ble overført fra folketrygden til statsbudsjettet ble lovens kapittel VII om dekning av utgifter ved endringslov 21. desember 1990 nr. 80 tilføyd en § 25 hvor det sies at «Utgiftene til ytelser etter denne lov *og til administrasjon* (uthevet her) dekkes av staten», jf. Ot.prp. nr. 77 (1990-1991). Det ble da oversett at § 28 tredje ledd hadde en slik bestemmelse om dekning av administrasjonsutgiftene. En av disse bestemmelsene må derfor utgå. Da § 25 som nevnt er plassert i kapitlet om dekning av utgifter, foreslås at denne beholdes og at § 28 tredje ledd oppheves.

Til § 31

I *tredje punktum* er betegnelsen «Rikstrygdeverket» endret til «Arbeids- og velferdsetaten». Det følger av forslaget til § 28 annet ledd at vedtaksmyndigheten kan ligge hos andre enn direktoratet. Det bør derfor være tilstrekkelig at krav gjøres gjeldende for etaten.

Fjerde punktum er omskrevet i tråd med endringen i tredje punktum.

Til § 34

Første ledd første punktum er endret ved at «Rikstrygdeverket» er tatt ut og bestemmelsen er omskrevet.

Til § 35

I *første ledd* er «trygdekontoret» erstattet med «Arbeids- og velferdsetaten». I *annet og tredje ledd* er «Rikstrygdeverket» endret til «Arbeids- og velferdsetaten». *Fjerde ledd* er omskrevet som følge av de øvrige endringene.

Til § 36

I *første punktum* er «Rikstrygdeverket» endret til «Arbeids- og velferdsetaten».

Til § 39

I *nr. 2* er «Rikstrygdeverket» erstattet med «Arbeids- og velferdsetaten».

Til § 40

Det vises til merknadene til § 31 i lov 13. desember 1946 nr. 21 om krigspensjonering for militærpersoner.

3. Lov 27. juni 1947 nr. 10 om ulykkestrygd for arbeidere ved norske bedrifter på Svalbard

Til § 5

Betegnelsen «Rikstrygdeverket» er endret til «Arbeids- og velferdsdirektoratet». «Sosialdepartementet» er endret til «departementet».

4. Midlertidig lov 29. juni 1951 nr. 34 om tillegg til lover av 13. desember 1946 om 1) Krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner og 2) Krigspensjonering for militærpersoner

Til III nr. 3

Betegnelsen «Rikstrygdeverket» er tatt ut og bestemmelsen er omskrevet som følge av dette.

5. Lov 26. november 1954 nr. 3 om lov om stønad ved krigsskade på person

Til § 4

Endringen i *Gruppe 2* består i at «Rikstrygdeverket» erstattes med «Arbeids- og velferdsetaten». Se merknaden til §§ 5 og 6.

Til §§ 5 og 6

Etter § 5 første ledd styres stønadsordningen av Rikstrygdeverket. Departementet foreslår at bestemmelsen omformuleres, se i den forbindelse arbeids- og velferdsforvaltningsloven §§ 3 og 4. Paragrafoverskriften er endret i tråd med dette.

Av § 6 framgår det at Rikstrygdeverket kan nytte de offentlige trygdekontorer som lokale organer mot godtgjørelse som fastsettes av departementet. Bestemmelsen er fra den tid trygdekontorene var selvstendige rettssubjekter. I dag er de en del av trygdeetaten under ledelse av Rikstrygdeverket, jf. folketrygdloven § 20-1. Bestemmelsen kan derfor utgå. Departementet foreslår i stedet at § 5 tilføyes et nytt *annet ledd* hvoretter vedtak etter krigsskadestønadsloven gjøres av direktoratet, men med adgang til delegasjon til underliggende organer, jf. forslag til tilsvarende bestemmelser i folketrygdloven § 21-11 og i krigspensjoneringslovene, henholdsvis § 20 (militærloven) og § 28 (sivilloven).

Til § 11

Bestemmelsen i *første punktum* er omskrevet ved at «Rikstrygdeverket» er utelatt. Det følger av forslaget til § 5 annet ledd at vedtak etter loven gjøres av Arbeids- og velferdsdirektoratet, som kan delegere myndighet til underliggende organer. Det er da unødvendig å ha personelle kompetansebestemmelser i loven for øvrig.

Til § 12

Bestemmelsen i *nr. 2* er omskrevet som følge av at «Rikstrygdeverket» utelates i lovteksten. Se også merknaden til § 11.

Til § 15

I *annet punktum* er betegnelsen «Rikstrygdeverket» erstattet med «Arbeids- og velferdsetaten».

Til § 16

I *første ledd* er «Rikstrygdeverket» endret til «Arbeids- og velferdsdirektoratet».

Til §§ 19 og 20

«Rikstrygdeverket» er tatt ut av lovteksten og som følge av dette er bestemmelsene omskrevet.

Til § 22

I *nr. 5 tredje punktum* er «Rikstrygdeverket» er endret til «Arbeids- og velferdsetaten».

Til § 23

«Rikstrygdeverket» er utelatt og bestemmelsen er omskrevet i tråd med dette.

Til § 30

I *første ledd annet punktum* er «Rikstrygdeverket» erstattet med «Arbeids- og velferdsetaten». Etter § 5 i forslaget kan vedtaksmyndigheten i visse sakstyper tilligge andre enn direktoratet. Det synes derfor ikke hensiktsmessig å lovfeste hvilket organ som skal være adressat for krav om ytelser.

I *annet ledd* er «Rikstrygdeverket» endret til «Arbeids- og velferdsdirektoratet».

Til § 31

Bestemmelsen i *første ledd* er omskrevet som følge av at «Rikstrygdeverket» er tatt ut.

Til § 32

Bestemmelsen er omskrevet som følge av at «Rikstrygdeverket» er utelatt.

Til § 33

I *nr. 1* er betegnelsen «trygdekontoret» endret til «Arbeids- og velferdsetaten». *Nr. 2* og *nr. 3 annet punktum* er omskrevet ved at «Rikstrygdeverket» er tatt ut av bestemmelsen.

Til § 34

I *overskriften og første punktum* er «Rikstrygdeverket» erstattet med «Arbeids- og velferdsetaten». Vedtaksmyndigheten følger av § 5 annet ledd slik den lyder etter forslaget i proposisjonen her. *Annet punktum* er omformulert som følge av at «Rikstrygdeverket» er utelatt.

Til § 35

Nr. 1 første og tredje ledd og *nr. 2 første punktum* er endret ved at «Rikstrygdeverket» erstattes med «Arbeids- og velferdsetaten». Det er i tillegg gjort en mindre språklig endring i nr. 2 *annet punktum.*

Til § 37

I *nr. 1 første ledd* og *nr. 2* er «Rikstrygdeverket» erstattet med henholdsvis «Arbeids- og velferdsetaten» og «etaten».

Til § 38

Ved forslaget til arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 blir taushetsplikten særregulert for hele Arbeids- og velferdsetaten, samtidig som det rettslige grunnlaget for den blir det samme uansett hvil-

ken lov etaten arbeider i forhold til. På denne bakgrunn foreslås det at bestemmelsen om taushetsplikt i krigsskadestønadsloven oppheves.

6. Lov 28. juni 1957 nr. 12 om pensjonstrygd for fiskere

Til § 2

Etter bestemmelsen i *nr. 2 annet punktum* skal krav om å unntas fra trygden settes fram for trygdekontoret. I følge § 1 i forskrift om administrasjon av pensjonstrygden for fiskere, fastsatt av Sosialdepartementet 1. mars 2002 med hjemmel i lov 28. juni 1957 nr. 12 om pensjonstrygd for fiskere § 22, har Garantikassen for fiskere den daglige administrasjonen av pensjonstrygden for fiskere og skal herunder blant annet avgjøre krav om å bli unntatt fra trygden og om å bli opptatt som frivillig medlem, avgjøre krav om ytelser etter lov om pensjonstrygd for fiskere, herunder foreta beregning og samordning av pensjoner og utbetale ytelser. Loven gir derfor ikke et korrekt blide av situasjonen i dag. Det foreslås derfor at betegnelsen «trygdekontoret» endres til det nøytrale «trygdens organer».

Til § 3

I *nr. 1 annet punktum* er betegnelsen «trygdekontoret» endret til «trygdens organer». Se merknaden til § 2 nr. 2.

Til § 22 første punktum, § 24 nr. 1, § 30 nr. 2 første punktum og § 33 nr. 2 første og annet ledd

Betegnelsen «Rikstrygdeverket» er endret til «Arbeids- og velferdsdirektoratet».

7. Lov 12. desember 1958 nr. 10 om yrkesskadetrygd

Til § 2

I *nr. 1 bokstav e annet punktum* er betegnelsen «trygdekassens» endret til «folketrygdens» og i *tredje punktum* er «Rikstrygdeverket» erstattet med «Arbeids- og velferdsetaten». I tillegg er henvisningen i tredje punktum til lov om syketrygd (opphevd ved inkorporering av syketrygden i folketrygdloven fra 1. januar 1971) erstattet med en henvisning til folketrygdloven, se kapittel 7 om stønad til gravferd.

Til § 3 tredje ledd, § 4 nr. 5 og § 5 nr. 2

«Rikstrygdeverket» er endret til «Arbeids- og velferdsdirektoratet». Departementet foreslår således å opprettholde direktoratsbenevnelsen i loven. Dette skyldes innholdet i bestemmelsene, blant annet gjelder det fullmakt til å fastsette forskrifter, se § 3 tredje ledd og § 5 nr. 2.

Til § 4

I *nr. 4 første ledd første punktum* er «Rikstrygdeverket» endret til «Arbeids- og velferdsdirektoratet». I første ledd *annet punktum* er «Rikstrygdeverket» endret til «Direktoratet» og ordet «trygdekasse» er erstattet med uttrykket «et underliggende organ».

Til §§ 7 og 8

I *§ 7 første ledd* er «Rikstrygdeverket» endret til «Arbeids- og velferdsetaten». *Overskriften* er endret i tråd med dette, slik at ordet «sentral» utgår. Det følger av arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 3 første ledd at Arbeids- og velferdsdirektoratet har den sentrale administrasjonen av etaten. Det som er nødvendig å poengtere i vedkommende stønadslov er at Arbeids- og velferdsetaten forvalter denne, se arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 4 annet ledd.

Etter *§ 8 første ledd* er yrkesskadetrygdens lokale og regionale organer med henvisning til folketrygdloven kapittel 20 henholdsvis trygdekontorene og fylkestrygdekontorene. Kapittel 20 er i proposisjonen her foreslått opphevet som følge av arbeids- og velferdsforvaltningsloven. Det er etter forslaget helt opp til etaten selv å organisere seg på den mest hensiktsmessige måte på regionalt nivå. Det lokale nivået reguleres ved bestemmelsene om de felles lokale kontorene, jf. arbeids- og velferdsforvaltningsloven §§ 13 og 14. Bestemmelsen i § 8 første ledd kan derfor utgå.

I *§ 8 annet ledd* er det slått fast at de lokale og regionale organer i sitt arbeid skal følge de forskrifter som Rikstrygdeverket gir. En slik lovfesting av den alminnelige instruksjonsmyndigheten er overflødig og kan utgå. Det foreslås etter dette at § 8 oppheves.

Til § 12

I *nr. 4 fjerde punktum* er «Rikstrygdeverket» tatt ut og bestemmelsen er omskrevet som følge av dette. Se § 35 om vedtaksmyndighet med merknader.

Til § 15

I *annet ledd* er «Rikstrygdeverkets» endret til «Arbeids- og velferdsetatens». Se i den forbindelse merknaden til § 35.

Til § 17

I *første ledd første punktum* er «Rikstrygdeverket» utelatt og bestemmelsen er noe omskrevet som følge av dette.

Til § 19 nr. 3 innledningen, § 19 nr. 5 annet punktum, § 19 nr. 6 første ledd annet punktum, § 20 annet ledd og § 22 nr. 2

«Rikstrygdeverket» er tatt ut og bestemmelsene er noe omskrevet som følge av dette. Se endringen i § 7 med merknader.

Til § 32

I *første ledd* er «vedkommende trygdekasse» erstattet med «det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer». Se i den forbindelse folketrygdloven § 25-1 og forslaget til endring i denne bestemmelsen. *Annet ledd* er omformulert ved at ordet «trygdekassen» er tatt ut. I *tredje ledd annet punktum* er ordet «trygdekassen» endret til «Arbeids- og velferdsetaten». Ved en feil ble ikke henvisningen til lov om mønstring av sjømenn av 1947 endret da denne loven ble erstattet av lov om mønstring av arbeidstakere på skip m.v. av 18. juni 1971 nr. 90. Dette foreslås rettet opp nå.

Til § 33

Da bestemmelsen i *nr. 2* gir myndighet til å fastsette forskrifter, foreslås at lovfestingen av at myndigheten tilligger direktoratet videreføres.

Til § 34

I *nr. 1 første punktum* er uttrykket «den trygdekasse som trygdede er medlem av» endret til «Arbeids- og velferdsetaten», jf. i den forbindelse tilsvarende formulering i folketrygdloven § 13-14. I nr. 1 *tredje punktum* er uttrykket «til trygdekassen» utelatt som overflødig. I nr. 1 *fjerde punktum* er uttrykket «norsk trygdekasse» erstattet med «medlem av folketrygden» og bestemmelsen om at skademelding« sendes til den særskilte trygdekasse som er nevnt i lov om syketrygd § 154» er endret til «sendes til det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer».

I *nr. 2* er «til trygdekassen» tatt ut som overflødig i forhold til nr. 1.

I *nr. 3* er «Trygdekassen» endret til «Arbeids- og velferdsetaten».

Til § 35

I *overskriften* er «Rikstrygdeverkets» erstattet med «Arbeids- og velferdsdirektoratets» og i *første ledd første punktum* er «Rikstrygdeverket» erstattet med «Arbeids- og velferdsdirektoratet». Første ledd *annet punktum* om adgang til delegasjon til underliggende organer erstatter gjeldende annet ledd, med endret formulering i samsvar med den nye organiseringen av arbeids- og velferdsforvaltningen.

Annet ledd om omgjøring av vedtak svarer til gjeldende tredje ledd, men er omskrevet i tråd med ny organisasjon. Bestemmelsen er i samsvar med folketrygdloven § 21-11 slik den lyder etter forslaget i proposisjonen her.

Til § 36

Da den personelle kompetansen for så vidt gjelder vedtaksmyndighet reguleres i § 35, er det etter departementets vurdering unødvendig å ha slike bestemmelser ellers i loven. § 36 foreslås derfor omskrevet i tråd med dette, enten ved at det i loven benyttes den nøytrale betegnelsen «Arbeids- og velferdsetaten» *(nr. 1)* eller ved at etats- eller organbetegnelser helt utelates *(nr. 3, 4 og 5)*.

Til § 36a

Betegnelsen «trygdekontoret» er endret til «trygdens organer», jf. i den forbindelse tilsvarende uttrykksmåte i folketrygdloven § 22-7, og «Rikstrygdeverket» er erstattet med «Arbeids- og velferdsdirektoratet».

Til § 39

I *første ledd* er «Rikstrygdeverket» endret til «Arbeids- og velferdsetaten» og *annet ledd* er omskrevet ved at «Rikstrygdeverket» utelates.

Til § 40

I *første punktum* er «Rikstrygdeverket» endret til «Arbeids- og velferdsetaten».

Til § 42

Etter § 55 i lov om yrkesskadetrygd skal skader inntruffet før 1. januar 1971, men som meldes etter 31. desember 1989, reguleres etter folketrygdloven. Dette innebærer at det ikke lenger oppstår nye tilfeller etter yrkesskadetrygdloven og bestemmelsen kan derfor oppheves. Bestemmelsens formål var å regulere arbeidsgiveres og tredjemanns ansvar i forhold til erstatningsansvar i tilknytning til yrkesskade mv.

Til § 44

I *nr. 1* er «Rikstrygdeverket og trygdekassene» i tråd med den nye organiseringen av arbeids- og

velferdsforvaltningen endret til «Arbeids- og velferdsetaten».

I *nr. 2* er «Rikstrygdeverket» erstattet med «Arbeids- og velferdsdirektoratet».

Til § 45

«Rikstrygdeverket» er endret til «Arbeids- og velferdsetaten». Dette tilsvarer uttrykksmåten i folketrygdloven § 21-4 femte ledd etter forslaget i proposisjonen her.

Til § 46

Gjeldende *første og annet ledd* har bestemmelser om taushetsplikt ved behandling av saker etter yrkesskadetrygdloven. Bestemmelsene tilsvarer § 18-4 i den gamle folketrygdloven, som ble erstattet med § 21-9 i folketrygdloven av 28. februar 1997 nr. 19, se Ot.prp. nr. 29 (1995-1996) side 181. Yrkesskadetrygdlovens taushetspliktregler ble således ikke endret ved overgangen til ny folketrygdlov. Dette har imidlertid ikke hatt særlige praktiske konsekvenser, da § 21-9, bortsett fra enkelte presiseringer i forhold til forvaltningsloven, ikke innebar noen vesentlig nydannelse innholdsmessig sett i forhold til tidligere regler.

Folketrygdloven § 21-9 er i proposisjonen her foreslått flyttet til arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7. Som det framgår, medfører dette at taushetsplikten blir særregulert for hele Arbeids- og velferdsetaten, samtidig som det rettslige grunnlaget for den blir det samme uansett hvilken lov etaten arbeider i forhold til. Det er da ikke nødvendig med særregulering av taushetsplikten i yrkesskadetrygdloven, og gjeldende bestemmelser kan derfor oppheves.

I gjeldende *tredje ledd* er det slått fast at folketrygdloven § 25-10 gjelder tilsvarende i saker etter yrkesskadetrygdloven. Folketrygdloven § 25-10 som gjelder trygdeetatens opplysningsplikt overfor sosialtjenesten, er i proposisjonen her foreslått overført til arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 8. Som for taushetspliktbestemmelsene vil bestemmelsene om opplysningsplikt gjelde hele den nye etaten uavhengig av hvilken stønadslov det arbeides i forhold til. Henvisningen foreslås derfor fjernet.

Til § 53

I *nr. 1 tredje ledd* er «Rikstrygdeverket» utelatt og «gi» endret til «gis» som følge av dette.

I *nr. 5 første ledd første punktum* er «Rikstrygdeverket» utelatt og bestemmelsen er omformulert i tråd med dette.

I *nr. 5 annet ledd* er «Rikstrygdeverkets» endret til «Arbeids- og velferdsetatens ».

8. Lov 16. desember 1966 nr. 9 om anke til Trygderetten

Til § 11

Første ledd er justert i samsvar med den nye organiseringen. Det foreslås at det kommer direkte til uttrykk i lovteksten at en anke skal settes fram for det felles lokale kontoret i arbeids- og velferdsforvaltningen. Se i den forbindelse forslaget til endringer i folketrygdloven § 21-2 med merknader.

I *tredje ledd* er «Trygdekontor, Aetat» i innledningen endret til «Det felles lokale kontoret».

Til § 12

Ved lov 10. desember 2004 nr. 76 ble sysselsettingsloven avløst av arbeidsmarkedsloven. Folketrygdloven ble samtidig tilføyd en bestemmelse om klage og anke i trygdesaker (Aetat), § 21-12A. Ved en inkurie ble henvisningen i § 12 nr. 1 til «sysselsettingsloven § 32» ikke oppdatert til en henvisning til folketrygdloven § 21-12A. Etter forslaget i proposisjonen her reguleres klage- og ankeordningen for Arbeids- og velferdsetatens vedtak etter folketrygdloven i folketrygdloven § 21-12. § 21-12A foreslås samtidig opphevet. *Nr. 1* foreslås justert i tråd med dette.

Gjeldende nr. 2 første punktum bestemmer at det organ som har truffet det påankede vedtak skal være ankemotpart ved behandlingen i Trygderetten. Dersom det skal være en klagebehandling før saken kan bringes inn for Trygderetten, vil det være klageorganets vedtak som prøves i Trygderetten og klageorganet som er ankemotpart.

I tilfellene der det *ikke* er instituert en klagebehandling i forvaltningen, skal i regelen det organ som har truffet vedtaket også være ankemotpart. Dette gjelder for sakene utenfor trygdeetatens ansvarsområde (saker under Statens Pensjonskasse og under Pensjonstrygden for sjømenn). Det samme gjelder for vedtak truffet av fylkestrygdekontorene og trygdekontorer som er delegert særskilt avgjørelsesmyndighet etter folketrygdloven § 20-2 første ledd. Unntak gjelder for trygdekontorenes vedtak i saker som gjelder pensjonstrygdene for fiskere og skogsarbeidere og ytelser etter krigspensjoneringslovene. Etter nr. 2 annet punktum skal Rikstrygdeverket her være ankemotpart. Området for unntaket er for korthets skyld uttrykt som «vedtak truffet av trygdekontoret etter andre lover enn folketrygdloven og barnetrygdloven».

I *nr. 2 annet punktum* er «Rikstrygdeverket» endret til «Arbeids- og velferdsdirektoratet». Da bestemmelsen i dag er begrenset til å gjelde vedtak gjort av trygdekontoret, foreslås det at i lovteksten benyttes betegnelsen «det felles lokale kontoret i arbeids- og velferdsforvaltningen».

Til § 23

Paragrafen bestemmer hvilke organer som skal utøve statens partsstilling i rettssak om Trygderettens kjennelser. Hvis søksmålet reises mot offentlig myndighet, skal det reises mot det forvaltningsorgan som var ankemotpart ved sakens behandling for Trygderetten. Dersom fylkestrygdekontoret eller trygdekontoret var ankemotpart, skal søksmålet rettes mot Rikstrygdeverket. Rikstrygdeverket skal også anses som part i relasjon til bestemmelsen i annet ledd. Se *tredje ledd annet og tredje punktum.*

Som følge av at den nye statsetaten ikke skal detaljreguleres i lov, foreslår departementet at «fylkestrygdekontoret eller trygdekontoret» endres til «et organ underlagt Arbeids- og velferdsdirektoratet».

Etter fjerde ledd skal departementet anses som part i relasjon til bestemmelsen i annet og tredje ledd etter lovgivning som hører under Aetat Arbeidsdirektoratet. Bestemmelsen kom inn ved endringslov 10. desember 2004 nr. 76 om ny arbeidsmarkedslov, jf. Ot.prp. nr. 62 (2003-2004) og er en presisering av gjeldende praksis.

I forslaget til arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 9 om statens partsstilling i alminnelige søksmål er det slått fast at Arbeids- og velferdsdirektoratet utøver statens partsstilling i søksmål der tvisten skriver seg fra vedtak etter folketrygdloven eller andre lover som forvaltes av Arbeids- og velferdsetaten. Det samme gjelder i øvrige søksmål som er knyttet til etatens virksomhet. Departementet kan overta utøvelsen av partsstillingen i enkeltsaker. Bestemmelsen viderefører folketrygdloven § 20-2 fjerde ledd og arbeidsmarkedsloven § 24 fjerde ledd. I forhold til arbeidsmarkedsloven er det gjort den endring at Arbeids- og velferdsdirektoratet skal utøve partsstillingen også på saksområder som i dag ligger under Aetat. I dag utøves partsstillingen av departementet.

Departementet foreslår at det samme skal gjelde ved domstolsbehandling av Trygderettens kjennelser. *Fjerde ledd* foreslås etter dette opphevet.

9. Lov 22. mars 1968 nr. 2 om tillegg til 1) lov om krigspensjonering for militærpersoner av 13. desember 1946 og 2) lov om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner av 13. desember 1946

Til § 2

I *annet ledd* er «Rikstrygdeverket» utelatt i bestemmelsen. Se merknadene til loven om krigspensjon til militærpersoner § 20 og sivilloven § 28 foran.

I *tredje ledd* er «Rikstrygdeverket» endret til «Arbeids- og velferdsdirektoratet». Direktoratsbenevnelsen er beholdt i lovteksten da departementet er gjort til klageinstans.

10. Lov 18. juni 1971 nr. 90 om mønstring av arbeidstakere på skip m.v.

Til § 4

I *første ledd* er betegnelsen «arbeidskontor» endret til «felles lokale kontorer i arbeids- og velferdsforvaltningen».

11. Lov 14. desember 1973 nr. 61 om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.v.

Til § 10

I *første ledd annet punktum* er betegnelsen «arbeidsformidlingen» endret til «Arbeids- og velferdsetaten».

12. Lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven)

Til § 6-13 nr. 4 og § 6-16

Som følge av den nye statsetaten endres «Trygdeetatens innkrevingssentral» i *§ 6-13 nr. 4 annet punktum* og *§ 6-16 bokstav c* til «Arbeids- og velferdsetatens innkrevingssentral».

13. Lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp

Til § 11

Rettshjelpsloven § 22 Fri sakførsel for visse forvaltningsorganer første ledd nr. 2 har i dag følgende ordlyd:

> «2. klagesaker til fylkestrygdekontoret eller Rikstrygdeverket etter folketrygdloven § 21-12, dersom parten fyller vilkårene i § 8, jfr. § 10.»

Etter endringslov 15. april 2005 nr. 17 (i kraft 1. januar 2006 iflg. resolusjon 15. april 2005 nr. 339) er bestemmelsen flyttet til § 11 Vilkår for fritt rettsråd som første ledd nr. 7. I tillegg er det tatt inn en bestemmelse i § 11 første ledd nr. 8 om saker under

Aetat. Bestemmelsene har etter endringsloven følgende ordlyd:

> «7 i klagesaker til fylkestrygdekontoret eller Rikstrygdeverket etter folketrygdloven § 21-12.
> 8 i klagesaker til Aetat Arbeidsdirektoratet etter folketrygdloven kapittel 4 og 11 og etter sysselsettingsloven §§ 35 og 36 om stønad etter folketrygdloven.»

Etter forslaget i proposisjonen her innebærer folketrygdloven § 21-12 om klage og anke i trygdesaker en sammenslåing av gjeldende § 21-12 og § 21-12A (Aetat). Klagesaker etter folketrygdloven kapitlene 4 og 11 reguleres etter forslaget således av § 21-12. Sysselsettingsloven §§ 35 og 36 ble ved lov 10. desember 2004 nr. 76 avløst av henholdsvis arbeidsmarkedsloven § 22 Tilbakekreving og folketrygdloven § 4-28 Utestenging. Etter forslaget i proposisjonen her vil folketrygdloven § 22-15 regulere tilbakekreving av samtlige ytelser etter folketrygdloven, herunder dagpenger etter kapittel 4 og ytelser ved yrkesrettet attføring etter kapittel 11. Klagesaker på området faller da inn under § 21-12. Det samme gjelder utestengingsvedtak etter folketrygdloven § 4-28.

Departementet foreslår at rettshjelpsloven § 11 annet ledd nr. 7 blir omformulert i tråd med ny organisasjon. Som følge av at organiseringen av den nye statsetaten ikke skal detaljreguleres i lov, foreslås at uttrykket «klagesaker til fylkestrygdekontoret og Rikstrygdeverket» endres til «klagesaker etter folketrygdloven § 21-12». Se i den forbindelse merknadene til folketrygdloven § 21-12.

Første ledd nr. 8 foreslås opphevet som overflødig ved siden av nr. 7.

14. Lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova)

Til §§ 6 til 13

Fylkestrygdekontoret er i barneloven tillagt oppgaver i farskapssaker. I tråd med prinsippet om at den nye etaten skal ha stor frihet til å organisere seg selv, foreslås at oppgavene i utgangspunktet legges til Arbeids- og velferdsdirektoratet. Myndigheten kan delegeres til det organ i etaten som direktoratet finner hensiktsmessig, jf. arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 5.

Til § 4

Etter gjeldende *annet ledd bokstav b* kan faren vedgå farskapet ved personlig frammøte for «tilskotsfuten, fylkestrygdekontoret eller dommaren». Som følge av den nye organiseringen av statsetaten, omskrives bestemmelsen ved at «fylkestrygdekontoret» erstattes med «det organ i Arbeids- og velferdsetaten som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer.» Som følge av omskrivingen er «tilskotsfuten og dommaren» plassert først i oppregningen.

Til overskriften til kapittel 3

«Tilskotsfuten og fylkeskontoret i trygdeetaten» er endret til «Arbeids- og velferdsetaten».

Til § 10

I *første ledd fjerde punktum* er «Fylkestrygdekontoret» endret til uttrykket «det organ i Arbeids- og velferdsetaten som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer». Se også merknaden til § 10 tredje ledd.

Etter *tredje ledd første punktum* er trygdekontoret bidragsfogd, med mindre departementet har bestemt noe annet. Departementet foreslår at det i loven åpnes for at direktoratet skal bestemme hvilket organ i den nye etaten som skal ha denne oppgaven. Regelen om at departementet kan fastsette noe annet er beholdt, jf. *annet punktum*.

Til § 77

I dag er fylkestrygdekontoret klageinstans for bidragsfogdens vedtak. Som følge av at organiseringen av den nye statsetaten ikke skal detaljreguleres i lov, foreslår departementet at klageadgangen framgår i mer generell form, i samsvar med forvaltningsloven § 28, men justert i tråd med forslaget i folketrygdloven § 21-12, jf. bestemmelsen og merknaden.

15. Lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr

Til § 10

I *nr. 9* er det er bare gjort en endring av betegnelser i bestemmelsen.

16. Lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs (konkursloven)

Til § 85

I *første ledd nr. 9* er betegnelsen «arbeidskontoret i det distrikt hvor skyldneren holder til» endret til «det felles lokale kontoret i arbeids- og velferdsforvaltningen hvor skyldneren holder til».

17. Lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven)

Til 7-11

I *fjerde ledd fjerde punktum* skal betegnelsen «arbeidsformidlingen» endres til «Arbeids- og velferdsetaten».

18. Lov 6. mai 1988 nr. 22 om lønnsplikt under permittering

Til § 3

I *nr. 2 tredje ledd* skal betegnelsen «arbeidsmarkedsetaten» endres til «Arbeids- og velferdsetaten».

Til § 3a

I *§ 3a overskriften* og *bestemmelsen* er «(Aetat)» endret til «(Arbeids- og velferdsetaten)».

19. Lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven)

Til § 45

I *første ledd bokstav e* skal betegnelsen «arbeidsformidlingen» endres til «Arbeids- og velferdsetaten».

20. Lov 23. desember 1988 nr. 110 om statstilskott til ordninger for avtalefestet pensjon

Til § 2

Det er bare gjort en endring av betegnelse i *første ledd bokstav d annet ledd*. «Rikstrygdeverket» endres til «Arbeids- og velferdsdirektoratet».

Til § 3

Etter gjeldende *første ledd første punktum* administreres ordningen av «Rikstrygdeverket og trygdekontorene» for så vidt gjelder tilståelse og utbetaling av pensjoner, registrering av pensjonister og liknende. Departementet foreslår at dette endres til «Arbeids- og velferdsetaten». Se i den forbindelse arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 4 annet ledd hvoretter etaten skal forvalte folketrygdloven, arbeidsmarkedsloven og andre lover hvor oppgaver er lagt til etaten, og § 3 første ledd hvor det slås fast at Arbeids- og velferdsdirektoratet leder etatens virksomhet.

I bestemmelsen om anke i *annet ledd* er «Rikstrygdeverket og trygdekontorene» på tilsvarende måte som i første ledd endret til «Arbeids- og velferdsetaten».

I *fjerde ledd* er «Rikstrygdeverkets og trygdekontorenes» på samme måte endret til «Arbeids- og velferdsetatens».

21. Lov 17. februar 1989 nr. 2 om bidragsforskott (forskotteringsloven)

Til § 9

I dag er fylkestrygdekontoret klageinstans for bidragsfogdens vedtak, jf. *tredje ledd annet punktum*. Som følge av at organiseringen av den nye statsetaten ikke skal detaljreguleres i lov, foreslår departementet at klageadgangen framgår i mer generell form, i samsvar med forvaltningsloven § 28, men justert i tråd med forslaget i folketrygdloven § 21-12, jf. bestemmelsen og merknaden.

Til § 11

Gjeldende bestemmelse er bare en henvisningsbestemmelse og slår fast at «folketrygdloven § 20-8 gjelder tilsvarende». I forbindelse med forslaget til arbeids- og velferdsforvaltningsloven er folketrygdloven § 20-8 om trygderevisjonen foreslått opphevet og videreført som forskrift i medhold av arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 12. Ved at det gis en egen forskrift blir revisjonsordningen særregulert for hele etaten, samtidig som det rettslige grunnlaget for den blir det samme uansett hvilken lov etaten arbeider i forhold til. Henvisningen i forskotteringsloven er etter dette ikke lenger nødvendig og bestemmelsen foreslås opphevet.

22. Lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap

Til § 83

I *fjerde punktum* slås det fast at bidragsfogdens vedtak kan påklages til fylketrygdekontoret i trygdeetaten. Som følge av at organiseringen av den nye statsetaten ikke skal detaljreguleres i lov, foreslår departementet at klageadgangen framgår i mer generell form, i samsvar med forvaltningsloven § 28, men justert i tråd med forslaget i folketrygdloven § 21-12, jf. bestemmelsen og merknaden.

23. Lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester m.v. (sosialtjenesteloven)

Til § 2-1

Kommuneloven § 27 åpner for samarbeid mellom kommuner knyttet til drift og organisering, men oppgaver som omhandler myndighetsutøvelse faller utenfor. Dersom det imidlertid hjemles adgang til interkommunalt samarbeid om offentlige myndighetsoppgaver knyttet til sosialtjenesteloven, går dette foran kommunelovens begrensning i adgan-

gen til interkommunalt samarbeid. Departementet foreslår derfor et nytt *fjerde ledd* i sosialtjenesteloven § 2-1 hvor det skal framgå at en kommune kan delegere sin myndighet etter sosialtjenesteloven til et interkommunalt organ eller en annen kommune. Det vises for øvrig til punkt 4.7.

24. Lov 11. juni 1993 nr. 64 om avtalefestet pensjon for offentlige tjenestemenn m.fl.

Til § 4

Etter gjeldende *første ledd første punktum* administreres pensjonsordningen av «Rikstrygdeverket og trygdekontorene» for så vidt gjelder tilståelse og utbetaling av pensjoner. Departementet foreslår at dette endres til «Arbeids- og velferdsetaten». Se i den forbindelse arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 4 annet ledd hvoretter Arbeids- og velferdsetaten skal forvalte folketrygdloven, arbeidsmarkedsloven og andre lover hvor oppgaver er lagt til etaten, og § 3 første ledd hvor det slås fast at Arbeids- og velferdsdirektoratet leder etatens virksomhet.

I bestemmelsen om anke i *annet ledd* er «Rikstrygdeverket og trygdekontorene» på tilsvarende måte som i første ledd endret til «Arbeids- og velferdsetaten».

25. Lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven)

Til §§ 4-8 til 25-17

I de angitte bestemmelsene er det bare gjort endringer i betegnelser på organer i etaten.

Til §§ 4-28 til 22-14

Av språklige hensyn er uttrykket «gjøre vedtak» i de angitte bestemmelsene endret til «fatte vedtak».

Til § 2-14

I nåværende *tredje ledd bokstav b* brukes betegnelsen «norsk arbeidsformidling eller mønstringsmyndighet». Som følge av at «arbeidsformidling» er endret til «Arbeids- og velferdsetaten», er bestemmelsen omskrevet.

Til § 4-6

Henvisningen i *første ledd sjette strekpunkt* til lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere er endret til *introduksjonsloven,* jf. at dette er gjort i andre bestemmelser i forbindelse med endringer i betegnelser. Det er derfor hensiktsmessig også å endre øvrige bestemmelser som har henvisning til denne loven.

Til § 8-5

I *annet ledd* er «Arbeidskontoret» endret til «Arbeids- og velferdsetaten». Som følge av dette er ordet «på» erstattet med «hos».

Til § 8-22

Henvisningen i *tredje ledd* til § 20-6 er tatt ut som følge av at kapittel 20 foreslås opphevet.

Til § 11-7

I *første ledd* endres betegnelsen «arbeidsformidlingen» til «Arbeids- og velferdsetaten». Som følge av dette er ordet «til» erstattet med «hos».

Til § 13-2

I *tredje ledd* er henvisningen til § 20-2 tatt ut som følge av at kapittel 20 foreslås opphevet. Bestemmelsen er noe omskrevet som følge av endrede betegnelser.

Til § 13-11

I *første ledd første punktum* erstattes betegnelsen «arbeidsmarkedsetaten eller trygdeetaten» med «Arbeids- og velferdsetaten». I tillegg er henvisningen til introduksjonsloven endret ved at det henvises til den autoriserte korttittel, jf. lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven).

Til kapittel 20

Folketrygdloven kapittel 20 har bestemmelser om folketrygdordningens administrasjon. Oppgaver som i dag utføres av Aetat og trygdeetaten skal i den nye arbeids- og velferdsforvaltningen overtas av den nye statsetaten. Bestemmelser om Arbeids- og velferdsetatens oppbygging og hovedoppgaver er foreslått regulert i arbeids- og velferdsforvaltningsloven. Kapittel 20 foreslås derfor opphevet i sin helhet, men slik at visse bestemmelser foreslås videreført i den nye organisasjonen, enten i eller med hjemmel i arbeids- og velferdsforvaltningsloven eller slik at en bestemmelse flyttes til andre steder i folketrygdloven. Det gjelder:

– § 20-2 første ledd som slår fast at vedtak etter loven gjøres av Rikstrygdeverket, som kan delegere myndighet til fylkestrygdekontorene, hjelpemiddelsentralene og trygdekontorene. Bestemmelsen er flyttet til kapittel 21 om saksbehandling, se § 21-11 med merknader.

- § 20-2 fjerde ledd hvoretter Rikstrygdeverket utøver statens partsstilling i søksmål der gjenstanden for tvisten skriver seg fra trygdeetatens vedtak etter folketrygdloven eller andre lover som forvaltes av Rikstrygdeverket. Det samme gjelder i øvrige søksmål som er knyttet til trygdeetatens virksomhet. Departementet kan overta utøvelsen av partsstillingen i enkeltsaker. Bestemmelsen foreslås videreført i arbeids- og velferdsforvaltningsloven, og slik at bestemmelsen om partsstilling samkjøres med arbeidsmarkedsloven § 24 om utøvelse av statens partsstilling ved alminnelige søksmål som er knyttet til Aetats virksomhet. Det vises til arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 9.
- § 20-4 fjerde ledd, som slår fast at trygdekontoret utøver statens partsstilling ved tvangsforretning for namsmannen og annen rettslig behandling i forbindelse med inndriving og sikring av krav etter lover som forvaltes av Rikstrygdeverket, dersom ikke annet er fastsatt i vedkommende lov. Det samme gjelder ved inndriving og sikring av øvrige krav som skriver seg fra trygdeetatens virksomhet. Rikstrygdeverket kan overta utøvelsen av partsstillingen i enkeltsaker eller i grupper av saker. Bestemmelsen foreslås flyttet til arbeids- og velferdsforvaltningsloven og samkjøres med arbeidsmarkedsloven § 24 første til tredje ledd som gjelder statens partsstilling i innkrevingssaker som hører under Aetat. Det vises til arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 9.
- § 20-6 om Ankenemnda for sykepenger i arbeidsgiverperioden. Ankenemnda for sykepenger i arbeidsgiverperioden er en ankeinstans på siden av det vanlige klage- og ankesystemet i trygdesaker. Nemnda avgjør tvister om rettigheter og plikter i arbeidsgiverperioden, mellom arbeidsgiver og arbeidstaker, og mellom arbeidsgiver og trygdekontor. Organisatoriske bestemmelser om Ankenemnda for sykepenger i arbeidsgiverperioden er i dag å finne i § 20-6, mens § 21-13 har bestemmelser om saksbehandling mv. Bestemmelsen om sammensetningen av ankenemnda (§ 20-6 annet ledd) flyttes til § 21-13 som nytt annet ledd.
- § 20-8 om Trygderevisjonen. Trygderevisjonen er Rikstrygdeverkets interne revisjon av trygdeetaten. Trygderevisjonen kan også gis revisjonsoppgaver i arbeidsmarkedsetaten for stønad som utbetales av trygdeetaten. Departementet foreslår at bestemmelsene om trygderevisjonen videreføres i forskrift fastsatt i medhold av arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 12.
- § 20-9 om adgangen for departementet til å gi forskrifter om folketrygdens organer og deres oppgaver. Tilsvarende forskriftshjemmel for den nye statsetaten er tatt inn i arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 12.

Til § 21-2

Gjeldende § 21-2 angir hvor krav om trygdeytelser skal settes fram. Etter første ledd skal krav om ytelser etter loven «vanligvis» settes fram for trygdekontoret på vedkommendes bosted. Et trygdekontor bør derved ikke avvise et krav selv om det ikke er bostedets trygdekontor. Det kan for eksempel være trygdekontoret på det stedet vedkommende arbeider eller oppholder seg. Dette vil blant annet gjelde for studenter. Bestemmelsen gir informasjon til folk om hvor det er ønskelig at de henvender seg. Man oppnår derved å få kanalisert hovedstrømmen av henvendelser til bostedets trygdekontor. Folketrygdloven §§ 21-14 og 21-5 har egne bestemmelser om hvor krav på henholdsvis ytelser ved yrkesrettet attføring og dagpenger skal framsettes. § 21-15 annet ledd slår fast at dagpenger skal settes fram for Aetat på vedkommendes bosted eller oppholdssted. Bakgrunnen for særbestemmelsen er at det i dagpengesaker som følge av kravet om geografisk mobilitet, kan forekomme at vedkommende søker dagpenger på et annet sted enn der vedkommende er bosatt, se Ot.prp. nr. 35 (1995-1996).

I den nye arbeids- og velferdsforvaltningen er det lagt opp til at krav skal framsettes for det felles lokale kontoret, se St.prp. nr. 46 (2004-2005) side 13, hvor dette benevnes «arbeids- og velferdskontoret». Departementet foreslår at dette kommer direkte til uttrykk i lovteksten ved henvisning til «det felles lokale kontoret i arbeids- og velferdsforvaltningen».

Som følge av opprettelsen av den nye statsetaten, foreslår departementet at bestemmelser om framsetting av krav framgår av en paragraf, hvor hovedregelen skal være at krav etter loven skal settes fram for det felles lokale kontoret i arbeids- og velferdsforvaltningen på vedkommendes bosted. «Vanligvis» er tatt ut da det framgår av § 6 i forskrift 16. desember 1977 nr. 17 om forvaltningsorganers veiledningsplikt at dersom noen henvender seg til urett myndighet, skal det forvaltningsorgan som mottar henvendelsen vise til vedkommende rett organ. For ikke å hindre en hensiktsmessig organisering av den nye etaten, for eksempel at enkelte typer krav skal behandles av andre organer i etaten enn det felles lokale kontoret og som av tids- og ressursmessige årsaker bør framsettes for disse,

foreslås at Arbeids- og velferdsdirektoratet gis myndighet til å bestemme adressaten for slike krav. Hensynet til borgernes informasjonsbehov vil være ivaretatt da vedkommende som kommer i kontakt med etaten vil kunne motta nærmere informasjon om hvor krav om en ytelse skal framsettes, enten muntlig eller på annen måte, eksempelvis over Internett.

Arbeids- og velferdsdirektoratets adgang til å bestemme hvor krav skal settes fram, dekker også situasjonen for studenter og andre som nevnt ovenfor.

Til § 21-3

Bestemmelsen omhandler medlemmets opplysningsplikt. Begrepet «trygdens organer» ble ved lov 10. desember 2004 nr. 76 tatt inn til erstatning for «trygdeetaten» for at bestemmelsen også skal gjelde ytelser under yrkesrettet attføring og dagpenger under arbeidsløshet som forvaltes av Aetat, se Ot.prp. nr. 62 (2003-2004) om arbeidsmarkedsloven punkt 16.2. Betegnelsen trygdens organer kan følgelig benyttes også under den nye organiseringen. Departementet finner det imidlertid hensiktsmessig at «Arbeids- og velferdsetaten» brukes som nøytral betegnelse. Endringen får ingen realitetsbetydning.

Til § 21-4

«Trygdeetaten» er erstattet med «Arbeids- og velferdsetaten». I *annet ledd* erstattes «trygdens organer» med «etaten». Se merknadene til § 21-3.

Til § 21-5

Når det gjelder endring av betegnelser, vises det til merknaden til § 21-3. I tillegg er henvisningen til introduksjonsloven endret ved at det henvises til den autoriserte korttittel, jf. lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven).

Til § 21-9

Bestemmelsen som gjelder taushetsplikt er foreslått flyttet til arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 og kan derved oppheves.

Til § 21-11

Paragrafen gjelder i dag overordnede organers myndighet til å omgjøre underliggende organers vedtak.

Første ledd er en videreføring av folketrygdloven § 20-2 første ledd hvor det framgår at vedtak etter loven gjøres av Rikstrygdeverket, som kan delegere myndighet til fylkestrygdekontorene, hjelpemiddelsentralene og trygdekontorene. Departementet finner det hensiktsmessig at vedtaksmyndigheten også under den nye organiseringen av statsetaten i utgangspunktet tilligger direktoratet, men med delegasjonsadgang til underliggende organer. Vedtaksmyndigheten i trygdeetaten er i dag delegert til trygdekontorene på de aller fleste områder. Et viktig unntak er vedtak om uførepensjon som gjøres av fylkestrygdekontoret. Alle enkeltvedtak om økonomiske ytelser som hører under Aetat gjøres av Aetat lokal. Det antas at en lignende rollefordeling vil bli aktuelt under den nye organiseringen.

Departementet finner det hensiktsmessig å plassere bestemmelsen om vedtaksmyndighet sammen med bestemmelsene om omgjøring av vedtak. Av språklige hensyn er uttrykket «gjøre vedtak» endret til «fatte vedtak».

Annet ledd første punktum svarer med endring av betegnelser til gjeldende § 21-11 første punktum hvor Rikstrygdeverket er gitt myndighet til å omgjøre underliggende organers vedtak. Annet ledd *annet punktum* svarer til gjeldende annet punktum, men er omskrevet som følge av den nye organiseringen. Eventuelle organer på mellomnivå (regionale organer, fylkesorganer) i den nye statsetaten kan dermed gjøre om et lokalt organs vedtak på saksområder der vedkommende organ har faglig instruksjonsmyndighet.

Overskriften til paragrafen er endret i tråd med innholdet.

Til § 21-12

Bestemmelsen gjelder klage og ankeordningen i trygdesaker og innebærer en sammenslåing av gjeldende § 21-12 om klage og anke i trygdesaker på trygdeetatens område og § 21-12A klage og anke i trygdesaker på Aetats område.

Etter gjeldende § 21-12 første ledd kan trygdekontorenes og hjelpemiddelsentralenes vedtak etter folketrygdloven påklages til Rikstrygdeverket. I medhold av tredje ledd har Rikstrygdeverket delegert sin myndighet som klageinstans til fylkestrygdekontorene på de fleste områder. Fylkestrygdekontorets vedtak i klagesaker kan ankes til Trygderetten, jf. femte ledd. Fylkestrygdekontorets vedtak i første instans (hovedsakelig uførepensjonssaker) skal ikke klagebehandles i etaten, men kan ankes direkte inn for Trygderetten.

§ 21-12A er langt mindre detaljert enn § 21-12 og er i tråd med de prinsipper for lovregulering av organisatoriske forhold som kommer til uttrykk i Ot.prp. nr. 62 (2003-2004) punkt 14. I § 21-12A første ledd er det slått fast at Aetats vedtak etter folketrygdloven kan påklages til det nærmest overordnede forvaltningsorgan, det vil si etter mønster

av forvaltningsloven § 28. Vedtak i klagesak kan ankes inn for Trygderetten, jf. annet ledd.

Den nye paragrafen medfører ingen endringer når det gjelder *adgangen* til å klage/anke, men er utformet i tråd med siktemålet om å få etablert et felles og enhetlig system for klagebehandling i den nye statsetaten, samtidig som det nye direktoratet skal stå mest mulig fritt til å organisere arbeidet med klage- og ankesaker. Dette nødvendiggjør en viss omredigering og omskriving av gjeldende klage- og ankebestemmelser. Departementet benytter samtidig anledningen til å innarbeide hovedregelen om at vedtak etter folketrygdloven kan ankes inn for Trygderetten i paragrafens første ledd sammen med hovedregelen om klageadgang. Departementet foreslår videre at vilkåret om at vedtak skal klagebehandles i etaten før Trygderetten kan prøve saken, jf. lov 16. desember 1966 nr. 9 om anke til Trygderetten § 12, kommer direkte til uttrykk i lovteksten.

I *første ledd første punktum* slås det fast at vedtak etter folketrygdloven kan påklages til nærmest overordnede organ eller til det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer. Bestemmelsen er utfylt noe i forhold til høringsutkastet med sikte på å legge til rette for en mest mulig fleksibel innretting av klagesystemet i den nye etaten. Klage til nærmest overordnede organ er i tråd med prinsippet i forvaltningsloven, men direktoratet vil etter lovforslaget kunne bestemme at klage kan skje til annet overordnet organ eller til et særskilt opprettet klageorgan.

Første ledd *annet punktum* slår fast at klageinstansens vedtak kan bringes inn for Trygderetten, men først etter at klageadgangen etter første punktum er utnyttet. Se også trygderettsloven §§ 1 og 12 hvor det samme kommer til uttrykk.

Reglene i første ledd er innholdsmessig en videreføring av gjeldende § 21-12 første ledd, jf. femte ledd og § 21-12A første ledd, jf. annet ledd.

I *annet ledd første punktum* er departementet gitt hjemmel til å bestemme at visse vedtak skal kunne bringes direkte inn for Trygderetten. Bestemmelsen tar sikte på å videreføre gjeldende § 21-12 annet ledd første punktum, jf. femte ledd hvoretter vedtak gjort av fylkestrygdekontor eller av trygdekontor på områder der det er tillagt særskilt avgjørelsesmyndighet etter § 20-2 (bortsett fra vedtak om medisinsk rehabilitering etter kapittel 10) ikke kan påklages til Rikstrygdeverket, men skal ankes direkte til Trygderetten. Som følge av at organiseringen av den nye statsetaten ikke skal detaljreguleres i lov, foreslås det at departementet i forskrift fastsetter hvilke vedtak/hvilke organers vedtak som ikke skal kunne påklages, men ankes direkte inn for Trygderetten. Dette må ses i sammenheng med organiseringen av mellomnivået (regionale organer/fylkesorganer) i den nye statsetaten.

Annet ledd *annet punktum* svarer noe omskrevet til gjeldende femte ledd annet punktum hvor det er tatt inn regler om «kombinerte saker», det vil si saker der det er reist ulike krav med ulik klage/ankegang, men med en indre sammenheng som gjør at sakene bør behandles under ett også ved overprøving av vedtak i førsteinstans. Dette løses ved at overprøving av sakene i sin helhet skjer i Trygderetten.

Tredje ledd første punktum om hvor klagen skal framsettes, tar utgangspunkt i gjeldende § 21-12 fjerde ledd som henviser til trygderettsloven § 11 hvoretter en anke til Trygderetten skal framsettes til «vedkommende» trygdekontor (dvs. bostedstrygdekontoret) når det gjelder vedtak etter lovgivning som hører under Rikstrygdeverket og til Aetat i vedkommendes distrikt når det gjelder vedtak etter lovgivning som hører under Aetat Arbeidsdirektoratet. For trygdeetaten innebærer henvisningen at en klage skal framsettes overfor trygdekontoret selv om ikke trygdekontoret har gjort vedtaket (for eksempel der fylkestrygdekontorets vedtak etter kapittel 10 påklages til Rikstrygdeverket, jf. § 21-12 annet ledd annet punktum). Etter § 21-12A første ledd annet punktum skal en klage på vedtak gjort av Aetat framsettes for det forvaltningsorgan som har truffet vedtaket.

Departementet finner det hensiktsmessig at det er ensartede regler, for framsetting av klage og anke, uavhengig av sakstype i den nye organiseringen. Det foreslås derfor at alle klager/anker skal framsettes for det felles lokale kontoret i arbeids- og velferdsforvaltningen på tilsvarende måte som den foreslåtte hovedregelen for hvor krav skal framsettes. I tråd med Rikstrygdeverkets høringsuttalelse foreslås imidlertid at det åpnes for at Arbeids- og velferdsdirektoratet, i tilfeller hvor det har delegert kompetansen til å gjøre vedtak til andre organer enn det felles lokale kontoret, kan bestemme at klagen/anken skal framsettes direkte for det organ som det opprinnelige kravet ble satt fram for. Av informasjonshensyn foreslås at bestemmelser om hvor klage/anke skal framsettes kommer direkte til uttrykk i lovteksten og ikke via henvisning. Dette er i tråd med § 21-12A.

Tredje ledd *annet punktum* er en videreføring av gjeldende § 21-12 fjerde ledd hvor det bestemmes at nærmere angitte bestemmelser i trygderettsloven skal gjelde ved den interne klagebehandling i trygdeetaten. Det gjelder § 10 om ankefrist (se også femte ledd) og forlengelse av fristen,

§ 11 annet, tredje og fjerde ledd om ankens form og innhold, samt forvaltningens veiledningsplikt i den forbindelse, § 13 om at vedtaket skal tas opp til ny prøving og § 14 om oppsettende virkning. § 21-12A har ingen tilsvarende henvisning slik at forvaltningsloven kommer til anvendelse på saker under Aetat. Departementet mener at det bør være ensartede saksbehandlingsregler for alle klager uansett sakstype. Det synes hensiktsmessig å benytte trygderettslovens bestemmelser i klageomgangen da dette er innarbeidet i trygdeetaten. Begge etatene kommer dessuten i befatning med enkelte av de aktuelle bestemmelsene i trygderettsloven i egenskap av ankemotpart eller som første instans i ankeomgangen. Da forvaltningsloven har tilnærmet parallelle bestemmelser som trygderettsloven (§ 29 fjerde ledd om forlengelse av klagefristen, § 31 om oppreising for oversittelse av klagefristen og § 42 om oppsettende virkning), vil det i praksis ikke innebære noen vesentlig endring i saksbehandlingen for de saker som i dag hører under Aetat.

Etter *fjerde ledd første punktum* kan departementet bestemme at visse vedtak etter loven skal unntas fra anke til Trygderetten. Dette er en videreføring av gjeldende sjette ledd, hvoretter departementet i forskrift 15. april 1997 nr. 324 har bestemt følgende unntak:

a) Vedtak om bidrag til spesielle formål etter folketrygdloven § 5-22 med tilhørende forskrifter.
b) Vedtak om unntak fra vilkåret om forutgående medlemskap for rett til stønad som enslig mor eller far etter folketrygdloven § 15-2 med tilhørende forskrifter.
c) Vedtak etter folketrygdloven § 15-4 andre og tredje ledd om likestilling av faktisk samlivsbrudd med separasjon.
d) Vedtak om tap av retten til å praktisere for trygdens regning etter folketrygdloven § 25-6 og utelukkelse fra å utstede legeerklæringer etter folketrygdloven § 25-7.

Etter fjerde ledd *annet punktum* videreføres gjeldende sjuende ledd og innebærer at vedtak som er unntatt fra anke til Trygderetten kan påklages til det nærmest overordnede organ eller til det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer. Denne klagen skal følge reglene i forvaltningsloven kapittel VI. Henvisningen til forvaltningsloven betyr at disse klagesakene som i dag kan gis en noe enklere saksbehandling enn i de øvrige sakene etter folketrygdloven, men det er intet til hinder for at saksbehandlingen også her følger de noe mer omstendelige reglene i trygderettsloven som nevnt i tredje ledd.

I *femte ledd* fastslås det at fristen for klage og anke er 6 uker. Bestemmelsen har samme ordlyd som gjeldende § 21-12 åttende ledd, men det er for ordens skyld tilføyd at klagefristen som i dag skal gjelde også i saker som er unntatt fra anke til Trygderetten i medhold av fjerde ledd.

I *sjette ledd* bestemmes at vedtak etter folketrygdloven ikke kan bringes inn for de alminnelige domstoler før mulighetene til klage og anke er utnyttet. Bestemmelsen har samme ordlyd som gjeldende § 21-12 niende ledd.

Til § 21-12A

Bestemmelsen om klage og anke i trygdesaker (Aetat) er innarbeidet i § 21-12 og kan dermed oppheves. Se merknadene til denne paragrafen.

Til § 21-13

Organisatoriske bestemmelser om Ankenemda for sykepenger i arbeidsgiverperioden er i dag å finne i § 20-6, mens § 21-13 har bestemmelser om saksbehandling mv. Da folketrygdloven kapittel 20 er foreslått opphevet, er § 20-6 annet ledd om sammensetningen av nemnda tatt inn i § 21-13 som *nytt annet ledd*.

Til § 21-14

Gjeldende første og annet ledd om kompetansefordelingen mellom Aetat og trygdeetaten når det gjelder ytelser ved yrkesrettet attføring er overflødige i den nye statsetaten. Da bestemmelsene om kravframsetting i tredje og fjerde ledd følger av § 21-2 i lovforslaget, foreslås at paragrafen oppheves i sin helhet.

Til § 21-15

Gjeldende § 21-15 første ledd om hvilket organ som gjør vedtak om dagpenger foreslås opphevet, da bestemmelser om vedtaksmyndighet etter loven er tatt inn i § 21-11 som nytt første ledd. Gjeldende annet ledd om hvor krav skal settes fram kan også utgå, jf. § 21-2 med merknader. Gjeldende tredje og fjerde ledd som omhandler dagpenger til fiskere og fangstmenn, videreføres innholdsmessig uendret som *første og annet ledd*. Annet ledd er omformulert i tråd med den nye organiseringen av statsetaten og det er gjort en henvisningsendring. Da bestemmelsen etter endringene utelukkende gjelder fiskere og fangstmenn er paragrafoverskriften endret.

Til § 22-15

Bestemmelsen er en kombinasjon av gjeldende § 22-15 og arbeidsmarkedsloven §§ 22 og 23.

I *første ledd* er det foretatt nødvendige justeringer og endringer i betegnelser.

Annet ledd videreføres uendret.

Tredje ledd er nytt og tilsvarer arbeidsmarkedsloven § 22 tredje ledd. Dette leddet inneholder spesielle bestemmelser for dagpenger under arbeidsløshet og attføringspenger, og er nødvendig å videreføre for disse ytelsene.

Fjerde ledd tilsvarer nåværende tredje ledd og videreføres i hovedsak uendret, men det er innarbeidet at innkrevingen i samsvar med dagens praksis skal foretas av Arbeids- og velferdsetatens innkrevingssentral (nå Trygdeetatens innkrevingssentral). Innkrevingen av dagpenger under arbeidsløshet og attføringspenger har hittil vært foretatt av Statens innkrevingssentral. I en overgangsperiode vil det være aktuelt at innkrevingen av disse ytelsene fortsatt foretas av Statens innkrevingssentral, jf. arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 18 annet ledd.

Femte ledd svarer til nåværende fjerde ledd og videreføres uendret.

Nåværende femte ledd oppheves.

Til kapittel 25 innledningen syttende strekpunkt

Beredskapsbestemmelsene i folketrygdloven §§ 25-16 og 25-18 er foreslått flyttet til arbeids- og velferdsforvaltningsloven §§ 10 og 11. Folketrygdloven § 25-17 om unntak fra loven ved krise i fred- og krigstid beholdes i folketrygdloven og strekpunktet endres som følge av dette.

Til § 25-1

I *annet ledd tredje punktum* slås fast at arbeidstakermeldinger skal sendes dit Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer. Bestemmelsen er omskrevet i tråd med dette. I dag er trygdekontoret i arbeidsgiverens kontorkommune eller arbeidsstedskommune rette adressat. Det finnes en egen enhet for arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret lokalisert på Hamar.

Til §§ 25-10 og 25-10a

Bestemmelsene som gjelder henholdsvis opplysningsplikt overfor sosialtjenesten og opplysningsplikt ved saker etter introduksjonsloven er innarbeidet i arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 8 og kan oppheves.

Til § 25-12

Bestemmelsen gjelder påtalekompetanse. Tredje ledd annet punktum slår fast at det er Aetat Arbeidsdirektoratet som begjærer påtale i saker der arbeidsmarkedsetaten gjør vedtak. *Annet punktum* oppheves som overflødig i den nye organisasjonen.

Til §§ 25-16 til 25-19

Folketrygdlovens beredskapsbestemmelser i §§ 25-16 og 25-18 oppheves, men innholdet videreføres med nødvendig endring av betegnelser og justeringer som henholdsvis §§ 10 og 11 i arbeids- og velferdsforvaltningsloven. Folketrygdloven § 25-19 oppheves og hjemmel til å gi forskrift vil nå gjelde bare *§ 25-17* og den videreføres med nødvendige justeringer som *sjette ledd* i bestemmelsen. Tilsvarende er § 25-19 for så vidt gjelder forskrifter til arbeids- og velferdsforvaltningsloven §§ 10 og 11 videreført i arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 12 annet ledd.

26. Lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre (kontantstøtteloven)

Til § 9

I *første ledd første punktum* er det slått fast at kontantstøtte utbetales månedlig av trygdekontoret. I den nye organiseringen av statsetaten foreslås at det skal være opp til direktoratet å bestemme hvilket organ som skal stå for utbetalingen.

Til § 11

I *første ledd tredje punktum* er betegnelsen «trygdeetatens» endret til «Arbeids- og velferdsetatens».

Til § 12

I *første ledd* er «trygdekontoret» erstattet med «Arbeids- og velferdsetaten». Se tilsvarende formulering i folketrygdloven § 21-3 slik den lyder etter endringsforslaget i proposisjonen her.

Annet ledd er omskrevet i tråd med endringen i § 9 første ledd om hvilket organ som forestår utbetaling av kontantstøtte.

Til § 13

I forbindelse med at «trygdekontoret» foreslås tatt ut i innledningen, benytter departementet anledningen til å omskrive lovteksten i tråd med de tilsvarende bestemmelsene i barnetrygdloven § 18 og folketrygdloven § 21-7.

Til § 14

Bestemmelsen i *annet ledd* om hvor søknad om kontantstøtte skal framsettes endres slik at «trygdekontoret» erstattes med «det felles lokale konto-

ret i arbeids- og velferdsforvaltningen». Bestemmelsen er i tillegg noe omskrevet. Om framsetting av krav vises også til folketrygdloven § 21-2 med merknader.

Til § 15

Trygdekontoret avgjør i dag søknad om kontantstøtte, jf. *første punktum*. I tråd med prinsippet om mest mulig organisatorisk frihet for den nye etaten, foreslår departementet at Arbeids- og velferdsdirektoratet gis fullmakt til å bestemme hvilket organ som avgjør søknad om kontantstøtte.

Til § 16

I tråd med ny organisering er «trygdeetaten» i *første punktum* endret til «Arbeids- og velferdsetaten». I *annet punktum* er «trygdekontoret» endret til «Arbeids- og velferdsetaten».

Til § 17

§ 17 henviser i dag til folketrygdloven §§ 20-8, 21-4, 21-9, § 21-10 første ledd og § 21-11. Bestemmelsen foreslås justert som følge av at folketrygdloven § 20-8 er foreslått opphevet og videreført i forskrift som fastsettes i medhold av arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 12. I tillegg er folketrygdloven § 21-9 Taushetsplikt foreslått flyttet til arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7. Det blir da unødvendig med særregulering/henvisning på disse områdene i stønadslovene. Taushetsplikten og revisjonsordningen blir da særregulert for hele Arbeids- og velferdsetaten, slik at det rettslige grunnlaget blir det samme uansett hvilken lov etaten arbeider i forhold til.

Til § 18

Bestemmelsen har i dag følgende ordlyd: «Kontantstøtteordningen administreres sentralt av Rikstrygdeverket, regionalt av fylkestrygdekontorene og lokalt av trygdekontorene.» Bestemmelsen om administrasjon er endret i tråd med den nye lovreguleringen av statsetaten. Se arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 4 annet ledd hvoretter «... etaten skal forvalte arbeidsmarkedsloven, folketrygdloven og andre lover hvor oppgaver er lagt til etaten..», og § 3 første ledd hvor det slås fast at Arbeids- og velferdsdirektoratet leder etatens virksomhet.

Til § 19

I *overskriften* og i *første punktum* er «trygdeetaten» endret til «Arbeids- og velferdsetaten» og i *annet punktum* er «Rikstrygdeverket» endret til «Arbeids- og velferdsdirektoratet».

Til § 20

Det er bare gjort en endring av betegnelse ved at «Trygdeetatens» er endret til «Arbeids- og velferdsetatens».

Til § 21

I *første ledd* er «Rikstrygdeverket» erstattet med «Arbeids- og velferdsdirektoratet» og i *annet ledd* er «Trygdeetaten» endret til «Arbeids- og velferdsetaten».

I første ledd heter det at «Staten stiller forskuddsvis og senest på betalingstidspunktet de nødvendige midler til dekning av trygdens utgifter til rådighet for Rikstrygdeverket.» Ordet «trygden» er i denne sammenheng brukt synonymt med ordet «trygdeetaten». I forbindelse med nedleggelsen av de eksisterende statsetatene er det følgelig nødvendig å omskrive lovteksten. Uttrykket «til dekning av trygdens utgifter» kan tas ut, uten at meningsinnholdet endres, jf. § 20 hvor det framgår at så vel stønads- som administrasjonsutgiftene dekkes av statskassen.

Til § 23

I *tredje ledd* er det bare gjort den endring at «Rikstrygdeverket» endres til «Arbeids- og velferdsdirektoratet».

27. Lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)

Til § 4A-3

I tråd med opprettelsen av den nye statsetaten er betegnelsen «arbeidsmarknadsetaten eller trygdeetaten» i *femte ledd annet punktum* endret til «Arbeids- og velferdsetaten».

28. Lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd (barnetrygdloven)

Til § 12

I gjeldende *første ledd første punktum* er det slått fast at barnetrygden utbetales etterskuddsvis hver måned av trygdekontoret. I organiseringen av den nye statsetaten foreslår departementet at det skal være opp til direktoratet å bestemme hvilket organ som skal stå for utbetalingen og bestemmelsen endres i tråd med dette.

I første ledd *tredje punktum* er «trygdekontoret» endret til det nøytrale «Arbeids- og velferdsetaten».

Annet ledd er omskrevet. Da vedtaksmyndighet i barnetrygdsaker er regulert i § 15, er det ikke nødvendig å ha organisatoriske bestemmelser i loven ellers. Formuleringen «trygdekontoret kan bestemme» er derfor endret til «det kan bestemmes».

Til § 13

I *første ledd tredje punktum* er betegnelsen «trygdeetatens» erstattet med «Arbeids- og velferdsetatens».

Til § 14

Annet ledd innledningen slår fast at krav om barnetrygd i bestemte tilfelle skal settes fram på skjema fastsatt av Rikstrygdeverket. Det er bare gjort den endring at betegnelsen «Rikstrygdeverket» erstattes med «Arbeids- og velferdsdirektoratet».

Til § 15

Trygdekontoret avgjør i dag krav om barnetrygd, jf. forutsetningen i overskriften og *første ledd* første punktum som slår fast at trygdekontorets vedtak etter barnetrygdloven kan påklages til fylkestrygdekontoret. I tråd med prinsippet om mest mulig organisatorisk frihet for den nye etaten, foreslår departementet at Arbeids- og velferdsdirektoratet gis fullmakt til å bestemme hvilket organ som skal avgjøre krav om barnetrygd. Bestemmelsen om vedtaksmyndighet er skilt ut som et nytt *første punktum* i *første ledd.*

Første ledd *annet punktum* svarer til gjeldende første ledd første og annet punktum. Som følge av at den nye statsetaten ikke skal detaljreguleres i lov, foreslår departementet at klageadgangen framgår i mer generell form, i samsvar med forvaltningsloven § 28, men justert i tråd med forslaget i folketrygdloven § 21-12, jf. bestemmelsen og merknaden.

Til § 16

Paragrafen henviser i dag til folketrygdloven §§ 20-8, 21-4, 21-9, § 21-10 første ledd, §§ 21-11 og 21-12. Bestemmelsen foreslås justert som følge av at folketrygdloven § 20-8 om trygderevisjonen er foreslått opphevet og videreført i forskrift som fastsettes i medhold av arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 12. I tillegg er folketrygdloven § 21-9 Taushetsplikt foreslått flyttet til arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7. Det blir da unødvendig med særregulering/henvisning på disse områdene i stønadslovene. Taushetsplikten og revisjonsordningen blir da særregulert for hele Arbeids- og velferdsetaten, samtidig som det rettslige grunnlaget blir det samme uansett hvilken lov etaten arbeider i forhold til.

Til § 17

I *første ledd* er «trygdekontoret» erstattet med det nøytrale «Arbeids- og velferdsetaten». Dette henger sammen med forslaget om at vedtaksmyndigheten skal tilligge det organ som direktoratet bestemmer, se § 15.

I *annet ledd* er «Trygdeetaten» og «trygdeetaten» endret til henholdsvis «Arbeids- og velferdsetaten» og «etaten».

Til § 19

Overskriften og *bestemmelsen* om administrasjon er endret som følge av den nye statsetaten. Se i den forbindelse arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 4 annet ledd hvoretter etaten skal forvalte folketrygdloven, arbeidsmarkedsloven og andre lover hvor oppgaver er lagt til etaten, og § 3 første ledd hvor det slås fast at Arbeids- og velferdsdirektoratet leder etatens virksomhet.

Til § 20

Det er bare gjort en endring av betegnelse ved at ordet «Trygdeetatens» endres til «Arbeids- og velferdsetatens».

Til § 21

I *første ledd* er «Rikstrygdeverket» erstattet med «Arbeids- og velferdsdirektoratet» og i *annet ledd* er «Trygdeetaten» endret til «Arbeids- og velferdsetaten».

I første ledd heter det at «Staten stiller forskuddsvis og senest på betalingstidspunktet de nødvendige midler til dekning av trygdens utgifter til rådighet for Rikstrygdeverket.» Ordet «trygden» er i denne sammenheng brukt synonymt med ordet «trygdeetaten». I forbindelse med nedleggelsen av de eksisterende statsetatene er det følgelig nødvendig å omskrive lovteksten. Uttrykket «til dekning av trygdens utgifter» kan tas ut uten at meningsinnholdet endres, jf. § 20 hvor det framgår at så vel stønads- som administrasjonsutgiftene dekkes av statskassen.

Til § 23

I *annet ledd* er det bare gjort en endring av betegnelse ved at «Rikstrygdeverket» endres til «Arbeids- og velferdsdirektoratet».

29. Lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Til § 12

Det er i *annet ledd* gjort den endring at «Aetat» er erstattet med «Arbeids- og velferdsetaten».

30. Lov 10. desember 2004 nr. 76 om arbeidsmarkedstjenester (arbeidsmarkedsloven)

Til §§ 7 til 29

I de angitte bestemmelsene er det bare gjort endringer i betegnelser på organer i etaten.

Til § 2

I *første ledd* er «Aetat» erstattet med «Arbeids- og velferdsetaten». I tillegg er det presisert at bestemmelsen gjelder tjenester etter denne loven.

Til kapittel 2

Kapittel 2, som gjelder Aetats organisering, brukermedvirkning og samarbeid, oppheves i sin helhet. Innholdet i § 3 Aetats oppbygging, § 4 Brukermedvirkning og § 5 Aetats hovedoppgaver overføres i redigert form til arbeids- og velferdsforvaltningsloven henholdsvis §§ 3, 6 og 4. Bestemmelsen i arbeidsmarkedsloven § 6 Samarbeid anses som unødvendig å videreføre da den nye organiseringen av arbeids- og velferdsforvaltningen i seg selv sikrer samarbeid.

Til overskriften til kapittel 4

Bestemmelsen om informasjon i § 9 oppheves og endret overskrift dekker bedre bestemmelsene i §§ 10 og 11 i arbeidsmarkedsloven som gjelder registrering og behovsvurdering.

Til § 9

Bestemmelsen som gjelder informasjon om Aetats tjenester, kan oppheves som følge arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 15 første ledd.

Til § 14

Henvisningen i gjeldende *annet ledd* til saksbehandlingsreglene i folketrygdloven for så vidt gjelder ytelser etter folketrygdloven kapitlene 4 og 11 blir overflødig som følge av den nye organiseringen. Saksbehandlingsreglene i folketrygdloven kapitlene 21, 22 og 25 vil gjelde alle saker etter folketrygdloven som enheten behandler. Bestemmelsen kan derfor oppheves. Gjeldende *første ledd* om forholdet til forvaltningsloven videreføres imidlertid uendret.

Til § 15

Bestemmelsen videreføres med endring av betegnelse. Da denne bestemmelsen gjelder hvor krav om stønad skal settes fram, er det behov for å være mer konkret enn å benytte begrepet «Arbeids- og velferdsetaten». I dette tilfellet er derfor «det felles lokale kontoret i arbeids- og velferdsforvaltningen» benyttet. Se også folketrygdloven § 21-2 med merknader.

Til § 17

Overskriften endres fra «klagefrist» til «klage» fordi bestemmelsen nå gjelder ikke bare «klagefristen», men også hvor klage skal framsettes og for hvilket organ.

Nytt *første ledd* om klage til nærmest overordnede organ eller til det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer, svarer til forslaget til nytt første ledd første punktum i folketrygdloven § 21-12. Det vises til punkt 5.3 om endringer i klagebestemmelsene og til merknaden til nevnte bestemmelse i folketrygdloven.

Bestemmelsen i *annet ledd* videreføres med endring av «Aetat» til «Arbeids- og velferdsetaten». I annet punktum er tatt inn en bestemmelse om at klagen skal framsettes for «det felles lokale kontoret i arbeids- og velferdsforvaltningen», jf. også bestemmelsen i folketrygdloven § 21-12 tredje ledd med merknader.

Til § 20

Annet ledd videreføres ved at betegnelsen «Aetats organer» endres til «Arbeids- og velferdsetatens organer». I tillegg oppdateres en henvisning til folketrygdloven § 21-15. Se merknadene til denne bestemmelsen.

Til § 21

Bestemmelsen om bistand og opplysningsplikt overfor sosialtjenesten etter arbeidsmarkedsloven og etter lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere videreføres i redigert form i arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 8 og kan derfor oppheves.

Til § 22

Gjeldende bestemmelse i arbeidsmarkedsloven § 22 om tilbakebetaling gjelder både tiltaksytelser etter arbeidsmarkedsloven og dagpenger etter folketrygdloven kapittel 4 og ytelser under yrkesrettet attføring etter kapittel 11. Da den nye etaten skal forvalte folketrygdloven i sin helhet, blir det ikke lenger noe organisatorisk skille mellom ytelsene etter kapitlene 4 og 11 og de andre ytelsene. Bestemmelser om tilbakebetaling må derfor i sin helhet framgå av folketrygdloven for så vidt gjelder folketrygdytelsene. § 22-15 er foreslått justert i tråd med dette. Det vises til merknadene til denne bestemmelsen. Tilbakebetaling av ytelser vil ved en henvisning til folketrygdlovens bestemmelse om tilbakebetaling kunne gjøres etter de samme reglene.

Til § 23

Bestemmelsen oppheves, idet innkrevingen av feilutbetalte ytelser fra den nye arbeids- og velferdsforvaltningen i sin helhet forutsettes overtatt av Arbeids- og velferdsetatens innkrevingssentral. I en overgangsperiode vil det kunne være aktuelt at innkrevingen i visse saker fortsatt foretas av Statens innkrevingssentral, jf. arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 18 annet ledd.

Til § 24

Bestemmelsen oppheves, idet innkrevingen av feilutbetalte ytelser fra den nye arbeids- og velferdsforvaltningen i sin helhet forutsettes overtatt av Arbeids- og velferdsetatens innkrevingssentral. De generelle bestemmelsene om utøvelse av statens partsstilling er tatt inn i arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 9. I en overgangsperiode vil statens partsstilling i visse innkrevingssaker kunne bli utøvd av Statens innkrevingssentral, jf. merknaden til § 23.

Til § 28

Betegnelsene «Aetat» og «Aetats» er endret til «Arbeids- og velferdsetaten» og «Arbeids- og velferdsetatens». Det er videre presisert at utestengingsadgangen er begrenset til å gjelde etatens tilbud etter arbeidsmarkedsloven.

31. Lov 28. mai 2004 nr. 29 om register over opplysninger om valutaveksling og overføring av betalingsmidler inn og ut av Norge (valutaregisterloven)

Til 6

I *første ledd første punktum* er det bare gjort en endring av betegnelse som følge av den nye statlige etaten.

32. Lov 29. april 2005 nr. 20 om innkreving av underholdsbidrag mv. (bidragsinnkrevingsloven)

Til § 1 annet punktum og § 4 første ledd første punktum

Det er bare gjort endringer av betegnelser. Departementet foreslår at «Trygdeetatens innkrevingssentral» som følge av den nye organiseringen endres til «Arbeids- og velferdsetatens innkrevingssentral».

Til § 4 første ledd annet punktum, § 21 fjerde ledd og § 31 tredje ledd.

Det er bare gjort den endring at betegnelsen «Rikstrygdeverket» er erstattet med «Arbeids- og velferdsdirektoratet».

Til § 24

Som følge av at organiseringen av den nye statsetaten ikke skal detaljreguleres i lov, foreslår departementet i *første ledd* at klageadgangen skal framgå i mer generell form, i samsvar med forvaltningsloven § 28, men justert i tråd med forslaget i folketrygdloven § 21-12, jf. bestemmelsen og merknaden.

Til § 29

Første ledd annet punktum er endret slik at klageadgangen framgår i mer generell form. Det vises til merknaden til § 24 første ledd.

Til § 35

Gjeldende paragraf er en henvisningsbestemmelse og slår innledningsvis fast at «Reglene om revisjon i folketrygdloven § 20-8 (...) gjelder tilsvarende.» I forbindelse med forslaget til ny arbeids- og velferdsforvaltningslov er folketrygdloven § 20-8 om trygderevisjonen foreslått opphevet og videreført i forskrift som fastsettes i medhold av arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 12. Revisjonsordningen blir da særregulert for hele Arbeids- og velferdsetaten. Det rettslige grunnlaget blir det samme uansett hvilken lov etaten arbeider i forhold til. Henvisningen i bidragsinnkrevingsloven er etter dette ikke lenger nødvendig og foreslås tatt ut.

Paragrafen viser til folketrygdloven § 23-11 første ledd om at Rikstrygdeverket skal holde folketrygdens midler regnskapsmessig skilt fra andre midler som det har. Ved lov 21. desember 2005 nr. 123 ble

folketrygdloven § 23-11 annet til fjerde ledd opphevet. Bestemmelsen er endret i samsvar med dette.

33. Lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg

Til §§ 13, 14, 16, 18 og 19

Det er kun gjort den endring at «trygdeetaten» er erstattet med «Arbeids- og velferdsetaten».

Til §§ 14, 16, 17 og § 21 første ledd

Det er bare gjort endringer av betegnelser. «Rikstrygdeverket» er endret til «Arbeids- og velferdsdirektoratet».

Til § 17 og § 21 annet ledd

Som når det gjelder krav etter folketrygdloven (se folketrygdloven § 21-2 med merknader i lovforslaget), foreslår departementet at det lovfestes at krav om stønad skal settes fram for det felles lokale kontoret i arbeids- og velferdsforvaltningen. Det er da naturlig at § 21 annet ledd annet punktum om personlig frammøte endres tilsvarende.

Til § 23

§ 23 henviser i dag til folketrygdloven §§ 20-8, 21-9, 21-10, 21-11, 22-1, 22-6 og 22-18. Bestemmelsen foreslås justert som følge av at folketrygdloven § 20-8 om trygderevisjonen er foreslått opphevet og videreført i forskrift som fastsettes i medhold av arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 12. I tillegg er folketrygdloven § 21-9 Taushetsplikt foreslått flyttet til arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7. Det blir da unødvendig med særregulering/henvisning på disse områdene i stønadslovene. Taushetsplikten og revisjonsordningen blir da særregulert for hele Arbeids- og velferdsetaten, samtidig som det rettslige grunnlaget blir det samme uansett hvilken lov etaten arbeider i forhold til.

34. Lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven)

Til § 5-1

I *fjerde ledd* er «Rikstrygdeverket» endret til «Arbeids- og velferdsdirektoratet».

Til §§ 14-9 til 15-11

I de angitte bestemmelsene er betegnelsen «Aetat» erstattet med «Arbeids- og velferdsetaten».

35. Lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager (barnehageloven)

Til § 8

I *fjerde ledd første og annet punktum* er «trygdekontoret» erstattet med «Arbeids- og velferdsetaten». I tråd med prinsippet om størst mulig organisatorisk frihet for den nye etaten, foreslår departementet at den nøytrale etatsbetegnelsen benyttes i loven.

36. Lov 17. juni 2005 nr. 65 om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester (barnevernsloven) og lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester (sosialtjenesteloven) m.v.

Til barnevernloven § 9-2

Barnevernloven fastslår i § 9-2 prinsippet om foreldres underholdsplikt for sine barn også etter at barnet er plassert utenfor hjemmet etter et barnevernvedtak. I *annet ledd første punktum* slik den lyder etter endringsloven er «trygdekontoret» erstattet med «bidragsfogden». Etter endringsloven er trygdekontoret bidragsfogd for slike saker og avgjør kravet og fastsetter beløpet. I tråd med forslaget til endringer i barneloven § 10 tredje ledd foreslås at det i annet ledd *annet punktum* åpnes for at direktoratet skal bestemme hvilket organ i den nye etaten som skal ha denne oppgaven.

Tredje ledd slår fast at bidragsfogdens vedtak kan påklages til fylkestrygdekontoret. Som følge av at organiseringen av den nye statsetaten ikke skal detaljreguleres i lov, foreslår departementet at klageadgangen framgår i mer generell form, i samsvar med forvaltningsloven § 28, men justert i tråd med forslaget i folketrygdloven § 21-12, jf. bestemmelsen og merknaden.

I *fjerde ledd* er «Trygdeetatens innkrevingssentral» endret til «Arbeids- og velferdsetatens innkrevingssentral».

37. Lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav (skattebetalingsloven)

Til § 5-9

I *første ledd bokstav b* er «Trygdeetatens innkrevingssentral» endret til «Arbeids- og velferdsetatens innkrevingssentral».

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om arbeids- og velferdsforvaltningen (arbeids- og velferdsforvaltningsloven).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om arbeids- og velferdsforvaltningen (arbeids- og velferdsforvaltningsloven) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag
til lov om arbeids- og velferdsforvaltningen (arbeids- og velferdsforvaltningsloven)

Kapittel 1 Formål og virkeområde

§ 1 Formål

Formålet med loven er å legge til rette for en effektiv arbeids- og velferdsforvaltning, tilpasset den enkeltes og arbeidslivets behov og basert på en helhetlig og samordnet anvendelse av arbeidsmarkedsloven, folketrygdloven, sosialtjenesteloven og andre lover som forvaltes av arbeids- og velferdsforvaltningen. Arbeids- og velferdsforvaltningen skal møte det enkelte mennesket med respekt, bidra til sosial og økonomisk trygghet og fremme overgang til arbeid og aktiv virksomhet.

§ 2 Arbeids- og velferdsforvaltningen

Arbeids- og velferdsforvaltningen består av Arbeids- og velferdsetaten og de delene av kommunens tjenester som inngår i de felles lokale kontorene, se § 13.

Kapittel 2 Arbeids- og velferdsetaten

§ 3 Arbeids- og velferdsetaten

Arbeids- og velferdsdirektoratet leder Arbeids- og velferdsetatens virksomhet. Arbeids- og velferdsdirektøren har den daglige ledelsen av direktoratet.

Etaten skal være representert på de stedene som direktoratet bestemmer, likevel slik at representasjonen på lokalt nivå skal være i samsvar med § 13, jf. § 14.

Direktoratet er behandlingsansvarlig etter personopplysningsloven § 2 nr. 4 og for tilrettelegging og gjennomføring av internkontrollsystemet etter personopplysningsloven §§ 13 og 14 i forhold til etaten. Departementet kan gi forskrift som nærmere regulerer behandlingsansvaret i arbeids- og velferdsforvaltningen.

§ 4 Arbeids- og velferdsetatens hovedoppgaver

Arbeids- og velferdsetaten har ansvaret for gjennomføringen av arbeidsmarkeds-, trygde- og pensjonspolitikken.

Etaten skal forvalte arbeidsmarkedsloven, folketrygdloven og andre lover hvor oppgaver er lagt til etaten, og sikre rett ytelse til den enkelte. Etaten har ansvaret for å følge opp og kontrollere tjenester, ytelser og utbetalinger.

Etaten skal stimulere den enkelte stønadsmottakeren til arbeidsaktivitet der dette er mulig, og gi råd og veiledning til arbeidsgivere og arbeidstakere for å hindre sykefravær og utstøting fra arbeidslivet. Etaten skal videre bistå arbeidssøkere med å få jobb, bistå arbeidsgivere med å skaffe arbeidskraft, forebygge og dempe skadevirkningene av arbeidsledighet og innhente informasjon om arbeidsmarkedet.

Etaten driver vederlagsfri arbeidsformidling.

Departementet kan pålegge etaten andre oppgaver enn dem som følger av denne paragrafen.

Departementet kan gi forskrift som i særlige tilfeller overfører ansvaret for arbeidsmarkedstiltak til enkelte kommuner. I slike tilfeller gjelder bestemmelsene i loven om etaten tilsvarende for kommunen. Departementet kan i forskriften fastsette nærmere regler om organisering, styring og forholdet mellom statlig og kommunalt ansvar i slike tilfeller.

§ 5 Delegering av myndighet

Arbeids- og velferdsdirektoratet kan delegere sin myndighet til underliggende organer i Arbeids- og velferdsetaten.

§ 6 Brukermedvirkning

Arbeids- og velferdsetaten skal sørge for at representanter for brukerne får mulighet til å uttale seg i forbindelse med planlegging, gjennomføring og evaluering av etatens tjenester.

§ 7 Taushetsplikt

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for Arbeids- og velferdsetaten etter denne loven, har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 e. Taushetsplikten gjelder også fødested, fødselsdato, personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bosted og arbeidssted. Dette er ikke til

hinder for at opplysninger om en person brukes ved formidling av arbeid eller ved gjennomføring av arbeidsmarkedstiltak.

Opplysninger til andre forvaltningsorganer, jf. forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 5 og 6, kan bare gis når det er nødvendig for å fremme etatens oppgaver eller for å forebygge vesentlig fare for liv eller alvorlig skade på noens helse. En brukerkontakt som nevnt i folketrygdloven § 15-12 femte ledd, kan uten hinder av taushetsplikten få oppgitt navn og adresse på enslige forsørgere som mottar overgangsstønad innenfor brukerkontaktens virkeområde.

Departementet kan bestemme at opplysninger kan utleveres til offentlige myndigheter uten hinder av taushetsplikten når det er godtgjort at opplysningene er nødvendige for at disse myndighetene skal kunne løse pålagte offentlige oppgaver. Dette gjelder likevel ikke opplysninger om etnisitet, politisk eller religiøs oppfatning, helseforhold, misbruk av rusmidler eller seksuelle forhold.

Taushetsplikten etter første ledd er ikke til hinder for utveksling av informasjon som forutsatt i lov 6. juni 1997 nr. 35 om Oppgaveregisteret eller annen utlevering av opplysninger til forvaltningsorganer som har hjemmel til å kreve opplysninger uten hinder av taushetsplikt.

§ 8 Gjensidig bistand mellom Arbeids- og velferdsetaten og sosialtjenesten

Arbeids- og velferdsetaten skal gi sosialtjenesten bistand i saker som gjelder den enkelte brukeren.

Etaten skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som bør føre til tiltak fra sosialtjenestens side, og skal av eget tiltak gi sosialtjenesten opplysninger om slike forhold. Opplysninger kan bare gis etter samtykke fra brukeren eller med hjemmel i lov.

Opplysninger om stønadssaker, ytelsessaker og arbeidsforhold kan gis uten hinder av taushetsplikt.

Reglene i denne paragrafen gjelder tilsvarende for etatens rett og plikt til å gi opplysninger til kommunen til bruk i saker om introduksjonsstønad etter introduksjonsloven.

Sosialtjenesten plikter å gi opplysninger og bistand og avgi uttalelser til etaten uten hinder av taushetsplikt, jf. arbeidsmarkedsloven § 19 og folketrygdloven § 21-5.

§ 9 Statens partsstilling

Arbeids- og velferdsdirektoratet opptrer på vegne av staten i søksmål der gjenstanden for tvisten skriver seg fra vedtak etter de lovene som forvaltes av Arbeids- og velferdsetaten. Det samme gjelder i øvrige søksmål som er knyttet til etatens virksomhet. Departementet kan opptre på vegne av staten i enkeltsaker.

Arbeids- og velferdsetatens innkrevingssentral, eller det organet i etaten som direktoratet bestemmer, opptrer på vegne av staten ved tvangsforretning for namsmannen og annen rettslig inndriving og sikring av krav som skriver seg fra etatens virksomhet, samt forhandlinger etter gjeldsordningsloven.

§ 10 Beredskap i Arbeids- og velferdsetaten

Arbeids- og velferdsdirektoratet skal påse at det utarbeides beredskapsplaner for å sikre virksomheten i etaten ved krise i fred eller krig. Planene skal inneholde krav til opprettholdelse av driftssikkerhet for behandling av krav om ytelser og for utbetaling, til lagring av materiell og utstyr, og til øvelser og opplæring av personell.

Direktoratet har ansvaret for å samordne tiltak etter første ledd med berørte organer for å sikre behandling og utbetaling av ytelser som utbetales gjennom Arbeids- og velferdsetaten.

Direktoratet skal sikre arbeidskraftbehovet til samfunnsviktige virksomheter ved krise i fred eller krig, samt opprettholde systemer for kartlegging av samfunnsmessige bedrifter og deres behov.

Direktoratet skal påse at avtaler med leverandører av varer og tjenester inneholder krav til leveringsdyktighet og informasjonssikkerhet ved krise i freds- og krigstid.

§ 11 Beordring ved krise i freds- og krigstid

I situasjoner som nevnt i folketrygdloven § 25-17 første og annet ledd, jf. femte ledd, kan Arbeids- og velferdsdirektoratet pålegge ansatte i Arbeids- og velferdsetaten å utføre arbeid ved andre organer i etaten.

Pålegg om å gjøre tjeneste i helse- og sosialtjenesten etter lov 23. juni 2000 nr. 56 om helsemessig og sosial beredskap § 4-1 kan også omfatte ansatte i etaten.

§ 12 Forskrifter

Departementet kan gi forskrifter om Arbeids- og velferdsetatens organer og deres virksomhet, herunder bestemmelser om egne utvalg, råd og nemnder.

Kongen kan gi forskrifter om gjennomføringen av bestemmelsene i §§ 10 og 11.

Kapittel 3 Arbeids- og velferdsetatens og kommunenes felles lokale kontorer

§ 13 Felles lokale kontorer

Arbeids- og velferdsetaten og kommunene skal ha felles lokale kontorer som dekker alle kommuner.

Kontoret skal ivareta oppgaver for etaten og kommunens oppgaver etter sosialtjenesteloven kapittel 5. Etaten og kommunen kan avtale at også andre av kommunens tjenester skal inngå i kontoret.

Kontoret skal så langt det er mulig og rimelig utformes ut fra prinsippet om universell utforming.

§ 14 Samarbeid og oppgavedeling

Kontoret skal opprettes ved avtale mellom Arbeids- og velferdsetaten og kommunen. Avtalen skal inneholde bestemmelser om lokalisering og utforming, organisering og drift av kontoret, hvilke kommunale tjenester som skal inngå i kontoret, og hvordan kontoret skal samhandle med representanter for kontorets brukere og kommunens øvrige tjenestetilbud.

Avtalen kan inneholde bestemmelser om å utføre oppgaver på hverandres myndighetsområder. Departementet gir forskrift om rammene for slike bestemmelser.

Hvis kommunen delegerer sin myndighet til et interkommunalt organ eller en vertskommune, kan avtalen inngås med dette organet eller vertskommunen.

Departementet kan gi forskrift om løsning av tvister mellom etaten og kommunene.

§ 15 Samarbeid med brukeren og individuell plan

Enhver som henvender seg til kontoret, har rett til informasjon om arbeids- og velferdsforvaltningens tjenester og ytelser.

Kontoret skal tidligst mulig avklare brukerens helhetlige behov. Tjenestetilbudet skal så langt som mulig utformes i samarbeid med brukeren.

Den som har behov for langvarige og koordinerte tjenester, har rett til å få utarbeidet individuell plan. Planen skal utformes i samarbeid med brukeren. Kontoret skal samarbeide med andre tjenesteytere om planen for å bidra til et helhetlig tilbud for den det gjelder.

Departementet kan gi forskrift med nærmere bestemmelser om hvem retten til individuell plan gjelder for og om planens innhold.

§ 16 Behandling av personopplysninger ved det felles lokale kontoret

Taushetsplikt etter denne loven eller etter sosialtjenesteloven er ikke til hinder for at opplysninger er tilgjengelig for andre ansatte innen kontoret i den utstrekningen som trengs for en hensiktsmessig arbeids- og arkivordning, blant annet til bruk ved veiledning i andre saker.

Kapittel 4 Sluttbestemmelser

§ 17 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer.

§ 18 Overgangsbestemmelser

Inntil Arbeids- og velferdsetaten har inngått avtale med den enkelte kommunen etter §§ 13 og 14 og felles lokale kontorer er etablert, gjelder bestemmelsene i loven her, inkludert de endringene i arbeidsmarkedsloven, folketrygdloven og andre lover som følger av § 19, bare så langt de passer.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere overgangsregler. Det kan herunder bestemmes at Statens innkrevingssentral skal foreta innkrevingen av feilutbetalte ytelser etter arbeidsmarkedsloven og etter folketrygdloven kapitlene 4 og 11 og opptre på statens vegne ved innkrevingen i samsvar med tidligere §§ 23 og 24 i arbeidsmarkedsloven.

§ 19 Endringer i andre lover

Fra den tiden loven trer i kraft oppheves lov 17. juni 2005 nr. 61 om interimsorganisering av ny arbeids- og velferdsetat.

Fra samme tid gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 13. desember 1946 nr. 21 om krigspensjonering for militærpersoner gjøres følgende endringer:

I følgende bestemmelser skal betegnelsen «Rikstrygdeverket» endres til «Arbeids- og velferdsdirektoratet»:

§ 1 annet ledd annet punktum, § 2 annet, tredje og femte ledd og § 35 nr. 1 annet ledd annet punktum.

§ 3 nr. 3 tredje ledd første punktum skal lyde:

Når det finnes rimelig, kan *det tilstås* sykepenger til person under 18 år.

§ 8 annet punktum skal lyde:

Det kan også *ytes* bidrag til vedlikehold og fornyelse av slike hjelpemidler.

§ 9 første punktum skal lyde:

Invaliden kan tilstås bidrag til utdannelse, yrkesopplæring eller hjelp til erverv, når det antas at invaliden kan få varig nytte av dette og han selv ikke har midler til å bekoste det.

§ 13 sjette ledd annet punktum skal lyde:

Når særlige grunner taler for det, kan *det tilstås* hel eller delvis pensjon selv om ekteskapet ikke har vart i fem år.

§ 13 åttende og niende ledd skal lyde:

Blir hun igjen enke eller blir det nye ekteskap oppløst ved skilsmisse, og gjør hennes økonomiske forhold det rimelig, kan *hun tilstås* pensjon med inntil forskjellen mellom enkepensjonen etter bestemmelsene i denne lov og underhold eller pensjon hun måtte være sikret gjennom seinere ekteskap.

I særlige tilfelle *kan det* ytes enkepensjon helt eller delvis til kvinne som før skaden inntraff har levd sammen med avdøde og har barn med ham.

§ 20 første og annet ledd skal lyde:

Krigspensjoneringen *administreres av Arbeids- og velferdsetaten.*

Vedtak etter denne loven fattes av Arbeids- og velferdsdirektoratet, som kan delegere vedtaksmyndighet til underliggende organer.

§ 23 tredje og fjerde punktum skal lyde:

Ytelsene regnes i så fall fra den dag han gjør kravet gjeldende for *Arbeids- og velferdsetaten.* Når det finnes rimelig, *kan det gjøres* unntak fra denne regel.

§ 25 første punktum skal lyde:

Det kan bestemmes at barnepensjoner og barnetillegg skal utbetales til den som har omsorgen for barnet.

§ 26 skal lyde:

Rett til pensjoner eller andre ytelser etter denne lov faller bort hvis det ikke er reist *krav* overfor *Arbeids- og velferdsetaten* innen tre år etter at skaden er inntruffet.

Det kan ses bort fra denne frist*en* når særlige grunner foreligger.

§ 27 første punktum skal lyde:

Midlertidig utbetaling av hel eller delvis pensjon kan settes i verk før pensjonskravet er endelig avgjort, når *Arbeids- og velferdsetaten* finner det overveiende sannsynlig at vilkårene for pensjon er til stede.

§ 30 nr. 2 skal lyde:

2. *Arbeids- og velferdsetaten* kan, når det finnes nødvendig for avgjørelsen av en sak etter denne lov la innhente forklaringer gjennom bevisopptakelse etter reglene i lov om rettergangsmåten for tvistemål eller ved politiet.

§ 31 oppheves.

2. I lov 13. desember 1946 nr. 22 om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner gjøres følgende endringer:

I følgende bestemmelser skal betegnelsen «Rikstrygdeverket» endres til «Arbeids- og velferdsdirektoratet»:

§ 1 nr. 1 annet ledd, nr. 2 annet og tredje ledd og nr. 3.

§ 3 Gruppe 2 skal lyde:

Gruppe 2.

Fiskere og andre sivilpersoner i yrke eller bedrift som *antas å ha* vært særlig utsatt for krigsulykker.

§ 6 nr. 2 første punktum skal lyde:

2. Når det finnes rimelig, kan *det tilstås* sykepenger til person under 18 år.

§ 10 første ledd annet punktum skal lyde:

Det kan også *ytes* bidrag til vedlikehold og fornyelse av slike hjelpemidler.

§ 14 første punktum skal lyde:

Invaliden kan tilstås bidrag til utdannelse, yrkesopplæring eller hjelp til erverv, når det antas at invaliden kan få varig nytte av dette og han selv ikke har midler til å bekoste det.

§ 17 nr. 3 første til femte ledd skal lyde:

Rett til enke- eller enkemannspensjon inntrer ikke hvis ekteskapet er inngått etter at avdøde ble skadet, og ekteskapet ikke har vart i minst fem år. Når særlige grunner taler for det, kan *det tilstås* hel eller delvis pensjon selv om ekteskapet ikke har vart i fem år.

Enkepensjonen faller bort hvis enken gifter seg igjen.

Blir hun igjen enke eller blir det nye ekteskap oppløst ved skilsmisse, og gjør hennes økonomiske forhold det rimelig, kan *hun tilstås* pensjon med inntil forskjellen mellom enkepensjonen etter

bestemmelsene i denne lov og underhold eller pensjon hun måtte være sikret gjennom seinere ekteskap.

Bestemmelsene gjelder tilsvarende for enkemannspensjon.

I særlige tilfelle *kan det* ytes enkepensjon helt eller delvis til kvinne som før skaden inntraff har levd sammen med avdøde og har barn med ham.

§ 28 skal lyde:

Krigspensjoneringen *administreres av Arbeids- og velferdsetaten.*

Vedtak etter denne loven fattes av Arbeids- og velferdsdirektoratet, som kan delegere vedtaksmyndighet til underliggende organer.

§ 31 tredje og fjerde punktum skal lyde:

Ytelsene regnes i så fall fra den dag han gjør kravet gjeldende for *Arbeids- og velferdsetaten.* Når det finnes rimelig, *kan det* gjøres unntak fra denne regel.

§ 34 første ledd første punktum skal lyde:

Det kan bestemmes at barnepensjoner og barnetillegg skal utbetales til den som har omsorgen for barnet.

§ 35 skal lyde:

Krav på pensjoner eller andre ytelser etter denne lov må snarest mulig meldes til *Arbeids- og velferdsetaten* på vedkommendes bosted med nødvendig legeerklæring.

Arbeids- og velferdsetaten kan nekte ytelser etter kapitel II dersom krav ikke er fremsatt uten ugrunnet opphold.

Rett til pensjoner og andre ytelser etter kapitel III og IV faller bort hvis det ikke er reist *krav* overfor *Arbeids- og velferdsetaten* innen tre år etter at skaden er inntruffet.

Det kan ses bort fra denne frist*en* når særlige grunner foreligger.

§ 36 første punktum skal lyde:

Midlertidig utbetaling av hel eller delvis pensjon kan settes i verk før pensjonskravet er endelig avgjort, når *Arbeids- og velferdsetaten* finner det overveiende sannsynlig at vilkårene for pensjon er til stede.

§ 39 nr. 2 skal lyde:

2. *Arbeids- og velferdsetaten* kan, når det finnes nødvendig for avgjørelsen av en sak etter denne lov, la innhente forklaringer gjennom bevisopptakelse etter reglene i lov om rettergangsmåten for tvistemål eller ved politiet.

§ 40 oppheves.

3. I lov 27. juni 1947 nr. 10 om ulykkestrygd for arbeidere ved norske bedrifter på Svalbard § 5 skal betegnelsen «Rikstrygdeverket» endres til «Arbeids- og velferdsdirektoratet» og «Sosialdepartementet» endres til «departementet».

4. Midlertidig lov 29. juni 1951 nr. 34 om tillegg til lover av 13. desember 1946 om 1) Krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner og 2) Krigspensjonering for militærpersoner III nr. 3 skal lyde:

3. *Det kan tilstås* barnetillegg og barnepensjon til og med den måned da barnet fyller 21 år, når barnet fortsetter sin opplæring eller utdannelse.

5. I lov 26. november 1954 nr. 3 om lov om stønad ved krigsskade på person gjøres følgende endringer:

I § 4 Gruppe 2 skal betegnelsen «Rikstrygdeverket» endres til «Arbeids- og velferdsetaten».

§ 5 skal lyde:

§ 5 Administrative organer

Stønadsordningen *administreres av Arbeids- og velferdsetaten.*

Vedtak etter denne loven fattes av Arbeids- og velferdsdirektoratet, som kan delegere vedtaksmyndighet til underliggende organer.

§ 6 oppheves.

§ 11 nr. 3 første punktum skal lyde:

Når det finnes rimelig, kan det også *tilstås* pensjon til den som ennå ikke har fylt 18 år.

§ 12 nr. 2 skal lyde:

2. *Det kan* i særlige tilfelle *tilstås* forsørgingstillegg helt eller delvis også for barn *over* 18 år når det er varig arbeidsufør.

§ 15 annet punktum skal lyde:

Vedlikehold og fornyelse av slike hjelpemidler ytes etter *Arbeids- og velferdsetatens* skjønn.

§ 16 første ledd skal lyde:

Arbeids- og velferdsdirektoratet kan med samtykke av departementet yte stønad til utdannelse, yrkesopplæring eller hjelp til erverv, hvis det må antas at dette vil være til varig nytte for den som helt eller delvis har tapt ervervsevnen og han selv ikke har midler til å dekke utgiftene.

§ 19 nr. 3 innledningen skal lyde:

3. *Det kan bevilges* hel eller delvis enkepensjon til:

§ 19 nr. 5 annet punktum skal lyde:

Når særlige grunner taler for det, kan det likevel tilstås hel eller delvis pensjon i slikt tilfelle.

§ 20 nr. 2 og 3 skal lyde:

2. Blir hun på ny enke eller blir det nye ekteskap oppløst ved skilsmisse, kan *hun,* hvis hennes økonomiske forhold gjør det rimelig, *tilstås pensjon* med inntil forskjellen mellom enkepensjonen etter denne lovs regler og underhold eller pensjon som hun måtte være sikret gjennom senere ekteskap.
3. *Er det* i medhold av § 19, punkt 7 tilstått pensjon til enkemann, får foranstående regler tilsvarende anvendelse.

§ 22 nr. 5 tredje punktum skal lyde:

For barn over 18 år avgjør *Arbeids- og velferdsetaten* hvor lenge pensjonen skal løpe.

§ 23 skal lyde:

§ 23 Forlengelse av pensjonen

Det kan bestemmes at barnepensjon skal løpe ut over barnets 18. år, hvis det *finnes rimelig* av omsyn til barnets utdannelse.

§ 30 skal lyde:

§ 30 Bopel i utlandet

Den som har bopel i utlandet har ikke rett til stønad. Er han norsk statsborger, og bosetter han seg senere her i riket, har han rett til stønad fra og med den dag han gjør kravet gjeldende for *Arbeids- og velferdsetaten.*

Når det finnes rimelig, kan *Arbeids- og velferdsdirektoratet* med samtykke av departementet gjøre unntak fra regelen i *første ledd* første punktum.

§ 31 første ledd skal lyde:

Stønad kan helt eller delvis inndras for den som soner frihetsstraff eller lignende i mer enn 30 dager.

§ 32 skal lyde:

§ 32 Uriktige opplysninger

Krav om stønad etter denne lov kan avslås eller stønaden kan helt eller delvis inndras eller holdes tilbake, hvis den som har krav på den forsettlig eller grovt uaktsomt gir uriktige opplysninger, fortier vesentlige omstendigheter eller unnlater å etterkomme *pålegg om* noe som har betydning for saken.

§ 33 skal lyde:

§ 33 Melding

1. Krav om stønad må snarest mulig meldes til *Arbeids- og velferdsetaten* på stedet.
2. *Stønad under sykdom, jf. kapittel 3, kan nektes* hvis krav ikke er framsatt uten ugrunnet opphold.
3. Retten til stønad faller bort hvis krav ikke er reist innen tre år etter at skaden eller sykdommen oppsto. *Det kan ses* bort fra denne bestemmelse hvis særlige grunner foreligger.

§ 34 skal lyde:

§ 34 *Arbeids- og velferdsetatens* vedtak

Så snart *Arbeids- og velferdsetaten* har fått de nødvendige opplysninger skal *den fatte* vedtak om utbetaling av stønad og på betryggende måte gi underretning om resultatet. *Avgjørelsen skal kort grunngis.*

§ 35 skal lyde:

§ 35 Betaling av stønad

1. Pensjoner med forsørgingstillegg betales forskuddsvis for hver måned, eller for hvert kvartal når *Arbeids- og velferdsetaten* finner at dette høver best.
   Faller pensjonen bort i løpet av måneden eller kvartalet, plikter ikke den som har fått for meget utbetalt, å tilbakebetale dette.
   Overgangsstønad etter § 19, punkt 2, betales i slike terminer og på den måten som A*rbeids- og velferdsetaten* bestemmer.
   Sykepenger betales etterskuddsvis ukentlig eller hver fjortende dag. Gravferdshjelp betales så snart råd er etter dødsfallet.
2. *Arbeids- og velferdsetaten* kan bestemme at barnepensjon og forsørgingstillegg for barn skal betales til dem som har omsorgen for barnet uten omsyn til om dette er den berettigede. Også ellers kan det, når særlige grunner foreligger, *bestemmes* at stønad betales til en annen enn den berettigede.

§ 37 skal lyde:

§ 37 Bistand fra myndigheter

1. Kommunale og andre offentlige myndigheter plikter å bistå *Arbeids- og velferdsetaten.*

Taushetsplikt kan ikke påberopes med mindre det gjelder omsyn til rikets sikkerhet.

2. Finner *etaten* det påkrevd, kan bevis opptas i samsvar med lov om rettergangsmåten for tvistemål av 13. august 1915.

§ 38 oppheves.

6. I lov 28. juni 1957 nr. 12 om pensjonstrygd for fiskere gjøres følgende endringer:

§ 2 nr. 2 annet punktum skal lyde:

Krav settes fram overfor *trygdens organer* straks vilkårene for trygdeplikt foreligger.

§ 3 nr. 1 annet punktum skal lyde:

Krav herom og innbetaling av medlemspremie må skje til *trygdens organer* innen tre måneder etter utløpet av kalenderåret.

I følgende bestemmelser skal betegnelsen «Rikstrygdeverket» endres til «Arbeids- og velferdsdirektoratet»:

§ 22 første punktum, § 24 nr. 1, § 30 nr. 2 første punktum og § 33 nr. 2 første og annet ledd.

7. I lov 12. desember 1958 nr. 10 om yrkesskadetrygd gjøres følgende endringer:

§ 2 nr. 1 bokstav e annet og tredje punktum skal lyde:

Arbeidstakeren har likevel rett til sykehusbehandling etter denne lov, såfremt slik behandling ikke skjer for *folketrygdens* regning. Likeledes har rederen rett til å få godtgjort av *Arbeids- og velferdsetaten* utlegg til begravelse etter reglene i *folketrygdloven* dersom han etter sjømannslovens § 30, jfr. § 7, har måttet bekoste begravelsen.

I følgende bestemmelser skal betegnelsen «Rikstrygdeverket» endres til «Arbeids- og velferdsdirektoratet»:
§ 3 tredje ledd, § 4 nr. 5 og § 5 nr. 2.

§ 4 nr. 4 første ledd første og annet punktum skal lyde:

En kommunes vedtak om å nekte noen tatt opp eller strøket i manntallet kan vedkommende klage inn for *Arbeids- og velferdsdirektoratet. Direktoratet* kan av eget tiltak eller etter henvendelse fra *et underliggende organ omgjøre et slikt* vedtak.

§ 7 skal lyde:

§ 7 Administrasjon

Trygden administreres av *Arbeids- og velferdsetaten*.

Utgiftene til trygdens administrasjon utredes av statskassen med refusjon av folketrygdens midler.

§ 8 oppheves.

§ 12 nr. 4 fjerde punktum skal lyde:

Dersom særlige grunner taler for det, kan *det gis* hel eller delvis uførepensjon fra et tidligere tidspunkt.

§ 15 annet ledd skal lyde:

Utløsningsbeløpet kan betales i en sum eller i terminer etter *Arbeids- og velferdsetatens* bestemmelse i det enkelte tilfelle.

§ 17 første ledd første punktum skal lyde:

Den skadede kan tilstås bidrag til utdannelse, yrkesopplæring eller hjelp til erverv.

§ 19 nr. 3 innledningen skal lyde:

3. *Det kan tilstås* hel eller delvis pensjon til:

§ 19 nr. 5 annet punktum skal lyde:

I slike tilfelle*r* kan det tilstås hel eller delvis pensjon dersom *særlige grunner taler for det.*

§ 19 nr. 6 første ledd annet punktum skal lyde:

Det kan tilstås delvis pensjon eller i særlige tilfelle hel pensjon til enkemann som ved hustruens død var delvis ervervsufør og var avhengig av underhold fra hustruen.

§ 20 annet ledd skal lyde:

Blir hun igjen enke eller blir det nye ekteskap oppløst ved skilsmisse, og gjør hennes økonomiske forhold det rimelig, kan *hun tilstås* pensjon med inntil forskjellen mellom enkepensjonen etter bestemmelsene i denne lov og underhold eller pensjon som hun måtte være sikret gjennom senere ekteskap.

§ 22 nr. 2 skal lyde:

2. *Det kan tilstås* barnepensjon også etter barnets 18. år, men ikke utover den måned da det fyller 21 år, dersom det *finnes rimelig* av omsyn til barnets utdannelse. Det samme gjelder når den trygdede dør etter at barnet er fylt 18 år.

§ 32 skal lyde:

§ 32 Melding av virksomhet

Arbeidsgiveren skal straks hans virksomhet begynner, gi skriftlig melding om dette til *det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer.*

Skjer det i en virksomhet endringer som kan ha betydning for trygdeplikten eller premieberegningen, skal innehaveren straks *sende melding* om dette.

Ved påmønstring av mannskap og forelegg av mannskapslister (jfr. lov om mønstring av arbeidstakere på skip m.v. 18. juni 1971 § 2) plikter mønstringsmyndigheten å påse at fartøyet er meldt til trygden. Er ikke dette gjort, skal den straks varsle *Arbeids- og velferdsetaten.*

I § 33 nr. 2 skal betegnelsen «Rikstrygdeverket» endres til «Arbeids- og velferdsdirektoratet».

§ 34 skal lyde:

§ 34 Melding om skade

1. Blir en trygdet påført legemsskade eller sykdom som kan medføre stønad etter denne lov, skal arbeidsgiveren eller hans representant straks melde skaden til *Arbeids- og velferdsetaten.* Skipsfører skal dessuten ta inn i skipsjournalen en beskrivelse av skaden og de nærmere omstendigheter ved den. Utskrift av journalen *sendes sammen* med skademeldingen. Skademelding for utenlandsk sjømann som ikke er medlem av *folketrygden,* sendes til *det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer.*
2. Har den trygdede ingen arbeidsgiver, skal han selv eller hans pårørende melde *skaden.*
3. *Arbeids- og velferdsetaten* skal straks gi det stedlige arbeidstilsyn melding om yrkesskader som vedrører tilsynets arbeidsområde.

§ 35 skal lyde:

§ 35 *Arbeids- og velferdsdirektoratets* vedtak

Så snart *Arbeids- og velferdsdirektoratet* har fått de nødvendige opplysninger, avgjør det om skaden gir rett til stønad etter denne lov og i tilfelle dens størrelse. *Arbeids- og velferdsdirektoratet* kan helt eller delvis overlate sin avgjørelsesmyndighet til *underliggende organer.*

Arbeids- og velferdsdirektoratet kan omgjøre underliggende organers vedtak. Det samme gjelder for et annet overordnet organ i Arbeids- og velferdsetaten på de saksområdene som hører inn under dette.

§ 36 skal lyde:

§ 36 Utbetaling av pensjon

1. Pensjon utbetales etterskuddsvis for hver måned, eller for hvert kvartal dersom *Arbeids- og velferdsetaten bestemmer det.* Terminbeløp avrundes til nærmeste hele krone. Overgangsstønad etter § 19 punkt 2, utbetales i slike terminer som *Arbeids- og velferdsetaten* bestemmer.
2. Dersom retten til pensjon faller bort, løper pensjonen ut måneden. Ved dødsfall løper pensjonen ut måneden etter vedkommendes død.
3. Bor pensjonisten i utlandet, kan *det bestemmes* at løpende pensjon skal utbetales i andre terminer enn nevnt foran, eller at han istedenfor løpende pensjon skal få engangsstønad. Departementet kan gi nærmere regler om slik engangsstønad.
4. Dersom særlige grunner foreligger, kan *det bestemmes* at pensjonen helt eller delvis skal utbetales til en annen enn pensjonisten.
5. Barnepensjon utbetales til den som har omsorgen for barnet. *Dersom særlige grunner foreligger, kan det bestemmes at pensjonen skal utbetales til en annen.*

§ 36a første punktum skal lyde:

Er det grunn til å anta at arbeidsgiver, pensjonsordning eller offentlig myndighet har grunnlag for å kreve refusjon i ytelse etter loven her kan *trygdens organer*, i den utstrekning *Arbeids- og velferdsdirektoratet* bestemmer, uten hinder av bestemmelsen i § 46 gjøre vedkommende kjent med den skadedes rettigheter.

§ 39 skal lyde:

§ 39 Foreldelse

Krav på stønad etter denne lov faller bort dersom det ikke er reist overfor *Arbeids- og velferdsetaten* innen ett år etter at yrkesskaden eller døden er inntruffet.

Det kan ses bort fra denne frist dersom særlige grunner foreligger. Stønad kan i tilfelle bare ytes for tiden etter at krav herom er fremsatt.

§ 40 skal lyde:

De vedtak som *Arbeids- og velferdsetaten* treffer etter denne lov, kan ankes inn for Trygderetten. Det samme gjelder vedtak etter de lover som er nevnt i § 53.

§ 42 oppheves.

§ 44 skal lyde:

§ 44 Opplysningsplikt mv

1. Til bruk for avgjørelsen av saker etter denne lov, er offentlig og kommunal myndighet pliktig til å gi *Arbeids- og velferdsetaten* de opplysninger vedkommende i kraft av sin stilling sitter inne med.

2. *Arbeids- og velferdsdirektoratet* kan kreve at arbeidstilsynet undersøker og gir uttalelse om virksomhet som går inn under lov om arbeidervern.

§ 45 skal lyde:

§ 45 Rettslig forklaring

Arbeids- og velferdsetaten kan, dersom *den* finner det nødvendig for avgjørelsen av en sak etter denne lov, innhente forklaring gjennom bevisopptak etter reglene i lov om rettergangsmåten for tvistemål.

§ 46 oppheves.

§ 53 nr. 1 tredje ledd skal lyde:

Når særlige forhold tilsier det, kan *det* istedenfor ascendentrente *gis* ascendentpensjon etter bestemmelsene i § 23.

§ 53 nr. 5 skal lyde:

5. I saker som går inn under lovgivningen som nevnt i punkt 1 a til c og hvor invaliditetsgraden er endelig fastsatt, kan *renten* etter søknad fra den skadede *løses ut en* gang for alle med et beløp som svarer til kapitalverdien med fradrag av 20 prosent. Dette gjelder dog ikke dersom uføregraden etter punkt 3 b fastsettes til 30 prosent eller mer.

Utløsningsbeløpet kan betales i en sum eller i terminer etter *Arbeids- og velferdsetatens* bestemmelse i det enkelte tilfelle.

8. I lov 16. desember 1966 nr. 9 om anke til Trygderetten gjøres følgende endringer:

§ 11 første og tredje ledd skal lyde:

Anke til Trygderetten over vedtak etter lovgivning som hører under Arbeids- og velferdsdirektoratet skal settes fram for det felles lokale kontoret i arbeids- og velferdsforvaltningen, med mindre Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer noe annet. For øvrig skal anke settes fram for den institusjon som saken hører under. Anken kan settes fram skriftlig eller muntlig.

Det felles lokale kontoret eller vedkommende annen institusjon som mottar muntlig anke, skal sørge for å sette den opp skriftlig og underskrive den sammen med den ankende part.

§ 12 skal lyde:

1. Dersom et vedtak kan *påklages etter* folketrygdloven § 21-12, barnetrygdloven *§ 15 eller* etter bestemmelser i andre særlover, kan saken bringes inn for Trygderetten først etter at klageadgangen er nyttet.
2. Det organ som har truffet det påankede vedtaket, skal, med de unntak som departementet bestemmer, være ankemotpart ved behandlingen av anken i Trygderetten. *Arbeids- og velferdsdirektoratet* skal likevel være ankemotpart for vedtak truffet av *det felles lokale kontoret i arbeids- og velferdsforvaltningen* etter andre lover enn folketrygdloven og barnetrygdloven.

§ 23 tredje ledd første, annet og tredje punktum skal lyde:

For såvidt søksmålet reises mot offentlig myndighet skal det reises mot det forvaltningsorgan som var ankemotpart ved sakens behandling for Trygderetten. Dersom *et organ underlagt Arbeids- og velferdsdirektoratet* var ankemotpart, skal søksmålet rettes mot *Arbeids- og velferdsdirektoratet. Direktoratet* skal også anses som part i relasjon til bestemmelsen i annet ledd.

§ 23 fjerde ledd oppheves.

Nåværende femte ledd blir fjerde ledd.

9. I lov 22. mars 1968 nr. 2 om tillegg til 1) lov om krigspensjonering for militærpersoner av 13. desember 1946 og 2) lov om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner av 13. desember 1946 gjøres følgende endringer:

§ 2 annet og tredje ledd skal lyde:

Når særlige grunner taler for det, kan *det dispenseres* fra kravet om seks måneders varighet av tjenestetid eller fangenskap.

Var vedkommende ikke norsk statsborger under tjenesten eller fangenskapet, kan han bare tilstås ytelser hvis *Arbeids- og velferdsdirektoratet* bestemmer det. Vedtak etter foregående punktum kan påklages til departementet.

10. I lov 18. juni 1971 nr. 90 om mønstring av arbeidstakere på skip m.v. § 4 første ledd skal betegnelsen «arbeidskontor» endres til «felles lokale kontorer i arbeids- og velferdsforvaltningen».

11. I lov 14. desember 1973 nr. 61 om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.v. § 10 første ledd annet punktum skal betegnelsen «arbeidsformidlingen» endres til «Arbeids- og velferdsetaten».

12. I lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) § 6-13 nr. 4 annet punktum og § 6-16 bokstav c skal betegnelsen «Trygdeetatens inn-

krevingssentral» endres til «Arbeids- og velferdsetatens innkrevingssentral».

13. I lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp gjøres følgende endringer:

§ 11 annet ledd nr. 7 skal lyde:

7 i klagesaker etter folketrygdloven § 21-12.

§ 11 annet ledd nr. 8 oppheves.

14. I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova) gjøres følgende endringer:

I følgende bestemmelser skal betegnelsen «fylkestrygdekontoret» endres til «Arbeids- og velferdsdirektoratet»:
§ 6 fjerde punktum, § 7 annet punktum, § 11 overskriften, § 11 første ledd første punktum, tredje ledd, fjerde ledd første, annet, tredje og fjerde punktum, femte ledd første punktum og sjette ledd og § 13 første og tredje ledd.

§ 4 annet ledd bokstav b skal lyde:

b) tilskotsfuten, dommaren eller det organ i Arbeids- og velferdsetaten som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer.

Overskriften til kapittel 3 skal lyde:

Kapittel 3 Oppgåvene til *Arbeids- og velferdsetaten* i farskapssaker

I § 10 første ledd fjerde punktum skal betegnelsen «fylkestrygdekontoret» endres til «det organ i Arbeids- og velferdsetaten som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer».

§ 10 tredje ledd skal lyde:

Tilskotsfut er det organ i Arbeids- og velferdsetaten som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer. Departementet kan fastsetje noko anna.

§ 77 skal lyde:

Avgjerd om fostringstilskot til barn fastsett av tilskotsfuten kan klagast inn for *nærast overordna organ eller det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer.*

15. I lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr § 10 nr. 9 skal betegnelsen «Rikstrygdeverket» endres til «Arbeids- og velferdsdirektoratet».

16. I lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs (konkursloven) skal § 85 første ledd nr. 9 lyde:

9) å gi melding så tidlig som mulig til *det felles lokale kontoret i arbeids- og velferdsforvaltningen der skyldneren holder til* konkursen og om hvilke arbeidstakere som har krav i boet, dersom det er arbeidstakere i skyldnerens virksomhet.

17. I lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven) § 7-11 fjerde ledd fjerde punktum skal betegnelsen «arbeidsformidlingen» endres til «Arbeids- og velferdsetaten».

18. I lov 6. mai 1988 nr. 22 om lønnsplikt under permittering gjøres følgende endringer:

I § 3 nr. 2 tredje ledd skal betegnelsen «arbeidsmarkedsetaten» endres til «Arbeids- og velferdsetaten».

§ 3a skal lyde:

§ 3a Meldeplikt til offentlig myndighet *(Arbeids- og velferdsetaten)*

Før permittering skal arbeidsgiver gi melding til offentlig myndighet (*Arbeids- og velferdsetaten*) i henhold til arbeidsmarkedsloven § 8.

19. I lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) § 45 første ledd bokstav e skal betegnelsen «arbeidsformidlingen» endres til «Arbeids- og velferdsetaten».

20. I lov 23. desember 1988 nr. 110 om statstilskott til ordninger for avtalefestet pensjon gjøres følgende endringer:

I § 2 første ledd bokstav d annet ledd skal betegnelsen «Rikstrygdeverket» endres til «Arbeids- og velferdsdirektoratet».

§ 3 skal lyde:

§ 3 Administrasjon

Tilskottsberettiget pensjonsordning skal administreres av *Arbeids- og velferdsetaten* for så vidt gjelder tilståelse og utbetaling av pensjoner, registrering av pensjonister og liknende. Spørsmålet om en arbeidstaker er omfattet av pensjonsavtalen skal likevel avgjøres av administrativt organ etablert av avtalepartene. Dette organ - eller eventuelt annet organ etablert av partene - skal også forvalte pensjonsordningens midler. Det skal legges stor vekt på å sikre en rask saksbehandling og en forsvarlig forvaltning av pensjonsordningens midler.

Vedtak truffet av *Arbeids- og velferdsetaten kan* ankes inn for Trygderetten etter reglene i lov 16. desember 1966 nr. 9 *om anke til Trygderetten.*

Tilskottsberettiget pensjonsordning skal ha en offentlig oppnevnt tilsynsmann.

Utgiftene ved *Arbeids- og velferdsetatens* arbeid bæres av staten. Det samme gjelder utgiftene ved Trygderettens arbeid med ankesakene.

21. I lov 17. februar 1989 nr. 2 om bidragsforskott (forskotteringsloven) gjøres følgende endringer:

§ 9 tredje ledd skal lyde:

Vedtak etter loven her treffes av bidragsfogden. Vedtak kan *påklages innen 6 uker til nærmest overordnede organ eller til det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer.*

§ 11 oppheves.

22. I lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap skal § 83 fjerde punktum lyde:

Bidragsfogdens vedtak kan påklages til *nærmest overordnede organ eller til det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer.*

23. I lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester m.v. (sosialtjenesteloven) gjøres følgende endringer:

§ 2-1 nytt fjerde ledd skal lyde:

Kommunens myndighet etter denne lov kan etter reglene i kommuneloven delegeres til et interkommunalt organ eller annen kommune.

24. I lov 11. juni 1993 nr. 64 om avtalefestet pensjon for offentlige tjenestemenn m.fl. skal § 4 lyde:

Pensjonsordningen skal administreres av *Arbeids- og velferdsetaten* for så vidt gjelder tilståelse og utbetaling av pensjoner. Spørsmålet om en arbeidstaker er omfattet av pensjonsavtalen avgjøres av departementet.

Vedtak truffet av *Arbeids- og velferdsetaten* skal kunne ankes inn for Trygderetten etter lov 16. desember 1966 nr. 9 *om anke til Trygderetten.*

25. I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endringer:

I følgende bestemmelser skal betegnelsen «Aetat» endres til «Arbeids- og velferdsetaten»:

§ 4-8 første ledd, annet ledd annet punktum og tredje ledd, § 4-9 første punktum, § 4-10 femte ledd, § 4-20 syvende ledd, 4-28 første ledd første punktum og § 10-8 fjerde ledd.

I følgende bestemmelser skal betegnelsen «arbeidskontoret» endres til «Arbeids- og velferdsetaten»:

§ 4-20 første ledd bokstav e, § 11-7 annet ledd og § 11-16 tredje ledd.

I følgende bestemmelser skal betegnelsen «arbeidsformidlingen» endres til «Arbeids- og velferdsetaten»:

§ 11-9 annet ledd bokstav c, § 15-6 fjerde ledd tredje punktum, § 15-8 første ledd bokstav c og annet ledd og § 15-11 første ledd bokstav b og annet ledd.

I § 12-12 tredje ledd bokstav a skal betegnelsen «arbeidsmarkedsetaten» endres til «Arbeids- og velferdsetaten».

I følgende bestemmelser skal betegnelsene «trygdeetaten» og «trygdeetatens» erstattes med henholdsvis «Arbeids- og velferdsetaten» og «Arbeids- og velferdsetatens»:

§ 2-7 femte ledd første punktum, § 2-8 femte ledd første punktum, § 8-8 første ledd, § 13-14 første ledd og fjerde ledd første punktum, kapittel 24 innledningen annet strekpunkt, § 24-2 overskriften, første ledd, annet ledd første punktum og tredje ledd, kapittel 25 innledningen niende strekpunkt, § 25-9 overskriften og bestemmelsen og § 25-17 første ledd første punktum, annet ledd første og annet punktum og fjerde ledd.

I § 22-3a første punktum skal betegnelsen «Trygdeetatens innkrevingssentral» erstattes med «Arbeids- og velferdsetatens innkrevingssentral».

I følgende bestemmelser skal betegnelsen «Rikstrygdeverket» erstattes med «Arbeids- og velferdsdirektoratet»:

§ 2-9 annet og tredje ledd, § 3-25 tredje ledd annet punktum, § 13-14 tredje ledd, § 21-6 tredje punktum, § 23-11, § 25-6 første punktum, § 25-7 første punktum, § 25-12 tredje ledd og § 25-17 tredje ledd.

I følgende bestemmelser skal betegnelsene «trygdekontoret» og «trygdekontorets» endres til henholdsvis «Arbeids- og velferdsetaten» og «Arbeids- og velferdsetatens»:

§ 8-7 sjette ledd første og annet punktum, sjuende ledd og åttende ledd første punktum, § 8-9 tredje ledd annet punktum, § 8-20 første ledd tredje punktum, § 8-34 tredje ledd første og annet punk-

tum, § 8-36 annet ledd første punktum, § 8-37 første ledd bokstav a, § 8-38 tredje ledd første og annet punktum, § 8-39 annet ledd første punktum, § 9-6 fjerde ledd, femte ledd annet punktum og sjette ledd annet punktum, § 10-3 tredje ledd annet punktum, § 10-8 annet ledd fjerde punktum og sjette ledd tredje punktum, § 12-12 tredje ledd bokstav b første punktum, § 12-16 første ledd, § 14-21 annet ledd annet punktum, § 15-8 annet ledd, § 25-1 første ledd tredje punktum, § 25-2 annet ledd, § 25-4 første ledd første og annet punktum og § 25-5 første ledd.

I følgende bestemmelser skal ordene «gjøre», «gjøres» og «gjort» endres til heholdsvis «fatte», «fattes» og «fattet»:

§ 4-28 første ledd første punktum, § 8-7 sjette ledd annet punktum, § 21-6 første og annet punktum, § 22-4 fjerde ledd og § 22-14 annet ledd.

§ 2-14 tredje ledd bokstav b skal lyde:

b) er godtatt som arbeidssøkende *hos Arbeids- og velferdsetaten* eller *norsk* mønstringsmyndighet, eller

§ 4-6 første ledd sjette strekpunkt skal lyde:

– deltakelse i introduksjonsprogram etter *introduksjonsloven*.

§ 8-5 annet ledd skal lyde:

Det er et vilkår for rett til sykepenger etter denne paragrafen at medlemmet har meldt seg som arbeidssøker *hos Arbeids- og velferdsetaten*, og at et eventuelt arbeidsforhold har opphørt i samsvar med arbeidsmiljølovens bestemmelser.

§ 8-22 tredje ledd skal lyde:

Bestemmelser om anke over sykepenger i arbeidsgiverperioden finnes i *§ 21-13*.

§ 11-7 første ledd skal lyde:

For å ha rett til attføringspenger og attføringsstønad må medlemmet som hovedregel melde seg *hos Arbeids- og velferdsetaten* hver fjortende dag (meldeperioden).

§ 13-2 tredje ledd skal lyde:

Et *felles lokalt kontor i arbeids- og velferdsforvaltningen kan bare godkjenne* en skade eller sykdom som yrkesskade i forhold til de særytelser som *kontoret* kan *innvilge*.

§ 13-11 første ledd første punktum skal lyde:

Medlemmer som deltar i arbeidsmarkedstiltak, attføringstiltak, kurs eller lignende i regi av *Arbeids- og velferdsetaten*, eller deltar i program i henhold til *introduksjonsloven*, er yrkesskadedekket.

Kapittel 20 oppheves.

§ 21-2 skal lyde:

§ 21-2 Hvor kravet skal settes fram

Krav om ytelser etter denne loven skal settes fram for det felles lokale kontoret i arbeids- og velferdsforvaltningen der vedkommende bor, med mindre Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer noe annet.

§ 21-3 skal lyde:

§ 21-3 Medlemmets opplysningsplikt

En person som krever en ytelse, plikter å gi de opplysninger og levere de dokumenter som er nødvendige for at *Arbeids- og velferdsetaten* skal kunne vurdere om vedkommende har rett til ytelsen. Den som mottar en ytelse, plikter å underrette *etaten* om endringer i forhold som kan være avgjørende for om vedkommende fortsatt har rett til ytelsen eller for å kunne kontrollere ytelsens størrelse.

Arbeids- og velferdsetaten kan kreve at den som mottar eller har mottatt en ytelse, gir de opplysninger og leverer de dokumenter som er nødvendige for å kontrollere ytelsens størrelse eller vilkårene for rett til ytelsen.

Arbeids- og velferdsetaten kan kreve at den som krever eller mottar en ytelse, lar seg undersøke eller intervjue av lege eller annen sakkyndig dersom *den* finner at det er nødvendig.

§ 21-4 skal lyde:

§ 21-4 Innhenting av opplysninger og uttalelser

Ved behandling av krav om ytelser eller kontroll av løpende ytelser og tidligere utbetalte ytelser etter denne loven har *Arbeids- og velferdsetaten* rett til å innhente nødvendige opplysninger fra behandlingspersonell og andre som yter tjenester for trygdens regning. Det samme gjelder i forhold til arbeidsgiver, tidligere arbeidsgivere, offentlig myndighet, bank, forsikringsselskap, privat pensjonsordning, utdanningsinstitusjon, samt Statens lånekasse for utdanning. De som blir pålagt å gi opplysninger, plikter å gjøre dette uten godtgjørelse.

De som gir behandling eller yter tjenester for trygdens regning, plikter etter krav fra *Arbeids- og velferdsetaten* å gi de erklæringer og uttalelser som

er nødvendige for at *etaten* skal kunne vurdere rettigheter og plikter etter denne loven. Det samme gjelder andre særskilt sakkyndige. I en legeerklæring om sykefravær plikter legen å opplyse om en sykdom eller en skade kan ha sammenheng med arbeidssituasjonen.

Arbeids- og velferdsetaten kan pålegge helseinstitusjoner, fengsler og boformer for heldøgns omsorg og pleie å gi rutinemessige meldinger om innskriving og utskriving av klienter.

De som blir pålagt å gi opplysninger, erklæringer og uttalelser, plikter å gjøre dette uten ugrunnet opphold og uten hinder av taushetsplikt.

Arbeids- og velferdsetaten har videre rett til å innhente nødvendige opplysninger ved bevisopptak etter reglene i tvistemålsloven, eller ved politiet.

§ 21-5 skal lyde:

§ 21-5 Bistand fra barnevernstjenesten, sosialtjenesten og kommunale organer etter *introduksjonsloven*

Barnevernstjenesten, sosialtjenesten og kommunale organer etter *introduksjonsloven* plikter å innhente opplysninger og gi uttalelser til *Arbeids- og velferdsetaten* om forhold som har betydning for behandlingen av saker etter denne loven.

Departementet gir forskrifter *om samarbeid mellom Arbeids- og velferdsetaten og* barnevernstjenesten, sosialtjenesten og kommunale organer etter *introduksjonsloven.*

§ 21-9 oppheves.

§ 21-11 skal lyde:

§ 21-11 *Vedtak etter loven*

Vedtak etter denne loven fattes av Arbeids- og velferdsdirektoratet, som kan delegere vedtaksmyndighet til underliggende organer.

Arbeids- og velferdsdirektoratet kan omgjøre underliggende organers vedtak. Det samme gjelder for et annet overordnet organ i Arbeids- og velferdsetaten på de saksområdene som hører inn under dette.

§ 21-12 skal lyde:

§ 21-12 Klage og anke i trygdesaker

Vedtak etter folketrygdloven kan påklages til nærmest overordnede organ eller til det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer. Etter at denne klageadgangen er benyttet, kan klageinstansens vedtak ankes inn for Trygderetten etter reglene i lov 16. desember 1966 nr. 9 om anke til Trygderetten.

Departementet kan bestemme at visse vedtak skal kunne bringes direkte inn for Trygderetten. Overprøving av en sak skal i sin helhet skje i Trygderetten dersom hensynet til sammenhengen i saken tilsier det.

Klage eller anke settes fram for det felles lokale kontoret i arbeids- og velferdsforvaltningen der vedkommende bor, med mindre Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer noe annet. Ved klage etter første ledd gjelder lov 16. desember 1966 nr. 9 om anke til Trygderetten § 10, § 11 andre, tredje og fjerde ledd, § 13 første ledd første og andre punktum og § 14.

Departementet kan bestemme at visse vedtak skal unntas fra anke til Trygderetten. Slike vedtak kan påklages etter reglene i forvaltningsloven kapittel VI til nærmest overordnede organ eller til det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer.

Fristen for klage og anke er seks uker, også i saker som nevnt i fjerde ledd.

Et vedtak etter folketrygdloven kan ikke bringes inn for de alminnelige domstolene før mulighetene til å klage og anke er nyttet fullt ut.

§ 21-12 A oppheves.

§ 21-13 skal lyde:

§ 21-13 Ankenemnda for sykepenger i arbeidsgiverperioden

En tvist mellom arbeidsgiver og arbeidstaker eller mellom arbeidsgiver og *Arbeids- og velferdsetaten* om rettigheter og plikter i arbeidsgiverperioden (§ 8-19) kan bringes inn for Ankenemnda for sykepenger i *arbeidsgiverperioden*. *Ankefristen* er tre uker fra det tidspunktet meldingen om vedtaket er mottatt.

Ankenemnda skal ha tre medlemmer, som oppnevnes av departementet. Lederen av nemnda skal ha særlig innsikt i trygderettslige spørsmål. Ett medlem oppnevnes etter forslag fra Næringslivets Hovedorganisasjon og ett medlem etter forslag fra Landsorganisasjonen i Norge.

Ankenemndas vedtak kan ikke påklages til et overordnet forvaltningsorgan eller ankes til Trygderetten, men kan bringes inn for domstolene, som kan prøve om vedtaket er i samsvar med loven.

§ 21-14 oppheves.

§ 21-15 skal lyde:

§ 21-15 Dagpenger under arbeidsløshet *for fiskere og fangstmenn*

Dagpenger under arbeidsløshet for fiskere og fangstmenn etter § 4-18 behandles av de organer og etter de regler som departementet bestemmer.

Lovhjemlet taushetsplikt er ikke til hinder for nødvendig utveksling av opplysninger i ytelsessaker mellom *Arbeids- og velferdsetaten* og de organer som er fastsatt med hjemmel i *første* ledd.

§ 22-15 skal lyde:

§ 22-15 *Tilbakebetaling* etter feilaktig utbetaling

Dersom et medlem har mottatt en ytelse etter denne loven i strid med redelighet og god tro, kan beløpet kreves tilbakebetalt. *Feil utbetalt ytelse* kan også *kreves tilbakebetalt dersom* et medlem eller noen som har handlet på medlemmets vegne, uaktsomt har gitt feilaktige eller mangelfulle opplysninger. Det samme gjelder dersom utbetalingen skyldes feil fra *Arbeids- og velferdsetaten eller annet organ som foretar utbetaling på etatens vegne*, og mottakeren burde ha forstått dette.

I andre tilfeller enn nevnt i første ledd kan det som er utbetalt for mye, kreves tilbake dersom særlige grunner gjør det rimelig. Ved vurderingen av om det foreligger særlige grunner, skal det blant annet legges vekt på hvor lang tid det er gått siden den feilaktige utbetalingen fant sted, og om vedkommende har innrettet seg i tillit til utbetalingen. Kravet om tilbakebetaling etter dette leddet er begrenset til det beløp som er i behold når vedkommende blir kjent med at utbetalingen var feilaktig.

Dersom det etterbetales lønn eller erstatning for lønn for tidsrom det allerede er utbetalt dagpenger under arbeidsløshet for, kan det som er utbetalt for mye kreves tilbakebetalt. Dersom ytelser etter folketrygdloven kapitlene 4 og 11 utbetales som forskudd, kan det som er utbetalt for mye kreves tilbakebetalt.

Et beløp som blir krevd *tilbakebetalt* etter første *eller tredje ledd,* kan enten dekkes ved trekk i framtidige trygdeytelser eller innkreves etter bestemmelsene i bidragsinnkrevingsloven. Vedtak om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg. *Innkreving skjer gjennom Arbeids- og velferdsetatens innkrevingssentral*.

Dersom feilutbetalingen har medført høyere utlignet skatt, herunder trygdeavgift, kan *beløpet som kreves tilbakebetalt* reduseres med den merskatten som skyldes feilutbetalingen.

Kapittel 25 innledningen syttende strekpunkt skal lyde:

– *Unntak fra loven ved krise i freds- og krigstid står i § 25-17.*

§ 25-1 annet ledd tredje punktum skal lyde:

Meldingen skal sendes *dit Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer.*

§ 25-10 oppheves.

§ 25-10a oppheves.

§ 25-12 tredje ledd annet punktum oppheves.

§ 25-16 oppheves.

§ 25-17 nytt sjette ledd skal lyde:

Kongen gir forskrifter om gjennomføringen av bestemmelsene i paragrafen her.

§ 25-18 oppheves.

§ 25-19 oppheves.

26. I lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre (kontantstøtteloven) gjøres følgende endringer:

§ 9 første ledd første punktum skal lyde:

Kontantstøtte utbetales månedlig av *det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer.*

I § 11 første ledd tredje punktum skal betegnelsen «trygdeetatens» endres til «Arbeids- og velferdsetatens».

§ 12 skal lyde:

§ 12 Støttemottakers opplysningsplikt

Støttemottaker plikter straks, og senest innen 14 dager å underrette *Arbeids- og velferdsetaten* om alle endringer som kan ha betydning for retten til kontantstøtte og størrelsen på denne.

Støttemottaker skal straks, og senest innen 14 dager, sende melding om flytting til *det organ* som har utbetalt støtten fram til flyttingen.

§ 13 innledningen skal lyde:

En søknad om kontantstøtte kan avslås og en løpende kontantstøtte kan stanses dersom:

§ 14 annet ledd skal lyde:

Med mindre Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer noe annet, skal søknaden settes fram skriftlig for det felles lokale kontoret i arbeids og velferdsforvaltningen på søkerens bosted, eller søkerens oppholdssted dersom vedkommende ikke har fast bosted. Har søkeren ikke fast bosted, settes søknaden fram for det lokale kontoret på søkerens oppholdssted.

Det *felles lokale kontoret* som søkeren henvender seg til, plikter å gi ham eller henne nødvendig veiledning.

§ 15 skal lyde:

§ 15 Hvem avgjør søknad om kontantstøtte

Søknad om kontantstøtte avgjøres av det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer. Avgjørelse om kontantstøtte er enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

§ 16 skal lyde:

§ 16 Opplysningsplikt

Søkeren plikter å gi de opplysninger og levere de erklæringer og attester som er nødvendige for at *Arbeids- og velferdsetaten* skal kunne avgjøre om vedkommende har rett til kontantstøtte. *Arbeids- og velferdsetaten* fører kontroll med de opplysninger søkeren har gitt, jf. barnehageloven § 8.

§ 17 skal lyde:

§ 17 Saksbehandling

Ved behandlingen av saker etter loven her gjelder reglene i forvaltningsloven, likevel slik at reglene i *folketrygdloven § 21-4, § 21-10* første ledd og § 21-11 gjelder så langt de passer.

§ 18 skal lyde:

§ 18 *Administrasjon*

Kontantstøtteordningen *administreres av Arbeids- og velferdsetaten.*

§ 19 skal lyde:

§ 19 Forholdet mellom *Arbeids- og velferdsetaten* og kommunene

Overføring av informasjon fra kommunale registre til *Arbeids- og velferdsetaten*, jf. barnehageloven § 8, skjer hver måned. *Arbeids- og velferdsdirektoratet* kan gi nærmere regler om dette.

§ 20 skal lyde:

§ 20 Finansiering

Arbeids- og velferdsetatens utgifter til utbetaling av kontantstøtten og til administrasjon av kontantstøtteordningen dekkes av statskassen.

§ 21 skal lyde:

§ 21 Hvem som disponerer tilskuddet på vegne av staten

Staten stiller forskuddsvis og senest på betalingstidspunktet de nødvendige midler *til rådighet* for *Arbeids- og velferdsdirektoratet.*

Arbeids- og velferdsetaten skal holde kontantstøttens midler regnskapsmessig adskilt fra andre midler som etaten har til rådighet.

§ 23 tredje ledd skal lyde:

Arbeids- og velferdsdirektoratet eller den det gir fullmakt begjærer påtale.

27. I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) skal § 4A-3 femte ledd annet punktum lyde:

Personar som ikkje har rett til vidaregåande opplæring, skal få vurdert realkompetansen sin om dei blir vist til dette av kommune *eller Arbeids- og velferdsetaten.*

28. I lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd (barnetrygdloven) gjøres følgende endringer:

§ 12 skal lyde:

§ 12 Utbetaling av barnetrygd

Barnetrygden utbetales etterskuddsvis hver måned av *det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer.* Barnetrygden utbetales til den som har rett til stønad. I de tilfeller der barnetrygden tilstås automatisk etter reglene i § 14, utbetales barnetrygden til barnets mor hvis ikke foreldrene har gitt *Arbeids- og velferdsetaten* melding om at barnetrygden skal utbetales til barnets far. Hvis foreldrene bor sammen og begge søker om barnetrygd, utbetales stønaden til moren.

Det kan i særlige tilfeller bestemmes at barnetrygden skal utbetales til en annen som skal sørge for at den kommer barnet til gode.

Dersom vilkårene i § 2 tredje ledd er oppfylt, kan hver av foreldrene få utbetalt barnetrygd med 50 prosent av den stønaden hver av dem utløser rett til.

I § 13 første ledd tredje punktum skal betegnelsen «trygdeetatens» endres til «Arbeids- og velferdsetatens».

I § 14 annet ledd innledningen skal betegnelsen «Rikstrygdeverket» endres til «Arbeids- og velferdsdirektoratet».

§ 15 første ledd skal lyde:

Krav om barnetrygd avgjøres av det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer. Vedtak etter barnetrygdloven kan påklages til nærmest over-

ordnede organ eller til det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer. Vedtak i klagesak kan ankes inn for Trygderetten.

§ 16 skal lyde:

§ 16 Saksbehandling

Ved behandlingen av saker etter loven her gjelder reglene i forvaltningsloven, likevel slik at reglene i *folketrygdloven § 21-4, § 21-10* første ledd, *§ 21-11 og § 21-12* gjelder så langt de passer.

§ 17 skal lyde:

§ 17 Stønadsmottakerens opplysningsplikt

Den som mottar barnetrygd plikter straks, og senest innen 14 dager, å underrette *Arbeids- og velferdsetaten* om endringer i forhold som kan ha betydning for retten til barnetrygd og størrelsen på denne.

Arbeids- og velferdsetaten kan kreve at stønadsmottakeren gir de opplysninger og leverer de erklæringer og attester som er nødvendige for at *etaten* skal kunne vurdere om vedkommende fortsatt har rett til barnetrygd.

§ 19 skal lyde:

§ 19 *Administrasjon*

Barnetrygden *administreres av Arbeids- og velferdsetaten*.

§ 20 skal lyde:

§ 20 Finansiering

Arbeids- og velferdsetatens utgifter til utbetaling av barnetrygd og til administrasjon av barnetrygden dekkes av statskassen.

§ 21 skal lyde:

§ 21 Hvem som disponerer tilskuddet på vegne av staten

Staten stiller forskuddsvis og senest på betalingstidspunktet de nødvendige *midler til* rådighet for *Arbeids- og velferdsdirektoratet*.

Arbeids- og velferdsetaten skal holde barnetrygdens midler regnskapsmessig adskilt fra andre midler som den har til rådighet.

I § 23 annet ledd skal betegnelsen «Rikstrygdeverket» endres til «Arbeids- og velferdsdirektoratet».

29. I lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven) § 12 annet ledd skal betegnelsen «Aetat» endres til «Arbeids- og velferdsetaten».

30. I lov 10. desember 2004 nr. 76 om arbeidsmarkedstjenester (arbeidsmarkedsloven) gjøres følgende endringer:

I følgende bestemmelser skal betegnelsene «Aetat» og «Aetats» endres til henholdsvis «Arbeids- og velferdsetaten» og «Arbeids- og velferdsetatens»:
§ 2 tredje ledd, § 7 første ledd første punktum, tredje ledd (to steder) og femte ledd annet punktum, § 8 overskriften, første ledd første og annet punktum, annet ledd, tredje ledd første, annet og tredje punktum og fjerde ledd første og annet punktum, § 10 første og annet ledd (to steder), § 11 første ledd første punktum, annet ledd første og annet punktum og tredje ledd, § 16 annet ledd første og annet punktum, § 19 overskriften og første ledd (to steder) og § 25 første ledd.

I følgende bestemmelser skal betegnelsen «Aetat Arbeidsdirektoratet» endres til «Arbeids- og velferdsdirektoratet»:

§ 8 femte ledd og § 29 annet ledd.

§ 2 første ledd skal lyde:

§ 2 Virkeområde

Kapittel 1 *til* 7 gjelder for alle personer med lovlig opphold i riket og for alle som driver lovlig virksomhet i Norge. *Arbeids- og velferdsetaten* skal også yte tjenester *etter denne loven* til andre rettssubjekter når dette følger av internasjonale forpliktelser.

Kapittel 2 oppheves.

Kapittel 4 overskriften skal lyde:

Kapittel *4 Registrering* og behovsvurdering

§ 9 oppheves.

§ 14 annet ledd oppheves.

§ 15 skal lyde:

§ 15 Hvor krav om stønad skal settes fram

Krav om stønad i forbindelse med arbeidsmarkedstiltak etter kapittel 5 i denne loven, settes fram for *det felles lokale kontoret i arbeids- og velferdsforvaltningen der søkeren bor eller oppholder seg, med mindre Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer noe annet.*

§ 17 skal lyde:

§ 17 *Klage*

Enkeltvedtak etter loven kan påklages til nærmest overordnede organ eller til det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer.

Fristen for å klage over enkeltvedtak er seks uker fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet fram til vedkommende part. *Klage settes fram for det felles lokale kontoret i arbeids- og velferdsforvaltningen der klageren bor eller oppholder seg, med mindre Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer noe annet.* For *Arbeids- og velferdsetatens* tildeling av tiltaksplass hos en arbeidsgiver gjelder likevel tre ukers klagefrist fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet fram til arbeidssøker.

§ 20 annet ledd skal lyde:

Lovhjemlet taushetsplikt er heller ikke til hinder for nødvendig utveksling av opplysninger i ytelsessaker mellom *Arbeids- og velferdsetatens* organer og det eller de organer som er fastsatt med hjemmel i folketrygdloven § 21-15 *første* ledd.

§ 21 oppheves.

§ 22 skal lyde:

§ 22 *Tilbakebetaling mv*

Ved krav om tilbakebetaling av feilutbetalte ytelser gjelder folketrygdloven §§ 22-15 og 22-17 tilsvarende.

§ 23 oppheves.

§ 24 oppheves.

§ 28 skal lyde:

§ 28 Utestengning

Arbeidsgivere og arbeidstakere som ikke *oppfyller* rimelige krav *som Arbeids- og velferdsetaten* stiller i forbindelse med sine tjenester, kan *for en tidsavgrenset periode* utestenges fra hele eller deler av *Arbeids- og velferdsetatens* tilbud *etter denne loven.*

31. I lov 28. mai 2004 nr. 29 om register over opplysninger om valutaveksling og overføring av betalingsmidler inn og ut av Norge (valutaregisterloven) § 6 første ledd første punktum skal betegnelsen «Rikstrygdeverket» endres til «Arbeids- og velferdsdirektoratet».

32. I lov 29. april 2005 nr. 20 om innkreving av underholdsbidrag mv. (bidragsinnkrevingsloven) gjøres følgende endringer:

I § 1 annet punktum og § 4 første ledd første punktum skal betegnelsen «Trygdeetatens innkrevingssentral» endres til «Arbeids- og velferdsetatens innkrevingssentral».

I følgende bestemmelser skal betegnelsen «Rikstrygdeverket» endres til «Arbeids- og velferdsdirektoratet»:

§ 4 første ledd annet punktum, § 21 fjerde ledd og § 31 tredje ledd.

§ 24 første ledd skal lyde:

Enkeltvedtak som *fattes* av innkrevingssentralen og som ikke går ut på tvangsfullbyrdelse, kan påklages til *nærmest overordnede organ eller til det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer etter reglene i* forvaltningsloven *kapittel VI.*

§ 29 første ledd annet punktum skal lyde:

Vedtaket kan påklages til *nærmest overordnede organ eller til det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer.*

§ 35 skal lyde:

§ 35 *Folketrygdens midler*

Reglene om plikt til å holde folketrygdens midler skilt fra øvrige midler mv. etter folketrygdloven *§ 23-11 gjelder* tilsvarende.

33. I lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg gjøres følgende endringer:

I følgende bestemmelser skal betegnelsen «trygdeetaten» endres til «Arbeids- og velferdsetaten»:
§ 13 annet ledd første punktum, § 14 første og tredje punktum, § 16, § 18 første ledd første og annet punktum, annet ledd (to steder) og tredje ledd første punktum og § 19 første ledd første punktum og annet og tredje ledd.

I følgende bestemmelser skal betegnelsen «Rikstrygdeverket» endres til «Arbeids- og velferdsdirektoratet»:

§ 14 annet punktum, § 16, § 17 første punktum og § 21 første ledd.

§ 17 skal lyde:

§ 17 Søknad

Søknad om supplerande stønad skal setjast fram for *det felles lokale kontoret i arbeids- og velferdsforvaltninga* på bustaden til søkjaren på skjema fastsett av *Arbeids- og velferdsdirektoratet.*

Søkjaren skal møte personleg på *det felles lokale kontoret. Søkjaren skal få hjelp til utfyllinga av skjemaet* så langt dette er naudsynt.
I § 21 annet ledd annet punktum skal betegnelsen «trygdekontoret» endres til «det felles lokale kontoret».

§ 23 skal lyde:

§ 23 Andre reglar om saksbehandling

Reglane i *folketrygdlova §§ 21-10*, 21-11, 22-1, 22-6 og 22-18 gjeld tilsvarande så langt dei høver.

34. I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) gjøres følgende endringer:

§ 5-1 fjerde ledd skal lyde:

(4) Arbeidsgiver skal føre statistikk over sykefravær og fravær ved barns sykdom etter nærmere retningslinjer fra *Arbeids- og velferdsdirektoratet*, jf. folketrygdloven § 25- 2 første ledd.

I følgende bestemmelser skal betegnelsen «Aetat» endres til «Arbeids- og velferdsetaten»:

§ 14-9 første ledd bokstav d, § 15-2 tredje ledd tredje punktum, fjerde ledd, femte ledd første og annet punktum og § 15-11 fjerde ledd.

35. I lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager (barnehageloven) skal § 8 fjerde ledd lyde:

Hver kommune skal opprette og føre register til bruk for *Arbeids- og velferdsetaten* i forbindelse med kontroll av beregning og utbetaling av kontantstøtte etter kontantstøtteloven. Registeret kan samkjøres mot *Arbeids- og velferdsetatens* register over mottakere av kontantstøtte. Departementet gir forskrifter med utfyllende bestemmelser om føringen av registeret, hvilke opplysninger registeret skal inneholde og behandlingen av disse opplysningene.

36. I lov 17. juni 2005 nr. 65 om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester og lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester (sosialtjenesteloven) m.v. skal barnevernloven § 9-2 annet, tredje og fjerde ledd lyde:

Krav om bidrag eller endring av fastsatt bidrag etter første ledd, sendes til *bidragsfogden. Bidragsfogd etter denne bestemmelsen er det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer,* og *dette organ* avgjør kravet og fastsetter beløpet. Den bidragspliktige kan sette fram krav overfor bidragsfogden om å få endret bidraget eller ettergitt bidragsgjeld. Bidraget kan fastsettes eller endres med virkning fra inntil tre måneder før kravet ble mottatt. Bidrag som er fastsatt etter barneloven faller bort fra det tidspunkt bidrag kan fastsettes etter denne bestemmelsen. Barneverntjenesten skal, uten hinder av taushetsplikt, gi bidragsfogden de opplysninger som er nødvendige i den enkelte sak.

Bidragsfogdens vedtak kan påklages til *nærmest overordnede organ eller til det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer.*

Bidrag etter denne bestemmelsen innkreves av *Arbeids- og velferdsetatens innkrevingssentral* etter bidragsinnkrevingsloven. Bidraget skal innbetales til kommunen.

37. I lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav (skattebetalingsloven) § 5-9 første ledd bokstav b skal betegnelsen «Trygdeetatens innkrevingssentral» endres til «Arbeids- og velferdsetatens innkrevingssentral».